

ΙΩΑΝΝΗ Γ. ΖΙΓΔΗ

ΟΡΘΕΥΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΔΗΚ

ΕΚΔΟΣΗ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΥΠΟΥ ΤΗΣ ΕΔΗΚ
1978

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

Μπροστά στο νέο εθνικό δρασμό

Κέδρος, Άθήνα 1974

*Για την Δημοκρατία και την Κύπρο – Τέσσερις μήνες
δράμα στις Η.Π.Α.*

Έκδόσεις Παπαζήση, Άθήνα 1976

*Κείμενα της έφτασετίας
(ετοιμάζονται)*

ΙΩΑΝΝΗ Γ. ΖΙΓΔΗ

ΟΡΘΕΥΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΔΗΚ

ΕΚΔΟΣΗ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΥΠΟΥ ΤΗΣ ΕΔΗΚ
1978

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΣΙΛΑΝ

ΠΡΟΒΛΕΤΟΜΕΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

1978

*Τὸν ἀντρεπωμένο μὴν τὸν κλαίς,
δοῦσε κι ἂν ἀστοχήσει
Κι ἂν ἀστοχήσει μὰ καὶ δυὸ
πάλι ἀντρεπωμένος θάναί!...*

Ἔτσι γενικὴ κατάσταση εἶχε δημιουργηθῆ ἡμερῶν ἀπὸ τὴν Ε-ΔΗΚ στὴν ἑλπίδα τῆς ἐλευθέριας 1977 ἀπὸ τὴν βαρβαρὴν ἐπὶ δικτὴ Ἑλλάδα: οἱ ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς ἡμερῶν καὶ δι-ἀποικισματικῆς ἀπὸ τὴν Ε-ΔΗΚ.

Τὸ κῆρυξ, κατὰ τὴν τρέχουσα ἐποχὴ, ἀνὰ μέτρον εἶ ἀποκρίσει ἀπὸ ἀνατολικὴν ποιότητα. Ἐπὶ γενικὴ ἀντίληψη τοῦ λαοῦ ἀνηθύνει, θεωροῦντο εὐνοδοκίμας τῆς ἀείρας με ἀποτέλεσμα νὰ χάσει τὸν ἀπὸ τὴν κεντρικὴν γραφομένη πρὸς τὸ δεξιὸ καὶ πρὸς τὸ ἀριστερὸ. Καὶ ἀπὸ τὸ πρὸς νὰ χάσει τὴ γενική.

Ἐπειὰ ἀπὸ τὴν ἡμέρα τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1977 καὶ τὴν ἀρ-ματῆρα τοῦ κ. Γ. Μιχαήλου ἀπὸ τὴν ἡγεσία, ὁ Κομμουνιστικὸς Ὑπόδο ἀρτίως ἀνακλῆ ἀνακοίνωσι Ἐπιτροπὴ γὰρ νὰ ἀνευθύνει τὸ κῆρυξ, μετὰ τὸν τὸν ἀνακοίνωσι καὶ μέλη τοῦ κ.κ. Κων. Σουλῆ καὶ Στ. Παναγιωτοῦ, τὸ μὴν βαρβαρὴ ἀπὸ τὴ βαρβαρὴ Ἑλλάδα.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Είναι γενική ή δικίαιωση ότι η σοβαρότητα ήταν της Ε-ΔΗΚ στις εκλογές του Νοεμβρίου 1977 οφείλεται βασικά στη διπλή έλλειψη: α) καθαρής ιδεολογικής φυσιογνωμίας και β) αποτελεσματικής οργανώσεως.

Το κόμμα, κατά την τριετία που προηγήθηκε, δεν μπόρεσε ν' αποκτήσει σαφή ιδεολογική ταυτότητα. Στη γενική αντίληψη του λαού, αντίθετα, θεωρήθηκε ως συνοδοιπόρος της δεξιάς, με αποτέλεσμα να χάσει τον όγκο των κεντρικών ψηφοφόρων προς τα δεξιά και προς τα αριστερά. Και ιδιαίτερα να χάσει τη νεολαία.

Υστερα από την ήττα του Νοεμβρίου του 1977 και την παραίτηση του κ. Γ. Μαύρου από την ηγεσία, η Κοινοβουλευτική Όμάδα εξέλεξε τριμελή Διοικούσα Έπιτροπή για να διευθύνει το κόμμα, με πρόεδρο τον υπογράφοντα και μέλη τους κ.κ. Νικ. Βενιζέλο και Στ. Παπαθεμελί, το μόνο βουλευτή από τη Βόρεια Ελλάδα.

Εὐθύς μετὰ τὴν ἐκλογή μου καὶ με συναίσθησι ἱστορικῆς εὐθύνης, ἐπιδόθηκα σὲ μιὰ ἔντονη προσπάθεια ἀποσαφηνίσεως τῆς ἰδεολογικῆς φυσιογνωμίας τοῦ κόμματος, ποῦ εἶναι ἡ βασικὴ προϋπόθεσι γιὰ τὴν ἐπιβίωσίν του.

Στὶς σελίδες ποῦ ἀκολουθοῦν δίδεται ἡ μαρτυρία τῆς προσπάθειος αὐτῆς κατὰ τὸν πρῶτον μῆνα ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐκλογή τῆς Δ.Ε. Τὰ πρὸ σημαντικὰ θέματα ποῦ ἀναπτύσσονται εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

α. Θέσεις γιὰ τὴ θεωρία τοῦ μετασχηματισμοῦ τοῦ καπιταλισμοῦ σὲ σοσιαλισμό, σὺν ἀποτέλεσμα λειτουργίας τῆς πλουραλιστικῆς δημοκρατίας καὶ διὰ ἐπαναστάσεως. Ὁ κεφαλαιοκρατισμὸς, πέρα ἀπὸ τὶς ἐνδογενεῖς ἀντινομίες του ποῦ τὸν ἀδραγοῦν σὲ κατάρρευσι, ἔχοντας στὸ χέρια του τὴ σύγχρονη προχωρημένη τεχνολογία, ἔχει καταστρεῖ κίνδυνος γιὰ τὴν ἐπιβίωσι τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὸν πλανήτη μας πρέπει καὶ θὰ μετασχηματιστεῖ τὸ ταχύτερον σὲ μιὰ νέα μορφή κοινωνικῆς ἀργάνωσις σοσιαλιστικοῦ τύπου.

β. Θέσεις γιὰ τὴ φιλοσοφικὴ θεμελίωσι τοῦ ἀντιπολιτευτικοῦ δημοκρατικοῦ σοσιαλισμοῦ. — Τὸ ἑλληνικὸ πρότυπον.

γ. Λόγοι γιὰ τὴν διορθικὴν πολιτικὴν ἀνωμαλίαν στὴν Ἑλλάδα: Τὸ κόμμα τῆς δεξιᾶς, ποῦ σπαστεγάζει τὶς δυνάμεις τῆς ἀντιτάξεως καὶ τῆς συντηρήσεως.

δ. Ἐξήγησι τῆς ἀποτυχίας τῆς προσπάθειος Καραμανλῆ νὰ ἐμφανίσῃ τὴ Ν.Δ. σὺν κεντρικῷ κόμμα. — Οἱ ἐκλογεὶ τοῦ Νοεμβρίου 1974.

ε. Ἡ Ε.Δ.Η.Κ., ὡς κύριος κυματοθραύστης κατὰ τῶν συνεπειῶν τῆς μεθοδευμένης πολιώσεως τῶν ἐκλογῶν τοῦ 1974. — Ὁριοθέτησι τοῦ κόμματος πρὸς τὸ δεξιὸ καὶ τὴ μαρξιστικὴ ἀριστερά.

Στὴν ἀπάντησίν μου στὶς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως στὴ Βουλὴ γίνεται μιὰ ἐπιπλέον προσπάθεισι συντομῆς ἀλλὰ σφαιρικῆς κριτικῆς τῆς πολιτείας τῶν δεξιῶν κυβερνήσεων ἀπὸ τὸ 1952, με ἐμφασι φυσικὰ στὴν πολιτείαν τῶν μεταδικτατορικῶν κυβερνήσεων Καραμανλῆ. Ἀπὸ τὴν κριτικὴν αὐτὴ ἀφίξει νὰ μνημονευθοῦν ἰδιαίτερα:

Πρῶτον, ἡ καταγγελία γιὰ τὴ μονομερῆ καὶ διαστρεβλωμένη ἐνημέρωσι τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπὸ τὸ ραδιόφωνον καὶ τὴν τηλεόρασι.

Και δεύτερο, η αποκάλυψη ότι ο κ. Καραμανλής είναι ο εισηγητής της δίζωνικής στο Μακάριο.

Από την ανάγνωση των κεμένων των όμιλών και συνευθεύσεων μου, μέσα και έξω από τη Βουλή, γίνεται φανερό ότι κανένας Έλληνας, που διαθέτει στοιχειώδη νοῦ και καλή πίστη, δέν μπορεί νά κατηγορήσει πῶ τήν ΕΔΗΚ σά συναδοιπόρο τής δεξιᾶς ἢ κακέκτυπο οποιοῦδήποτε ἄλλου κόμματος τής ἀριστερᾶς. Οὔτε σάν κόμμα πού δέν μπορεί νά πάρει ἀποφάσεις. Ἡ φυσιογνωμία τής προκύπτει ξεκάθαρα σάν ἐκφραση τοῦ ἐλληνικοῦ σοσιαλισμοῦ καί σά βασιική δύναμη γιά τήν ἀποτροπή τής παλῶσεως.

Τό βιβλίο δίνεται στή δημοσιότητα γιά νά γίνουν γενικότερα γνωστές οἱ ἰδεολογικές θέσεις τοῦ κόμματος. Ἀλλά καί γιά νά ἀποτελέσει τή βάση συζητήσεων μεταξύ τῶν στελεχῶν καί τῶν ἀποδῶν του ἐν ὄψει τοῦ Συνεδρίου, πού θά καθορίσει ἀριστικά τήν ἰδεολογική του φυσιογνωμία.

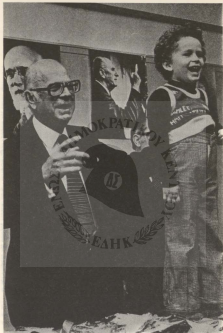
Ι. Γ. Ζ.

Ἀθήνα, 3 Ἰανουαρίου 1978

9. Συνέντευξη μετὰ τὸν κ. Καραμανλῆ	88
10. Συνέντευξη μετὰ τὸν κ. Καραμανλῆ	93
11. Ὁμιλία ἐπὶ τῷ κ. Καραμανλῆ	107
α) Ὁμιλία	107
β) Τελὸς	110
12. Ἐπιτομή ἐπὶ τῷ κ. Καραμανλῆ	111
-Γὰρ τὸ πῶς ἐκτίμησεν	88
13. Ἀπόκρισις ἐπὶ τῷ κ. Καραμανλῆ	100
ἀπό τῆς ἐπιτροπῆς	100
14. Ἐπιτομή ἐπὶ τῷ κ. Καραμανλῆ	134
15. Ἐπὶ τῷ κ. Καραμανλῆ	135
16. 1977: Τὸ μεγάλο γεγονός	137
καὶ τὸ πρόβλημα τοῦ ἔθνους	137
17. Προγραμματικὰ μέτρα γὰρ τὴν ἑλλάδα ἀπὸ	140

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

1. Πρόλογος	9
2. Περιεχόμενα	13
3. Συνέντευξη στους Έλληνες και Ξένους Δημοσιογράφους	17
α) Όμιλία	
β) Συζήτηση	
4. Συνέντευξη στην εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ»	33
5. Συνέντευξη στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ»	39
6. Συνέντευξη στην εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ»	46
7. Συνέντευξη στην εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ»	52
8. Συνέντευξη στην εφημερίδα «ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ»	59
9. Συνέντευξη στην εφημερίδα «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ»	66
10. Συνέντευξη στο περιοδικό «ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ»	68
11. Όμιλία σε στελέχη και φίλους της ΕΣΔΗ	73
α) Όμιλία	
β) Συζήτηση	
12. Έπιστολή στον Πρόεδρο της Βουλής (Για το θέμα της Τηλεόρασης)	98
13. Αγόρευση πάνω στις προγραμματικές δηλώσεις της Κυβερνήσεως	100
14. Συμπεράσματα συζητήσεως	134
15. Στο κάτωφωλ του '78	135
16. 1977: Τα μεγάλα γεγονότα και τα πρόσωπα που ξεχώρισαν	137
17. Πρωτοχρονιάτικο μήνυμα προς τον Έλληνικό Λαό	140

Ό α. Ζητός έκδοσης από τις Έλληνες και θύνας διανομαστές τόν ηρώτα ντό άποδό τού έλάσσης. (20.11.77)

Το άνοιγμα της έκθεσης της Δ.Ε. Σπέρ - Κόσπονας επί του παρόντος της Δ.Ε.Π.Ε. (20.11.77)

3. Συνέντευξη στους Έλληνες και ξένους δημοσιογράφους

30 Νοεμβρίου 1977

α) Όμιλία

Κυρίες και Κύριοι,

Είναι μεγάλη τιμή, αλλά βαρυτάτη εθύνη ή ανάληψη της διοικήσεως του κόμματος, ύστερα από την χθεσινή απόφαση της Κοινοβουλευτικής Όμιλίας.

Σας εκάλεσα άμεσως γιατί αισθάνομαι μεγάλη την ανάγκη της συνεργασίας με τους εκπροσώπους του ελληνικού και διεθνούς τύπου για την επιτέλεση του έργου μας.

Επιθυμώ στην πρώτη μας αυτή επικοινωνία να απευθύνω θερμό χαιρετισμό στον ελληνικό λαό. Νά διακηρύξω την πίστη μας στη δημοκρατία, την αγάπη μας προς την ειρήνη και το σεβασμό της διεθνούς τάξης, όπως καθορίστηκε από επίσημες συμφωνίες.

Απευθύνω θερμό χαιρετισμό στους συναδέλφους, στα στελέχη και τους οπαδούς του κόμματος, που διαδήλωσαν και διά της ψήφου τους, κάτω από τις πολύ δύσκολες συνθήκες, την πίστη τους στο κόμμα που είναι συνέχεια της μεγάλης παρατάξεως, που ξεκινά με το μεγάλο ήγέτη, τον Έλευθέριο Βενιζέλο.

Επιθυμώ με την ανάληψη των καθηκόντων μας να σας γνωρίσω μερικές βασικές σκέψεις, που θα σας κάμουν κοινωνούς των αντιλήψεών μας, όσον αφορά την τοποθέτησή μας στα μεγάλα προβλήματα της χώρας και την πορεία του κόμματος.

Και πρώτα πρέπει να μιλήσω για τις πρόσφατες εκλογές.

1) Το βασικό αποτέλεσμα των εκλογών της 20ής Νοεμβρίου είναι ότι ο κ. Καραμανλής έχασε την κοινοβουλευτική παντοδυναμία του.

Άπό τώρα κι έμπρός ό κ. Καραμανλής θά πρέπει νά σέβεται, όχι μέ λόγους μόνο, τήν κοινοβουλευτική τάξη.

Ξεκίνησε ό κ. Καραμανλής νά άνανεώσει τήν κοινοβουλευτική παντοδυναμία του και γιά τά έπόμενα τέσσερα χρόνια, έν όψει τής άξήτητας πού θά προσλάβουν τά έθνικά θέματα τούς προσεχείς μήνες. Πίστευε ότι θά διατηρούσε τό ποσοστό τής λαϊκής ψήφου τού 1974, όπως και τόν αριθμό τών έδρών τής Βουλής. Και στην προσδοκία του αυτή βασίζότανε σέ δύο παράγοντες: Πρώτα στον άνέντιμο έκλογικό νόμο τής «παρामορφωτικής» αναλογικής πού επέβαλε στη χώρα, και δεύτερο στη διαίρεση τής δημοκρατικής αντιπολιτεύσεως. Οι προσδοκίες του ανατράπηκαν από τή διάσπαση τής δεξιάς πού δέν πρόβλεψε.* Και αυτό ήταν ίσως τό μοιραίο λάθος τής σταδιοδρομίας τού πολιτικού, πού αποδείχθηκε βιρτουόζος στην έκλογική στρατηγική.

Μέ λιγότερους από 180 Βουλευτές δέν μπορεί πιά αυτόδύναμο νά καταλάβει τήν Προεδρία τής Δημοκρατίας, όταν τό θελήσει. Δέν μπορεί νά περάσει τήν οποιαδήποτε συμφωνία πού θά έκανε γιά τήν ένταξη μας στην Ε.Ο.Κ. Άλλά επειδή είναι λαϊκή μειοψηφία, παρά τήν πλειοψηφία του στην Βουλή, δέν θά μπορέσει νά διαπραγματευθεί και νά υπογράψει νέες συμφωνίες τύπου Ζυρίχης και άν ακόμα τό ήθελε.

Η νέα Βουλή, θά είναι Βουλή υπεύθυνης ενημερώσεως, διάλογου, έλέγχου και νομοθετικής εργασίας.

2) Ο κ. Άνδρέας Παπανόρεου έκέρδισε τό στόχο του νά γίνει άρχηγός τής άθωματικής αντιπολιτεύσεως. Έχάρισε όμως στον κ. Καραμανλή τήν κυβέρνηση. Η πολιτική του τής «άντιενότητας» επέτρεψε στη λαϊκή μειοψηφία τού 42% τού κ. Καραμανλή νά γίνει ισχυρή κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Ένώ και άν μόνο τό δύο κόμματα, τής Ε.Δ.Η.Κ. και τού Π.Α.Σ.Ο.Κ., είχαν συνεργαστεί — τό σύνολο τών ψήφων τους άνέρχεται σέ 37% — θά περιόριζαν τήν κοινοβουλευτική δύναμη τής Νέας Δημοκρατίας κάτω τών 150 Βουλευτών κι έτσι δέν θά μπορούσε νά κάμει κυβέρνηση. Και φυσικά άν τό δύο κόμματα συνεργαζόντουσαν, οι ψήφοι δέν θά ήταν μόνο 37% αλλά πολύ περισσότεροι.

Μέ τήν πολιτική τής «άντιενότητας» ό κ. Παπανόρεου έτσι έκέρδισε τήν Άθωματική Άντιπολιτεύση και έχάρισε τήν κυβέρνηση στον κ. Καραμανλή.

*Η κόδοδος τής Ε.Π. μείωσε τή δύναμη τής Ν.Δ. από 200 σέ 172 έδρες στην Βουλή.

3) Η νέα φυσιογνωμία της Βουλής είναι καθαρά πολιτική. Έχουμε μια κυβέρνηση της δεξιάς και απέναντί της αντιπολίτευση, που είναι βασικά μαρξιστική. Το κόμμα του Π.Α.Σ.Ο.Κ., ή 'Αξωματική Αντιπολίτευση, με τους 93 Βουλευτές, αότασποκαλείται μαρξιστική. Και είναι φυσικά μαρξιστικό το ΚΚΕ με τους 11 βουλευτές του. Βέβαια, η πλειοψηφία των ομάδων του Π.Α.Σ.Ο.Κ., δεν έχει καμιά σχέση με το μαρξισμό. Και η διάγκωση του κόμματος όφείλεται από γεγονός όπ η ήγεσία του έκμεταλλεύτηκε με τέχνη και έπιμονή τόν αντιαμερικανισμό. Δηλαδή τήν περία του έλληνικού λαού για τήν πολιτική τών ΗΠΑ κατά τά τελευταία χρόνια, όπως και τήν αντίθεση μεγάλου μέρους τών κεντρώων ψηφοφόρων κατά τής Καραμανλικής λύσης και του Καραμανλικού κράτους.

Δέν διαπνέομαστε από καμιά μισαλλοδοξία για ιδεολογίες ή πολιτικές τοποθετήσεις. Διαπιστώνουμε μόνο καταστάσεις. Σήμερα ή πάλωση είναι ή πραγματικότητα στη Βουλή. Και τήν πάλωση αιώτη τήν έπεζήτησε ό κ. Καραμανλής με τόν άνέντιμο έκλογικό του νόμο και με τήν προβολή του Π.Α.Σ.Ο.Κ. από τόν περασμένο Μάιο, που τó χαρακτηρίζε σαν «άριστερά τής άριστεράς».

4) Στη νέα Βουλή μεταξύ τών 172 βουλευτών τής Νέας Δημοκρατίας και τών 104 τής μαρξιστικής άριστεράς, όρθώνεται ή μικρή ομάδα τών 15 βουλευτών τής Ε.Δ.Η.Κ. Είναι ή μόνη έγγύηση ένάντια στους κινδύνους τής παλώσεως. Είναι ή διασφάλιση για τήν όμολή εξέλιξη τής πολιτικής ζωής τής χώρας και τήν εξυπηρέτηση τών εθνικών συμφερόντων στο διεθνή χώρο.

5) Άλλά τί είναι ή Ε.Δ.Η.Κ.; Η Ε.Δ.Η.Κ. είναι τó κόμμα που έχει τις ρίζες του στην ιδεολογία τής ήγεσίας, που έβραζε τόν σημερινό γεωγραφικό χώρο τής χώρας και τής έδωσε τή σύγχρονη φυσιογνωμία τής. Μός ήγεσίας, που κατέλυσε τó κράτος τής εμωροκώστανας και έξασφάλισε στην Ελλάδα μια όμότημη θέση ανάμεσα στα κράτη τής εύρωπαϊκής οικογένειας.

Η Ε.Δ.Η.Κ. είναι ή όρηση τής συντήρησης και τής αντίόρασης, που και οι δυο μαζί συνθέτουν τó σημερινό κόμμα τής δεξιάς.

Πιστεύει στη συνεχή εξέλιξη και αναπροσαρμογή τών θεσμών και τών δομών στις σύγχρονες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές έπιταγές. Είναι τó κόμμα του δημοκρατικού σοσιαλισμού, του σοσιαλισμού, που έχει σαν τελική επίόλιξη τήν κατάργηση τής εκμεταλλεύσεως του άνθρώπου από τόν άνθρωπο. Που πιστεύει όμως στην έλευθερία και τήν άνθρώπινη αξιοπρέπεια σαν άπαραίτητες προϋποθέσεις για τήν κοινωνική συμβίωση. Πιστεύει σε μια άλλου ή ριζική τών δομών τής κοινωνίας. Άλλαγή όμως εξελικτική, άποτελεσματική και έλληνική. Δέν είναι ό σοσιαλισμός μας συνθηματολο-

γία, ούτε διανοητικό κατασκεύασμα όνειροπόλων έρασιτεχνών, άσχετων με την πραγματικότητα.

Ό σοσιαλισμός, που πιστεύουμε και που θέλουμε να πραγματοποιήσουμε στην Ελλάδα δεν συγχέεται με τον μαρξιστικό σοσιαλισμό.

Αυτή είναι η όριοθέτησή μας και προς τη δεξιά και προς την άριστερά. Μάς ανήκει όλος ο χώρος της ήρεμης αλλά αποφασιστικής πορείας προς την οικονομική, κοινωνική και πολιτική δομική αλλαγή. Όπως επίσης και της περήφανης προαστίσεως των ελληνικών δικαίων στο διεθνή χώρο.

Πρέπει να τό τονίσω. Είναι βλασφημία να συγχέεται τό κόμμα μας με τη δεξιά. Έμεις, με τό Γεώργιο Παπανδρέου, εθέσαμε τό άναπάντητο άκόμα έρώτημα: «Ποιός κυβερνά τό χώρα αυτή;» Και μέχρις ότου γίνει πραγματικά ο λαός της Ελλάδος κυρίαρχος θά τό επαναλαμβάνουμε, γιατί αυτό χαλυβώνει την ψυχή του Έλληνα και του επιβάλλει τη συμπεριφορά του άπεύθυνου πολίτη.

Μετά την μεγάλη ήττα των έκλογών τό κόμμα πρέπει να ανασυγκροτηθεί. Όχι μόνο για να διατηρήσει την ύπόστασή του, αλλά και για να μπορέσει να ανταποκριθεί σε πραγματικές εθνικές και δημοκρατικές άναγκαιότητες. Για να εξασφαλιστεί έτσι η όμοιή πολιτική ζωή και μία όπερήφανη και άσφαλής θέση άνάμεσα στην κοινωνία των έλευθέρων κρατών.

Σ' όλη μου τη ζωή πίστευα ότι είναι άνάγκη να καταργηθούν τό άρχηγικά και να δημιουργηθούν όργανωμένα δημοκρατικά κόμματα.

Η σημερινή μου θέση στο κόμμα είναι μία ιστορική πρόκληση για μένα: Να συμβάλω στη δημιουργία ενός, του πρώτου πραγματικά δημοκρατικού κόμματος στην Ελλάδα, όπου οι δημοκρατικές διαδικασίες δεν θά είναι όπλως παραπλανητικό σύνθημα, ούτε πρόσχημα για την άποφυγή εθύσυνών και την άναποτελεσματικότητά.

Τό κόμμα μας θά άποκτήσει γρήγορα σαφή ιδεολογική φυσιογνωμία, για να μη επαναληφθεί στο μέλλον ή άνίερη προσπάθεια διαβολής του, ως ύπηρέτη ή συνοδοιπόρου της δεξιάς. Ούτε βέβαια σαν μία άλλη έκδοση κομματικού όργανισμού μαρξιστικής άποχρώσεως. Είμαστε περήφανοι γι' αυτό που είμαστε. Σίγουροι για τον έαυτό μας, δεν κατεχόμαστε από μισαλλοδοξίες. Και γι' αυτό θά είμαστε πάντοτε έτοιμοι για εθνική ένότητα, όταν τό εθνικά συμφέροντα τό επιβάλλουν, όπως επίσης και για δημοκρατική ένότητα, όταν αυτή είναι άναγκαία για την κατοχύρωση και διεύρυνση της δημοκρατίας. Για την τελευταία είμαστε έτοιμοι για διάλογο επί ίσους όροις με όλα τό δημοκρατικά κόμματα.

Τό κόμμα θά όργανωθεί εκ βάθρων με σύγχρονες μεθόδους για

να μπορεί να γίνει η έκφραση του Έλληνα, που μοχθεί στο χωράφι, στο έργοστάσιο, στη θάλασσα, στο γραφείο και όπου αλλού.

— Πρώτο μέλημα του κόμματος από δω και μπρός θα είναι η νεολαία, τα ελληνικά νιάτα. Θα προσπαθήσει να τα εμπνεύσει και να στηριχθεί πάνω στον ένθουσιασμό τους, τη δημιουργική τους φαντασία και τους δραματισμούς τους για μια ιδεώδη κοινωνία. Θα επιστρατεύσει το σφρίγος των νέων στελεχών μεταξύ 30 και 45 για να τους αναθέσει το βάρος του αγώνα και θα αξιοποιήσει την πείρα και την ιστορία των ώριμοτέρων στελεχών, που διαθέτει σε άσύγκριτα μεγαλύτερο αριθμό από όλα τα άλλα κόμματα.

— Ο άριστικός καθορισμός της νέας ιδεολογικής φυσιογνωμίας και οργανωτικής διαρθρώσεως του κόμματος θα γίνει από το Συνέδριο που θα συνέλθει στους προσεχείς μήνες, όσο είναι δυνατό γρηγορότερα. Το Συνέδριο αυτό σάς υποσχόμαστε να αποτελέσει σταθμό όχι μόνο για το κόμμα, αλλά και για όλη την πολιτική ιστορία του τόπου.

— Το κόμμα μας με τη νέα του μορφή, την ιδεολογική και οργανωτική, φιλοδοξούμε να το κάνουμε τον έγγυητή της σταθερής και ομαλής πορείας προς την κοινωνική πρόοδο και δικαιοσύνη και τον κέρβερο για την περιφρούρηση των εθνικών δικαιών στο διεθνές χώρο.

— Το κόμμα μας αποβλέπει να είναι ο έκφραστής όχι μόνο των 640.000 ψηφοφόρων, που έμειναν πιστοί την ώρα της μεγάλης του δοκιμασίας, αλλά και όλων εκείνων που στην απογοήτευσή τους ζήτησαν καταφύγιο δεξιά και αριστερά. Φιλοδοξούμε να τους φέρουμε κοντά μας για να μπορέσουμε γρήγορα να διεκδικήσουμε όχι την άδωματοική αντιπαληγευση αλλά τη διακυβέρνηση της χώρας.

Σήμερα αρχίζουμε το μεγάλο ξεκίνημα!

β) Συζήτηση

Κυρίες και κύριοι, σάς καλωσορίζω στο σπίτι του δημοκρατικού σοσιαλισμού. (Χειροκροτήματα).

Είναι μεγάλη η συγκίνησή μου, που επικοινωνώ με τους εκπροσώπους του Τύπου, τόσοσ του ελληνικού όσοσ και του ξένου. Νομίζω, ότι ο πολιτικός χωρίς τη συνεργασία του δημοσιογράφου δεν μπορεί να εκπληρώσει την αποστολή του. Θέλω να πιστεύω, ότι η συνεργασία μας θα είναι εγκάρδια, ειλικρινής, πιστή, για να μπορέσουμε να κάνουμε και μεις και σεις το καθήκον μας. Σας διενεμήθη ένα κείμενο. Δεν ξέρω εάν χρειάζεται να το διαβάσω ή όχι. Υποθέ-

τω ότι το έχετε διαβάσει. Και επειδή ή ταχύτητα, όχι μόνον στη λήψη αποφάσεων, αλλά και στην εκτέλεση, είναι, νομίζω, ή φόρμουλα με την οποία θα δουλεύουμε εδώ, θα σας παρακαλέσω να μου διατυπώσετε έρωτήματα που τυχόν έχετε. Είμαι στη διάθεσή σας. Έμπρός, λοιπόν, να με εκτελέσετε ή να σας εκτελέσω!...

ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ (Άκροπόλεως): Στο τέλος της τρίτης σελίδας του κειμένου, που μας διενεμήθη, αναφέρεται: «είμαστε πάντοτε έτοιμοι για έθνική ένότητα όταν τα έθνικά συμφέροντα το επιβάλλουν, όπως επίσης και για δημοκρατική ένότητα». Θα θέλατε να προσδιορίσετε το περιεχόμενον αυτής της συνεργασίας και με ποιά κόμματα δημοκρατικά θα την θέλατε να γίνει;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Χάσαμε τις εκλογές γιατί δεν συνεργασθήκαμε, όπως, νομίζω, το έζηγώ με σαφήνεια. Το θέμα της συμφωνίας - συνεργασίας της αντιπολιτεύσεως δεν πρέπει να το οδηγήσουμε σε ναούγια. Πρέπει ή αντιπολίτευση, στα συγκεκριμένα θέματα, όπου μπορεί να συμφωνήσει, να συμφωνήσει. Δεν θα κάνουμε παρά φύση συμφωνίες. Θα κάνουμε συμφωνίες εκεί που συμπήτουν οι απόψεις μας, με όλα τα κόμματα που πιστεύουν στη δημοκρατία.

ΖΟΥΛΑΣ (Καθημερινή): Κύριε Πρόεδρε, έχω δύο έρωτήσεις να υποβάλω: Σ' ένα σημείο του κειμένου που μας διενεμήθη λέγεται ότι ο κ. Καραμανλής από τον Μάιο των περασμένων, συνέβαλε στην προβολή του ΠΑΣΟΚ χαρακτηρίζοντάς το ως «Άριστερά της Άριστερας». Ήθελα, λοιπόν, άκριβώς την έννοια αυτής της προβολής, κατά την γνώμη σας. Το δεύτερον έρωτημα. Όμιλείτε σε δύο σημεία περί νέας ιδεολογικής φυσιογνωμίας του κόμματος.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Παρακαλώ, ένα - ένα τα έρωτήματα, γιατί συνήθως τα ξεχνά ο άκροατής.

ΖΟΥΛΑΣ (Καθημερινή): Όμιλείτε λοιπόν σε δύο σημεία περί νέας ιδεολογικής φυσιογνωμίας του κόμματος ή οποία, όμως, θα διαμορφωθεί από Συνέδριο. Όπως γνωρίζουμε υπάρχει ένα Καταστατικό. Τι μένει απ' αυτά που έχουν έγκριθεί; Τι έννοείτε ενά ιδεολογική φυσιογνωμία;»

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ή πράξη. Να μη μένουμε μόνο στα λόγια, αλλά αυτές τις ιδέες, που έκφράσαμε, να τις κάνουμε πράξη του κόμματος. Χρειάζεται όμως ένας σαφέστερος προσδιορισμός γιατί το κόμμα είχε γενικότητες. Για μένα σοσιαλιστικές γενικότητες είναι μηδέν, στην πολιτική. Είναι ή ρητορική του σοσιαλισμού του Ζορές. Ένας συγκεκριμένος σοσιαλισμός πρέπει να δώσει συγκεκριμένες λύσεις στα προβλήματα γιατί άλλως είμαστε συνθηματολόγοι ή ούρανοβάμονες ή λογοτέχνες καλοπροαίρετοι, που περπατούν στα σύννεφα. Ο σοσιαλισμός πρέπει να πείσει το λαό ότι θα του εξασφαλίσει μια καλύτερη μέρα σαν πολίτη, σαν άνθρωπο και σαν μέλος της κοινω-

νίας των ελευθέρων και υπερήφανων λαών. Αυτή είναι η απάντησή μου στο πρώτο ερώτημα.

Ο κ. Καραμανλής αποδέχθηκε το ΠΑΣΟΚ και τον κ. Παπανδρέου από πρώτα διόμισι χρόνια μ' έναν τρόπο που δεν αρμοζε στον αρχηγό μιας τόσο μεγάλης πλειοψηφίας. Τον μεταχειρίζονταν μ' έναν τρόπο τόσο αυταρχικά, που μου προκάλεσε πολλές φορές όχι δυσαρέσκεια μόνο, αλλά και αγανάκτηση. Ξαφνικά τον Μάιο άρχισε να δίδει μάχες με τον κ. Ανδρέα Παπανδρέου στη Βουλή και να τον προβάλλει σαν κίνδυνο, σαν επήν Άριστερά της Άριστεράς. Είχαμε την εντύπωση από τότε, ότι είχε σκοπό να προβάλλει το ΠΑΣΟΚ και τον κ. Ανδρέα Παπανδρέου σαν ένα μπαμπούλα με τον οποίο ήθελε ν' αντικαταστήσει τον παλιό μπαμπούλα του κομμουνισμού. Από τότε, όσοι μελετούμε τα ελληνικά πράγματα με προσοχή και όσοι ξέρουμε την τακτική του κ. Καραμανλή, είχαμε διαπιστώσει ότι κάτι έπρόκειτο να γίνει. Πρόβαλε, επομένως ο κ. Καραμανλής, απότομα, από τον Μάιο τον κ. Ανδρέα Παπανδρέου για να τον έπαισει ως τον κίνδυνο, που αντιμετωπίζει η ήρεμια του τόπου στους άφελεις άστυς για να διαγκώσουν την πλειοψηφία του. Γιατί, όταν ο κ. Καραμανλής προκήρυξε τις εκλογές, πίστευε ότι με τον τρόπο αυτό και με την ύπαρξη αυτού του ανέντιμου νόμου της παραμορφωτικής αναλογικής, θα μπορούσε να φοβίσει τον κόσμο και να τον ρίξει προς την κατεύθυνση της Ν. Δημοκρατίας. Η στρατηγική του ήταν καλή. Εκεί που την έπαθε είναι ότι δεν πρόβλεψε ότι η δεξιά θα διασπαζόταν. Εκεί ήταν το μεγάλο του λάθος. Και νομίζω ότι είναι το μοιραίο λάθος της σταδιοδρομίας του. Γιατί από τότε δεν είναι ο παντοκράτωρ, δεν έχει τη δύναμη την κοινοβουλευτική για να είναι αυτόδυναμος και ανεξέλεγκτος. Θα υποχρεωθεί να υπαχθεί στους νόμους του κοινοβουλευτισμού. Δεν θα είναι δάσκαλος. Θα είναι πάντοτε υπό κρίση. Δεν θα κρίνει κανένα, γιατί θα πρέπει πρώτα ο ίδιος να καταθέσει τους τίτλους του. Η Ελλάδα δεν σώθηκε ποτέ από μεσσίες. Κανείς δεν μπορεί να μάθει στον ελληνικό λαό πατριωισμό. Για τούτο, νομίζω ότι η μεταχείριση που έγινε του ΠΑΣΟΚ από τον κ. Καραμανλή ήταν μια ένοχη ιδιοτέλεια και αυτό το υπογραμμίζω.

ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗΣ (Ελευθεροτυπία): Μπορώ να κάνω τρεις ερωτήσεις; Θα ήθελα πρώτα αν μπορείτε να μας πείτε, αν ο κ. Καραμανλής αποφασίσει να πάει στην Προεδρία της Δημοκρατίας, ή ΕΔΗΚ πρόκειται να τον ψηφίσει ή όχι; Γιατί έπαισιμαίνετε μέσα στις δηλώσεις ότι δεν έχει τους 180 βουλευτές για την εκλογή. Η δεύτερη ερώτηση είναι αν μπορείτε να μας πείτε, αν θ' αλλάξει η θέση της ΕΔΗΚ απέναντι των Αμερικανών και του ΝΑΤΟ. Και η τρίτη, εάν η σημερινή ηγεσία της ΕΔΗΚ θα συνεργάζεται με την μέχρι τώρα ηγεσία του κόμματος.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Θα μου επιτρέψετε ν' απαντήσω κατά την αντίστροφη φορά στις τρεις ερωτήσεις. Ή τελευταία είναι εκείνη στην οποία θα επιμείνω περισσότερο. Ή ΕΔΗΚ άρχίζει μία νέα σελίδα στην ιστορία της. Τιμούμε όλους τους συντελέσαντες από να καταλάβει την θέση, που σήμερα έχει καταλάβει στον πολιτικό κόσμο. Ή ΕΔΗΚ δεν είναι κόμμα τριών ετών. Είναι το κόμμα που άρχισε από τη μεγάλη προσωπικότητα του Έλευθερίου Βενιζέλου, το κόμμα που έδωσε τον γεωγραφικό χάρτη της Ελλάδας. Το κόμμα που της έδωσε τη σημερινή της φυσιογνωμία. Το κόμμα, που γκρέμισε την εικόνα «Έλλάς — Ψωροκώσταινας». Είναι το κόμμα που διεκδίκησε την θέση της Ελλάδας ως άμεμπτου μέλους στην κοινωνία των ελευθέρων κρατών. Τιμούμε την ιστορία μας. Σεβόμαστε όλους τους δούλεψαν. Κανείς από τους άρχηγούς και τα στελέχη δεν είναι άνθρωπος που δεν έκανε λάθη. Έμεις θέλουμε να προσβλέψουμε στις άρετές και τη θετική προσφορά τους. Τα λάθη, αν διαχληθούμε μ' αυτά, θα τα χρησιμοποιήσουμε σαν μάθημα για να τα αποφύγουμε στο μέλλον. Δεν υπάρχουν προσωπικές αντιθέσεις μεταξύ των στελεχών της ΕΔΗΚ. Θα βαδίσουμε — έμπιστω — ένωμένοι όλοι για να φανούμε αντίταξις της μεγάλης έθνικής και δημοκρατικής άποστολής, που επιτάσσει ή σημερινή πραγματική πολιτική άναγκαιότητα. Αύτη είναι ή άπάντησή μου, αν σας ικανοποιεί. Ειδικότερα με τον κ. Μαύρα, τον άπερχόμενο Πρόεδρο του κόμματος, τον άνεκηρύξαμε, όπως ξέρετε, έπιτιμο Πρόεδρο του κόμματος. Θα χρησιμοποιήσουμε τη σοφία και τις άρετές του, όπου θα είναι καλό για το κόμμα και την χώρα, όπως και όλων των άλλων στελεχών, που ύπηρέτησαν δίπλα του. Σήμερα είχε την καλοσύνη να με πάρει στο τηλέφωνο και μιλήσαμε επί μισή, περίπου, ώρα. Αύριο θα ξανασυναντηθούμε. Ο κ. Μαύρος άποτελεί πολύτιμο στέλεχος του κόμματος.

Και προχωρώ στη δεύτερη ερώτηση. Ο έλληνικός λαός πηρά τον άμερικανικό λαό. Πολεμήσαμε μαζί και στον Α' και στον Β' Παγκόσμιο πόλεμο. Και οι σχέσεις μας είναι φιλικές. Ξεκίνησε από τις πρώτες μέρες του άγώνα για την άπελευθέρωση της Ελλάδας. Ή άγάπη όμως αύτη πληγώθηκε από την πολιτική των άμερικανικών κυβερνήσεων τα τελευταία 20 χρόνια. Ο έλληνικός λαός δεν αντίλαμβάνεται γιατί είναι τέτοια ή συμπεριφορά του συμμάχου και φίλου κράτους ώστε να κινδυνεύει και αύτη άκόμα ή έδαφική άκεραιότητα της Ελλάδας. Μπροστά σ' αύτη την πραγματικότητα το κόμμα της ΕΔΗΚ θα προσπαθήσει να αντίληφθεί ή άμερικανική κυβέρνηση πόση ζημιά κάνει και στον έαυτόν της και στα άμερικανικά συμφέροντα και στην ύπόθεση της ειρήνης σ' αύτην την τόσο κρίσιμη στρατηγική περιοχή της ύφηςλίου. Θα μιλήσει το κόμμα μας περήφανα στους Άμερικανούς στην άμερικανική κυβέρνηση — πάντοτε γι-

νεται ή αντιδιαστολή — και θα μεταχειριστεί τό κόμμα μας τή φωνή που άκούστηκε στά χρόνια τής τυραννίας από άμερικανικά Κογκρέσσα.* Καί είμαι βέβαιος ότι όταν μιλάς εύθαρσώς, περήφανα και τετράγωνα σε άκούνε. Όταν παίρνεις τό ύφος του Ικέτη, σε πατάν. Δέν πρόκειται νά πάρει τό Κόμμα μας τό ύφος του Ικέτη. Έχουμε τέτοιους τίτλους οι Έλληνες, που δλοι πρέπει νά μās σέβονται. Η στρατηγική θέση τής Ελλάδος δέν είναι δικαιολογία για νά είμαστε άποτειλείς, αλλά άπεναντίας μās εξασφαλίζει μια από τις πιο υπεύθυνες και άποφασιστικές θέσεις στην Εύρώπη. Με αυτές τις αντιρρήσεις θα κουβεντιάσουμε με τούς εκπροσώπους του φίλου πάντοτε άμερικανικού λαού.

ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗΣ (Έλευθεροτυπία): Με συγχωρέτε. Παραλείψατε τό ΝΑΤΟ.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Εύχαρίστως. Μέσα στις γενικές γραμμές που είπα γίνεται και ή τοποθέτησή μας στο ΝΑΤΟ. Έπήγαμε σε μια συμμαχία για νά διαφυλάξουμε τήν έδαφική μās άκεραιότητα. Καί τώρα αυτή ή συμμαχία είναι τό επίκεντρο του κινδύνου κατά τής έδαφικής μās άκεραιότητας. Αυτή είναι μια άντινομία, που άποισσάδήποτε, που δέν είναι βυζαντινολόγος, δέν μπορεί νά καταλάβει. Είναι μια κατάσταση έντελώς άπαράδεκτη. Καί τό κόμμα τής ΕΔΗΚ καταστάσεις άπαράδεκτες δέν τις δέχεται. Θα έπιδώσει σε άσφύμιση του Λαού, που θα τις σπάσει. Δέν μπιρῶ νά μπῶ σε περισσότερες λεπτομέρειες σήμερα. Άλλά θα άκούσετε. Καί ή φωνή μας δέν θα ήτα φωνή — έλπίζω — βῶντος έν τή έρήμῳ ή άσθενούς και ξεμυχιμένου Ικέτη. Τό ΝΑΤΟ πρέπει νά καταλάβει ότι δέν μπορεί νά είναι ό άποκνητής αυτοῦ του παθολογικού σιβνισμού τής Τουρκίας. Άν τό ΝΑΤΟ ήθελε, και τό επρόβλημα του Αιγαίου, και ή τραγωδία, και τό έγκλημα τής Κύπρου μπορούσαν νά τελεώσουν μέσα σε 24 ώρες. Αυτή είναι ή στάση μας σχετικά με τό ΝΑΤΟ.

Και έρχομαι τώρα στην πρώτη έρώτηση. Ξέρετε, είναι εύκολο θέμα νά ρωτάτε αν ή θεία σας άποκτοῦσε έξαφνα τραχούς τί θα γινόταν. Δέν μπορούμε στην πολιτική νά θέτουμε ξεκάρφωτες έρωτήσεις. Δέν υπάρχει θέμα αυτή τή στιγμή. Άν υπάρχει θέμα θα τό κρίνουμε με υπευθυνότητα. Δηλαδή θέμα μεταστάσεως του κ. Καραμανλή από τήν προεδρία τής Κυβερνήσεως στην προεδρία τής Δημοκρατίας τήν τυπική. Γιατί βεβαίως αυτή τή στιγμή ό κ. Καραμανλής είναι και Πρόεδρος τής Δημοκρατίας και, λυπόμυι που τό λέγω, (Γέλωτες) είναι και Πρόεδρος τής Κυβερνήσεως και πρόεδρος τής Βουλής! Καί αυτό άποτελεί τή βασική άνωμαλία του Πολιτεύματος.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΛΟΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΗΣ ΔΕΛΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣ

Ὁ κ. Καραμανλῆς εἶναι ἀντίπαλος κ. Καρατζαφέρη. Ἀντίπαλος ὁ-
μως, τὸν ὁποῖο σέβονται. Θὰ ὑπάρξω ἀμείλικτος στὴν προώθηση τῶν
δημοκρατικῶν δικαιωμάτων στὴν ἐσωτερικὴ πολιτικὴ του. Ἀλλὰ αὐ-
τὸ δὲν σημαίνει ἐχθρότητα. Πρέπει νὰ πάψουμε στὴν Ἑλλάδα νὰ
νομιζοῦμε ὅτι οἱ πολιτικὲς διαφορὲς πηγάζουν ἀπὸ ἢ ὀδηγοῦν σὲ ἐ-
χθρότητες. Σεβάσαστε τὸν κ. Καραμανλῆ, ὅπως σεβάσαστε ὁποιον-
δήποτε ἐργάστηκε στὸν τόπο αὐτό, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἰδεολογικὴ
καὶ πολιτικὴ του τοποθέτηση. Ὅλοι δουλεύουμε μὲ τὴν φώτιση ποὺ
μᾶς ἔδωσε ὁ Θεός, γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ. Μπορεῖ νὰ διαφωνοῦμε, ἀλ-
λά πρέπει νὰ διατηροῦμε πάντοτε τὴν ἐκτίμησή μας στὸν καθένα σὰν
πρόσωπο - σὰν ἀντότητα ἀνθρώπινη. Δὲν ξέρω ἂν σὰς ἱκανοποίησε
ἡ ἀπάντησή μου.

Σ. ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗΣ (Ἐλευθεροτυπία): Μὲ ἱκανοποιεῖ γιατί εἶναι ἡ
πρῶτη μέρα ποὺ ἀνέλαβε ἡ νέα ἡγεσία τὸ κόμμα. Ἄν ἦταν ἀργότερα
δὲν θὰ μὲ ἱκανοποιούσα, γιατί θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ξεκαθαρισμένες οἱ
θέσεις, ἂν θὰ ὑποστηρίξει τὸν κ. Καραμανλῆ. Ὁ κ. Καραμανλῆς θὰ
πάει στὴν Προεδρία τῆς Δημοκρατίας.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Παιδὲς σὰς τὸ εἶπε: Δὲν διαβάζετε τὸ νόημα τῶν ἐκλο-
γῶν; Ἀρχίζει τώρα νέα ζωὴ, ὅχι μόνο γιὰ τὸ κόμμα μας, ἀλλὰ καὶ γιὰ
ὅλα τὰ ἄλλα γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Ὁ κ. Καραμανλῆς ἔκανε τὸ μοιραῖο λά-
θος τῆς σταδιοδρομίας του. Ἐκίνησε παντοκράτορας, ἀλλὰ ἐπειδὴ
διασπάρθηκε ἡ δεξιὰ - ποὺ δὲν πρόβλεψε - θὰ γίνῃ δοῦλος τῶν
δαιμονικῶν δυνάμεων, ποὺ ὁ ἴδιος ἐξαπέλευσε. Ἐμεῖς θὰ προσπαθή-
σουμε νὰ εἴμαστε ἡ ἀσπίδα τοῦ ἔθνους, νὰ προσπύσουμε τὸ ἔθνος
καὶ τὸ λαὸ ἀπὸ τίς συνέπειες τῆς συγκρούσεως αὐτῶν τῶν παλιω-
τικῶν δυνάμεων, ποὺ ἐξαπέλευσε τὸ πρῶτο ἐκλογικὸ, μοιραῖο λάθος
τοῦ ἐξαιρετικοῦ πράγματι δεξιόπτεχνη τῆς ἐκλογικῆς στρατηγικῆς τοῦ
κ. Καραμανλῆ.

Ν. ΤΖΑΛΑΣ (Ρώτερ): Δὲν εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ διαβάσω τὴν ἀνακοί-
νωση, ἀλλὰ ὅταν μῆκατε εἶπατε ἐπὶ στίβι τοῦ δημοκρατικοῦ σοσια-
λισμοῦ. Πρέπει νὰ συμπεράνω ὅτι τὸ κόμμα σας κινεῖται πρὸς τὸ
Ἄριστερά; Καὶ ἂν ναι, ποιά θέση θὰ καταλάβει τὸ Κέντρο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἐμεῖς εἴμαστε ἀμετακίνητοι στὴ δημιουργικὴ παράδο-
ση τοῦ μεγάλου δημοκρατικοῦ καὶ φιλελεύθερου ἡγέτη Ἐλευθερίου
Βενιζέλου. Ἐμεῖς εἴμαστε ἡ ἔκφραση τῆς περηφάνειας, ἀλλὰ καὶ τῆς
δύναμης ἀναπροσαρμογῆς τοῦ πνεύματος τοῦ 1909 στὶς σύγχρονες
κοινωνικὲς ἐπιταγές. Γι' αὐτὸ θὰ βρῆτε ὅτι προσπαθοῦν νὰ κλέψουν
τὴ δουλειά μας καὶ νὰ τὴν διαστρέψουν τὰ κόμματα ποὺ βρίσκονται
καὶ ἄριστερά μας καὶ δεξιὰ μας. Γιὰ νὰ μποροῦν μὲ τὸν τρόπο αὐτό
νὰ παραπλανήσουν τὸ λαὸ καὶ νὰ αὔξουν τὴν πελατεία τους. Αὐτὸ
ἔγινε κατὰ τὴν περασμένη τριετία. Μὲ τὸν τρόπο ποὺ ἔπρεπε ἡ δικτα-

τορία και με αυτά που έπακολούθησαν δημιουργήθηκε μία σύγχυση, ύστερα ιδίως από τις εκλογές του Νοέμβρη 1974, ότι το κόμμα της ΕΔΗΚ, το κόμμα δηλαδή της Ένωσεως Κέντρου, γιατί αυτό είναι το πραγματικό όνομα του κόμματός μας, το κόμμα της Ένωσεως Κέντρου ήταν πάνω κάτω συνοδοιπόρος, φτωχός συγγενής, ή κέτης της δεξιάς. Αυτό έγινε γιατί η φωνή του, κατά την Ζετία αυτή, δεν ήταν τόσο ξεκάθαρη. Και αυτό βοήθησε από να δημιουργηθεί η έντύπωση ότι το κόμμα μας δεν είχε δική του φυσιογνωμία και ότι τα άλλα κόμματα κατά κάποιο τρόπο το επικάλυψαν. Από δω και μπρός θα προσπαθήσουμε να προβληθεί η φυσιογνωμία του ολοκάθαρα, όχι μόνο με τα λόγια αλλά και με την πράξη. Το κόμμα θα προτείνει πολύ σύντομα συγκεκριμένες λύσεις στα μεγάλα εθνικά προβλήματα, λύσεις σοσιαλιστικές. Και εφαρμόζοντας την τακτική αυτή, δεν εγκαταλείπει το πνεύμα αυτό, που γνωρίζει καλά η Ελλάδα, δηλαδή το πνεύμα του φιλελευθερισμού, το πνεύμα της κοινωνικής προόδου. Δεν εγκαταλείπει το πνεύμα της διαπροσαρμογής, στις συνεχείς εξελίξεις της παγκόσμιας και της ελληνικής πραγματικότητας. Δεν είναι αντίσκηια ότι είμαστε σοσιαλιστές, σήμερα, έμεις που είμαστε χθές φιλελεύθεροι. Είναι η φυσική εξέλιξη των πραγμάτων. Το 1909 οι φιλελεύθεροι ήταν η πρόοδος, η δύναμη που ήταν η πρωτοπαρεία μέσα στην ελληνική πραγματικότητα. Άλλαξαν οι καιροί. Άλλαξαν οι συνθήκες. Αλλά το πνεύμα της δημιουργίας, το πνεύμα της πίστης στη δημοκρατία και το πνεύμα του ενδιαφέροντος για τον λαό, που έμεις δεν θεωρούμε ως παθητικό παράγοντα, αλλά ως ενεργητικό παράγοντα, παραμένει. Φιλοδοξία μας είναι να κάνουμε τον λαό, όσο μπορεί περισσότερο και γρηγορότερα να πάρει τις τύχες του στα χέρια του. Ν' αποκαταστήσουμε τον λαό κυρίαρχο στο σπίτι του. Έτσι ξεκίνησε και ο Βενιζέλος. Και το πραγματοποιήσε ως ένα σημείο. Σήμερα η ολοκλήρωση πρέπει να συντελεστεί το ταχύτερο. Γιατί αν δεν γίνει η ολοκλήρωση της κυριαρχίας του λαού στο σπίτι του, τότε θα είναι συμφυρά, όχι μόνο, νομίζω, για την Ελλάδα, αλλά και για την διατήρηση της ειρήνης σ' αυτό το εύπαθες τμήμα της υδρογείου.

ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ (Έλευθεροτυπία): Έδηλώσατε προηγουμένως ότι θα συνεργασθείτε επί ίσους όρους με όλα τα δημοκρατικά κόμματα. Έχετε κάνει, όμως, μια διάσπξη, μια αντιδιαστολή, μεταξύ μαρξιστικών κομμάτων, που υπάρχουν στη Βουλή. Ποιά κόμματα θεωρείτε δημοκρατικά και τί θα είχατε να μας πείτε επί της συνεργασίας σας με τα δημοκρατικά κόμματα σε σχέση με την παρουσία της άκρας Άριστερας στη σημερινή Βουλή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όσους διαμορφώνονται κίνδυνοι για τη δημοκρατία είμαστε έτοιμοι να συνεργαστούμε μ' αυτούς που θα την υπερασπί-

σουν. Δεν κάνω διάκριση μεταξύ μαρξιστικών και μη κομμάτων. Ή πολιτική δεν είναι δογματισμός. Είναι πραγματισμός. Γι' αυτό δεν μπορώ — θα ήμουν ανάξιος πολιτικός ηγέτης αν σάς έλεγα ότι θα κάνω αυτό ή εκείνο στην Δεξιά ή βήτα θεωρητική περίπτωση. Θα παρακαλουθήσω την πραγματικότητα και θα ξεκαθαρίσω την στάση μας από την ανάγκη να προσπαθήσουμε, να της δώσουμε βάθος και να διευρύνουμε τη δημοκρατία. Ποιές οι μέθοδοι; Θα εξαρτηθεί από την ιστορική συγκυρία. Περισσότερα, νομίζω, δεν μπορεί να σάς πεί ένας υπεύθυνος πολιτικός. Θα έπρεπε να πάτε σε κάποιον που ρίχνει τὰ χαρτιά.

ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ (Έλευθεροτυπία): Σε σχέση με την παρουσία της άκρας δεξιάς σήμερα στη Βουλή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Είμαι εύτυχής που εμφανίστηκε κόμμα της άκρας δεξιάς. Ή καταστροφή στον τόπο αυτό ήταν ότι κάτω από τὰ φουστάνια της δεξιάς κρυβόταν — από τὸ 1952 ἰδίως — ἡ άκρα δεξιά. Κάτω από τὰ φουστάνια της συντήρησης κρυβόταν ἡ αντίδραση. Πρέπει, όμως, νὰ εἶναι χωριστὴ ἡ αντίδραση ἀπὸ τὴν συντήρηση. Ὁ κ. Καραμανλῆς δὲν μπορεῖ νὰ χρησιμοποιεῖται σὺν καρουαλάζ της αντίδρασης. Γι' αὐτὸ ὁ Συναγερμὸς, ἡ ΕΡΕ καὶ ἡ Ν. Δημοκρατία παρουσιάζουν αὐτὸ τὸ τραγελαφικὸ: νὰ εἶναι ταυτόχρονα ἡ στήγη της ἀντιδράσεως καὶ της συντηρήσεως. Νὰ χωριστοῦν οἱ δύο αὐτὲς ἀνομοιογενεῖς δυνάμεις. Τότε οἱ δυνάμεις της ἀντιδράσεως εἶναι δυνατό νὰ καταπολεμηθοῦν ἀποτελεσματικὰ. Ὄταν ὑπάρχει αὐτὴ ἡ παράνομη, ἡ παρά φύσιν συμβίωση της ἀντιδράσεως μετὰ τὴν συντήρηση, ἐκείνη πού πληρώνει εἶναι ἡ συντήρηση, εἶναι τελικὰ ἡ ὁμαλότητα της πολιτικῆς ζωῆς σὺν τὸν τόπο. Στὴν Ἰταλία, τί γίνεται; Ὑπάρχει χωριστὸ φασιστικὸ κόμμα, τὸ «Μοβιμέντο Ἰταλιάνο», πού ποτέ δὲν δέχθηκαν νὰ κρύβουν μέσα στὰ σπλάχνα της «Ἰντεμοκράτσια Κριστιάνο» οἱ συντηρητικοί. Ὄταν θὰ γίνῃ λοιπὸν ὁ χωρισμὸς αὐτός, θὰ πάμε σὲ φυσιολογικότερες καταστάσεις. Σε κάθε τόπο χρειάζεται ἡ συντήρηση. Ἐγὼ δὲν εἶμαι συντηρητικός. Ἡ ψυχολογία μου, ἡ πολιτικὴ μου ἰδεολογία εἶναι ἀντίθετη πρὸς τὴ συντήρηση. Ἀλλὰ ἡ συντήρηση εἶναι τὸ ἔρμα στὸ καράβι πού λέγεται Ἑλλάδα, Ἰταλία, Γαλλία, ἡ οὐδέποτε. Πρέπει παράλληλα νὰ ὑπάρχουν τὰ κόμματα της ἀλλαγῆς πού μπορεῖ νὰ εἶναι εἴτε ἐξελικτικὴ ἢ ἐπαναστατικὴ.

Ὅπως θέλω νὰ δῶ νὰ διαμορφώνεται στὴ χώρα μας ἕνα μεγάλο κόμμα της ἐξελικτικῆς ἀλλαγῆς, ἕνα πραγματικὸ σοσιαλιστικὸ κόμμα, γιατί τὸ θεωρῶ ἀπαραίτητο γιὰ τὴν ὁμαλότητα τοῦ πολιτικοῦ βίου, εἶται θὰ ἤθελα σὺν ἀντίπαλό του νὰ δῶ νὰ διαμορφώνεται ἕνα γνήσια συντηρητικὸ κόμμα. Νομίζω ὅτι περισσότερο δὲν θὰ μπορούσα νὰ σάς πῶ ἐπάνω στὸ θέμα αὐτὸ σὲ μιά πρὸς κόνφερενς γιατί ὁ χρόνος εἶναι περιορισμένος.

ΚΑΡΤΑΛΗΣ (Βήμα): Κύριε Πρόεδρε, μός εψατε προηγουμένως ότι στην εξωτερική πολιτική που θα ακολουθήσετε στους Άμερικανούς, θα είμαστε περήφανοι. Το υπό αριθμόν 1 θέμα στις σχέσεις μας με τους Άμερικανούς είναι το θέμα των αμερικανικών βάσεων. Θα μπορούσατε να μός πείτε ποιά είναι ή θέση σας στο θέμα αυτό;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Στην πρώτη μου συνάντηση με τους δημοσιογράφους θα ήθελα να περιοριστώ στις γενικές γραμμές της πολιτικής του κόμματος. Αν εξετάσουμε όλους τους τομείς της πολιτικής μας ζωής, μού φαίνεται ότι θα επεκταθούμε πάρα πολύ και θα καταστραφεί ή έντύπωση για τὰ βασικά θέματα. Αν θέλετε θ' απαντήσω, αλλά νομίζω ότι είναι καλύτερα να περιοριστείτε στις γενικές γραμμές που ανέφερα, γιατί επί του θέματος αυτού επιφυλάσσομαι σε πρώτη σέκαιρία που θα μού δοθί στη Βουλή να μιλήσω διεξοδικά. Νά μή καταστρέψουμε, συνεπώς, την έντύπωση με μια ύποσημείωση στη σημερινή πρέσς κόνφερενς.

ΡΗΓΟΣ (Γιουνάιτεντ Πρέσς): Ήθελα να έρωτήσω αν από τις δηλώσεις σας βγαίνει ότι δέν αλλάζει ή πολιτική του κόμματος επί του θέματος της Κοινής Άγοράς.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Καί πάλι θα μπορούσα να δώσω την ίδια απάντηση που έδωσα στο συνάδελφό σας, που με έρωτήσε πριν. Ή φωνή μας θα είναι ή ίδια, αλλά ή πυγμή μας θα είναι πολύ μεγαλύτερη. Ή Έλλάδα, αν πεί στην Κοινή Άγορά, πρέπει να είναι αυτότιμος έταίρος. Δέν μπορεί να πεί στην Κοινή Άγορά σαν ύποτελής. Νά μή παραδοθεί όπως παραδόθηκε στην περίπτωση του ΝΑΤΟ. Περισσότερα θα μού επτρέψετε να μή πώ σ' αυτή την πρώτη συνέντευξη.

ΜΑΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε—

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Κάπου σάς γνωρίζω. Τό λέω γιατί, όταν κάποτε έστειλα από την Ουάσιγκτον, στις 21 Ίουλίου 1974, τó δραματικό μου μήνυμα πρós τις ελληνικές ένοπλες δυνάμεις καταλύσατε τή δικτατορία, γιατί διαφορετικά είσατε νεκροθάφτες του έθνους τó πήρε ο Μαρσάπουλος της «Νιούτσε Βέλλε» στις 5 τó απόγευμα και τó μετέδωσε τó ίδιο βράδυ. Τó βράδυ εκείνο, ολοκληρωνόταν ή καταστροφή που επέφερε ή δικτατορία στο μαρτυρικό νησί της Κύπρου. Ήταν όμως ταυταχρόνως και ή άπαρχή της καταρρεύσεως των σκοτεινών δυνάμεων στην χώρα μας, όχι μόνο των δικών μας, αλλά και των ξένων φίλων μας!... Με συγχωρείτε που θυμήθηκα όλα αυτά.

ΜΑΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, ή έρωτήσή μου έχει σχέση με την είσαγωγή σας. Στην είσαγωγή σας βλέπω ότι τó κόμμα είναι έτοιμο για την έθνική ένότητα όταν οι περιστάσεις τó επιβάλουν. Βλέπετε να διαφαίνονται τέτοιες περιστάσεις; Πρώτον αυτό. Καί δεύτερον, πώς σκέπτεται ή ΕΔΗΚ να επαναπατρίσει τους ψηφοφόρους της εκείνους, που ψήφισαν είτε πρós τó δεξιά, είτε πρós τ' άριστερά, δ-

πως αναγράφετε στο κείμενό σας

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Το θέμα της εθνικής ενότητας είναι σαφές. "Αν έχουμε μια ξένη περιπέτεια, ο μη γένοιο, τα πράγματα είναι ξεκάθαρα. Πέρα όμως απ' αυτά, κατά την πορεία της ζωής παρουσιάζονται κάθε τόσο προβλήματα που αφορούν την υπόσταση του Έθνους. Γ' αυτά δεν θα πούμε ότι, επειδή η κυβέρνηση είναι αντίπαλος δεν θα συνεργαστούμε για την προάσπιση βασικών εθνικών συμφερόντων. Έτσι, θα έλεγα ότι και για το κυπριακό και για το Αιγαίο θα έπρεπε να υπάρχει μία μόνο ελληνική πολιτική. Εάν η μοίρα μου επιφυλάσσει την τιμή να διευθύνω κάποτε τις τύχες του Έθνους, θα καλούσα όλα τα κόμματα να καθарίσουμε από κοινού την πολιτική μας για την αντιμετώπιση των εθνικών θεμάτων. Η βασική κατηγορία μου κατά του κ. Καραμανλή είναι ότι, όταν ήλθε στις 23 Ιουλίου 1974, αντί να μαζέψει όλες τις δυνάμεις για να αντιμετωπίσουμε από κοινού τον θανάσιμο κίνδυνο για την Κύπρο και την ακεραιότητα της Χώρας, εκείνος έκανε κυβέρνηση, που ήταν κυβέρνηση βασικά κεντροδεξιά. Παραπλόνησε έντομα μέλη της αντιπρόσθεως, όπως και του δημοκρατικού κόσμου, και τὸ πήρε σὸν καμουφλάζ για μιὰ κυβέρνηση, που ήταν κυβέρνηση γέφυρας — κυβέρνηση πηδύ, μετὰ τὴ στρατιωτικὴ δικτατορία, μὲς δόγησε σὲ κοινοβουλευτικὴ δικτατορία, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀποφέρει ὁ τόπος τρία τῶρα χρόνια. Στὰ μεγάλα ἐθνικὰ θέματα, νὰί κύριοί μου, ἐπιβάλλεται πανεθνικὴ συνεργασία καὶ αὐτὸ εἶναι ἡ ἱκανότητα τοῦ Πρωθυπουργοῦ — τοῦ πραγματικοῦ ἡγέτη. Νὰ μπορέσει δηλαδὴ νὰ πείσει καὶ τὲς ἄλλες δυνάμεις, που δὲν ἔχουν τὴν ἴδια ἰδεολογία ἐπὶ ἐσωτερικῶν θεμάτων, νὰ δώσουν τὰ χέρια καὶ νὰ δημιουργηθεῖ ἓνα ἀδιάσπαστο τεῖχος γιὰ τὴν υπεράσπιση προβλημάτων σὸν αὐτὸ τῆς εθνικῆς ἀκεραιότητος, που ἀντιμετωπίζουμε μέσα στοὺς κόλπους τοῦ ΝΑΤΟ ἀπὸ τὸ 1973 οἱ Ἕλληνες.

ΙΛΒΑ ΒΙ (Νορβηγικὴ τηλεόραση): Ὅσον ἀφορὰ τὴ δήλωση που κάνατε, ὅτι ἐδῶ εἶναι σίτη τοῦ δημοκρατικοῦ σοσιαλισμοῦ, ἐρωτῶ: πρόκειται γιὰ σοσιαλιστικὸ δημοκρατικὸ κόμμα ἢ σοσιαλιστὲς δημοκράτες; Ποιὸς εἶναι ἐν πάση περιπτώσει ὁ σοσιαλισμὸς τοῦ κόμματος αὐτοῦ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἡ ΕΔΗΚ ἔχει σκοπὸ νὰ συνδεθεῖ μετὰ τὸ σοσιαλιστικὸ κόμμα τῆς Εὐρώπης, γιὰ νὰ ἀκουσθεῖ ἡ φωνὴ τῆς. Ἄλλὰ θὰ ἐκφράσει ἓνα σοσιαλισμὸ ἑλληνικοῦ τύπου, που δὲν εἶναι οὔτε ἐπαναστατικὸς οὔτε μαρξιστικὸς, ἀλλὰ ρεαλιστικὸς, πραγματιστικὸς. Τὸ δρᾶμα εἶναι ὅτι πουνθενὰ στὴν Ἑλλάδα δὲν ὑπάρχει ὀργάνωση στὴ βάση. Γι' αὐτὸ ἓνας πρωταρχικὸς μας στόχος εἶναι νὰ ὀργανώσουμε αὐτὴ τὴ βάση. Ὁ σοσιαλισμὸς μας θὰ εἶναι ἑλληνικὸς σοσιαλισμὸς.

ΤΣΑΡΟΥΧΑΣ (Ἀπογευματινὴ): Μὲ ὅσα εἶπατε φαίνεται ὅτι εἶναι δεδομένη ἡ πᾶλωση. Τί σκέπτεσθε νὰ κάνετε γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσετε

τήν κατάσταση και πώς θα ενεργήσετε για να επαναφέρετε τους ψηφοφόρους στους κόλπους του Κόμματος.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Άν η φυσιογνωμία μας αποσαφηνιστεί και άν η δράση μας γίνει αποτελεσματική, νομίζω ότι οι ψηφοφόροι θα τρέξουν να γυρίσουν και πάλι στο σπίτι τους. Όσον αφορά την ερώτησή σας για την πόλωση, αυτή τη στιγμή έχουμε από τη μιά μεριά τους 172 βουλευτές της δεξιάς - αντίδραση και συντήρηση - και από την άλλη μεριά έχουμε τους 93 του ΠΑΣΟΚ, που λένε ότι είναι μαρξιστές - σοσιαλιστές και τους 11 του ΚΚΕ, που είναι ασφαλώς μαρξιστές. Βλέπετε τί γίνεται; 172 και 104. Ξέρετε τί κίνδυνος είναι αυτός; Μέσα στη μέση υπάρχουν μόνο οι 15 της ΕΔΗΚ. Γι' αυτό και η αποστολή των 15 είναι από τις πιο κρίσιμες. Γιατί η μοίρα έχει αποθέσει στους ώμους αυτών την διασφάλιση της ομαλότητας της πολιτικής ζωής, αλλά νομίζω και την διασφάλιση των δικαιών της Ελλάδος στο εξωτερικό. Δεν μπορώ να σάς πω περισσότερες λεπτομέρειες.

Σ. ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗΣ Γ'Ελευθεροτυπία: Κύριε Πρόεδρε, υπήρξαν πολλές διαμαρτυρίες στην εφημερίδα ότι το ραδιόφωνο δεν μετέδωσε την είδηση της έκλογής της νέας ηγεσίας της ΕΔΗΚ. Το έχετε ερευνησει; Είναι ακριβές;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, είναι πραγματικότητα και είναι δείγμα της Καραμανλικής δημοκρατίας. Είναι δείγμα του τρόπου με τον οποίο ο κ. Καραμανλής νομίζει ότι μπορεί να ελέγχει τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Μιλώ για το ραδιόφωνο. Σήμερα, στη 1 το πρωί, ήμουν στο αστακίνητο με φίλους μου και πηγαίναμε κάτι να φάμε. Το δελτίο ειδήσεων δεν ανέφερε καν ότι έγινε εκλογή νέας ηγεσίας από κόμμα της ΕΔΗΚ. Το ίδιο ραδιόφωνο όμως στις 4 και στις 8 μ.μ. χτές είχε αναφέρει την ψευδή είδηση ότι η Κοινοβουλευτική ομάδα είχε αποφασίσει με ψήφους 10 προς 4 τη συγκρότηση ειδικού διευρυμένου όργανου για την εκλογή της ηγεσίας!... Το ίδιο ραδιόφωνο σήμερα το πρωί στις 7 και στις 8 δεν ανέφερε την εκλογή της νέας ηγεσίας. Κύριοι, σάς αποκαλύπτω χωρίς σχόλια τη μέθοδο με την οποία ενημερώνει ο κ. Καραμανλής τον ελληνικό λαό και τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται τον ρόλο του, ως υπεύθυνος κυβερνήτης μιας δήθεν πολιτικής δημοκρατίας. Τα τηλεφωνήματα αγανακτικής που πήρα απ' όλα τα μέρη της Ελλάδος αποδεικνύουν πόσον εύαισθητος είναι ο λαός μας στο θέμα. Πόσον ο κ. Καραμανλής δεν μπόρεσε να τον πείσει ότι θεμελίωσε πράγματι τη δημοκρατία. Και ότι αντίθετα τον έπεισε ότι αποτελεί κίνδυνο για τη δημοκρατία.

Κυρίες και Κύριοι, έδω πρέπει να τελειώσουμε γιατί έχω ανεκλήμνη υποχρέωση άλλοι. Σας εύχαριστώ πάρα πολύ. (Χειροκροτήματα).

4. Συνέντευξη στην εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ»

3 Δεκεμβρίου 1977

« Η συνέντευξη που έδωσε στο «ΝΕΑ» ο πρόεδρος της Διοικούσης Έπιτροπής της ΕΔΗΚ κ. Ι. Ζιγάνης είναι η πρώτη αποκλειστική συνέντευξη μετά την εκλογή του στην ηγεσία της ΕΔΗΚ. Το πλήρες κείμενό της έχει ως εξής:

«ΝΕΑ»: Στη πρώτη σας πρέσ - κόνφερενς θέσατε σαν ένα από τους πρωταρχικούς στόχους της ΕΔΗΚ την οργάνωση της νεολαίας. Έπειδή μέχρι τώρα η ΕΣΔΗΝ δεν κατάφερε να κάνει αισθητή την παρουσία της, έσείς πώς βλέπετε την δραστηριοποίησή της;

ΖΙΓΑΝΗΣ: Η συντήρηση δεν μπορεί να προσφέρει το δράμα της Ιδανικής Πολιτείας στους νέους. Δεν μπορεί να τους δώσει αυτό που ζητάει η δημιουργική φαντασία τους. Μόνο τα προοδευτικά κόμματα μπορούν να παρουσιάσουν τέτοιο δράμα, να την ενθουσιάσουν, να την εμπνεύσουν, να την κινητοποιήσουν. Δυστυχώς, το κόμμα μας λόγω της συγχύσεως της ιδεολογικής του φυσιογνωμίας, που συνέβη μετά τη μεταπολίτευση το 1974, δεν μπόρεσε να πείσει τα άτομα και τα κορίτσια της Ελλάδας ότι άσπασκοποισε να δημιουργήσει μια κοινωνία καλύτερη από τη σημερινή, μια κοινωνία απαλλαγμένη από τα προφανή μειονεκτήματά της, μια κοινωνία έβρα για να πολεμήσει κανείς για την πραγματοποίησή της. Έτσι η νεολαία, στην πλειοψηφία της, έλεκσθη από τη σαγήνη των μαρξιστικών ιδεολογικών δράμάτων. Φιλοσοφία μας είναι να δώσουμε με τόν ούμανιστικό, με τόν δημοκρατικό σοσιαλισμό τη δυνατότητα στη νεολαία να δει ότι αυτός είναι ο μόνος δρόμος για την εδραίωση μιας Ιδανικής κοινωνίας, για την οποία αξίζει να πολεμήσει για να την κάνει πραγματικότητα.

Η ΝΕΟΛΑΙΑ

«ΝΕΑ»: Και πώς θα το επιτύχετε αυτό;

ΖΙΓΔΗΣ: Νομίζω ότι μόλις αποσαφηνιστεί η ιδεολογική φυσιογνωμία του κόμματος θα εξαφθεί η φαντασία των νέων μας και τότε η νεολαία μας θα κινητοποιηθεί και από μια μικρή μειοψηφία που είναι μέσα στον κόσμο των νέων, θα γίνει η συντριπτική πλειοψηφία. Και δεν μιλώ μόνο για την πανεπιστημιακή νεολαία, αλλά και την εκτός των πανεπιστημίων νεολαία, τόσο από απόψεως ηλικίας, όσο και από απόψεως απασχολήσεως. Αποβλέπω στη νεολαία που δουλεύει στο χωράφι, που δουλεύει στο εργοστάσιο, που δουλεύει στο γραφείο ή όπου άλλο. Μιλώ για την νεολαία όλης της Ελλάδας — και τα παιδιά του γυμνασίου, και τα παιδιά του πανεπιστημίου κι αυτοί που είναι μέσα στα 30. Άλλα αποβλέπω και στη νεολαία την όποια εμφάνισα στη συνέντευξή μου με το μικρό ξανθομάλλη, ο οποίος έκανε την πρώτη δήλωση προσχωρήσεως μετά την αλλαγή στην έκφραση του κόμματος.

Η ΑΝΑΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

«ΝΕΑ»: Με ποιά άμεσα μέτρα θα γίνει η ανασύνταξη του κόμματος και θα προχωρήσει η οργανωτική δουλειά;

ΖΙΓΔΗΣ: Πρώτα απ' όλα πρέπει ν' ανασυνταχθεί η κεντρική οργάνωση των γραφείων του κόμματος. Ύστερα πρέπει να γίνει ένα καινούργιο οργανωτικό σχέδιο, γιατί χωρίς σχέδιο δεν γίνεται καμιά κινητοποίηση και καμιά προσπάθεια δεν καταλήγει σε αποτέλεσμα. Η Διοικούσα Έπιτροπή του κόμματος μαζί με την κοινοβουλευτική ομάδα και τα άλλα αρμόδια όργανα θα καταστρώσουν ένα σχέδιο κινητοποιήσεως της βάσης και όταν αυτό συντελεσθεί, τότε βεβαίως θα είμαστε έτοιμοι να συγκαλέσουμε το συνέδριο, το οποίο θα επικυρώσει και την ιδεολογική αλλά και την οργανωτική φυσιογνωμία του κόμματος.

«ΝΕΑ»: Σε πόσο χρόνο βλέπετε να είναι δυνατό να επιτευχθεί αυτό;

ΖΙΓΔΗΣ: Αν προσπαθούσα να καθορίσω προθεσμίες, νομίζω ότι θα προσέκρουα στη σοβαρότητα. Πρέπει να μελετήσουμε πρώτα τα πράγματα. Είναι εύκολο να λέμε λόγια, αν απλώς θέλουμε να κάνουμε έντυπώσεις. Αν όμως θέλουμε να κάνουμε συνέδριο που θα είναι σταθμός όχι μόνο στην ιστορία του κόμματος, αλλά και στην πο-

λική ιστορία της χώρας, το συνέδριο αυτό πρέπει να γίνει με πολλή προσοχή. Πρέπει να γίνει βάσει σχεδίου για να έχει αποτελέσματα. Γι' αυτό, εκείνο που μπορώ να πω και που είναι απόφαση και της κοινοβουλευτικής ομάδας, είναι να συγκληθεί μέσα στο συντομότερο δυνατό χρόνο. Πόσος θα είναι δεν μπορώ να καθορίσω αυτή τη στιγμή. Θα δουλέψουμε με την απόφαση να το συγκαλέσουμε το ταχύτερο δυνατό. Γιατί χωρίς συνέδριο το κόμμα δεν είναι δημοκρατικό από την βάση, αλλά από την κορυφή του, η οποία ισχυρίζεται ότι είναι δημοκρατική. Δημοκρατία δεν μπορεί να υπάρξει μόνο στην κορυφή. Πρέπει να είναι Δημοκρατία της βάσης. Και αυτό θα εξασφαλισθεί με το συνέδριο.

Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

«ΝΕΑ»: Βλέπεται δυνατότητα συνεργασίας της ΕΔΗΚ με άλλες σοσιαλιστικές δυνάμεις και αν ναι, ποιάς μορφής θα είναι αυτή ή συνεργασίας;

ΖΙΓΔΗΣ: Συνεργασία με άλλους θασι αγωνίζονται για την Δημοκρατία θα γίνει οσάκις άπειλείται το δημοκρατικό πολίτευμα ή οσάκις είναι δυνατόν να γίνει διεύρυνση της έννοιας της Δημοκρατίας στην χώρα. Αυτή είναι η γενική γραμμή. 'Επί των συγκεκριμένων θεμάτων δεν μπορώ να σας απαντήσω αυτή τη στιγμή διότι θα δούμε ποιά συγκεκριμένα προβλήματα δημιουργούνται και ποιάς δυνατότητες συνεργασίας υπάρχουν. Όλα αυτά θα εξαρτηθούν. 'Η πολιτική δεν είναι φιλολογία. 'Η πολιτική είναι πράξη. Είναι πραγματιστής.

«ΝΕΑ»: 'Η έρώτηση δεν αφορά μόνο στις υπάρχουσες σοσιαλιστικές δυνάμεις μέσα στη Βουλή, αλλά και στις έξωκοινοβουλευτικές.

ΖΙΓΔΗΣ: 'Η ΕΔΗΚ είναι ο βασικός κορμός της πολιτικής μας ζωής, το σπίτι από το οποίο ξεκίνησαν όλες οι δημιουργικές δυνάμεις. Φιλοδοξούμε να καταστήσουμε την ΕΔΗΚ και πάλι το σπίτι από όπου θάρθουν όλες οι πραγματικά δημοκρατικές σοσιαλιστικές δυνάμεις. Άλλα να μη βιαζόμαστε. Μόλις προχθές έγινε η μεταβολή στην ΕΔΗΚ.

«ΝΕΑ»: Στην ΕΔΗΚ ή στην Ένωση Κέντρου;

ΖΙΓΔΗΣ: Πρέπει να ξέρετε ότι δεν ξεχνά κανείς το παρελθόν του και πολλές φορές γλώσσα λανθάνουσα την αλήθεια λέγει. Από συνή-

θεια εΐπα Ε.Κ., διότι στην πραγματικότητα η ΕΔΗΚ είναι η συνέχεια της Ένώσεως Κέντρου, εμπλουτισμένη και με άλλες πολύτιμες δυνάμεις. Μεταξύ των θεμάτων που θ' αντιμετωπίσει το συνέδριο σάν κυρίαρχο σώμα, πιθανώς να είναι και αυτό της μετονομασίας.

Η ΑΚΡΟΔΕΞΙΑ

«ΝΕΑ»: Η παρουσία της ακροδεξιάς στη Βουλή πιστεύετε ότι θα έχει επιπτώσεις και ποιές;

ΖΙΓΔΗΣ: Νομίζω ότι η συνύπαρξη της συντηρήσεως και της αντιδράσεως στο κόμμα της Δεξιάς είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που δημιουργούν την παθολογία της ελληνικής πολιτικής ζωής. Όταν αποβληθεί ή αντιδραση από το κόμμα της συντηρήσεως, τότε θα εξασφαλισθεί η ομαλότητα στον πολιτικό βίο. Έφ' όσον κάτω από το φουστάνι ενός κόμματος που εμφανίζεται συντηρητικά, κρύβονται αντιδραστικές δυνάμεις, τότε η δημοκρατία κινδυνεύει συνεχώς. Η δημιουργία του πρώτου πυρήνα κόμματος της άκρας δεξιάς είναι μία ένδειξη εξέλιξης προς εξυγίανση του πολιτικού μας βίου. Επειδή όμως το συγκεκριμένο κόμμα της «Νέας Δημοκρατίας» δεν έχει αποκαθαρθεί από όλα τα στοιχεία της αντίδρασης, φοβόμαι ότι σε μία πρώτη φάση για να υπερκερασθεί το καινούριο κόμμα, ή «Νέα Δημοκρατία» θα κρατήσει δεξιότερη γραμμή απ' ό,τι κράτησε τα τρία τελευταία χρόνια.

Η «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»

«ΝΕΑ»: Τι ακριβώς εννοείτε όταν λέτε στοιχεία αντίδρασης;

ΖΙΓΔΗΣ: Από το 1952 — για να μην πω και παλιότερα — υπάρχει το ένικιο κόμμα της Δεξιάς που στην αρχή λεγόταν «Ελληνικός Συνεργισμός», ύστερα ΕΡΕ, και τώρα λέγεται «Νέα Δημοκρατία». Εκεί μέσα ήταν και ο ΙΔΕΑ, εκεί μέσα ήταν και οι παράγοντες του παρακράτους. Έ. λοιπόν... ένα τέτοιο κόμμα δεν είναι συντηρητικό κόμμα, που απαιτείται να έχει κάθε χώρα. Είναι μία κατάσταση εξομβλωματική που αποτελεί τον βασικό παράγοντα για τον οποίο δεν είχαμε ποτέ από το 1952 κι εδώ ομαλό πολιτικό βίο.

«ΝΕΑ»: Μιλήσατε για έναν «πρώτο πυρήνα». Έτσι χαρακτηρίσατε το ακροδεξιό κόμμα που εμφανίσθηκε. Πιστεύετε σε διεύρυνσή του με τα στοιχεία που εξακολουθούν να υπάρχουν στη «Νέα Δημοκρατία»;

ΖΙΓΔΗΣ: Πολλά — τα δυναμικότερα ίσως — στοιχεία της αντίδρασεως κρύβονται μέσα στη «Νέα Δημοκρατία».

«ΝΕΑ»: Φαίνεται από τη σύνθεση της κυβερνήσεως ή στροφή αυτή της «Νέας Δημοκρατίας» δεξιότερα;

ΖΙΓΔΗΣ: Αυτό θα το άκούσετε στη Βουλή. Όπως δήλωσα και προχθές στη Βουλή θα πάμε για μάχη.

ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟΥΣΙΑΣ

«ΝΕΑ»: Και ένα προσωπικό ερώτημα. Πιστεύετε ότι η απουσία σας τα τρία τελευταία χρόνια από τη Βουλή, σας έχει επηρεάσει θετικά ή αρνητικά και σε τι;

ΖΙΓΔΗΣ: Νομίζω ότι τα τρία χρόνια της απουσίας μου από την Βουλή, που ήταν χρόνια πικρά — για να είμαι ειλικρινής — δεν κατάφεραν να επηρεάσουν αρνητικά τη σκέψη μου. Άλλωστε πάντα πίστευα ότι ο άνθρωπος πρέπει να δέχεται με την ίδια νηφαλιότητα και την επιτυχία και την άστυχία. Βέβαια θα είχα το δικαίωμα, ύστερα ιδίως από τον αγώνα κατά της δικτατορίας, να είμαι λίγο πικραμένος. Άλλά τα ξεπέρασα αυτά. Ξέρω την πολιτική ιστορία της Ελλάδος. Ξέρω ότι στον κάθε άνθρωπο που πασχίζει για το καλό αυτού του τόπου, επιφυλάσσεται κι ένα ποτήρι κώνειο. Πόσο μεγάλο ή πόσο μικρό θα είναι το ποτήρι αυτό, εξαρτάται από το μπόι του.

«ΝΕΑ»: Πώς αξιοποιήσατε την τριετία αυτή;

ΖΙΓΔΗΣ: Έμενα τρία χρόνια έζη από τη Βουλή. Τα χρησιμοποίησα παραγωγικά. Ικέφτηκα πολύ. Έγραψα τα τρία βιβλία μου με τα όποια, εκτός από το ότι λυτρώθηκα από ορισμένα βιώματα που με συνόδευαν, έδωσα, νομίζω, και στοιχείο για τον σύριανό ιστορικό να συγγράψει την ιστορία της περιόδου αυτής αντικειμενικά. Από ταμα βέβαια βρέθηκα από την έφεδρεία στο επίκεντρο της πολιτικής ζωής. Δεν περίμενα αυτή τη μετάσταση τόσο γρήγορα. Άλλά να σας εξομολογηθώ: η πρόκληση που αποτελεί η απόφαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του κόμματος, να τεθώ στην ηγεσία του και κατ' επέκταση στο επίκεντρο της πολιτικής ζωής, είναι μια πρόκληση για την οποία είμαι ολόκληρος σ' όλη μου τη ζωή. Δεν με καταλαμβάνει εξησρόσπου, ούτε ψυχικά, ούτε σωματικά. Θα προσπαθήσω ν' ανταποκριθώ, όσο μου είναι δυνατό, πιά έπάξια.

Ο κ. Γ. ΜΑΥΡΟΣ

«ΝΕΑ»: Χθές είχατε μια συνάντηση με τον επίτιμο πρόεδρο του κόμματος τον κ. Μαύρο. Δηλώσατε ότι θα υπάρξουν και άλλες. Ή συνεργασία αυτή είναι κάτι το συνηθιστο για τα πολιτικά ήθη της χώρας όπου συνήθως ο άπερχόμενος αρχηγός και ο διάδοχός του γίνονται έχθροι.

5. Συνέντευξη στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ»

4 Δεκεμβρίου 1977

Επισημασθέντες από τον κ. Ζηγάδη, οι κ.κ. Γ. Μαύρος και Δ. Λαλιώτης, οι οποίοι υπήρξαν μέλη της Ε.Δ.Η.Κ. πριν από την ίδρυση της, τονίζουν ότι η Ε.Δ.Η.Κ. είναι η μόνη πολιτική δύναμη που μπορεί να διασφαλίσει την εθνική ενότητα και την κοινωνική ειρήνη στην Ελλάδα. Ο κ. Ζηγάδης, πρόεδρος του κόμματος, δήλωσε ότι η Ε.Δ.Η.Κ. είναι η μόνη δύναμη που μπορεί να διασφαλίσει την εθνική ενότητα και την κοινωνική ειρήνη στην Ελλάδα. Ο κ. Ζηγάδης, πρόεδρος του κόμματος, δήλωσε ότι η Ε.Δ.Η.Κ. είναι η μόνη δύναμη που μπορεί να διασφαλίσει την εθνική ενότητα και την κοινωνική ειρήνη στην Ελλάδα.

«Τις σκέψεις του για την αναδιοργάνωση της Ε.Δ.Η.Κ. την άποψη-φώνηση της ιδεολογίας της, το ρόλο της στις μελλοντικές εξελίξεις και τις σχέσεις της με τα σοσιαλιστικά κόμματα της Δυτικής Ευρώπης, καθώς και απόψεις του για τη γενικότερη πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα αναπτύσσει ο νέος πρόεδρος του κόμματος κ. Ι. Ζηγάδης σε αποκλειστική του συνέντευξη στον πολιτικό συντάκτη του «Βήματος» κ. Σπ. Αναρδάτο. Ο κ. Ζηγάδης δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη να διευκρινιστεί ο ελληνικός χαρακτήρας του σοσιαλισμού, των οποίων επιδιώκει η Ε.Δ.Η.Κ. να ακολουθήσουν δημοκρατικές διαδικασίες για τη λύση όλων των προβλημάτων και να οργανωθεί το κόμμα σε αληθινά δημοκρατικές βάσεις.

Όλοκληρωτό το κείμενό της συνέντευξής του είναι το ακόλουθο:

ΕΡΩΤΗΣΗ: Κύριε πρόεδρε, και σεις και ο κ. Γ. Μαύρος και Δ. Λαλιώτης, ηγετικά στελέχη της Ε.Δ.Η.Κ., είχατε προειδοποιήσει ήδη άρκετον καιρό πριν από τις εκλογές ότι η διαίρεση των δυνάμεων της δημοκρατικής Αντιπολιτεύσεως θα βοηθούσε τον κ. Καραμανλή να εξασφαλίσει και πάλι αυτοδύναμη πλειοψηφία, έστω και αν δεν συγκέντρωνε ούτε το 45% των ψήφων. Στην πρόσφατη συνέντευξή σας στους Έλληνες και ξένους δημοσιογράφους αναφερθήκατε και σε όρισμένους άλλους λόγους που οδήγησαν στο γνωστό εκλογικό αποτέλεσμα. Ίσως τώρα είναι καλύτερα να επιμείνουμε περισσότερο στις προοπτικές στο μέλλον, παρά στο παρελθόν. Γι' αυτό, η πρώτη μου ερώτηση είναι: Ποιές δυνατότητες βλέπετε να κερδίσει η Ε.Δ.Η.Κ. το έδαφος που έχασε, να ανασυγκροτηθεί για να παίξει το ρόλο της ως βασικού παράγοντα για τη διασφάλιση της πολιτικής

ομαλότητας, τη στερέωση και διεύρυνση της Δημοκρατίας — πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής — στη χώρα μας:

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Μεγάλες δυνατότητες. Νομίζω, δν και τὰ ιστορικά προηγούμενα δέν επαναλαμβάνονται απόλυτα, δτι μπορεί νά γίνει παύ σύντομα δ,τι έγινε μέ τήν εήπτασ τής Ε.Κ. στις εκλογές τοῦ 1961. Μέ τόν πρώτο ἀνένδοτο αγώνα, πού εξέφρασε τή λαϊκή ἐπιτογή, τό κόμμα πού ἠπτήθηκε τόσο συντριπτικά τό 1961, έγινε κυβέρνηση τό 1963. Ἡ Ε.Δ.Η.Κ. πρέπει ν' ἀποκτήσει και πάλι τήν καθαρότητα τής φυσιογνωμίας της και ν' ἀποκτήσει και πάλι ὀργάνωση. Στις εκλογές τοῦ 1977 ἦταν συγκεχυμένη ἡ φυσιογνωμία τής ΕΔΗΚ. Καί ὄχι μόνο ελειπε ἡ ὀργάνωση, ἀλλά και ἦταν ἀρηνητική ἡ συμβολή αὐτοῦ πού ὀνομαζόταν ὀργάνωση. Πιστεύω απόλυτα δτι εἶναι δυνατό σύντομα νά δοθεῖ καθαρή φυσιογνωμία στήν ΕΔΗΚ και εἶναι δυνατό νά γίνει ὀργάνωση γιά νά πάμε σέ ἐξελίξεις, πού αὐτή τή στιγμή θά φαίνονταν ἴσως ὑπερβολικά αἰσιόδοξες.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποιά μέτρα θά εισηγηθεῖτε γιά τήν ὀργάνωση στήν ΕΔΗΚ, δσο τό δυνατό εὐρύτερων λαϊκῶν δυνάμεων γιά τή δραστηριοποίηση τῶν ὀργανωμένων μελῶν τοῦ κόμματος και τήν ἀνάπτυξη τής πρωτοβουλίας τους;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πιστεύοντας στις δημοκρατικές διαδικασίες δέν πρόκειται νά ἐφαρμόσω μαγικές φόρμουλες. Πρώτα θά συσκεφθῶ μέ τοὺς συναδέλφους μου τής Διοικούσας Ἐπιτροπῆς και ἀπό κοινοῦ θά ζητήσουμε τίς γνώμες και τίς εισηγήσεις τής Κοινοβουλευτικῆς Ὑμῶδας, τῶν ὀργανώσεων τοῦ κόμματος, τής Νεολαίας και ὄλων τῶν στελεχῶν, πού εἶναι σέ θέση νά προτείνουν πρακτικά και ὄχι θεωρητικά μέτρα. Θά μπορούσα ὄμως νά προσθέσω δτι, γιά νά κινητοποιηθοῦν εὐρύτερες λαϊκές μάζες και νά ἐνταχθοῦν σέ κόμμα, πρέπει πρώτα νά γίνει ἡ ἀποσαφήνιση τής ἰδεολογικῆς και πολιτικῆς φυσιογνωμίας τής Ε.Δ.Η.Κ. Πεποίθησή μου εἶναι πάντως δτι χωρίς ὀργάνωση και κινητοποίηση τής βάσης δέν μπορεί νά ὑπάρξει δημοκρατικό κόμμα.

Η ΝΕΟΛΑΙΑ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποιά θά εἶναι εἰδικότερα ἡ προσπάθειά σας στή νεολαία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἡ ὀργάνωση τής νεολαίας εἶναι πάρα πολύ σοβαρή ὑπόθεση γιά νά ἀντιμετωπιστεῖ μέ τή χρησιμοποίηση κάποιας μαγικῆς φόρμουλας. Θά ὑπάρξει μελέτη, σχέδιο και κατόπιν ἐκτέλεση. Πιστεύω δτι ἡ ΕΔΗΚ θά ἐξάγει τή φαντασία τής νεολαίας, πού σήμερα τής ελειπε τό δρομα τής ἰδανικῆς πολιτείας και προσπαθεῖ νά τό βρεῖ

σε ποικίλης μορφής «μαρξιστικές» φαντασιώσεις. Ό δημοκρατικός, ή σοβιετιστικός σοσιαλισμός, που έχει τις ρίζες του στην ελληνική και χριστιανική έναντιση της ζωής, μπορεί να προσφέρει τη διέξοδο αυτή στην αναζήτηση της Νέας Γενιάς για την ιδανική κοινωνία. Και αυτό θα είναι ίσως, αν πραγματοποιηθεί, το μεγαλύτερο έπαιτηγμα όχι για το κόμμα, αλλά για να διασφαλιστούν η συνεχής πρόοδος και η όμοια εξέλιξη στη χώρα μας. Οι ίδιοι οι νέοι όμως θα αποτελέσουν τους κύριους παράγοντες στη διαμόρφωση αυτής της φιλοσοφικής θεώρησης και θα βοηθήσουν στην έπιλογή των καλύτερων μορφών όργάνωσης.

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πότε περίπου θα γίνει το Α' Συνέδριο της Ε.Δ.Η.Κ.;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Και το Συνέδριο είναι πολύ σοβαρή υπόθεση για να πούμε ότι θα το κάνουμε βιαστικά. Δεν σκοπεύουμε με τη σύγκληση του Συνεδρίου να πληρώσουμε έναν τύπο. Θα είναι πραγματικό Συνέδριο της όργανωμένης βάσης του κόμματος, των εν ένεργεια και εν έφευρεία κοινοβουλευτικών και άλλων των στελεχών και μελών της Ε.Δ.Η.Κ. Θα γίνει ένα έπιτελικό σχέδιο για την προετοιμασία, τη σύγκληση και τη διεξαγωγή των εργασιών του. Για να γίνει σταθμός, όπως είπα στις δηλώσεις μου, όχι μόνο για το κόμμα, αλλά και από πολιτικά χρονικά της χώρας. Γι' αυτό δεν μπορώ να προσδιορίσω άκριβώς το χρόνο. Θα χρειαστούν μερικοί μήνες τουλάχιστο. Πρέπει να τονίσω ότι και η άπόφαση της Κοινοβουλευτικής Όμάδας δεν καθόρισε τακτή προθεσμία. Πολύ σοφά είπε: το συντομότερο.

ΕΡΩΤΗΣΗ: θεωρείτε ίκανοποιητική τη ρύθμιση των σχέσεων ανάμεσα στην Κοινοβουλευτική Όμάδα, τον άρχηγό, το Πολιτικό Γραφείο και την Κεντρική Έπιτροπή, που κάνει το σημερινό Καταστατικό του κόμματος ή σκέφτεστε να εισηγηθείτε τροποποιήσεις;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Στο Συνέδριο θα υποβληθούν βέβαια τροποποιήσεις για να άποκτήσουμε Καταστατικό ενός πραγματικά δημοκρατικού κόμματος, που θα μπορεί να λειτουργεί με άποτελεσματικότητα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Στην πρόσφατη συνέντευξη σας στους Έλληνες και ξένους δημοσιογράφους άριοθετήσατε την Ε.Δ.Η.Κ. άπέναντι τόσο στη Δεξιά, όσο και στη μαρξιστική Άριστερά. Αυτό σημαίνει ότι σεις προσωπικά άπορρίπτετε τον μαρξισμό ως μέθοδο μελέτης και διερεύνησης των κοινωνικών φαινομένων;

Ο ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ασφαλώς όχι. Ο μαρξισμός είναι μία πολυτιμότερη μέθοδος μελέτης, όχι μόνο των κοινωνικών φαινομένων. Αλλά δεν πιστεύω ούτε στην αποκλειστικότητα της μεθόδου αυτής για την εξήγηση των φαινομένων, ούτε ότι αποτελεί τη σωστή βάση στον αγώνα για να γίνει η ζωή του ανθρώπου περισσότερο ανθρώπινη. Η μισαλλοδοξία είναι για μένα ένα από τα θανάσιμα αμαρτήματα. Άλλωστε, κάνοντας μία διερεύνηση των «μαρξιστικών» θεωριών και πολιτικών λύσεων, πολλές φορές θυμήθηκα τα λόγια του ίδιου του Μάρξ: «Όσο για μένα, δεν υπήρξα ποτέ μαρξιστής».

ΕΡΩΤΗΣΗ: Είπατε ότι η Ε.Δ.Η.Κ., ως κόμμα του ελληνικού δημοκρατικού σοσιαλισμού θα προσεγγίσει τα δυτικά σοσιαλιστικά κόμματα. Σε όλα όμως σχεδόν τα σοσιαλιστικά κόμματα της Δυτικής Ευρώπης, και σε αυτά που έχουν απορρίψει τον μαρξισμό ως επίσημη ιδεολογία τους, υπάρχουν στελέχη, μέλη, ακόμα και ομάδες μαρξιστικές. Αυτό συμβαίνει ακόμα και στο πιο συντηρητικό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, το S.P.D. Έσείς πιστεύετε ότι δεν πρέπει να γίνονται δεκτοί μαρξιστές στην ΕΔΗΚ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δεν αποκλείω, αντιθέτως θα ήμουνα εύτυχής να δω πολλούς μαρξιστές να έλθουν, γιατί με τον τρόπο αυτό θα άρνηθούν ένα μεγάλο μέρος των μεθόδων πολιτικής δράσης, που απορρέουν από τον «μαρξισμό» τους. Και θα ένστερνωθούν τις δημοκρατικές μεθόδους. Σε όλες τις περιπτώσεις, όταν απομειψάι τυφλά τους ξένους, δημιουργεί τερατουργήματα. Κάθε σοσιαλιστικό κόμμα της Δυτικής Ευρώπης έχει τη δική του φυσιογνωμία, τη δική του διάρθρωση, που ανταποκρίνεται στις συγκεκριμένες εθνικές δομές μέσα στις οποίες αναπτύσσεται και τις οποίες φιλοδοξεί ν' αλλάξει. Έτσι, το Έργατικό Κόμμα της Άγγλιας είναι πολύ διαφορετικό από το Σοσιαλδημοκρατικό της Δυτικής Γερμανίας (S.P.D.), το Γαλλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα από τα σκανδιναβικά. Είναι διάφορη ή κοινωνική διάρθρωση στην κάθε χώρα και γι' αυτό οι ίδιομορφίες. Έπειδή, όμως, βρίσκονται πάνω - κάτω στον ίδιο βαθμό εξέλιξης, παρουσιάζεται αυτή η σχετική όμοιομορφία, την οποία υπογραμμίζουμε με τον γενικό όρο σοσιαλιστικά κόμματα. Για να φθάσουμε το Σοσιαλιστικό Κόμμα που φιλοδοξάμε εμείς, πρέπει να λάβουμε υπ' όψη μας την κοινωνική διάρθρωση στην Ελλάδα. Το κόμμα αυτό θα έχει το δικό του τύπο, θα είναι ελληνικό σοσιαλιστικό κόμμα. Άλλοίμονο αν είναι αντίγραφο ενός άλλου ευρωπαϊκού κόμματος. Θα είναι ξένο σώμα στην ελληνική πραγματικότητα, ενώ εμείς θέλουμε να την εκφράσει

και να καθοδηγήσει την εξέλιξη της προς τη σοσιαλιστική κατεύθυνση. Όταν με ρωτούν τίνος τύπου σοσιαλιστικό κόμμα θα κάνουμε, απαντώ ότι το ερώτημα είναι ανεπίτρεπτο επιστημονικά και βγαίνει από μια σύγχυση: άγνοεί την κοινωνική συγκρότηση της χώρας. Θα χρησιμοποιήσω ένα παράδειγμα από τη γεωλογία. Αν σκάψει κανείς το έδαφος στη Μεσευρώπη, θα δει ότι είναι ομοιομορφή ή σύσταση του για εκατοντάδες χιλιάδες χιλιόμετρα. Στην Ελλάδα, σε κάθε εκατό μέτρα, είναι διαφορετική ή σύνθεση του φλοιού — και μάλιστα παντού είναι ανακατεμένα τα διάφορα πετρώματα. Στην Ελλάδα δεν έχουμε σαφώς διαχωρισμένες τάξεις, όπως στις χώρες του αναπτυγμένου κεφαλαιοκρατισμού. Γι' αυτό είναι στην Ελλάδα βασικό λάθος ή κομμουνιστική λύση, που θέλει μόνο με τους εργάτες να φέρει την κοινωνική μεταβολή. Λάθος επίσης είναι η προσπάθεια αυτών, που πήνε να κάνουν σοσιαλιστικό κόμμα, αντιγράφοντας τα πρότυπα της άλφα ή βήτα ευρωπαϊκής, αφρικανικής ή ασιατικής χώρας. Αν θέλουμε να φτιάξουμε Σοσιαλιστικό Κόμμα στην Ελλάδα, πρέπει πρώτ' απ' όλα να είναι ελληνικό. Δεν θα είναι αντιγραφή ξένων προτύπων, ευρωπαϊκών, αφρικανικών ή ασιατικών.

Η ΔΕΞΙΑ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Έκάματε πρόσφατα μια σαφή διάκριση ανάμεσα στην αντίδραση και τη συντήρηση και προσθέσατε ότι είναι χρήσιμη ή παρουσία ενός συντηρητικού κόμματος στην Ελλάδα, όπως και σε κάθε άλλη δημοκρατική χώρα. Αφήσατε όμως καθαρά να εννοηθεί ότι η «Νέα Δημοκρατία», ακόμα και μετά τη δημιουργία της λεγομένης «Εθνικής Παρατάξεως» (που και το όνομά της θυμίζει την «Εθνική Δεξιά», δηλαδή το νεοφασιστικό κόμμα της Ιταλίας) δεν έχει απολαγεί από την αντίδραση στους κόλπους της. Τι συνέπειες νομίζετε ότι μπορεί να έχει η κατάσταση αυτή στις πολιτικές εξελίξεις;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σας εύχαριστώ για την ερώτηση. Γιατί φωτίζει την κακοδιαμονία της πολιτικής ζωής των τελευταίων 40 χρόνων, για να περιοριστούμε στη μεταπολεμική περίοδο. Όχι μόνο δεν είμαι αντίθετος στο να υπάρχει ένα συντηρητικό κόμμα, αλλά και νομίζω ότι η πολιτική ζωή σε καμιά χώρα δεν είναι φυσιολογική, αν δεν έχει ένα κόμμα που να εκφράζει τις συντηρητικές κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις. Όπως είναι επίσης αδιανόητο να μην υπάρχουν κόμματα εξελικτικής αλλαγής καθώς και, μια τρίτη κατηγορία, κόμματα επαναστατικής αλλαγής. Αυτή είναι η φυσιολογική εικόνα της πολιτικής ζωής μιας δημοκρατικής χώρας. Βέβαια, η ύπαρξη διαγκωμένων αντιδραστικών δυνάμεων είναι παθολογικό φαινόμενο για μια χώρα.

Παντού έγινε προσπάθεια από τους συντηρητικούς να αποβάλλουν τα αντιδραστικά στοιχεία από τους κόλπους τους. Στην Ίταλία, π.χ., η αντίδραση χρειάστηκε να φτιάξει δικό της κόμμα, το «Κοινωνικό Κίνημα», γιατί ποτέ δεν βρήκε στέγη στο συντηρητικό κόμμα, τη Χριστιανική Δημοκρατία. Στην Άγγλία, προπολεμικά, η αντίδραση του Μόσλεϊ εξεβλήθη από το Συντηρητικό Κόμμα και απομονώθηκε. Δεν χρειάζεται να φέρω άλλα παραδείγματα. Έδώ όμως στην Ελλάδα, εϋθύς μετά την απελευθέρωση, εξ αιτίας του Έμφυλιου Πολέμου, συνασπίστηκαν οι δυνάμεις της Αντίδρασης με τις δυνάμεις της Συντήρησης σ' ένα κόμμα, που το 1951 πήρε τον τίτλο του «Ελληνικού Συναγερμού», το 1956 της ΕΡΕ και το 1974 της «Νέας Δημοκρατίας». Μέσα σ' αυτά τα κόμματα, δίπλα στους συντηρητικούς, είχαμε τους τεταρτοαυγουσσιανούς τους δοσιλόγους της Κατοχής, τους Ίδεάτες, τους παρακρατικούς και, αργότερα, τους φιλοχουντικούς. Αποτέλεσμα: τα κόμματα της Δεξιάς, που επιβλήθηκαν με τους τρόπους που ξέρουμε, δεν ακολούθησαν πολιτική συντήρησης, αλλά αντίδρασης, άρνησης των δημοκρατικών διαδικασιών, στραγγαλισμού του λαϊκού φρονήματος. Οι πιο χαρακτηριστικές εκδηλώσεις ήταν η άνωμαλη άνοδος του Καραμανλή στην εξουσία το 1955, ο έκλογικός νόμος του 1958, οι εκλογές βίας και νοθείας του 1961, το Παρακράτος ή Δολοφονία του Γρηγόρη Λαμπράκη και αποκορύφωμα η Χούντα και η Δικτατορία της 21ης Απριλίου 1967. Με την ίδρυση του κόμματος της «Εθνικής Παράταξης» δεν έγινε ο επιβαλλόμενος διαχωρισμός. Γι' αυτό η «Νέα Δημοκρατία», έχοντας στους κόλπους της δυναμικά στοιχεία της αντίδρασης, θα ρυμουλκείται σ' ένα μάταιο παιχνίδι να εμφανίζεται εξωτερικά ως εκφραση των συντηρητικών δυνάμεων. Η κατάσταση αυτή, με την ανάδειξη ως αντιπολιτεύσεως των μαρξιστικών κομμάτων, αποτελεί πόλωση, με τους γνωστούς κινδύνους που εγκυμονεί, όχι μόνο για την εσωτερική ήρεμία και ομαλότητα, αλλά και για τη διεθνή θέση της χώρας.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πώς είναι η γνώμη σας για τη σύνθεση της νέας κυβερνήσεως Καραμανλή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Θα την πω στη Βουλή. Πάντως, απέδειχθη ότι, αν ο κ. Καραμανλής έκαμε εκλογές για να εμπλουτίσει την κυβέρνησή του με νέα πρόσωπα, σημείωσε και στην επίδειξή του αυτή έντυπωσιακή αποτυχία.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Κύριε πρόεδρε, από την πολιτική έφεδρεία, που ήσαστε για ένα άρκετο διάστημα, μεταπηδήσατε από επίκεντρο

6. Συνέντευξη στην εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ»

4 Δεκεμβρίου 1977

Το Μέγαρο Βασιλόπουλου στο Συνταγματικό Κόμμα και στη συνέχεια κα. Δάνη προσέλασαν να είναι ένα καταδύματα. Έτσι ένας στην Ελλάδα, καθώς μετά την αποκατάσταση, οι οποίοι από Ευρωπαϊκό Παιχνίδι, ανασημασμένοι οι δικαστές της Αποθήκευσης με τις δικαστικές της Συνταγματικές ή της Κόμματος και το 1951 πήραμε τον τίτλο του «Ελληνικού Συνταγματικού» από το ΕΣΕ και το 1974 της «Είσεως Δημοκρατίας». Έτσι και η «Είσεως» είναι ένας συνταγματικός τίτλος, αλλά είναι υποκαταστάσιμος, ένας δικαστικός της Κε. τούτου, κατά συνέπεια, οι συνταγματικές και δικαστικές τους απόδοσεις είναι διαφορετικές. Έτσι, από συνταγματικό με τους τίτλους και τους τίτλους, οι συνταγματικές δικαστικές

— Ο νέος πρόεδρος της ΕΔΗΚ κ. Ι. Ζιγδής χορηγεί σοσιαλιστική ταυτότητα στην ΕΔΗΚ, όπως αποδείχθηκε από την πολύωρη συνομιλία που είχαμε προχθές στο σπίτι του — ένα μικρό διαμέρισμα στη Μαροσσή, όπου ο αρχηγός του Δημοκρατικού Κέντρου μένει μόνος, χωρίς υπηρετικό προσωπικό και πίνει ο ίδιος τον καφέ του.

Με τον κ. Ζιγδή συζητήσα για τον σοσιαλισμό της ΕΔΗΚ, για το σοσιαλισμό του ΠΑΣΟΚ, για τους λόγους που οδήγησαν το κόμμα του στην έκτακτη αποτυχία κ.ά.

— Ο νέος πρόεδρος της Ένωσης Δημοκρατικού Κέντρου απαντούσε με άνεση στα ερωτήματά μου και από την αρχή μου διευκρίνισε: «Μπορείς να μου κάνεις οποιαδήποτε ερώτηση θέλεις». Και ρώτησα:

- Τι ένοσείτε, κ. πρόεδρε, όταν λέτε Έλληνικός Δημοκρατικός Σοσιαλισμός; Και πώς χαρακτηρίζετε τον Σοσιαλισμό του κ. Ανδρέα Παπανδρέου;

ΖΙΓΔΗΣ: Ο Σοσιαλισμός είναι πολύ σοβαρή υπόθεση για να άφεθεί στους θεωρητικούς και τους ρομαντικούς. Στην Ελλάδα μιλάμε πάρα πολύ για Σοσιαλισμό και φοβάμαι ότι πολύ λίγα γνωρίζουμε γι' αυτόν. Υπάρχουν δύο ξεινήματα:

— Το ένα, από τη μαρξιστική θεωρία, που οδηγεί στη λύση του Κομμουνιστικού Κόμματος, τη λύση του ΚΚΕ έσ., του Μόσ, του ΕΚΚΕ κ.ο.κ. Γιατί ο Μαρξισμός σήμερα έχει πάθει ό,τι έπαθε ο Χριστιανισμός: πολλές αίρεσεις. Και η κάθε αίρεση όσο πιο μικρή είναι, τόσο πιο φανατικά προβάλλει τον εαυτό της σαν τη γνήσια έρμηνεία των κερών κερμένων.

Τό άλλο ξεκίνημα — συνέχισε ὁ κ. Ζιγδης — δέν ἔχει σάν ἀφετηρία τόν Μαρξισμό, πού εἶναι μιὰ θεωρία, ἓνα ἰδεολογικό ὄργανο γιά τήν ἐξέλιξη τῶν κοινωνικῶν φαινομένων.

Ἄλλά τί διαφέρουμε ἀπό τοὺς μαρξιστές; ἐπερωτᾶται ὁ πρόεδρος τῆς ΕΔΗΚ καί ἀπαντᾷ:

— Ἐκεῖνοι πιστεύουν ὅτι ἔχουν τήν ἀποκλειστική μέθοδο ἐρμηνείας τῶν κοινωνικῶν φαινομένων, ἀλλά καί γενικώτερα τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Ἐμεῖς, ἀντίθετα, νομίζουμε ὅτι ἡ μαρξιστική θεωρία εἶναι ἓνα ἀπό τὰ πιά χρήσιμα διανοητικά ἐργαλεῖα τοῦ ἀνθρώπου. Δέν εἶναι ὁμως καί τὸ ἀποκλειστικό. Θεωροῦμε ὅτι εἶναι μεγάλο λάθος νά βασιζόμαστε τὸ κτίσιμο τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας ἀποκλειστικά πάνω στήν ἀόρα ἢ βῆτα ἐρμηνεία τοῦ Μαρξισμού.

Ἄλλωστε, εἶπε ὁ κ. Ζιγδης, ἂς μὴ ξεχνᾶμε ὅτι καί ὁ ἴδιος ὁ Μάρξ δταν ζοῦσε ἀκόμη, ἔχοντας ὑπ' ὄψη του μερικοὺς ἐρμηνευτές του, εἶπε:

— Ὅσο γιά μένα δέν ὑπῆρξε ποτέ μαρξιστής!

Ἐμεῖς, πρόσθεσε ὁ πρόεδρος τῆς ΕΔΗΚ, θέλωμε τόν αὐμονιστικό, τόν δημοκρατικό σοσιαλισμό. Ἐνα σοσιαλισμό, πού εἶναι τὸ ἀπαύγασμα τῆς ἐλληνικῆς καί χριστιανικῆς κληρονομιάς, πού θέλει νά λυτρώσει τόν ἀνθρώπο ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευση τοῦ ἄλλου. Ἄλλά πού θεωρεῖ ἀπαραίτητο νά διατηρήσει τὴν ἐλευθερία καί τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀτόμου.

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗΣ: Δηλαδή, ἡ σχέση ἔχετε...

ΖΙΓΔΗΣ: ἔβρω. Θὰ μὲ ρωτήσετε τί σχέση ἔχουμε μὲ τὴν Ἰσοσολδημοκρατία. Προσέξτε: Στὴν Εὐρώπη δέν ἔχουμε ἓνα τύπο σοσιαλιστικοῦ κόμματος, ἀν ἀφαιρέσει κανεὶς τὸ δογματικό μαρξιστικό. Ἐχουμε διάφορους τύπους. Τὸ Ἐργατικό κόμμα τῆς Ἀγγλίας δέν εἶναι Μαρξιστικό. Εἶναι πραγμαστικό σοσιαλιστικό καί δέν εἶναι σοσιαλδημοκρατικό. Ἐχει μιὰ ἰδιότυπη μορφή, πού πήγασε ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς κοινωνίας, τὴν ὁποία προσπαθεῖ νά μεταβάλλει. Τὸ Ἰσοσολδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας βέβαια ξεκίνησε ἀπὸ τὴν μαρξιστική θεωρία, ἀλλά σιγά - σιγά πήρε τὴν σημερινή του μορφή γιά νά ἀνταποκριθεῖ στὴν κοινωνική πραγματικότητα πού ζοῦμε. Ὑπάρχει τὸ Ἰσοσολδημοκρατικό κόμμα τῆς Γαλλίας. Εἶναι κάπως διαφορετικό, γιατί ξεκίνησε ἀπὸ διάφορο κοινωνικό ὑπόβαθρο. Στὴν Σκανδιναβία τὸ σοσιαλιστικό κίνημα ξεκίνησε ἀπὸ ἄλλο κοινωνικό ὑπόβαθρο κ' ἔχει τὴ δική του φυσιογνωμία. Ἐμεῖς — συνέχισε — οἱ Ἕλληνες πού ὑπεραπλοποιοῦμε τὰ πράγματα ἀποκαλοῦμε ὅλα αὐτὰ τὰ κόμματα σοσιαλδημοκρατικά καί νομίζουμε ὅτι βασιζονται σ' ἓνα μόνο πρότυπο. Ὑπάρχουν πολλὰ

«πρότυπα» Σοσιαλδημοκρατίας. Υπάρχουν πολλά κόμματα στην Εύρωπη που δεν είναι σοσιαλδημοκρατικά — γιατί αυτός ο δρος ταριάζει κυρίως στο γερμανικό χώρο. Έπομένως εάν πούμε ότι θα κάνουμε σοσιαλδημοκρατικό κόμμα εδώ, διαπράττουμε ανεπίτρεπτο θεωρητικό και πραγματικό λάθος. Κάθε σοσιαλιστικό κόμμα είναι δημιουργημα των κοινωνικών συνθηκών της χώρας, όπου αναπτύχθηκε. Κι όταν μου λέτε να πάρω ευρωπαϊκό πρότυπο, είτε άσιατικό, είτε αφρικανικό, σάς λέγω ότι κάνετε συνθηματολογία και δεν έχετε ιδέα από κοινωνιολογία. Δεν έχετε ιδέα από φιλοσοφία της ζωής, δημιουργείτε πλάσματα της φαντασίας σας. Ή μίμηση στην Ελλάδα είναι καταστροφική, πρόσθεσε ο κ. Ζηγός. Βλέπουμε κάτι απ' έξω και προσπαθούμε να το αντιγράψουμε κ' εδώ. Πάρτε το και διαφορετικά. Προσπαθήσαμε στη νομοθεσία μας να αντιγράψουμε τον Γαλλικό κώδικα, τη βασιρική νομοθεσία, να κλέψουμε τα νομοθετήματα της Γερμανίας. Το αποτέλεσμα: Ξένα ρούχα, σέ ξένο σώμα. Υποφέρουν και το σώμα και το ρούχο και θάταν τραγικό σφάλμα αν επιχειρούσαμε να εφαρμόσουμε την ίδια μέθοδο και στα ζητήματα που άφορούν την οικοδόμηση του σοσιαλισμού στην Ελλάδα. Πρέπει να δούμε ποιά είναι η συγκεκριμένη διάρθρωση της Έλληνικής Κοινωνίας και πάνω εκεί να οικοδομήσουμε ένα σοσιαλιστικό κόμμα.

Ποιά είναι η διάρθρωση της ελληνικής κοινωνίας; αναρωτιέται ο αναμνητής μου και άπαντά:

— Δεν έχουμε εδώ σαφώς διαχωρισμένες τάξεις. Δεν έχουμε αυτήν την ξεκαθαρισμένη κοινωνική στρωματολογία, που υπάρχει στις ώριμες καπιταλιστικές κοινωνίες. Έδώ συμπλέκεται ο εργάτης του εργοστασίου με τον εργάτη της γης, με τον μικρονοικοκύρη, με τον γραφιά. Δεν έχουμε τάξη εργατική, τάξη γαιοκτημόνων, τάξη κεφαλαιοκρατών, που η μετακίνηση του άτόμου από την μία στην άλλη είναι τεράστιο πρόβλημα, όπως λ.χ. στην Άγγλία ή την Γερμανία.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ

Έδώ, επειδή δεν έχουν διαμορφωθεί σωστές τάξεις κατά τις άντιλήψεις της Δυτ. Εύρωπης, ή κινητικότητα από την μία τάξη στην άλλη είναι πολύ μεγάλη, σέ βαθμό που έντυπωσιάζει. Πάρτε δλους που είναι στην ήγεσία του ελληνικού λαού, είτε στον οικονομικό τομέα, είτε στον πνευματικό, είτε στον πολιτικό. Ξύστε τα νύχια τους. Θα δείτε μέσα ή άλάτι ή κοπριά. Τι σημαίνει αυτό; Ότι είτε ο πατέρας μας, είτε ο παππούς μας ήταν βαρκάρης ή γεωργός.

Βλέπετε, μου έπισημαίνει ο πρόεδρος της ΕΔΗΚ, μία κοινωνία, που έχει αυτή τη συγκρότηση, παρουσιάζει ειδικά πλεονεκτήματα και

μειονεκτήματα, τα οποία αν δεν τα λάβουν υπ' όψη τους οι σκεπτόμενοι να οικοδομήσουν σοσιαλισμό δημιουργούν θεωρητικά κατασκευάσματα ή πρότυπα που ικανοποιούν δογματικούς αντιλήψεις, τα οποία όμως δεν εκφράζουν κοινωνικές πραγματικότητες κι επομένως είναι καταδικασμένα να αποτύχουν.

Αυτό είναι το πιστεύω μας, κατέληξε ο κ. Ζιγδής. Γι' αυτό λέμε ότι ο Σοσιαλισμός στην Ελλάδα πρέπει να είναι ελληνικός. Να ανταποκρίνεται δηλαδή στην ελληνική κοινωνική πραγματικότητα και δομή.

KARATZ: Πώς χαρακτηρίζετε, κ. πρόεδρε, τον Σοσιαλισμό του κ. Ανδρέα Παπανδρέου;

ΖΙΓΔΗΣ: Ο σοσιαλισμός του κ. Παπανδρέου είναι αντιγραφή ξένων προτύπων βασισμένων σε θεωρίες των οποίων δεν αποδέχομαι την γενική ισχύ για την εξήγηση των κοινωνικών φαινομένων της εποχής μας. Είναι ξένος ο σοσιαλισμός του για την ελληνική πραγματικότητα και νομίζω ότι δεν είναι απάντηση σε κανένα από τα βασικά προβλήματα του Έλληνα που θέλει να λυρωθεί από το κατεστημένο.

KARATZ: Δηλαδή, κατά την άποψή σας, σε ποιά κατηγορία ανήκει ο Σοσιαλισμός του κ. Α. Παπανδρέου;

ΖΙΓΔΗΣ: Ανήκει στον Σοσιαλισμό της αφέσειολογίας του Μαρξισμού. Όπως στο Χριστιανισμό υπάρχουν διάφορες αίρεσεις, οι οποίες κάνουν μία σύνθεση που ικανοποιεί αυτούς που πιστεύουν στο δόγμα, αλλά είναι ξένα προς μία πραγματικότητα. Έτσι νομίζω ότι συμβαίνει και με τον Σοσιαλισμό του κ. Παπανδρέου.

ΓΙΑΤΙ ΧΑΣΑΜΕ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

KARATZ: Και από το ΠΑ.ΣΟ.Κ., δες περάσαμε λίγο στα έσωτερικά της ΕΔΗΚ. Κατά τη γνώμη σας, ποιοί είναι οι λόγοι της εκλογικής αποτυχίας του κόμματος που τώρα ηγείσθε;

ΖΙΓΔΗΣ: Είναι σαφείς οι λόγοι της αποτυχίας:

1) Ότι έχασε την αληθινή φυσιογνωμία της. Δεν έπεισε τον κόσμο ότι ήταν ο αντίπαλος της Δεξιάς. Αντίθετα, έδωσε, από παρεξήγηση πιστεύω, την εντύπωση ότι ήταν συνοδοιπόρος του κ. Καραμανλή κι αυτό την ζημίωσε πολύ.

2) Δυστυχώς η οργάνωση δεχό μόνο ήταν ανεπαρκής αλλά λειτουργήσε μάλλον άρνητικά και στη διεξαγωγή του εκλογικού αγώνα.

Μεγάλη προσοχή δείχνει ο κ. Ζιγδής όταν του ζητούν να θίξει θέματα εξωτερικής πολιτικής. Έτσι, όταν τον ρώτησα ποιά θα είναι τώρα η θέση της ΕΔΗΚ απέναντι στους Άμερικανούς, ΝΑΤΟ, βάσεις και ΕΟΚ, μου είπε:

— Προσέξτε. Τα θέματα της εξωτερικής πολιτικής θέλουν μεγάλη προσοχή. Πρέπει να είναι κανείς πολύ προσεχτικός και νομίζω ότι έχω υποχρέωση στη Βουλή να άποσαφηνίσω στον Έλληνικό Λαό τη γραμμή μας. Είναι πολύ κρίσιμα θέματα και ο χειρισμός τους πρέπει να αντιμετωπίζεται με αίσθημα υπευθυνότητας, με όλο το θάρρος.

KARATZ.: Θα έπιμείνω, με την άδειά σας. Νομίζω, ότι σε γενικές γραμμές, μπορείτε να αναφερθείτε στις θέσεις σας.

ΖΙΓΔΗΣ: Ο Έλληνικός λαός αισθάνεται βαθυτάτη πικρία για την πολιτική των αμερικανικών κυβερνήσεων. Είναι άδισανόητο ότι ενώ ο Έλληνικός λαός μπήκε στην Άτλαντική Συμμαχία για να προστατεύσει τα σύνορά του, κινδυνεύει τώρα να το χάσει από αυτή!... Αυτό καθορίζει τη θέση καθενός που έχει ναύ και λογική, απέναντι στην πολιτική της αμερικανικής κυβέρνησης και του ΝΑΤΟ. Έπομένως αυτή θα είναι η κατευθυντήρια γραμμή της εξωτερικής μας πολιτικής. Θα έχουμε ελληνική εξωτερική πολιτική. Αυτό που λένε, «Έθνικη Άνεξαρτησία»... Τι θα πεί Έθνικη Άνεξαρτησία; Έδώ κινδυνεύει η έδαφική άκεραιότητα αυτή τη στιγμή. Σήμερα όλα τα κράτη άλλαξεφαρτώνται. Το σύνθημα, «Έθνικη Άνεξαρτησία», είναι ώρατα, κτυπά καλά στ' αυτιά. Άλλά πείτε μου ένα κράτος στην ύφήλιο που να είναι ανεξάρτητο υπό την απόλυτη έννοια. Όλα έχουν άλλαξεφαρτηση. Το θέμα είναι μέσα σ' αυτή την άλλαξεφαρτηση να διατηρήσεις την άκεραιότητά σου, την προσωπικότητά σου και τα συμφέροντά σου. Άπ' αυτής της άπόψεως νομίζω ότι σάς έδωσα άρισμένα στοιχεία για να διαμορφώσετε σαφή γνώμη των άπόψεών μας στον έξωτερικό τομέα.

Ή συζήτηση από την έξωτερική πολιτική ξαναγύρισε στα έσωτερικά — και μάλιστα τα έσωτερικά της ΕΔΗΚ.

KARATZ.: Υπάρχουν, κ. πρόεδρε, φήμες, ότι με την άλλαγή της ηγεσίας στην ΕΔΗΚ θα έπιστρέψουν διάφορα στελέχη που είχαν διαγραφεί ή άποχωρήσει από το κόμμα. Έχει κάποια βάση;

ΖΙΓΔΗΣ: Φιλοδοξία μας είναι να κατοστήσουμε την «Ένωση Κέντρου» την πολιτική στέγη, το άρμητήριο παντός Έλληνα δημοκράτη σοσιαλιστή, που άποβλέπει σε δημιουργική δράση. Δέν θα πάσουμε σαν κριτήρια το «ποινικό μητρώο» του καθενός, Δέν θα πάσουμε τις άδυναμίες του. Ούτε και τις ίδεολογικές του τοποθετήσεις, αν το πάρει κανείς υπό στενή έννοια. Θα πάρουμε τη διάθεσή του να άγωνιστεί για μια ελληνική σοσιαλιστική κοινωνία. Πάρτε αυτή τη γενική δήλωση... Να μίν έπεκταθώ περισσότερα γιατί είναι άκόμη πρόωρο. Κάθε πράγμα στον καιρό του.

ΚΑΡΑΤΖ: Είναι σαφές, ότι αφήνετε την πόρτα της Ε.Δ.Η.Κ. ανοιχτή;

ΖΙΓΔΗΣ: Διόκλητη, να περιλάβει όλους τους δημοκράτες της Ελλάδας.

ΚΑΡΑΤΖ: Είπατε προηγουμένως, εν τή ρύμη του λόγου σας ή «Ένωσης Κέντρου» κι όχι η ΕΔΗΚ. Μήπως υπάρχει στόχος ν' αλλάξει ή ονομασία του κόμματος;

ΖΙΓΔΗΣ: Από συνήθεια τό είπα. Σήμερα τό όνομα είναι ΕΔΗΚ. Είναι, όμως πολύ δυνατόν, στό προσεχές συνέδριο — διότι τό πάντα θά αποφασιστοῦν στό συνέδριο καί ό,τι λέμε αὐτή τήν στιγμή είναι εισηγήσεις καί σκέψεις — τό κόμμα νά ἀποκτήσει καί τό τελικό του όνομα, όπως καί τήν όριστική του διάρθρωση καί φυσιογνωμία. Όλα αὐτά τό θέματα θά κριθοῦν καί θά αποφασιστοῦν ἀπό τό συνέδριο πού δέν θά είναι ένα διαφημιστικό κατασκευάσμα. Θά είναι συνέδριο δημοκρατικό καί κυρίαρχο, όπως έννοεῖνται τό συνέδριο στόν ἐλεύθερο δημοκρατικό κόσμο. Καί μή μου πείτε ότι ἀντιγράφω ξένα πρότυπα, γιατί ἐδῶ δέν χωροῦν παρεξηγήσεις. Κατό τήν ἑλληνική συνήθεια, δυστυχώς, ἄλλα λέμε κι ἄλλα κάνουμε. Ἐμεῖς θά κάνουμε αὐτά πού λέμε. Γι' αὐτό νομίζω ότι ὅσοι βιάζονται δέν ἀναλογίζονται τήν εὐθύνη τοῦ ὅρου Δημοκρατικό Συνέδριο. Χρειάζεται κινητοποίηση τῆς βάσης, ἀποσαφήνιση τῆς ἰδεολογίας καί διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων γιά τό συγκεκριμένα προβλήματα, πού ἀντιμετωπίζει ὁ Λόγος τῆς Ἑλλάδας αὐτή τήν ἱστορική στιγμή.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Μερικοί ὑποστηρίζουν, ότι θά πολεμήσετε πολιτικά τόν κ. Παπανδρέου ἀπό τό ἄριστερά...

Ἡ ἐρώτηση δέν ἔσφησε τόν πρόεδρο τῆς ΕΔΗΚ. Ἐδείξε σάν νά τήν περίμενε:

ΖΙΓΔΗΣ: Ἐμεῖς ἐρθοτομοῦμε τόν λόγο τῆς ἀληθείας. Δουλειά τῶν ἄλλων είναι νά βγοῦν ἀπό τό δεξιό μας ἢ τό ἄριστερό μας. Ἐμεῖς εἴμαστε, ἀπό ἀπόψεως ἱστορικής παραδόσεως, ὁ κορμός τῆς πολιτικῆς ζωῆς τοῦ τόπου. Ὁ βασικός πολιτικός ὀργανισμός, θέβαια, εἶχαμε περιπέτειες ἐκλογικές, ἄλλὰ αὐτά συμβαίνουν...

Καί ὁ κ. Ζιγδῆς ἐκλείσει τή συνομιλία μας μέ τόν στίχο:

*«Τόν ἀνδρειωμένο μὴν τόν κλαῖς
δοσ κι ἄν ἀσταχῆσαι.*

*Κι ἄν ἀσταχῆσαι μιά καί δοῖς
πάλι ἀνδρειωμένος θάσαι...».*

7. Συνέντευξη στην εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ»

6 Δεκεμβρίου 1977

«Μια αμφίπλευρη αντιμετώπιση επιχειρεί η ΕΔΗΚ, επιδιώκοντας να ανακαταλάβει από την «Νέα Δημοκρατία» και το ΠΑΣΟΚ απολεσθέντα κομματικά έδρανα, που τα θεωρεί ότι αποτελούν τον ζωτικό πολιτικό χώρο του Κέντρου. Η πρόθεση ολοκλήρωσής της πολιτικής της ΕΔΗΚ προκύπτει σαφέστατα από την συνέντευξη που παρεχώρησε ο πρόεδρος της τριμελούς διοικούσης επιτροπής του κόμματος κ. Ι. Σιγάς προς τον πολιτικό συντάκτη της «Καθημερινής» κ. Στάμο Ζούλα. Με την συνέντευξη του αυτή ο νέος πρόεδρος της ΕΔΗΚ: ΣΚΙΑΓΡΑΦΕΙ – ή μάλλον διακτραγωδεί – σε άδρες γραμμές την σημερινή κατάσταση του κόμματος.

ΑΠΟΔΙΔΕΙ έμμεσα αλλά σαφώς την έκλογική ήττα της ΕΔΗΚ σε σφάλματα της προηγούμενης ηγεσίας της.

ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΕΙ την μέχρι σήμερα αδιάλλακτη αρνητική θέση του κόμματος έναντι των λεγόμενων «άποστατών» του 1965, αλλά και έναντι των στελεχών των τέως «Νέων Δυνάμεων», που απεχώρησαν τελευταία από την ΕΔΗΚ.

ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΖΕΙ τον σοσιαλιστικό προσανατολισμό του κόμματος.

ΟΡΙΟΘΕΤΕΙ ιδεολογικά και πολιτικά την ΕΔΗΚ έναντι των άλλων κομμάτων.

ΠΡΟΑΝΑΓΓΕΛΛΕΙ τον σκληρό πολιτικό αγώνα που θα αναλάβει η νέα ηγεσία του κόμματος έναντι της «Νέας Δημοκρατίας», αλλά και έναντι του ΠΑΣΟΚ.

Τό πλήρες κείμενο της συνομιλίας – συνεντεύξεως του νέου προέδρου της ΕΔΗΚ με τον πολιτικό μας συντάκτη έχει ως εξής:

Κύριε πρόεδρε, δεσ αρχίσουμε από την κατάσταση της ΕΔΗΚ αυτή τη στιγμή. Δηλαδή ακριβώς τί παραλάβατε;

ΖΙΓΔΗΣ: 'Η δικαίωση έπιτροπή, της οποίας έχω την τιμή να προεδρεύω, παρέλαβε ένα κόμμα που υπέστη μιá σοβαρή ήττα. Τό ήθικό τών στελεχών ήταν χαμηλό. 'Η ήττα και η απογοήτευση είναι έντονη στους κόλπους ολοκλήρου του κόμματος. Βρισκόμαστε σέ θλιβα οικονομική κατάσταση και από την άποψη οργανώσεως ύστεραούμε πάρα πολύ. 'Η γενική όμως αυτή κατάσταση δέν μός απογοητεύει. 'Αντίθετα, την βλέπουμε σάν πρόκληση γιά ένα καινούργιο ξεκίνημα. Γιατί τό κόμμα αυτό αποτελεί μιάν έθνική ανάγκαιότητα. Γιατί έκφράζει μιá μεγάλη παράδοση πολιτική και διότι οι ίδιες που έχουν έκπηγάσει απ' αυτό στην διαδρομή του χρόνου είναι άκατάλυτες, άκριβώς γιατί μπορούν κάθε φορά να προσαρμύζονται στην ιστορική ανάγκη. Ξεκινήσαμε από τό φιλελευθερισμό του Βενιζέλου και σήμερα εκπροσωπούμε τόν έλληνικό σοσιαλισμό. Τόν σοσιαλισμό τόν σόμανιστικό, τόν δημοκρατικό, που είναι νομίζω τό άπούγασμα της ελληνικής και της χριστιανικής κληρονομιάς.

ΑΠΟΣΤΑΤΕΣ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

Μέ την πρώτη σας συνέντευξη, πρό ήμερών, δώσατε την έντύπωση ότι θά σημάνετε ένα γενικό προσκλητήριο τών στελεχών και τών άπαδών του Κέντρου, που την στιγμή αυτή έχουν μεταστεγασθεί πολιτικά. Στο προσκλητήριο αυτό περιλαμβάνετε και τό στελέχη της λεγομένης άποστασίας του 1965: Περιλαμβάνετε άκόμη τό προερχόμενα από τίς Νέες Δυνάμεις στελέχη, που άποχώρησαν από την ΕΔΗΚ τελευταία.

ΖΙΓΔΗΣ: Τά στελέχη που άποστάτησαν τό 1965 βγήκαν από τόν χώρο της κεντρικής δημοκρατικής ιδεολογίας και παρατάξεως. Καίτοι ή άποστασία είναι ένα άπομακρυσμένο πιά γεγονός, έν τούτοις στην παράταξη μας παραμένει έντονο τό αίσθημα της άποδοκιμασίας. Πολλά βέβαια από τό επώνυμο στελέχη που είχαν μετάσχει στην άποστασία επέδειξαν μιá άρίστη διαγωγή κατά την περίοδο της δικτατορίας. Μέ πολλούς από αυτούς συνεργάστηκα τότε και τούς πιά. 'Ακριβώς, όμως, κατά την συνεργασία μου αυτή και από αντιδράσεις που προηγήθηκαν τότε, μένω μέ την έντύπωση ότι τό λαϊκό αίσθημα κατά της άποστασίας είναι άκόμη πολύ άύστηρό.

Γιά τό στελέχη που προήλασαν από τίς Νέες Δυνάμεις και που άποχώρησαν πρόσφατα από την ΕΔΗΚ, ύπάρχει επίσης ένα πρόβλημα, που έλπίζω μέ τόν καιρό να άρθει.

'Αλλά δέν νομίζω ότι πρέπει να έντοπίσουμε τό πράγματα στις δύο αυτές κατηγορίες τών στελεχών. 'Υπάρχουν επίσης πολλά στελέχη, που έχουν άπομακρυνθεί από την κεντρική παράταξη, χωρίς να ύ-

πάρχουν έναντίον τους κατηγορίες ή αποδοκιμασία. Συμπερασματικά, νομίζω ότι στην πολιτική πρέπει κανείς να καταφεύγει συχνά στην έπιείκεια. Ίδίως όταν πρόκειται για δημοκρατικά κόμματα, τα οποία συνήθως εφαρμόζουν με πολύ αυστηρή ήθικη. Αυστηρότερη απ' ό,τι όχι μόνον το κομματικό συμφέρον, αλλά και η πολιτική λογική επιβάλλει. Ή Δεξιά μπορεί να συμπεριλάβει στις τάξεις της και κομμουνιστές χωρίς κανείς να την κατηγορήσει για ιδεολογική έπιμείβια ή παρέκκλιση. Το ίδιο και το Κομμουνιστικό Κόμμα μπορεί να προσελκύσει στους κόλπους του δεξιούς ή και φασίστες χωρίς να διακινδυνεύει να έπικριθεί για ιδεολογική άλλοίωση ή νοθεία. Αντίθετα, έμεις πιστεύουμε ότι όφείλουμε να διατηρούμε πάντοτε την ιδεολογική και πολιτική παρθενικότητά μας. Αυτός ό πολιτικός πουριτανισμός νομίζω ότι είναι υπερβολικός.

ΑΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΔΕΞΙΑΣ

Έρχομαστε τώρα στους πρώην όπαδοús του Κέντρου, που έχουν εγκαταλείψει τον χώρο αυτό. Ποιά ακριβώς πολιτική θα ακολουθήσετε στην Βουλή, αλλά και εκτός του Κοινοβουλίου, στην επίδιωξή σας να ανακτήσετε την έμπιστοσύνη της σημαντικής αυτής μερίδας των ψηφοφόρων;

ΖΙΓΔΗΣ: Είναι άπαραίτητο να άποσαφηνισθεί ή ιδεολογική φυσιογνωμία του κόμματος. Ή Ε.Δ.Η.Κ. και παλαιότερα ή Ένωση Κέντρου ήταν ή άρνηση της φιλοσοφίας της Δεξιάς. Ήταν το κόμμα που έθεσε το φοβερό έρώτημα: «Ποιάς κυβερνή τη χώρα αυτή;» Έρώτημα που μένει άκόμη άναπάντητο. Ή βασική άνωμάλία του πολιτικού μας βίου όφείλεται στο γεγονός ότι στη Δεξιά συστεγάζονται δύο κατηγορίες πολιτικών δυνάμεων. Ή συντήρηση και ή αντίδραση. Ή συνύπαρξη αυτή από το 1952 επηρεάζει την πολιτική του μεγάλου κόμματος της Δεξιάς. Στην Έλληνική Συναγερμό, στην ΕΡΕ και σήμερα στη «Νέα Δημοκρατία» υπάρχουν άκόμη στοιχεία του δοσιλογισμού, μέλη του ΙΔΕΑ, άνθρωποι του παρακράτους και της χούντας. Ή άποχωρισμός των στοιχείων αυτών της αντίδρασης από τον κορμό της συντηρήσεως είναι άπαραίτητος.

Ή διαχωρισμός αυτός δεν συνετελέσθη με την πρόσφατη δημιουργία του κόμματος της Άκρας Δεξιάς.

ΖΙΓΔΗΣ: Ναι, σ' ένα πολύ μικρό βαθμό.

Δηλαδή πιστεύετε ότι οι αντιδραστικές δυνάμεις στην Ελλάδα εκπροσωπούν ένα ποσοστό μεγαλύτερο απ' ό,τι έλαβε στις τελευταίες έκλογές το κόμμα της Άκρας Δεξιάς;

ΖΙΓΔΗΣ: Θα έλεγα ότι η σημασία της διαφοροποίησεως αυτής δεν είναι ποσοτική, αλλά ποιοτική. Τα δυναμικά στοιχεία της αντιδράσεως παραμένουν στους κόλπους της Ν. Δημοκρατίας. Είναι εκείνα που πρέπει να αποβληθούν από την συντηρητική Δεξιά ώστε να αρθεί η ανωμαλία του πολιτικού μας βίου. Διότι ένα γνήσιο συντηρητικό κόμμα είναι απαραίτητο για την εύρυθμη λειτουργία του πολιτεύματος.

Από την «Νέα Δημοκρατία» όμως έχει διακηρυχθεί ότι το κόμμα αυτό ξεπέρασε τα γνωστά σχήματα και ότι επικαλύπτει ήδη ένα πολύ ευρύτερο ιδεολογικό και πολιτικό χώρο.

ΖΙΓΔΗΣ: Ο κ. Καραμανλής αφού δεν φρόντισε να εξυγιάνει το κόμμα του από τα στοιχεία της αντιδράσεως και να το μεταβάλει σ' ένα γνήσιο συντηρητικό κόμμα, πολύ περισσότερο δεν μπορεί να εμφανίζεται ως κεντρώος. Η τακτική αυτή είναι γενικότερα επικίνδυνη και επικριτέα, διότι οδηγεί στην παραπλάνηση του ελληνικού λαού.

Υπάρχει όμως κ. πρόεδρε, μία άριοθετική αμφισβήτηση και προς τα άριστερά της ΕΔΗΚ. Δηλαδή προς την πλευρά του ΠΑΣΟΚ.

ΖΙΓΔΗΣ: Η άριοθέτησή μας με το ΠΑΣΟΚ είναι εξ' ίσου σαφής. Το ΠΑΣΟΚ είναι μαρξιστικό κόμμα. Εμείς είμαστε δημοκράτες, σοσιαλιστές σύμμαχοι. Είμαστε οι εκπρόσωποι του ελληνικού σοσιαλισμού.

Ο ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΔΗΚ

Ποιά ακριβώς σοσιαλιστική μορφή ή έκφραση υιοθετεί η ΕΔΗΚ;

ΖΙΓΔΗΣ: Ο σοσιαλισμός θα οικοδομηθεί στην χώρα μας βάσει της ελληνικής κοινωνικής πραγματικότητας. Δεν μπορούμε να πάρουμε ευρωπαϊκά, άσιατικά ή αφρικανικά πρότυπα. Πρέπει να γίνει εξ' άρχης ένα ελληνικό μοντέλο σοσιαλισμού που να δίδει άπάντηση στα ζωτικά προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα ο ελληνικός λαός. Για τόν σκοπό αυτό πρέπει να κινητοποιηθεί η βάση. Ο σοσιαλισμός άπαιτεί την ενεργή άνάμιξη και του τελευταίου εργαζομένου πολίτη στην σχεδίασμό της ζωής του. Η διαφωνία μας με το ΠΑΣΟΚ ως προς τόν τρόπο έδραιώσεως του σοσιαλισμού στην Ελλάδα είναι έκδηλη. Ο σοσιαλισμός του κ. Παπανδρέου είναι εξυπραγματικός. Είναι χτισμένος πάνω στα σύννεφα της φαντασίας ή έδράζεται σε δογματικές δοξασίες. Είναι μία μορφή μαρξιστικής αφέσεως.

ΘΑ «ΞΕΦΟΥΣΚΩΣΕΙ» ΤΟ ΠΑΣΟΚ

Ναί, αλλά το «σοσιαλιστικό δράμα» του ΠΑΣΟΚ φαίνεται να συγκινεί σημαντική μερίδα ψηφοφόρων.

ΣΙΓΔΗΣ: Νομίζω ότι το φαινόμενο αυτό θα ξεφουσκώσει πολύ γρήγορα. Διότι από το ποσοστό 25% που έλαβε το ΠΑΣΟΚ στις τελευταίες εκλογές πάσαι είναι οι μαρξιστές; Έλάχιστοι. Στην πραγματικότητα η μεγάλη μερίδα του ποσοστού αυτού ανήκει στο κέντρο. Οι ψηφοφόροι αυτοί στράφηκαν προς το ΠΑΣΟΚ, διότι η ΕΔΗΚ δεν ικανοποιούσε ούτε από απόψεως εκφράσεως των αισθημάτων πικρίας του ελληνικού λαού έναντι της πολιτικής των αμερικανικών κυβερνήσεων, ούτε γενικότερα η πολιτική που ακολουθούσε το κόμμα έναντι της κυβέρνησης. Έγινε και τώρα κάτι ανάλογο με τις εκλογές του 1958. Με τον ίδιο ανέντιμο νόμο της παραμορφωτικής αναλογικής και λόγω της ύποπτης αντιπολιτεύσεως που άσκησε τότε το κόμμα των Φιλελευθέρων, ένα μεγάλο ποσοστό ψηφοφόρων στράφηκε προς την ΕΔΑ για να εκφράσει την διαμαρτυρία του. Και όπως θυμάστε η διάγκωση αυτή της ΕΔΑ εξοφανίστηκε όταν δημιουργήθηκε η Ένωση Κέντρου. Είμαι απόλυτα βέβαιος ότι και τώρα, μόλις η φωνή μας γίνει πιο καθαρή, ο ελληνικός λαός θα αντιληφθεί ποιος τον εκπράζει.

ΘΑ ΑΣΚΗΘΕΙ ΚΡΙΤΙΚΗ

Νομίζετε ότι η αποσαφήνιση των δικών σας θέσεων είναι αρκετή ή μήπως απαιτείται εκ μέρους της ΕΔΗΚ και μια κριτική των θέσεων του ΠΑΣΟΚ, ανάλογη με την κριτική που θα άσκησετε έναντιον της κυβέρνησης;

ΣΙΓΔΗΣ: Μά φυσικά η κριτική θα άσκηθεί και προς τις δυο πλευρές. Θα επιδιώξουμε με τον δημόσιο διάλογο μια πλήρη αποσαφήνιση των θέσεων του ΠΑΣΟΚ, ώστε ο ελληνικός λαός να ενημερωθεί πλήρως για το τί προσβέυει και που οδηγεί η πολιτική και η ιδεολογία του κόμματος αυτού. Και τότε — είμαι βέβαιος — θα διαπιστώσουμε ότι η μεγάλη μάζα πιστεύει στην ομαλή εξέλιξη και όχι στην μαρξιστική αλλαγή μιας αιρετικής μορφής.

Θά πρέπει, ίσως να σας απενθυμίσω στο σημείο αυτό ότι στο πρόσφατο παρελθόν, ασάκις η ΕΔΗΚ έπχειρήσε μια ανάλογη κριτική, κατηγορήθηκε από το ΠΑΣΟΚ ότι διασπούσε την συνοχή της αντιπολιτεύσεως και αποπροσανατόλιζε τον λαό από τον πραγματικό στόχο, δηλαδή την κυβέρνηση.

ΣΙΓΔΗΣ: Μέχρι τώρα η ηγεσία της ΕΔΗΚ ακολουθούσε μια πολιτική

πού δεν ήταν σαφώς διαχωρισμένη από τη Δεξιά. Έτσι ήταν εύκολο να διαβληθεί κάθε κριτική έναντιον του ΠΑΣΟΚ ως πράξη συμπλεύσεως με την κυβέρνηση. Από εδώ και μπρός όμως η ΕΔΗΚ θα αποδείξει έμπρακτα με την πολιτική της όχι μόνο τις διαφορές της με την Δεξιά, αλλά και ότι αποτελεί τον σημαντικότερο και σοβαρότερο κομματικό της αντίπαλο. Όμως ακριβώς εδώ θα πρέπει να προσθέσω ότι σε καμιά περίπτωση ή διαμάχη μας με την κυβέρνηση δεν θα αποβεί εις βάρος των εθνικών θεμάτων. Όπως δεν πιστεύω ότι θα υπάρξει ποτέ ελληνικό κόμμα που θα θέσει τα κομματικά του συμφέροντα υπέρνω των εθνικών.

Επίσης η αντίθεσή μας με το ΠΑΣΟΚ ούδέποτε θα εκδηλωθεί σε θέματα διασφάλισης και διευρύνσεως της Δημοκρατίας.

Κύριε πρόεδρε, υποστηρίζετε ότι η φυσιογνωμία της νέας Βουλής είναι πολιτική. Ποιές είναι οι προβλέψεις σας για το κοινοβουλευτικό κλίμα που πρόκειται να επικρατήσει και ποιός είναι ακριβώς ο αντιπολιτικός ρόλος της ΕΔΗΚ;

ΖΙΓΔΗΣ: Το κλίμα εξαρτάται από την αντιπαράθεση των αντίπαλων δυνάμεων. Από την μία πλευρά υπάρχει η Δεξιά – συντήρηση και αντίδραση – και από την άλλη το ΠΑΣΟΚ, επικεφαλής της μαρξιστικής άριστερας. Η φυσιογνωμία αυτή της Βουλής είναι τεχνητή. Οφείλεται στον ανέντιμο νόμο της παραμορφωτικής αναλογικής και στην έμμονή του κ. Ανδρέα Παπανδρέου στην αντιεσωτική πολιτική του.

Εν πάση περιπτώσει το πολιτικό αυτό σχήμα δεν προωκνίζεται εύχρηστες εξελίξεις. Οι πολιτικές καταστάσεις, ιδίως τη στιγμή αυτή που η χώρα μας αντιμετωπίζει κρίσιμα εθνικά θέματα, μπορούν να αποβούν πολύ επικίνδυνες. Ο ρόλος ακριβώς της ΕΔΗΚ, της μόνης αντιπολιτευτικής δυνάμεως, προδιαγράφεται έτσι σημαντικός.

ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΑΚΡΟΔΕΞΙΩΝ

Στη νέα Βουλή υπάρχει και ένας νέος παράγων. Η Άκρα Δεξιά. Ποιές νομίζετε ότι θα είναι οι επιδράσεις της στην πολιτική ζωή;

ΖΙΓΔΗΣ: Κυρίως οι επιδράσεις από την παρουσία της Άκρας Δεξιάς εμφανίζονται στην «Ν. Δημοκρατία». Το κόμμα της πλειοψηφίας σκληρώνει ήδη την στάση του, όπως διαπιστώνεται και από τον σχηματισμό της νέας κυβέρνησης, η οποία έχει δεξιότερη απόκλιση από την προηγούμενη. Και αυτό ακριβώς αποδεικνύει εκείνο που υποστηρίξα στην αρχή. Ότι η Δεξιά όχι μόνο δεν θέλει να αποβάλλει από τους κόλπους της τα στοιχεία της αντίδράσεως, αλλά επηρο-

σθέτως κάνει το πόν για να το συγκρατήσει. Για τον λόγο αυτό παραμένουμε στον χώρο του Κέντρου οι αδιάλλακτοι αντίπαλοι της Δεξιάς.

Β. Συνέντευξη στην εφημερίδα «ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ»

5 Δεκεμβρίου 1977

«Θά γυρίσω ελευθεριότης πολύ ταχύτερα από ό,τι περιμένετε!».

Αυτή ήταν η απάντηση του Ιωάννη Ζιγδή στη δικτατορία Ιωαννίδη, που στις 9 Ιουνίου 1974 απαχρέωσε όλες τις ελληνικές εφημερίδες να δημοσιεύσουν δήλωση του «έκπροσώπου» της, ότι: «Ούτε τὰ δαδά του Ζιγδή δέ θά έπιτραπέ νά ταφούν στην Έλλάδα!»

Είχε προηγηθεί ένα άνηλεές σφυροκόπημα της δικτατορίας από τόν Ιωάννη Ζιγδή στις Ήνωμ. Πολιτείες σέ συνομιλίες του με τούς άγέτες της Γερουσίας και της Βουλής τών ΗΠΑ. Σάν έπίσημος προσκεκλημένος σάν πολιτικός, μίλησε με σθένος άπαράμυλλο κατά της δικτατορίας στην Έπιτροπή Έξωτερικών Υποθέσεων της Βουλής τών Άντιπροσώπων. Σάν διακεκριμένος έπιστήμονας έδωσε μιá διάλεξη στό «Κέντρο Διεθνών Υποθέσεων» τού Πανεπιστημίου τού Χάρβαρντ, που προκάλεσε αίσθηση στό άκροατήριό του. Γιατί, κάνοντας τήν άνατομία της ελληνικής δικτατορίας, απέδειξε, ότι ήταν ένα πρότυπο, που στην τεχνολογική έποχή μας μπορεί νά εφαρμοστεί σ' όλα σχεδόν τά κράτη.

Ο Ιωάννης Ζιγδής γύρισε τελικά στην Έλλάδα. Γύρισε στις 3 Αύγουστου τού 1974. Η δικτατορία είχε χάσει τó παιχνίδι μαζί του. Τó είχε πεί, έξ άλλου, πριν πολλά χρόνια, ότι αυτός θά είναι ο νικητής στη σύγκρουση με τήν τυραννία. Τó είπε — πάλι με σθένος άπαράμυλλο — στις 2 Άπριλίου τού 1970, όταν δικαζόταν στό Έκτακτο Στρατοδικείο της Άθήνας: «Θά ζήσω και έκατό χρόνια άκόμα, αν χρειαστεί, για τήν άποκατάσταση της Δημοκρατίας».

Με τήν ίδια ακράδαντη πίστη, ότι «τό Κέντρο θά άποκρούσει τελικά όσους εισέβαλαν στό χώρο του», μιλά σήμερα στην «Ε» ο Ιωάννης Ζιγδής. Μιλά για τόν Έλληνικό Δημοκρατικό Ισοσιασμό,

πού πρεσβεύει τὸ κόμμα του καὶ γιὰ τοὺς ὑποπτους «σοσιαλισμοὺς» ἀσιατικῆς ἢ ἀφρικανικῆς ἐμπνεύσεως, πού προσπαθοῦν νὰ πλασσοῦν στὴν Ἑλλάδα ἄλλα κόμματα. Μιλά γιὰ τοὺς κινδύνους, πού δημιουργεῖ στὴ Δημοκρατία ἡ τεχνολογικὴ ἐξέλιξη, μιλά γιὰ τὸν αἰῶνα μας καὶ γιὰ τοὺς νέους. Καὶ ἀναφέρεται μὲ αὐτοσυγκράτηση στὰ μεγάλα προβλήματα, γιὰ τὰ ὁποῖα ἕνας αὐφρων πολιτικὸς δὲν μπορεῖ νὰ ἀπαντήσει «συνθηματολογικῶς».

ΑΡΙΣΤΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ

Ξεκίνησα γιὰ συνέντευξη. Ἄλλὰ ὁ νέος πρόεδρος τῆς ΕΔΗΚ σέ κάθε συνάντησή του, ἔχει ἓνα ξεχωριστὸ τρόπο νὰ διώχνει μακριὰ τοὺς τύπους καὶ τὰ πρωτόκολλα. Ζεστός, ἐγκάρδιος, γελαστός, ἀκμαῖος, γεμάτος ἀρεξὴ γιὰ δουλειά, μετέτρεψε τὴ συνέντευξη σὲ συζήτηση. Μιὰ ἐλεύθερη, φιλικὴ συζήτηση.

Περιμένοντας νὰ τελειώσῃ μὲ συνομιλία του ἀπὸ τὸ τηλέφωνο, πού χτύπησε ξαφνικῶς, τὸ μυαλό μου πάει γιὰ λίγο στὸν πολιτικὸ, πού μέχρι τὴ Δευτέρα τὸ βράδυ γύριζε μόνος τὰ βράδια ἀπὸ σπίτι του, στὴν ὁδὸ Μαρασλή 39. Αὐτὸς ὁ μεγάλος λάτρης τῆς κλασικῆς μουσικῆς, ὁ συγγραφέας, πού ξεχωρίζει γιὰ τὴν ἐκκεντριτικὴ ἐπιμονή του στὴ λεπτομέρεια, ὁ μεγάλος φίλος τῆς ροδίτικης λαϊκῆς τέχνης – γεννήθηκε στὴ Λίνδα τῆς Ρόδου – δὲν ὑπῆρξε μόνον ἓνας γενναῖος πολεμιστὴς. Εἶναι ἓνας ἀσυμβίβαστος μαχητὴς κι ἓνας ἐξαιρετὸς ἐπιστήμονας. Ἀρνήθηκε στὴ δικτατορία νὰ ὑποβάλῃ ἀίτηση ἀναθεωρήσεως γιὰ νὰ βγῆ ἀπὸ τὶς φυλακές, ὅταν τὸ Στρατοδικεῖο τὸν ἐσπεῖλε γιὰ 4,5 χρόνια στὸν Κορυθαλλά. Ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του, πού τὸν σπούδασαν – ὁ δάσκαλος πατέρας του πέθανε γρήγορα – εἶχε διδαχτεῖ νὰ μὴ συμβιβάζεται. Ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο πού πέρασε – Ἀθήνα, Γενεύη, Λονδίνα, ὅπου τὸ 1959 πήρε τὸν τίτλο τοῦ διδάκτορα τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Κλάδου Οἰκονομικῆς ἀπὸ «Ἄντων Σκοῦλ ὅφ Ἐκονόμικε» – δὲν ἔφυγε μόνον μὲ τὶς ξερὲς γνώσεις τοῦ οἰκονομολόγου. Ἐφυγε σὰν ἐπιστήμονας, μὲ ἀνεπτυγμένον στὸ ἔπαρκα καὶ τὸ πολιτικὸ κριτήριον. Ὅταν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοποθετήθηκε ἀπὸ ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ, σὰν σύμβουλος γιὰ τὴ βοήθεια τῆς «Οὐνρα» καὶ τὸ πρῶτο μακροχρόνιο πρόγραμμα γιὰ τὸν ἐξηλεκτρισμὸ καὶ τὴν ἐκβιομηχάνιση τῆς Ἑλλάδος, ἔδειξε ἀρετὲς ἀπάντες.

ΠΟΥ ΟΦΕΙΛΟΝΤΑΙ ΟΙ ΑΥΞΟΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Τὸ τηλεφώνημα σταματᾷ. Ὁ πρόεδρος τῆς ΕΔΗΚ ζητᾷ συγγνώμη. «Ἄλλοιμονα, κύριε πρόεδρε». Χαμογελά. Ἀρχίζουμε τὴ συζήτηση. Μιὰ συζήτηση, πού ὁ κ. Ζιγὸς εἶναι ἐκεῖνος πού τῆς δίνει χρω-

μα, ύφος, ένταση. Γιατί τή ζεί, ίσως, περισσότερο από μένα.

— Πού αποδίδετε, κ. Πρόεδρε, τις αύξομενώσεις, πού παρουσιάζονται, κατά χρονικά διαστήματα, στην έκλογική δύναμη του Κέντρου στην Έλλάδα;

«Πολλές απ' αυτές δέν είναι φυσιολογικές. Δέν έχασε πάντοτε τó Κέντρο τόν αριθμό ψηφοφόρων, πού εμφανίζονται οι έκλογές. Πολλές φορές τó Κέντρο έχασε γιατί οι κυβερνήσεις τής Δεξιάς κατεχράσθησαν τής εξουσίας. Ή πó κρουγαλέα περίπτωση ήταν οι έκλογές τού 1961. Από τó '50 πού πολιτεύομαι μέχρι τήν πώση τής δικτατορίας, οι μόνες τίμες έκλογές πού είχαμε ήταν εκείνες τού 1964. Έγώ στη Δωδεκάνησο από τó 1950 μέχρι τó 1965 δέν είχα αντίπαλο, παρά μόνο τά όργανα τής τάξεως, δηλαδή τó κράτος. Δημόσιοι υπάλληλοι μός θεωρούσαν έχθρούς. Μός έβλεπαν σαν Έλληνας δευτέρας ποιότητας. Τά άσπεία είναι, ότι τó κράτος τής έθνικοφροσύνης τής εποχής εκείνης, θεωρούσε τούς δοσίλογους, αυτούς πού συνεργάσθηκαν με τούς Ίταλούς και φόρεσαν μαύρο πουκάμισο, έθνικόφρονες, και μός πού πολεμήσαμε τήν Ίταλία, μός είχανε Έλληνες με έρωτηματικά».

— Πιστεύετε ότι ή σημερινή δύναμη τής Δεξιάς είναι φαινόμενο προσωρινό ή έγινε κάποια αλλοίωση στην παραδοσιακή κατανομή Δεξιάς Κέντρου, Άριστεράς;

«Αυτή είναι ή τελευταία φορά, πού ή Δεξιά συγκέντρώνει αυτό τó ποσοστό ψηφών. Είναι τó κατάλοιπο τής ψυχώσεως, πού άκολούθησε τή μεταπολίτευση. Ό άρρωστος άρχίζει και βρίσκει τήν άγεία του. Τó 1974 ό κ. Καραμανλής συγκέντρωσε 54% τών ψηφών. Τώρα πήρε 42%. Στις άλλες έκλογές πιστεύω ότι θά πάει μεταξύ 25% και 30%, πού είναι τó συντηρητικό τμήμα τής χώρας. Θά έχουμε και 10% Άκρα Δεξιά. Εκεί θά σταματήσουν τά νούμερα. Αυτή είναι ή φυσική ροπή».

ΟΙ ΕΙΣΒΟΛΕΙΣ

— Νομίζετε ότι έχει δημιουργηθεί ή δημιουργείται ένας σοσιαλιστικός χώρος, πού διεκδικείται απ' όσα κόμματα διακηρύσσουν σοσιαλιστικές άρχές με ειρηνικές μεθόδους;

«Ό χώρος υπάρχει. Είναι ό χώρος τού Κέντρου, πού τόν κατέλαβαν από τά δεξιά ή Νέα Δημοκρατία και από τά άριστερά τó ΠΑΣΟΚ. Άλλά ό χώρος καταλήφθηκε αύθαίρετα. Τώρα, πού τó κόμμα τού Κέντρου θά ξαναβρεί τήν πυγμή του και τή φωνή του, θά άπωθηθοϋν οι εισβολείς και τής Δεξιάς και τής Άριστεράς. Και τó Κέντρο θά διεκ-

δικήσει την κληρονομιά του. Όταν λέμε νοσοτροπία Κέντρου, δεν σημαίνει νοσοτροπία στατική. Είναι μία νοσοτροπία, που βρίσκεται σε εξέλιξη, που ξεκινά από τον φιλελευθερισμό και καταλήγει στον δημοκρατικό σοσιαλισμό».

— Στην πρώτη συνέντευξή σας είπατε κάτι, που έχει, νομίζω, ξεχωριστή σημασία. Είναι η φράση σας: «Χθές είμαστε φιλελευθέροι, ενώ σήμερα είμαστε σοσιαλιστές». Είναι δεδομένο, ότι κανείς δεν αμφισβητεί τις δημοκρατικές σας πεποιθήσεις. Τι σημαίνει όμως η φράση σας; Ότι δεν πιστεύετε στις αρχές της ελεύθερης οικονομίας, ή ότι πιστεύετε σ' έναν αυξημένο παρεμβατισμό και σε μία σχεδιοποίηση ή ακόμα περισσότερο στην κρατικοποίηση βασικών τομέων της εθνικής οικονομίας;

«Σε τί συγκεκριμένα μέτρα μεταφράζεται ο σοσιαλισμός, θα το δείτε όταν θα γίνει το συνέδριο του κόμματός μας. Γιατί εκεί θα τα πούμε αυτά με κάθε λεπτομέρεια. Έμεις εγκαταλείπουμε τις φιλολογίες, τις φτηνές ρητορείες. Θα δώσουμε ένα μοντέλο του Έλληνικού Σοσιαλισμού. Ο Έλληνικός Σοσιαλισμός δεν είναι αντιγραφή ξένων προτύπων».

— Ποιά από τα γνωστά μοντέλα του Σοσιαλισμού στην Ευρώπη είναι πλησιέστερα στους προσανατολισμούς σας;

«Όλα τα μοντέλα του σοσιαλισμού στην Ευρώπη δημιουργήθηκαν τό καθένα με βάση τις κοινωνικές συνθήκες μέσα στις οποίες αναπτύχθηκαν, και την κοινωνικό χώρο, που φιλοδοξούν να καθοδηγήσουν στον μετασχηματισμό του. Έδώ στην Ελλάδα, έχουμε δομή κοινωνική διαφορετική από όλη την άλλη Ευρώπη. Για το λόγο αυτό δεν θα φροντίσουμε να αντιγράψουμε ένα μοντέλο, έναν τύπο. Γιατί κανένα απ' αυτά δεν μας πάει. Θα φτιάξουμε ένα μοντέλο, που θα είναι καθαρά ελληνικό. Αντικαμβάνετε, όμως, ότι το θέμα αυτό είναι μεγάλο. Και δεν μπορεί να αναπτυχθεί σε μία σύντομη συζήτηση. Γιατί ίσως να δημιουργηθούν παρεξηγήσεις. Με όλα πάντως τα ευρωπαϊκά μοντέλα έχουμε ένα πράγμα που είναι κοινό. Την πίστη στην ελευθερία και την αξιοπρέπεια του ανθρώπου. Αυτά τα δύο στοιχεία, που είναι τα χαρακτηριστικά του Ευρωπαϊκού Σοσιαλισμού, θα τα έχει και ο δικός μας, ο Έλληνικός Σοσιαλισμός. Οι δομικές μεταβολές, όμως, που θα γίνουν θα ανταποκριθούν στα συγκεκριμένα ελληνικά δεδομένα. Ο χρόνος της πραγματοποίησής τους θα καθορισθεί από τα ιστορικά δεδομένα».

— Αυτό το μοντέλο, ποιά κοινωνικά στρώματα νομίζετε ότι θα εκφράσει πολιτικά;

«Όλα τὰ κοινωνικά στρώματα, που βλέπουν πὸ μακριά ἀπὸ τὴ μύτη τους κι ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸν τόπο».

— Πάνω σ' αὐτὸ ἤθελα νὰ μοῦ πεῖτε σὲ ποιά σημεῖα ἐντοπίζονται οἱ διαφορὲς τοῦ Κόμματός σας μὲ τὸ ΠΑΣΟΚ;

«Εἶναι πολλές οἱ διαφορὲς. Καὶ οὐσίας. Τὸ ΠΑΣΟΚ δὲν παίρνει ὑπόψη τοῦ τὴν ἑλληνικὴ κοινωνικὴ διάρθρωση. Τὸ ΠΑΣΟΚ εἶναι προϊόν μιᾶς ἀποχρώσεως μαρξιστικῶν θεωριῶν. Καὶ παίρνει πρότυπα κοινωνικά — διάρθρωσεως κοινωνικῆς — που δὲν ἔχουν καμιά σχέση μὲ τὴν Ἑλλάδα. Διαφέρουμε πολύ. Ἐμεῖς δὲν εἴμαστε μαρξιστικὸ Κόμμα. Ἐμεῖς δὲν παίρνουμε πρότυπα εὐρωπαϊκά, ἀσιατικά ἢ ἀφρικανικά. Γιατὶ ξέρουμε, ὅτι ἔχουμε νὰ καθοδηγήσουμε στὸ σοσιαλισμὸ τὸ λαὸ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ξέρουμε, ὅτι ἡ στρουκτούρα του, ἡ διάρθρωση ἢ κοινωνικὴ, ἢ σημερινή, εἶναι ἰδιότυπη. Πάνω στὴν ἑλληνικὴ πραγματικότητα θὰ δώσουμε τὴν ἑλληνικὴ λύση γιὰ τὸ σοσιαλισμὸ».

ΙΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

— Διάφοροι ξένοι πολιτειολόγοι — καὶ νὰ σὲς φέρω σὴν παράδειγμα τὸν Ντυβερζέ — ἔχουν ἐπισημάνει ὅτι σήμερα ἡ μόνη ἴσως δυνατὴ μορφή ὁμοεῖς Δημοκρατίας, δηλαδή συμμεταχθῆς τῶν μαζῶν στὶς πολιτικὲς ἀποφάσεις καὶ στὸν ἔλεγχο, εἶναι ἡ δημιουργία μεγάλων, μαζικῶν δημοκρατικῶν κομμάτων ὅπου οἱ συνελεύσεις τῶν μελῶν παίζουν ἕνα ζωτικὸ ρόλο. Πιστεύετε ἐσεῖς σ' αὐτό; Καὶ θὰ προσπαθήσετε νὰ κάνετε τὸ Κόμμα τοῦ Κέντρου νὰ λειτουργήσει κατὰ τέτοιο τρόπο ὥστε νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὴν παραδοσιακὴ σήμερα λειτουργία ὄλων τῶν κομμάτων, ὅπου ὁ βουλευτὴς ἐκλέγεται κάθε τετραετία κι ὕστερα — ὅχι σὲ λίγες περιπτώσεις — χάνεται ἀπὸ τὸ ἐκλογικὸ Σώμα;

«Σοσιαλισμὸς καὶ Δημοκρατία σημαίνουν κινήτοποίηση τῆς βάσεως. Ἄν ἔχουμε Δημοκρατία μόνο στὴν κορυφή, εἶναι ψευτο-Δημοκρατία. Στὴν Ἑλλάδα ἔχουμε περιορισμένη πολιτικὴ δημοκρατία. Ἐπιδίωξή μας εἶναι νὰ τὴν ολοκληρώσουμε ὅχι μόνο ἀπὸ τὴν ὀπομὴ τοῦ βόθου, δηλαδή νὰ φτάσει στὴ βάση, ἀλλὰ νὰ ἔχει καὶ περιοχόμενα. Πρέπει ὁ πολίτης νὰ συμμετέχει τόσο στὴν ἀπόφαση γιὰ τὴ μοῖρα του, ὅσο καὶ στὴν πραγμάτωση τῶν μέσων τῆς πολιτικῆς, μὲ τὰ ὁποῖα θὰ καθορισθεῖ ἡ μοῖρα του. Αὐτὰ μόνο μπορῶ νὰ πῶ πάνω στὸ ἐρώτημά σας, στὰ πλαίσια μιᾶς σύντομης συζητήσεως».

— Ὁ αἰώνας μας, κ. Πρόεδρε — ἀπευθύνομαι στὸν σταχαστή

Ζηγή — είναι ένας αιώνας τεχνολογίας. Στερούμεθα λίγο από φιλόσοφους, δραματιστές και προφήτες. Τι έχετε να πείτε πάνω σ' αυτό το θέμα:

«Στη διάλεξη, που έκανα στο Χάρβαρντ, το 1974, για τη δικτατορία στην Ελλάδα, έθιξα το θέμα αυτό. Είχα παρουσιάσει τη θέση, ότι η μορφή της δικτατορίας, που είχαμε στην Ελλάδα, ήταν προϊόν της τεχνολογικής μας προόδου. Δηλαδή αν δεν υπήρχαν αυτά τα τεχνολογικά μέσα, δεν θα μπορούσε να επιβληθεί αυτής της μορφής τυραννία. Η τεχνολογία είναι ένα όπλο στα χέρια του ανθρώπου. Ή θα γίνει υπηρέτης για την επιβολή τυραννίας, ή θα γίνει το όργανο, με το οποίο θα αλοκληρωθεί η Δημοκρατία, διαχέοντας τα αγαθά των τεχνολογικών επιτεύξεων σ' όλη τη μάζα του λαού κι όχι σε ορισμένες μόνο τάξεις. Έπομένως, η τεχνολογία είναι μια πρόκληση. Μπορεί να είναι ή σωτηρία, αλλά μπορεί να είναι και το όπλο αυτοκτονίας της ανθρωπότητας. Το πρόβλημα της Δημοκρατίας είναι πώς θα μπορέσει να τη διαμύσει. Ποιοί θα είναι οι μηχανισμοί, που θα κάνουν τον τεχνόκράτη υπηρέτη κι όχι κύριο των κυρίων του, δηλαδή του λαού».

— Πώς θα μπορέσουμε ν' αντιμετωπίσουμε την εξέλιξη; Γιατί πρέπει να δεχτούμε, ότι θα υπάρξουν και βραχυπρόθεσμοι κίνδυνοι.

«Σε μια σύντομη συζήτηση θα ήταν ασέβεια να ταλμίσω να δώσω απάντηση στο ερώτημά σας. Είναι από τα βασικά προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου αυτό, για το οποίο ζητώ τη γνώμη μου. Και δεν μπορεί να απαντήσει κανείς συνθηματολογικά».

— Βλέπετε να διαμορφώνονται στην Ελλάδα νέοι πολιτικοί, ανθρωπιοί νέοι, που η παρουσία τους δημιουργεί ελπίδες για το μέλλον;

«Αν υπάρξει αμφιβολία στην πίστη μας στα νιάτα, χαθήκαμε. Πιστεύω, ότι στα νιάτα δεν δώσαμε το δράμα της Ιδανικής Πολιτείας, που ζητούν. Γι' αυτό και πήγαν — τα αφήσαμε και πήγαν — προς τη μαρξιστική άριστερά. Φιλοσοφία του Κόμματος μας είναι να δώσει δικό του δράμα Ιδανικής Πολιτείας. Για να εξάψει τη φαντασία των νέων, να προκαλέσει το ζήλο τους και να τους κάνει να πολεμήσουν για πραγμάτωση μιας Δημοκρατίας Σοσιαλιστικής, που θα είναι μέσα στα ελληνικά πλαίσια. Αυτή είναι η φιλοδοξία μας».

● Ήταν άργα το μεσημέρι όταν τελείωσε η συζήτησή μας. Βγαίνοντας από το γραφείο του, κοντά στην έξοδο, ο πρόεδρος της ΕΔΗΚ με αποχαιρέτησε μ' ένα πλατύ χαμόγελο. Και μ' ένα νησιώτι-

κο χωρατός: «Μή ξεχνάτε, πώς είμαι και παραμένω νησιώτης του Αιγαίου», ήταν η απάντησή του στο γέλιο μου. Ένας νησιώτης που πήρε στα χέρια του το ιστορικό Κόμμα του Κέντρου, σε μία κρίσιμη καμπή του. Και που φιλοδοξεί να το κάνει και πάλι στέγη των Έλλήνων, που κάποτε το έφεραν στην εξουσία.

Μία ένδειξη είναι και οι προτάσεις μου για την τροποποίηση του καταστατικού της Βουλής όσον αφορά το ΚΚΕ. Θα πάρει την θέση που μεταξύ των αναγνωρισμένων κομμάτων.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Αξίονος συνεργασία με το δημοκρατικό κίνημα, εννοείτε με όλο το εύρος της δημοκρατικής απεικόνισης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όποιος ενδιαφέρεται για την πρόταση της δημοκρατίας και την ευρωπαϊκή της είναι συνεργατική μας.

ΑΤΑΜΗΝΟΝΤΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΙ ΚΕΝΤΡΟΙ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πώς είναι η θέση σας ως προς την προοπτική της συνεργασίας με το ΚΚΕ; Είναι η μόνη λύση για την αντιμετώπιση της κρίσης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όπως ανέφερα, η θέση μας είναι ανοιχτή. Δεν έχουμε λόγο να αρνηθούμε την προοπτική της συνεργασίας με το ΚΚΕ. Η μόνη λύση για την αντιμετώπιση της κρίσης είναι η συνεργασία με το ΚΚΕ. Η μόνη λύση για την αντιμετώπιση της κρίσης είναι η συνεργασία με το ΚΚΕ.

9. Συνέντευξη στην έφημερίδα «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ»

14 Δεκεμβρίου 1977

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΔΗΚ ΠΑΝΩ ΣΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

«Όπου υπάρχει θέμα υπερασπίσεως της δημοκρατίας ή διευρύνσεώς της, θα υπάρξει ή ενδεδειγμένη συνεργασία με τα δημοκρατικά κόμματα της αντιπολιτεύσεως».

Ταύτο υπογράμμισε ο πρόεδρος της Διακομματικής Επιτροπής της ΕΔΗΚ κ. Ι. Ζιγός, σε συνέντευξη που παραχώρησε στο «Ριζοσπάστη».

Στη συνέντευξη του ο νέος πρόεδρος της ΕΔΗΚ:

— Υποστηρίζει, και πάλι την άδραξη να πάρει το ΚΚΕ τη θέση του μεταξύ των αναγνωρισμένων κομμάτων και, γενικότερα, να εφαρμοστούν πραγματικά δημοκρατικές κοινοβουλευτικές διαδικασίες.

— Μιλάει για τις πρόσφατες εξελίξεις στους κόλπους της ΕΔΗΚ και τις προοπτικές που διαγράφονται.

Τις θέσεις του κόμματός του στα προβλήματα της εθνικής ανεξαρτησίας — θέσεις ΝΑΤΟ, ΕΟΚ — ο κ. Ζιγός απευλόγησε να αναπτύξει στη Βουλή, απαντώντας στις προγραμματικές δηλώσεις της κυβερνήσεως.

«Ο πρόεδρος της Δ.Ε. της ΕΔΗΚ κ. Ι. Ζιγός παραχώρησε στο «Ριζοσπάστη» την πιο κάτω συνέντευξη:

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποιά είναι η θέση σας στο ζήτημα της συνεργασίας των δημοκρατικών δυνάμεων για την αντιμετώπιση της πολιτικής της «Ν.Δ.», τόσο στον εξωτερικό, όσο και στον εσωτερικό τομέα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Στον εσωτερικό τομέα, όπου υπάρχει θέμα υπερασπίσεως της δημοκρατίας ή διευρύνσεώς της, τότε θα υπάρξει συνεργασία. Θα υπάρξει ή ενδεδειγμένη συνεργασία με τα δημοκρατικά κόμματα της αντιπολιτεύσεως.

Στον εξωτερικό τομέα, η δική μας γραμμή θα είναι πάρα πολύ σαφής και διαχωρισμένη από τη γραμμή της «Νέας Δημοκρατίας».

Θά φροντίσουμε επίσης νά επιβάλουμε τόν σεβασμό στήν κοινοβουλευτική τάξη. Ἡ προηγούμενη Βουλή, ὅπου ὑπῆρχε ἡ κυριαρχία τῆς «Νέας Δημοκρατίας» καί τοῦ κ. Καραμανλή, γιά μᾶς δέν δημιούργησε προηγούμενα. Θά ἐπανεξετασθοῦν ὅλες οἱ ἀποφάσεις τῆς περιόδου ἐκείνης, γιά νά ἐφαρμοσθοῦν πραγματικά δημοκρατικές κοινοβουλευτικές διαδικασίες μέσα στό Σῶμα.

Μιά ἐνδειξη εἶναι καί οἱ προτάσεις μου γιά τήν τροποποίηση τοῦ κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς, ὅποτε τὸ ΚΚΕ θά πάρει τήν θέση του μεταξύ τῶν ἀναγνωρισμένων κομμάτων.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Λέγοντας συνεργασία μέ τὰ δημοκρατικά κόμματα, ἐννοεῖτε μέ ὅλα τὰ κόμματα τῆς δημοκρατικῆς ἀντιπολιτεύσεως;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ὅποιος ἐνδιαφέρεται γιά τήν προώθηση τῆς δημοκρατίας καί τήν ἐμβάθυνσή της, εἶναι συνομιλητής μας.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πῶς ἐκτιμᾶτε τίς ἐξελίξεις πού σημειώνονται στήν ΕΔΗΚ μετά τίς ἀνακατατάξεις στήν ἡγεσία της, καί ποιές πιστεύετε πῶς εἶναι οἱ προοπτικές;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τὸ κόμμα μας, ὅσοτερ ἀπὸ τήν ἐκλογική του ἀποτυχία, θά ἀνάσυνταχθεῖ. Θά φροντίσουμε στό Συνέδριο πού θά συνέλθει τὸ ταχύτερο καί πού θά εἶναι ἀπόδειγμα δημοκρατικοῦ Συνεδρίου, νά προσδιορίσουμε σαφῶς καί τήν ἰδεολογική φυσιογνωμία, ἀλλά καί τήν ὀργανωτική συγκρότηση τοῦ κόμματος. Γιὰ νά μπορέσουμε νά ἀναλάβουμε μιὰ συντονισμένη ἐξόρμηση γιά τὸν ἐπαναστατισμὸ τῶν τάξεων τοῦ λαοῦ, πού ἐφυγαν ἀπὸ μᾶς καί πήγαν εἴτε στὰ δεξιά, εἴτε στήν ἀριστερά. Τὸ κόμμα μας εἶναι κόμμα τοῦ οὐμανιστικοῦ δημοκρατικοῦ σοσιαλισμοῦ — τοῦ ἑλληνικοῦ σοσιαλισμοῦ ὅπως τὸν ὀνομάζουμε — καί θά γίνῃ πρότυπο κόμματος ἀρχῶν, ὀχι ἀρχηγικοῦ. Θά σεβαστεῖ καί θά ἐφαρμόσει τίς δημοκρατικές διαδικασίες γιά νά μπορέσει νά κινητοποιήσει τίς μάζες, ὥστε αὐτές νά καθορίζουν τήν τύχη τους ὅσον ἀφορᾷ τόσο τῇ χάραξῃ τῆς γραμμῆς τοῦ κόμματος ὅσο καί τήν ἐφαρμογή της.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Σχετικά μέ τίς ἐξελίξεις πού σημειώνονται τὸ τελευταῖο διάστημα στίς γραμμές τοῦ κόμματός σας...

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ὅταν περάσεις ἀπὸ μιὰ ἀρρώστια, δέν ἀποκαθίσταται ἡ υγεία σου ἀμέσως. Θά ἔχει καί μικρές ὑποτροπές, θά ἔχει καί δυσκολίες. Ἀλλά νά εἶστε βέβαιος ὅτι τὸ κόμμα θά ζήσει. Εἶναι ἐθνική ἀνάγκη. Θά ἀναδιοργανωθεῖ καί θά ἀποκτήσει τήν παλιά του θέση, γιατί εἶναι ὁ κορμὸς τῆς πολιτικῆς συγκροτήσεως στή χώρα μας.

Συνέδριο τῆς κομμουνιστικῆς βιομηχανικῆς ἀντιπολιτεύσεως τοῦ ΚΚΕ

10. Συνέντευξη στο περιοδικό «ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ»

Δεκέμβριος 1977 — Ιανουάριος 1978

Ό κ. Γιάννης Ζιγδής με την ιδιότητά του ως Προέδρου της Διοικούσας Έπιτροπής της «Ένώσεως Δημοκρατικού Κέντρου», ήταν — και είναι ακόμη — πρόσωπο στην πρώτη σειρά της επικαιρότητας. Είναι γνωστό ότι η ΕΔΗΚ, άμεσα μετά τις εκλογές, αντιμετώπισε σοβαρότατη κρίση που είχε ως συνέπεια την αλλαγή της ηγεσίας. Τα προβλήματα φυσικά εξακολουθούν να υπάρχουν και ν' απασχολούν τα κομματικά στελέχη και μέλη. Άλλά και όλοι όσοι ενδιαφέρονται για τα πολιτικά πράγματα της χώρας παρακολουθούν τις εξελίξεις μέσα σ' αυτό το κόμμα. Η Συντακτική Έπιτροπή του «Πολιτικού Κριτηρίου», στην προσπάθειά της για αντικειμενική ενημέρωση των αναγνωστών του περιοδικού επιδίωξε μια προφορική — μαγνητοφωνημένη συνέντευξη του κ. Ζιγδή πάνω σέ ειδικά και γενικά θέματα. Ό κ. Πρόεδρος ανταποκρίθηκε πρόθυμα και δέχτηκε ν' απαντήσει σ' όρισμένες έρωτήσεις μας.

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ: Ήδη έχετε διακηρύξει ότι η ΕΔΗΚ θα γίνει το κόμμα του «έλληνικού δημοκρατικού σοσιαλισμού». Ποιό περιεχόμενο δίνετε στον όρο και ποιά είναι ή σχέση/σύζευξη/διάζευξη του με το μαρξισμό;

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΙΓΔΗΣ: Ή ΕΔΗΚ θάναί ένα σοσιαλιστικό κόμμα για το οποίο ή μαρξιστική θεωρία θάναί ένα χρήσιμο όπλο, αλλά δέν θα σκόδομηόσουμε το σοσιαλισμό μας αποκλειστικά πάνω σέ κάποια σφραγή του σημερινού μαρξισμού. Πιστεύουμε ότι ό σοσιαλισμός έχει εύρύτερο και πολύ ούσιαστικότερο περιεχόμενο απ' όσο θά προσδιοριζόταν από οποιαδήποτε μαρξιστική σύλληψη. Θέλουμε ή ΕΔΗΚ

νά είναι το καταστάλλαγμα της ελληνικής και χριστιανικής κληρονομιάς.

Μέσα στο σοσιαλισμό αυτό θα χρησιμοποιηθούν όλα τα έπιτεύγματα της ανθρώπινης διανοίας που οδηγούν στον τελικό σκοπό: Την κατάρτιση της εκμεταλλεύσεως του ανθρώπου απ' τον άνθρωπο. Στόν αόμανιστικό ή δημοκρατικό σοσιαλισμό, βασικό στοιχείο και βασική προϋπόθεση είναι η διατήρηση κι εξασφάλιση της ελευθερίας και της αξιοπρέπειας του ατόμου. Νομίζω ότι ο σοσιαλισμός που δεν πετυχαίνει τα παραπάνω, δεν είναι σοσιαλισμός όπως εμείς τουλάχιστον τον έννοούμε. Έμεις φιλοδοξούμε να χτίσουμε το σοσιαλισμό πλάι σ' αυτές τις θεωρητικές τοποθετήσεις και με βάση την ελληνική κοινωνική πραγματικότητα· αυτή η πραγματικότητα διαφέρει σημαντικά από εκείνη των προηγμένων καπιταλιστικών χωρών καθώς κι απ' την αντίστοιχη των υπό ανάπτυξη αφρικανικών κι ασιατικών χωρών.

Η δομή της ελληνικής κοινωνίας χαρακτηρίζεται απ' την έλλειψη καθαρά προσδιορισμένων τάξεων, τάξεων όπως τις βλέπει η μαρξιστική θεωρία. Στην Ελλάδα δεν έχουμε τέτοιες τάξεις. Έδώ οι τάξεις συγχέονται και η κινητικότητα των ατόμων απ' τη μιá τάξη στην άλλη είναι μεγάλη, είναι έντυπωσιακή. Οι δομές λοιπόν της κοινωνίας μας έχουν δική τους ιδιομορφία. Αν αγνοήσουμε τις δομές αυτές και πάρουμε δογματικά μοντέλα ή μοντέλα που αντιπροσωπεύουν σ' άλλες κοινωνικές δομές (αφρικανικές, ασιατικές ή ευρωπαϊκές) δεν κάνουμε σοσιαλισμό, δεν κάνουμε σοσιαλισμό της πράξης. Ίσως βέβαια ικανοποιούμε δογματικές προτιμήσεις κι έντυπωσιάζουμε το κοινό, αλλά χτίζουμε στην άμμο.

Έτσι ο σοσιαλισμός προϋποθέτει σταθερά θεμέλια, τόσο από άποψως ιδεολογικής όσον και από απόψεως κοινωνικής πραγματικότητας. Φιλοδοξούμε να συνδυάσουμε αυτά τα δύο για να προσφέρουμε το μοντέλο του ελληνικού αόμανιστικού και δημοκρατικού σοσιαλισμού.

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ: Πού οφείλεται βασικά η έκλογική ήττα της ΕΔΗΚ και πώς νομίζετε ότι θα ξεπεραστούν οι έπιπτώσεις της;

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΙΓΔΗΣ: Η ΕΔΗΚ βεβαίως έπαθε μιá σοβαρή ήττα· αυτό οφειλόταν βασικά στο ότι μετά την μεταπολίτευση του '74 έχασε την ιδεολογική της φυσιογνωμία. Καλώς ή κακώς, από παρεξήγηση ή απ' την πραγματικότητα, θεωρήθηκε σύραγος της δεξιάς. Γι' αυτό οι προοδευτικές δυνάμεις που αποτελούν πράγματι τον κορμό του κεντρώου αυτού προοδευτικού κόμματος, μετατοπίστηκαν προς το ΠΑΣΟΚ, προς τ' άριστερά, ενώ μιá άλλη συντηρητικότερη μερίδα,

πού έβλεπε στην ΕΔΗΚ μίαν απομίμηση της δεξιάς, προτίμησε τη δεξιά. Βέβαια στην ηττα της ΕΔΗΚ συνετέλεσε πολύ ή έλλειψη οργανώσεως. Ήταν τόσο πλημμελής ή οργανώση ώστε λεπτούργησε άρνητικά.

Νομίζω ότι αυτοί οι δύο λόγοι οδήγησαν στην ηττα. Ή κατάσταση που έχει δημιουργηθεί δέν είναι άθεράπευτη. Με την νέα μας προσπάθεια, με τόν καθαρότερο προσδιορισμό του Ιδεολογικού μας υπόβαθρου και με τή νέα μορφή οργανώσεως, νομίζω ότι θά υπερκεραστεί ή ηττα και ή ΕΔΗΚ θά γίνει ή στέγη γιά κάθε δημοκράτη που πιστεύει στον έλληνικό εϋμανιστικό σοσιαλισμό. Τότε ή ΕΔΗΚ θά γίνει πάλι τó αποφασιστικό πολιτικό όργανο στη χώρα μας.

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ: "Ανεξάρτητα άπ' όσα είπατε ως τώρα, νομίζετε ότι κοινοβουλευτικά κι έξωκοινοβουλευτικά στελέχη του κόμματός σας που ώρίμασαν μέσα στην άστικό φιλελευθερισμό ή γαλουχήθηκαν άπ' αυτόν, μπορούν εύκρινα νά στρατευθούν και νά άπηρετήσουν τó σοσιαλισμό και - κυρίως - νά πείσουν τίς μάζες;

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΙΓΔΗΣ: "Υπάρχουν πολλών ειδών στελέχη στην ΕΔΗΚ. Αυτό είναι τó μεγαλείο του κόμματος. Τó κόμμα αυτό δέν δημιουργήθηκε εκ των ένόντων, δέν είναι εύκαιριακό. Είναι μία συνεχής εξέλιξη του κατ' έλαχην προοδευτικού δημιουργικού κόμματος της χώρας. Ή ΕΔΗΚ ξεκινάει άπ' τó φιλελευθερισμό του Έλευθ. Βενιζέλου, που ήταν επαναστασιακός στην έποχή του και εξέφρασε τίς προοδευτικές, τίς δημιουργικές τάσεις της έποχής του. Είναι τόση ή ικανότητα αυτού του πνεύματος, των τάσεων και της νοστρωπίας που εκφράζει, ώστε μπορεί ν' αναπροσαρμόζεται στις κοινωνικές έπιταγές των Ιστορικών στιγμών κάθε γενιάς. Έτσι σήμερα καταλήξαμε σ' αυτή τή μορφή του εϋμανιστικού σοσιαλισμού που σάς περιέγραφα.

Τό ότι υπάρχουν στελέχη τά όποια δέν έχουν κινηθεί τόσο γρήγορα όσο οι νεώτεροι, κι ότι υπάρχουν άλλα έξω άπ' τó κόμμα που περιμένουν νά προσχωρήσουν, δέν είναι μειονέκτημα. Νομίζω, αντίθετα, ότι είναι ένα στοιχείο σταθερότητας· έγγύηση ίσως ότι δέν θά κάνουμε έσπευσμένα πράγματα, ότι δέν θά κάνουμε ηηδήματα στο κενό.

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ: "Επειδή υπάρχει ως σήμερα κάποια ασάφεια σχετικά με τó Συνέδριο. Πώς νομίζετε ότι θά εξελιχθούν τά πράγματα;

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΙΓΔΗΣ: "Εσείς είσθε περιοδικό· δέν είσθε έφημερίδα.

Μην ασχολείσθε με θέματα εφήμερου έντυπωσιασμού. Τό Συνέδριο θά γίνει. Θά είναι ένα σοβαρό Συνέδριο πού θά δώσει και την ηγεσία καθώς και τη μορφολογία την ιδεολογική και την οργανωτική του κόμματος. Τό συνέδριο θά προσπαθήσουμε νά τό καταστήσουμε σταθμό όχι μόνο στην Ιστορία του κόμματος, αλλά και στά πολιτικά χρονικά τής Έλλάδας. Φιλοδοξία μας — και ός μου επιτρέψετε και προσωπική μου φιλοδοξία — είναι νά δημιουργήσουμε τό πρώτο πραγματικά δημοκρατικό κόμμα στη χώρα. Γι' αυτό τό δράμα, έγραψα, αγωνίαστηκα, κατέβαλα άπειρες προσπάθειες άπ' τό 1950, τότε πού έμφανίστηκα στην πολιτική. Τώρα μου προσφέρεται μιá Ιστορική πρόκληση. Δέν θά τραπώ σέ φυγή. Θά προσπαθήσω ν' άνταποκριθώ έπάρη. Και έτσι θά συμβάλω στην Ικανοποίηση τών βασικών αιτημάτων τής γενεάς μας.

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ: Υπάρχει ένα σύνολο ανθρώπων πού τό τελευταία 3 χρόνια έδράσαν άρνητικά μέσα στην ΕΔΗΚ στό θέμα τής δημοκρατικής οργάνωσης του κόμματος. Πώς θά εξουδετερωθούν;

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΙΓΔΗΣ: Γιατί ασχολείσθε με τέτοια θέματα; Έγώ δέν βλέπω τό παρελθόν, βλέπω τό μέλλον. Στην πολιτική πρέπει νά ξερετε νά ξεχνάτε τ' άρνητικά και νά προβάλλετε τό θετικό. Τό κόμμα μας έχει άρνητικά στοιχεία, αλλά έχει τόσα πολλά θετικά, ώστε μέ πολλή εμπιστοσύνη μπορούμε νά προσβλέπουμε τό μέλλον.

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ: Άνεξάρτητα άπ' την οργανωτική αναδιάρθρωση του κόμματος, είναι κοινή πεποίθηση ότι πρέπει νά κινητοποιηθεί και ή βάση. Και γιά νά γίνει κάτι τέτοιο χρειάζεται κάποιου είδους «οίστρος». Τι βλέπετε ως δυνατό;

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΙΓΔΗΣ: Πραγματικά, χωρίς «οίστρο» τής βάσης δέν μπορούν νά γίνουν μαζικά κόμματα, δέν μπορούν νά γίνουν ιδεολογικά κόμματα, αλλά μόνον άρχηγικά. Και συνήθως στη χώρα τ' άρχηγικά κόμματα «πασαλείβονται» μ' άρισμένες δήθεν ιδεολογικές «άλοιφές». Έμείς δέν θέλουμε νά δημιουργήσουμε άρχηγικό κόμμα, αλλά θέλουμε κόμμα άρχών. Γιá νά γίνει αυτό πρέπει νά κινητοποιηθούν οι μάζες, και γιά νά κινητοποιηθούν οι μάζες πρέπει νά δοούν ένα δράμα, τό δράμα τής «ιδανικής κοινωνίας». Αυτό θά προσπαθήσουμε νά τό προσφέρουμε και έως ότου φτάσουμε στό Συνέδριο, ό,τι λέμε είναι διαδοχικές προσεγγίσεις στό τελικό κείμενο. Όλες οι συνεισφορές είναι εφ' άραξάδεκτες. Θά ζητήσουμε άπό όλους νά μός πούν τίς άπόψεις τους, θά τίς εκσκηνίσουμε, θά τίς «ζυμώσουμε» και νομίζω ότι θά προσφέρουμε τό καλύτερο «σοσιαλιστικό ψωμί» πού παρουσιάστηκε ποτέ στην έλληνική πολιτική «άγορά» άπ' τό 1821 και μετά.

Ὁ σοσιαλισμός είναι μέσα στη σκέψη τοῦ Ἑλληνα ἀπ' τὸ '21. Καί οἱ χριστιανικές διδασκαλίες γιὰ τοὺς δύο χιτώνες καί γιὰ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον σου, πού εἶναι βιώματα καί τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἀποτελοῦν ἴσως τὴν πρώτη ἀφετηρία τοῦ σοσιαλιστικοῦ προσανατολισμοῦ τοῦ Ἑλληνα. Αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀγνοήσουμε, γιατί εἶναι ἓνα μεγάλο «ἀτού» γιὰ τὴ σοσιαλιστικὴ οἰκοδόμηση. Δὲν πρέπει νὰ φοβόμαστε, οὔτε νὰ δημιουργοῦμε ταμποῦ. Ὁ ἄνθρωπος, καί ἰδιαιτέρως ὁ πολιτικός, πρέπει νὰ εἶναι γενναῖος· νὰ μπορεῖ νὰ πάρει καί ἀπὸ περασμένες καταστάσεις — καί ἀκόμα ἀπὸ ἐχθρικά στρατόπεδα — ὅ,τι τοῦ εἶναι χρήσιμο. Ὁ πολιτικός πρέπει νὰ εἶναι γενναῖος καί εἰλικρινής. Ἄλλὰ καί νὰ μὴν ἔχει τὴν ἀρρώστια τοῦ ἡγεμονισμοῦ, τοῦ ἡγετισμοῦ. Θέλει βέβαια τὸ κόμμα ἡγέτη. Δημοκρατία δὲν σημαίνει ἡγεσία τῶν μετρίων. Ἡ δημοκρατία καί οἱ δημοκρατικὲς διαδικασίες εἶναι ὁ καλύτερος τρόπος ἀναδείξεως τῶν ἀρίστων. Ὁ ἀριστος δὲν εἶναι περιττός, οὔτε ἐχθρὸς τῆς δημοκρατίας· εἶναι ἀναγκαῖος. Ἄλλὰ πρέπει νὰ ἐπιβληθεῖ περνώντας ἀπ' τὸ «κόσκινος» τῶν δημοκρατικῶν διαδικασιῶν.

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ: Εἰδικὰ σ' ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ Συνέδριο, ἔχει ὑποστηριχθεῖ ἀπὸ παλιὰ ὅτι οἱ διατάξεις αἱ ἀνοφερόμενες στὴ σύνθεσή του εἶναι ἀντιδημοκρατικές. Πρόκειται νὰ τροποποιηθοῦν:

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΙΓΔΗΣ: «Μὴ ταρασάσθω ὁμῶν ἡ καρδία». Ἄφηστε μας νὰ τελειώσουμε μὲ τίς προγραμματικὲς δηλώσεις τῆς κυβερνήσεως καί μετὰ ἀσχολοῦμαστε μ' αὐτὰ. Ὅταν μιλοῦμε γιὰ σοσιαλισμὸ πρέπει νὰ σοβαρευθῶμε! Ἐχει καταντήσει, μὲ τὴν κατάχρηση τοῦ ὄρου πού γίνεται σήμερα, νὰ ντρέπεται κανεὶς νὰ πεῖ ὅτι εἶναι σοσιαλιστής, ὅπως ντρέπεται ἀκόμα νὰ πεῖ ὅτι εἶναι δημοκράτης. Γι' αὐτὸ ἡ πορεία μας πρὸς τὸ σοσιαλισμὸ δὲν θὰ γίνῃ σπασμωδικά, μὲ τὴ μέθοδο τῆς θαυματοποιίας καί τοῦ ἡγεμονισμοῦ, ἀλλὰ συστηματικὰ σχεδιασμένα, μὲ συναίσθηση ἱστορικῆς καί κοινωνικῆς εὐθύνης.

βαρότητα του. Έτσι δέν προχώρησε στην άσπαχουντοποίηση, παρά μόνον σ' ένα συμβολικό βαθμό, δίκωντος τούς πρωτεργάτες. Άφησε δλους τούς άλλους συνένοχους, ιδιαίτερα τούς πολιτικούς, άνεπαφους. Άφησε άκόμα ελεύθερους αυτούς πού λήστεψον τó λαό μας στή διάρκεια τής δικτατορίας, νά άπολαμβάνουν τώρα άνενόχλητα καί επίδεικτικά τά άνομα κέρδη τους.

Τό θεμελιακό αυτό γεγονός έδωσε στά μάτια τών νέων τήν πεποίθηση ότι τó σημερινό κοινωνικό καθεστώς είναι άρρωσποιημένο, είναι συνέχεια τής δικτατορίας, έστω καί άν πολιτικά καλύπτεται μέ τó μονόα της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Καί τó καταδίκασε σ' όλη του τήν έκταση.

Οι νέοι δλων τών έπαχών, σ' όλες τις χύρες, ζητούν νά δημιουργηθεί μιá «ιδανική πολιτεία» στην όποία θά κυριαρχεί ή κοινωνική καί άτομική άρετή. Πού θά είναι κοινωνία δημιουργίας, συμμετοχής καί άχι άλλατρίωσης.

Η ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΗ «ΛΥΣΗ»

Υστερα από όσα συνέβησαν στην Έλλάδα κατά τήν τυραννία καί όσα έπακολούθησαν τή δικτατορία άπογοήτευσαν τή νεολαία, τήν άπέλπισαν. Καί τήν ύποχρέωσαν νά στραφεί γιά τήν άναζήτηση τής «ιδανικής κοινωνίας» πρós τις ποικίλες σχολές τού μαρξισμού γιά νά μή πώ στις διάφορες μαρξιστικές αίρέσεις.

Τό φαινόμενο είναι πú έντονο στον πανεπιστημιακό χύρο. Άν κρίνει κανείς από τις κατατάξεις πού σχηματίζονται εκεί, φτάνει στην έντύπωση ότι καμιά άλλη φιλοσοφική ένστένιση τής ζωής δέν είναι δυνατή στον πανεπιστημιακό χύρο παρά μόνο ή μαρξιστική. Έτσι, μιá από τις σπουδαιότερες συνέπειες, ίσως ή σπουδαιότερη, τής λύσεως Καραμανλή, πού δόθηκε τόν Ιούλιο τού 1974, είναι ή διαρεάν παραχώρηση τής νεολαίας τής Έλλάδος στον μαρξισμό.

Δέν κατεχόμαστε από καμιά μισαλλοδοξία. Εϊδικώτερα δέν κατεχόμαστε από άνημαρξιστικές ψυχώσεις. Δέν ύποπιμουμε τή συμβολή τής μαρξιστικής φιλοσοφίας γιά τήν εξήγηση τών κοινωνικών φαινομένων. Τή θεωρούμε σαν ένα από τά πολυτιμώτερα εργαλεία τής κοινωνικής ανάλυσης, αλλά δέν δεχόμαστε τήν άποκλειστικότητα της ή τήν έπάρκειά της, γιά τήν εξήγηση τής ροής τής Ιστορίας. Δέν είναι δυνατό νά άποτελεί τόν άποκλειστικό καθοδηγητή τής πολιτικής δράσης.

Δέν είναι τó μαγικό κλειδί γιά νά άνοιξει τήν πόρτα τού μυστηρίου τής συμβίωσης τού άνθρώπου σέ όργανωμένες κοινωνίες, ιδίως σ' αυτές, πού εξασφαλίζουν τήν ολοκλήρωση τής προσωπικότητας τού άτόμου.

Ἡ μαρξιστική ἀλλώστε λύση, ὅπου ἐπιβλήθηκε, ὀδήγησε σὲ κοινωνίες, ποὺ ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ προσωπικότητα δοκιμάζονται.

Ἡ μαρξιστική ἰδανική κοινωνία δὲν μπορεῖ νὰ ἀποτελέσει τὸ δράμα τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας. Κι' αὐτὸ ὄχι μόνο γιατί δὲν ἱκανοποιεῖ θεωρητικά, ἀλλὰ καὶ γιατί οἱ ἑλληνικὲς κοινωνικὲς δομὲς εἶναι διαφορετικὲς ἀπὸ τὸ μαρξιστικὸ πρότυπο. Δὲν ἔχουμε ἐδῶ τάξεις τόσο διαχωρισμένες τῆ μιᾶ ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὅπως στὶς σύγχρονες ἀναπτυγμένες καπιταλιστικὲς χῶρες. Ἡ ἐργατικὴ τάξη, εἰδικώτερα, δὲν εἶναι τόσο πολυάριθμη καὶ ἰσχυρὴ ὥστε νὰ ἀποτελέσει μόνη τῆς τὸν ἀποκλειστικὸ μοχλὸ γιὰ τὸν κοινωνικὸ μετασχηματισμὸ. Ἡ κινητικότητα μεταξὺ τῶν τάξεων εἶναι πάρα πολὺ μεγάλη. Θὰ ἦταν ἐπομένως θανάσιμο λάθος νὰ θελήσουμε νὰ θεμελιώσουμε τὴν «ἰδανική κοινωνία», ποὺ θὰ οἰσθηλατήσῃ τὴ νεολαία μας, ἀποκλειστικά καὶ μόνο πάνω στὴ φιλοσοφία αὐτή.

Η ΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΚΡΑΤΙΣΜΟΥ

Ἄ κεφαλαιοκρατισμὸς εἶναι σήμερα μιὰ παρωχημένη μορφή κοινωνικῆς ὀργάνωσης. Θὰ πέσει πολὺ σύντομα, γιὰ νὰ διαμορφωθεῖ σ' ἓνα σοσιαλισμὸ, ποὺ θὰ διατηρήσῃ, δίπλα στὴν κοινωνικὴ δικαιοσύνη, τὴν ἀξιοπρέπεια καὶ τὴν ἐλευθερία ποὺ ἀποτελεῖ τὸ τρίπτυχο μιᾶς ἰδανικῆς κοινωνίας. Ὁ καπιταλισμὸς δὲν θὰ πέσει ὡς προϊόν ἐπαναστάσεως, ἀλλὰ ὡς ἀποτέλεσμα τῶν διεργασιῶν τῆς πλουραλιστικῆς δημοκρατίας. Καὶ θὰ πέσει ὄχι μόνο γιατί δὲν μπόρεσε νὰ δώσῃ λύση στὸ αἴτημα τῆς δίκαιης οἰκονομικῆς, πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς συμβίωσης τῶν ἀτόμων καὶ τῶν τάξεων, ἀλλὰ καὶ γιὰ ἓνα ἄκομα σπουδαιότερο λόγο — γιατί σήμερα ἀποτελεῖ κίνδυνο γιὰ τὴ διατήρηση τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὴ γῆ.

Ἐκμεταλλευόμενος τὴ σύγχρονη προηγμένη τεχνολογία δημιουργοῦσε τὴν «καταναλωτικὴ κοινωνία» τῆς ἐποχῆς μας, ποὺ ὀδηγεῖ σὲ μιὰ τρομακτικὴ σπατάλη πρώτων ὠλῶν ἀναντικατάστατων, ποὺ εἶναι προϊόντα διεργασίας πολλῶν ἑκατομμυρίων χρόνων. Καὶ γιατί ἐμάλυνε τὸ περιβάλλον, τίς θάλασσες, τοὺς ποταμούς καὶ ὁλόκληρα συγκροτήματα ἀνθρωπίνων οἰκισμῶν, σὲ τρόπο ποὺ τίθεται σὲ κίνδυνο ἡ διατήρηση καὶ τῆς ζωῆς ἀκόμα.

ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Ἔτσι ὁ καπιταλισμὸς σήμερα ἀποτελεῖ κίνδυνο γιὰ τὴν ἐπιβίωση τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὴ γῆ. Γι' αὐτὸ πρέπει ἡ τεχνολογία νὰ φύγει ἀπὸ τὰ χέρια του καὶ νὰ τεθεῖ ὑπὸ τὸν κοινωνικὸ ἔλεγχο. Γιὰ νὰ μὴ καταλήξῃ νὰ γίνῃ ὁ καταστροφείας, ἀλλ' ἀντίθετα νὰ ἀναδειχθεῖ ὁ πολὺτιμος ὑπηρετῆς γιὰ τὴ θεμελίωση μιᾶς κοινωνίας, ποὺ θὰ ἱκανο-

ποιεί τις ύλικές ανάγκες του ανθρώπου και τις ήθικές αξίες της ζωής.

Στην Ελλάδα η νόθος κεφαλαιοκρατία, που σαν πολιτική έκφραση έχει τα κόμματα της δεξιάς — Έλληνικός Συναγερμός, Ε.Ρ.Ε., Ν.Δ. — όπου συνυπάρχουν η αντίδραση και η συντήρηση, οδήγησε και στον τομέα αυτό σε εξελίξεις, που έγιναν πιά καταστροφικές. Η θάλασσα της Έλευσίνος και ο Θερμαϊκός κοντεύουν να γίνουν νεκρές θάλασσες. Πολλά ποτάμια μας έχουν νεκρωθεί από τα απόβλητα των εργοστασίων. Άλλα δέν θα έπεκταθώ στα συμπτώματα της καταστροφής. Θα περιοριστώ σε κάτι άλλο, που αποτελεί έγκλημα όχι μόνο για την Ελλάδα, αλλά και για την ανθρωπότητα: Τήν καταστροφή της Ακροπόλεως.

Από το 1952, που άρχισε η τεχνολογία να χρησιμοποιείται ανεξέλεγκτα, όχι μόνο από την ιδιωτική επιχείρηση, αλλά και από το κράτος των κυβερνήσεων της δεξιάς, ή φθoρά στα μνημεία της Ακροπόλεως υπήρξε μεγαλύτερη από όση έγινε στους αιώνες που πέρασαν. Είναι τόσο άμβλυμνη ή συνείδηση του κράτους της δεξιάς, που μόνο σήμερα εκδηλώνει κάποια ανησυχία, αλλά δέν έχει να επιδείξει ούτε ένα μέτρο νομοθετικής ρύθμισης, όπως αποκαλύφθηκε στην πρόσφατη δίκη του Πειραιά.

Ο ΟΥΜΑΝΙΣΤΙΚΟΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

Δέν χρειάζεται να αναλύσω τους άλλους λόγους, που καθιστούν απαραίτητη τή διατήρηση του σημερινού κεφαλαιοκρατικού καθεστώτος. Οι συνθήκες έκμεταλλεύσεως που δημιουργεί και που καθιστούν αδύνατη τή συνέχιση της ειρηνικής συμβίωσης των ομάδων και των τάξεων. Η μόνη λύση είναι η αντικατάστασή του από ένα σοσιαλιστικό καθεστώς, που θα έχει χαρακτήρα ούμανιστικό, θα έχει δηλαδή σαν ήθικό υπόβαθρο τον άνθρωπο. Έτσι ο σοσιαλισμός για την Ελλάδα είναι όχι μόνο η διεξόδος για τή διασφάλιση της γαλήνης, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της οικονομικής προόδου, αλλά και για τή διαφύλαξη του περιβάλλοντος, και ακόμα περισσότερο, για τή δημιουργική διαφύλαξη της μοναδικής ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Τόν σαφέστερο καθορισμό του ούμανιστικού δημοκρατικού σοσιαλισμού, στον οποίο πιστεύομεν, θα δώσουμε στο Συνέδριο του Κόμματός μας. Άλλα δέν θα κάνουμε εκεί μόνο θεωρητικές τοποθετήσεις. Θα δώσουμε και συγκεκριμένες απαντήσεις στα μεγάλα σύγχρονα προβλήματα του τόπου και του λαού μας για να πείσουμε ότι ο σοσιαλισμός είναι έφικτός, είναι αποτελεσματικός και δίνει πραγματικές λύσεις στα καυτά προβλήματα του σύγχρονου Έλληνα. Και δέν είναι όνειροπόλημα θεωρητικών, έρασιτεχνών ή ανθρώπων

πού δέχτηκαν να υποτάξουν τη σκέψη τους στους κορσέδες ενός δόγματος.

Έτσι θα είναι ένας σοσιαλισμός, που θα μπορέσει να συνεπάρεται να οίστηρηλατήσει τους καλοούς Έλληνες, τη συντριπτική πλειομηφία του λαού μας και, πρώτους ανάμεσα σ' άλλους, τους νέους μας.

Στήν εξόρμηση για την ύλοποίηση αυτού του σοσιαλιστικού προτύπου ή ΕΣΔΗΝ πρέπει να γίνει ή πρωτοπόρα δύναμη καταδρομών.

ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Φιλοδοξούμε να είμαστε πρωτοπόροι σ' όλη την Εύρώπη στο χτίσιμο αυτού του ούμανιστικού δημοκρατικού σοσιαλισμού.

Μας δίνει έναν τέτοιο τίτλο ή ζωπτικότητα του λαού μας, ή Ιστορία μας και ή γεωγραφική μας θέση.

Υπάρχουμε σαν λαός και σαν κράτος όχι χάρη στην άνοχη και τη φιλανθρωπία των άλλων. Άλλά γιατί μπορέσαμε στο σταυροδρόμι αυτό της Ιστορίας να κρατήσουμε την ύπόσταση και την ταυτότητά μας.

Ή στρατηγική θέση της χώρας μας στον πόλεμο και στην ειρήνη δέν μπορεί ν' αποτελέσει λόγο για την καταδίκη της σέ ύποτέλεια, αλλά αντίθετα τίτλο για τη διεκδίκηση μιας Ισότημης παρουσίας στο διεθνή χώρα, άπέναντι ακόμα και στους Ισχυρότερους.

Είμαστε Εύρωπαίοι και σαν λαός και σαν χώρα. Αυτό όμως δέν σημαίνει ότι «άνηκαμεν» μοιραλατρικά στη «δύση». Ό δρος «δύση», όπως χρησιμοποιείται από τον κ. Καρμανλή, δέν περιορίζεται σέ πολιτιστικούς και γεωγραφικούς δεσμούς, αλλά άνοφέρεται σέ δεσμούς οικονομικούς, πολιτικούς και στρατηγικούς που άν δεχτούμε άκριτα θα άόγηθαύμε στην ύποτέλεια και στον άφανισμό.

Είμαστε Εύρώπη, άσφαλώς. Με τό κεφαλαιοκρατικό καθεστώζ άπήρξαμε ύποτελείς, οι φτωχοί συγγενείς. Με τό σοσιαλισμό, που έπιδιώκαυμε, θα είμαστε όμότιμοι έταίροι.

Ή Διοικούσα Έπιτροπή της ΕΔΗΚ ήλθε να σάς δώσει αυτό τό γενικό σχεδίασμα της ιδεολογικής φυσιογνωμίας του κόμματος. Για να ζητήσει τη συνεισφορά της νεολαίας του κόμματος για τη συμπλήρωση και την ολοκλήρωση της εικόνας.

Ήρθαμε επί πλέον να σάς πούμε ότι περιμένουμε από σας, από την Νεολαία της ΕΣΔΗΝ, χρήσιμες σκέψεις και ύποδείξεις για την άργάνωση του Κόμματος. Και τέλος ήρθαμε για να σάς διαβεβαιώσουμε ότι θα συμπαρασταθούμε στην προσπάθειά σας για την άναδιοργάνωση της ΕΣΔΗΝ από τη βάση για να μπορέσει να αποτελέσει έτσι τον βασικό φορέα ανάμεσα στους νέους για την ύλοποίηση του δικού μας δημοκρατικού Σοσιαλιστικού προτύπου.

Τὸ Κόμμα μας πιστεύει στὴ συμμετοχὴ καὶ ὄχι στὴν ἀλλοτρίωση. Καὶ θέλουμε νὰ προσφέρουμε τὴν πρὸ μεγάλη δυνατότητα συμμετοχῆς στὴ Νεολαία μας.

Θὰ δώσουμε τὴ μεγαλύτερη δυνατὴ προσοχὴ σὲ ὅσα θὰ μᾶς ἐξηγηθεῖτε γιὰ τὴν ὀργάνωση τῆς νεολαίας μας, ἰδιαίτερα στὸν πανεπιστημιακὸ χῶρο. Γιατί ἂν ἐκεῖ ἡ παρουσία μας ἐξακολουθήσει νὰ εἶναι ἀσθενική, οἱ προσδοκίες γιὰ τὴν ἐπικράτηση τοῦ κόμματος εἶναι περιορισμένες.

Η ΕΠΟΠΕΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ

Στὰ χρόνια τῆς τυραννίας οἱ μάζες τῶν φοιτητῶν, ποὺ κινητοποιήθηκαν γιὰ νὰ φτάσουν τελικὰ στὴν ἐποποιία τοῦ Πολυτεχνείου, δὲν ἐμπνεύσθηκαν ἀπὸ ἓνα δόγμα, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀσβήστη ἀγάπη τῶν Ἑλλήνων στὴν Ἐλευθερία. Δὲν πρέπει, λοιπόν, σήμερα νὰ ἀποκλείεται ἀπὸ τὸν πανεπιστημιακὸ χῶρο ἡ παρουσία πανεπιστημιακῶν ὀργανώσεων, ποὺ ἔχουν ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῶν δογμάτων καὶ ἔχουν κύρια πίστη τους τὸν ἄνθρωπο.

Γιὰ νὰ στηρίξω τὴν πίστη μου αὐτὴ θὰ σᾶς διαδείξω μερικὰ ντοκουμέντα ποὺ δείχνουν πῶς ἄρχισε ἡ φοιτητικὴ κινητοποίηση, ποὺ ἔφτασε στὸ Πολυτεχνεῖο. Γιατί ἀποτελοῦν τίτλους γιὰ σᾶς γιὰ νὰ διεκδικήσετε τὴ θέση ποὺ σᾶς ἀνήκει στὸν Πανεπιστημιακὸ χῶρο.

Σᾶς ζητοῦμε σήμερα νὰ ἀρχίσετε τὶς ἐργασίες γιὰ τὴ σύγκληση τοῦ Συνεδρίου σᾶς τὸ ταχύτερο.

Νὰ μᾶς πῆτε ποιὰ εἶναι ἡ καλύτερη μορφή ὀργανώσεως ποὺ πρέπει νὰ ἀποκτήσετε.

Νὰ μᾶς πῆτε ποιὲς εἶναι οἱ οικονομικὲς προϋποθέσεις γιὰ τὴ νέα ἐξόρμηση.

Σᾶς ὑποσχόμαστε νὰ σᾶς ἀκούσουμε μὲ ὅλη μας τὴν προσοχὴ καὶ νὰ σᾶς προσφέρουμε τὴν ἀνεπιφύλακτη συμπαράστασή μας.

ΝΕΟΙ ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ

Νέοι τῆς ΕΣΔΗΝ,

Νέοι τῆς Ἑλλάδος,

Σᾶς καλοῦμε μὲ ἐμπιστοσύνη στὴ νέα ἐξόρμηση τοῦ Κόμματος.

Εἶστε τὸ κομμάτι τῆς Ἑλληνικῆς Νεολαίας ποὺ εἶναι ἀπελευθερωμένο ὄχι μόνο ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ κατεστημένου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴ δουλειὰ σὲ δογματικὲς ἐξαρτήσεις.

Στὴν ἐξόρμησή σας νὰ ἔχετε πάντοτε σύντροφο τὸ γέλιο. Ἡ σοβαροφάνεια εἶναι ἐνδειχὴ ἡμιμάθειας ἢ μὴς καταστάσεως ψυχικῆς ἠττοπάθειας, ἀσυμβίβαστης μὲ τὰ νιάτα.

Νέοι καὶ Νέες,

Νά είστε τὰ εγκλωστώ παιδιά τῆς Ἑλλάδος, γιατί είστε οἱ μαχη-
τές γιά τὸ μέλλον τῆς.

Νά μάθετε στοὺς ἄλλους τὴν τέχνη τοῦ διαλόγου, ποὺ δέν εἶναι,
ὅπως εἶπε ὁ Σεφέρης, «ἄθροισμα μονολόγων, ποὺ δέν διασταυρώ-
νονται», ἀλλὰ ἐπικοινωνία ἐνὸς ὑπεύθυνου ἀνθρώπου μὲ τοὺς συ-
νανθρώπους του.

Νά γίνετε οἱ πρωτοπόροι μιᾶς πραγματικῆς ἐπαναστάσεως, ποὺ
θὰ ἐκθρονίσει τὴν ἐμπνευση τῆς στιγμῆς, τὸν αὐτοσχεδισμό, τὴν
ἀπειθοσύνη, τίς λύσεις τοῦ ποδαριοῦ καὶ θὰ ἐγκαθιδρύσει τὴν ὀργα-
νωμένη δράση γιά τὴν ἐπίδιωξη τῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν σας
στὸν ἰδιωτικὸ καὶ τὸν κοινωνικὸ τομεᾶ. Ἡ ὀργάνωσις εἶναι σχεδὸν
ἀγνωστὴ στή σύγχρονη ἑλληνικὴ κοινωνία καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ βασικὸς
λόγος γιά τὴν μικρὴ ἀποτελεσματικότητά μας σ' ὅλους τοὺς τομεῖς,
παρὰ τὴν εὐφυΐα καὶ τὴν ἐργατικότητα τοῦ λαοῦ μας.

Νά ξεχάσετε ὅλα τὰ καπάλαια τοῦ λεβαντισμοῦ, ποὺ εἶναι βιώ-
ματα ἀπὸ τὴν μακραιωνη δουλεία τοῦ ἔθνους. Μὲ ψηλὸ τὸ κεφάλι
νά ἀντικρύσετε τοὺς ἄλλους λαούς.

Μὲ αὐτὲς τίς σκέψεις σας καλῶ νά ἐξορμηθεῖτε γιά τὴν μεγάλη ἀ-
ποστολή σας.

Νά γίνετε οἱ Νέοι Οἰκοδόμοι τοῦ Ἑλληνικοῦ Σοσιαλι-
σμοῦ.

Β Συζήτηση

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θὰ θέλαμε νά μᾶς πῆτε ποιά εἶναι συγκεκριμένα ἡ
ὀριοθέτησή μας μὲ τὴ δεξιά.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Στὸ κείμενο τῆς σημερινῆς ὁμιλίας μου, διατυπώνεται
τὸ ξεκαθάρισμα τῆς ἰδεολογικῆς τοποθετήσεως μας. Νομίζω ὅτι εἶ-
ναι ἓνα πολὺ καθαρὸ κείμενο καὶ δέν χρειάζεται πολλὰς ἐπεξηγή-
σεις. Στίς συνεντεύξεις, ποὺ ἔδωσα μέχρι σήμερα, καθορίζω, μὲ σα-
φήνεια, τὰ ὄρια τὰ δικά μας ἀπέναντι στή δεξιά. Λέγω ὅτι στὸ κόμμα
τῆς ἑλληνικῆς δεξιᾶς παρατηρεῖται μιὰ παρὰ φύσιν συνύπαρξις τῆς
ἀντιδράσεως καὶ τῆς συντηρήσεως καὶ ὅτι ἐμεῖς εἴμαστε ἡ ἀντίθεσις
σ' αὐτὸ, γιατί εἴμαστε ἡ πρόοδος. Τὴν πρακτικὴ τοῦ διαχωρισμοῦ θὰ
τὴ δεῖτε ὅταν θὰ ἀνοίξει ἡ Βουλὴ. Ἐτοιμάσετε τὴν ἀρεξή σας. Θὰ
εὐχαριστηθεῖ ἡ καρδιά σας...

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θὰ ἤθελα νά προσθέσω ὅτι ὅσοι καὶ κρυστάλλινες
κι ἂν εἶναι οἱ θέσεις μας, ἡ ὀριοθέτησή μας ἀπέναντι στοὺς ἄλ-

λους πρέπει κατά κόρον, σε κάθε ευκαιρία θά έλεγα, κι από τo πoύ υπεύθυνα χείλη νά τονίζεσαι ότι πoύ νά είμαστε ξεκάθαροι αλλά και αξιόπιστοι πρoς κάθε καπεύθυνση. Και μένω ικανοποιημένος από τή δήλωσή σας ότι από τo βήμα τής Βουλής θά γίνει τoύτο.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Προσέξτε. Θά τονίζεσαι όχι μé λόγια μόνο αλλά και με τήν πράξη. Γιατί οι Έλληνες συνήθως άλλα σκεπτόμαστε, άλλα λέμε κι άλλα κάνουμε! Τo κόμμα μας πoύ σoς είπα ότι πρέπει νά αποβάλλει τo κατάλοιπο τoύ λεβαντισισμού, πρέπει νά μάθει νά σκέπτεται, νά μιλά και νά δρo με συνέπεια. Δέν μπορεί νά κοροϊδεύει κανένας: Ή είμαστε αντίπαλοι τής δεξιάς ή δέν είμαστε. Δέν μπορούμε νά ζούμε μ' αυτό τo στίγμα, ότι είμαστε υποτελείς κάποιου άλλου κόμματος, πoύ εκπροσωπεί o,τι μoς είναι έπαχθέστερο και αντιπαθέστερο — τήν υπoτέλεια τήν κοινωική, τή διεθνή, αλλά και τήν πνευματική. Είμαστε ή έκφραση o,τι προοδευτικού και δημιουργικού έχει o τόπος αυτός. Και είμαστε άνθρωποι, πoύ έχουμε τo πόδια μας πάνω στη γή. Δέν πουλάμε όνειροπολήματα, δέν προσφέρουμε σοσιαλισμούς πoύ είναι φτιαγμένοι στo σύννεφα, πoύ δέν έχουν καμιά σχέση με τήν Ελλάδα και είναι μόνον κακέκτυπα αφρικανικών ή ασιατικών προτύπων.

Με τόν όρισμό, πoύ σoς έδωσα, τoύ ελληνικού ούμανιστικού δημοκρατικού σοσιαλισμού, φιλοδοξούμε νά γίνουμε δάσκαλοι στην Εύρώπη. Τo πρότυπο, πoύ προτείνουμε — αυτό πoύ σoς είπα για τήν τεχνολογία και τo τέλος τoύ κεφαλαιοκρατίας — είναι πράγματα, πoύ δέν είναι έντελώς πρωτότυπα, δέν έχουν όμως διατυπωθεί oύτε στην Δ. Εύρώπη με τάση καθαρότητα, oση ακούσατε σήμερα. Φιλοδοξούμε όχι νά γίνουμε θλιβεροί μιμητές ξένων προτύπων, αλλά νά συμβάλουμε στην διαμόρφωση τής σύγχρονης σοσιαλιστικής σκέψης στην Εύρώπη με δικές μας πρωτότυπες ιδέες.

ΕΡΩΤΗΣΗ [Αντιπρόσωπος ΕΙΣΔΗΝ Λάρισας]: Ήθελα νά κάνω τήν έξης έρώτηση: Μιλήσατε πριν για αφρικανικά πρότυπα σοσιαλισμού. Έμελλε συμφωνούμε με τόν χαρακτηρισμό, γιατί αληθινά στην Ελλάδα υπάρχουν άνθρωποι πoύ θέλουν νά εφαρμόσουν τέτοια πρότυπα σοσιαλισμού. Ήθελα νά ρωτήσουμε ποιά θά είναι ή θέση τής Διοικούσας Έπιτροπής απέναντι στην δημαγωγία και τις υπερβολές, θά μπορούσα νά πω, τoύ Προέδρου τoύ Π.Α.Σ.Ο.Κ. κ. Παπανδρέου. Πώς σκέπτεσθε ότι μπορούμε νά ξεμπλοκάρουμε τις δυνάμεις αυτές τις δημοκρατικές πoύ ανέκαθεν άνηκαν στo χώρο τoύ Κέντρου, από αυτό τo χώρο, πoύ βρίσκονται τώρα.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Προσέξτε, η αντίθεση στην πολιτική δεν πρέπει να πάει σε προσωπικές αντιεγκλήσεις.

Θέλω, και σας εξορκίζω, όσο έντονα κι αν διαβάνασθε την πολιτική διαφορά στις απόψεις σας με κάποιον άλλον, να τόν σέβεσθε και να μην κατεβάζετε τη συζήτηση σε προσωπικές αντιεγκλήσεις ή προσωπική έχθρότητα.

Υπάρχει βέβαια η προσπάθεια του ΠΑ.ΣΟ.Κ. για σοσιαλισμό. Έμεις οι δημοκράτες σοσιαλιστές της Ε.Δ.Η.Κ. θα συναγωνιστούμε μαζί με τους οπαδούς του με κριτή τόν ελληνικό λαό. Ό Έλληνικός λαός είναι ό Άρειος Πάγος, που θα μς κρίνει. Εάν τόν πείσει ό κ. Ανδρέας Παπανδρέου, με γειά του με χαρά του, αν τόν πείσουμε έμεις, μπράβο μας! Έγώ φιλοδοξώ και είμαι βέβαιος ότι έμεις όρθοτομούμε τό λόγο της αλήθειας.

ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ ΓΡΑΜΜΗΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Κύριε Πρόεδρε, σάν εργαζόμενος και σάν μέλος της Ε.Σ.Δ.Η.Ν Πειραιά, που είναι ή μεγαλύτερη εργατούπολη της Ελλάδας, θέλω να μου πείτε ποιά θα είναι ή στάση της Ε.Δ.Η.Κ. επάνω στόν εργατικό τομέα – δηλαδή γενικότερα: οικονομία και απολαυές εργαζομένων. Έπάνω σ' αυτό τό θέμα, όπως ξέρετε, είχαμε ετό ναί μέν, αλλά». Για τήν πολιτική του «ναί μέν, αλλά» – για τόν Νόμο 330 κι όλα αυτά τό θέματα που άφορούν τούς εργαζομένους ποιά θα είναι τώρα ή στάση μας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Έμεις δεν είμαστε διανοουμενίστικο κίνημα. Έμεις είμαστε ή έκφραση του μόχθου και του ιδρώτα του κάθε Έλληνα, που δουλεύει είτε στή θάλασσα είτε στο χωράφι είτε στο εργοστάσιο ή στο γραφείο. Αύτοι είναι οι Έλληνες που φιλοδοξούμε να εκφράσουμε, αύτοι είναι οι Έλληνες που φιλοδοξούμε να κινητοποιήσουμε, για να μπορέσουμε, με τή συνεργασία όλων, να πραγματοποιήσουμε μιá σοσιαλιστική κοινωνία, στήν οποία όχι μόνο θα ικανοποιούμε τις υλικές, αλλά και τις ήθικες ανάγκες του ανθρώπου.

Ό Νόμος 330 είναι τό κλασικό προϊόν της καραμανλικής «δημοκρατίας», που για μένα άποτελεί άληθινά έθνικό κίνδυνο και όχι μόνο κοινωνικό. Τό Σύνταγμα, που έκαμε ό κ. Καραμανλής, αν είχε κατορθώσει να πάρει τούς 180 βουλευτές, θα μς άδηγούσε σε μιá κατάσταση «συνταγματικής» δικτατορίας, που ό Νόμος 330 θα φαινόταν ιδεώδης!...

Τέτοιο είναι τό Σύνταγμα του Καραμανλή. Λοιπόν, δουλειά μας είναι να αλλάξουμε αυτό τό Σύνταγμα, για να διασφαλιστούν τά στοιχειώδη ανθρώπινα και πολιτικά δικαιώματα του Έλληνα, για να μπο-

ρέσει ο Έλληνας να μη βρίσκει το Κράτος εχθρό και αντίπαλο, αλλά να το έχει ύπηρετή για την Ικανοποίηση των συμφερόντων του. Αυτό είναι η επιδίωξη μας.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΒΑΣΗ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Κύριε Πρόεδρε, ως γνωστόν, Δημοκρατία σημαίνει Δημοκρατία στη βάση. Άλλα η Δημοκρατία δεν είναι δυνατόν να υπάρξει χωρίς οργάνωση. Και οι νέοι στο φοιτητικό χώρο, η οριοθέτησή μας από τη δεξιά, που θέσατε σήμερα, καλύπτει ένα μεγάλο κενό, αλλά στον εργατικό ιδιαίτερα χώρο, χωρίς οργάνωση δεν νομίζουμε να γίνει τίποτα. Πώς βλέπετε την οργάνωση της νεολαίας και του κόμματος σε συνδυαστικό επίπεδο σε πρώτη φάση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Εάν βιαστούμε και σας δώσω τώρα τις απόψεις μου, θα σας επηρεάσω. Δεν θέλω να σας επηρεάσω για να μη μου πείτε ότι αρχίζω δημοκρατία από πάνω. Γι' αυτό ήλθαμε εδώ, για να ακούσουμε τις απόψεις σας. Και μόλις έχουμε τις απόψεις σας, τότε θα ακούσετε και τις δικές μας. Δημοκρατία από τη βάση σημαίνει όχι καθοδήγηση αυταρχική από την κορυφή. Άκουστε έσείς της βάσης, θα βρήτε τον μπελά σας από μας. Δεν θα μας δουλεύετε. Θα σας βάλουμε σε δουλειά. Όταν ζητάτε κάτι, θα ζητάμε πρώτα τη γνώμη σας, δεν θα σας λέμε πρώτα τη δική μας. Εκτός βέβαια, από τα προβλήματα, που πρέπει εγώ και ο Βενιζέλος και ο Παπαθεμελής να χαράζουμε τη γραμμή.

Δημοκρατία της βάσης σημαίνει ότι η βάση δεν είναι παθητικός παράγοντας, αλλά είναι ενεργός είναι το πρώτο κύτταρο της ζωής στο κόμμα. Αυτό είναι η δημοκρατία που πιστεύουμε.

Η ΚΡΙΣΗ...

ΕΡΩΤΗΣΗ: Το κόμμα διέρχεται μία μεγάλη κρίση. Όλοι είναι απογοητευμένοι. Το ήθικόν πολύ χαμηλό. Πολλοί οι διαλοφθορείς. Τίποτα δεν γίνεται! Είναι δυνατό να αλλάξει η κατάσταση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Λυπούμαι με αυτά που λέτε. Γνωρίζω πώς στη Λάρισα βγαίνει ο σύγερινός... Άλλα μόνο εκεί; Δεν βγαίνει και στα Τρίκαλα; Απορώ!

Άγαπητέ μου φίλε, είναι μία βδομάδα που έγινε η αλλαγή της ηγεσίας. Έχετε ποτέ ακούσει μέσα σε μία άλλη βδομάδα, σε ένα ολόκληρο χρόνο, τόση δράση στο κόμμα; Ποτέ.

Ποιός είναι αυτός ο άφελής, για να μην πω ο κακόπιστος, που λέει

ὅτι τὸ κόμμα διέρχεται περίοδο κρίσης. Τὸ κόμμα πέρασε μιὰ μεγάλη ἀρρώστια, ἀλλὰ μπαίνει στὴν ἀνάρρωση αὐτὴ τῆ στιγμῇ. Βέβαια, κάποτε θὰ παρουσιάσει κι ἓνα πυρέττιο, κάποτε θὰ περᾶσει καὶ μιὰ ὑποτροπὴ. Αὐτὸ εἶναι ἐνδειξὴ τῆς ὑγείας, στὴν ὁποία μῆκαμε. Σὰς εἶπα. Ὅλα τὰ στοιχεῖα, ὅλα τὰ φαντάσματα, ὅλα τὰ κακὰ πνεύματα θὰ διασκορπισθοῦν, θὰ ἐγκαταλείψουν τὸ σῶμα τῆς Ε.Δ.Η.Κ. Μπαίνουμε σὲ μιὰ περίοδο σοσιαλιστικῆς δημοκρατικῆς ὑγείας καὶ σὰς καλοῦμε ὑπεύθυνα νὰ μᾶς εἰσηγηθεῖτε τί θέλετε νὰ κάνουμε. Φίλοι μου, ὁ κάθε κατεργάρης στὸν πᾶγκο του. Δὲν θὰ πουλάμε ὑπευθυνότητα ἡμεῖς καὶ ἀνευθυνότητα ἑσεῖς. Ὅτε ὑπευθυνότητα ἑσεῖς καὶ ἀνευθυνότητα ἡμεῖς. Συνεργασία σὰς εἶπα, καὶ ὄχι μεμψιμοιρίες καὶ ἀλλοτρίωση. Καὶ συνεργασία εἶναι νὰ σκεφθεῖτε καὶ νὰ πεῖτε τί θέλετε. Νὰ δοῦμε τί εἶναι σωστὸ, τί εἶναι ἐφικτό. Ἐμεῖς θὰ σὰς δώσουμε καὶ ἠθικὴ καὶ ἄλικὴ συμπαράσταση — χρήματα. Γιατί χωρὶς χρήματα δὲν μπορείτε νὰ κινηθεῖτε. Ἀλλὰ πρῶτα θὰ μᾶς πείσετε ὅτι δὲν εἴσθε ἐκουρασμένα παλικάρια». Νὰ μᾶς πείσετε ὅτι ἔχετε τὴ φλόγα μέσα σας. Νὰ μᾶς πείσετε ὅτι οἰστηλατεῖσθε ἀπὸ τὴν ἰδέα τοῦ δημοκρατικοῦ σοσιαλισμοῦ. Καὶ τότε θὰ συνεννοηθοῦμε. Θὰ θεωρήσουμε ὅτι εἴστε πραγματικοὶ συνεργάτες. Καὶ δὲν εἴστε ἁπλῶς μεμψιμοῖροι, πού βρίαζετε διέξοδο τὴν κλάψα καὶ νὰ μὴ κάνετε τίποτε!

Ἐδῶ θὰ ἀρχίσει τὸ πῦρ, γιὰ νὰ φανεῖ ποῖο εἶναι τὸ σωστὸ μέταλλο καὶ ποῖο εἶναι ἡ ψευτιά. Γιατί ἐδῶ θὰ μείνουν τὰ παλικάρια, αὐτοὶ πού πιστεύουν στὴ Δημοκρατία (χειροκροτήματα).

Ὅσοι εἶναι σκάρτοι, όσοι εἶναι λιγότεροι, όσοι ἔχουν ἄλλες ἰδιοτέλειες δὲν θὰ μείνουν ἐδῶ. Θὰ ἀντικατασταθοῦν ὅμως ἀπὸ χιλιάδες καὶ δεκάδες χιλιάδων πραγματικῶν ἀγωνιστῶν, πού εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ δώσουν μαζί μας τὴ μάχη γιὰ τὴν ὑλοποίηση τοῦ ἐλλαγικοῦ σὺμμνηστικοῦ δημοκρατικοῦ σοσιαλισμοῦ.

Η ΕΝΟΤΗΤΑ - ΚΛΙΚΕΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ὑπάρχουν ὀρισμένοι, κ. Πρόεδρε, πού ζήμωσαν βαρύτερα αὐτὸ τὸ ὑπέροχο κόμμα τῆς Ἐνώσεως Κέντρου καὶ πού τὸ ἔφεραν σὲ τέτοια κατάσταση, σὲ τέτοια κατάντια, πού νὰ ἐρχεται ἓνας Ἀνδρέας Παπανδρέου καὶ νὰ μᾶς λέγει ὅτι ἐκεῖνος εἶναι σοσιαλιστής, ἐκεῖνος εἶναι ὁ μοναδικὸς δημοκράτης καὶ ἐνῶ ἐκεῖνος εἶναι δικτάτορας, ἐνῶ εἶναι ἐκεῖνος πού ἔχει παρασύρει σὲ ξένα πρότυπα τοὺς νέους — ἀλλὰ οἱ νέοι, ὅπως εἶπατε, κ. Πρόεδρε, θὰ ἐπιστρέψουν σ' ἐμᾶς — ὅμως ἐκεῖνος τοὺς ἔχει παρασύρει καὶ τοὺς ἔχει σφυρηλατήσει ὀρμώμενος μὲ παραδειγματισμοὺς ἀνθρώπων τύπου Θ.Κ. πού κανένας δὲν τὸν θέλει στὸ Κόμμα. Ὑπεύθυνα μιλῶ αὐτὴ τῆ στιγμῇ.

Ὁ θ. κ. με μιὰ συνοπτικὴ διαδικασίᾳ θὰ πρέπει νὰ διαγραφεῖ ἀπὸ τὸ Κόμμα. Δὲν ἔχει καμιὰ θέσῃ εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ποὺ ξεκίνησε τὴν πολιτικὴ του ζωὴ ἀπὸ τὴ Φρειδερίκη. Ἦταν ὁ ἄνθρωπος — πρέπει νὰ τὰ ποῦμε αὐτὴ τὴ στιγμὴ...

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ὅχι, σὺς παρακαλῶ ὄχι. Ἐγὼ δὲν ἀκουσα ὅ,τι ἀναφέρθηκε σὲ πρόσωπα. Ἐχω αὐτὴ τὴν ἱκανότητα νὰ μὴν ἀκούω ὅ,τι δὲν με συμφέρει! Καί νὰ ἀκούω ὅ,τι ἐξυπηρετεῖ τὰ συμφέροντα τοῦ Κόμματος! Ἐπίσης ἔχω μιὰν ἄλλη ἰδιότητα: δὲν θυμᾶμαι τὰ δυσάρεστα καὶ θυμᾶμαι μόνο τὰ εὐχάριστα καὶ τὰ θετικὰ ἀπὸ τὶς ἐμπειρίες τοῦ παρελθόντος.

Γιὰ μένα στὴν πολιτικὴ ὑπάρχουν ἀντιθέσεις καὶ ὄχι προσωπικὲς ἐχθρότητες. Μέσα στὰ γενικὰ πλαίσια, σὺς λέγω καὶ σὺς ὑπόσχομαι πῶς ὅταν θὰ φθάσουμε στὸ θυσιαστήριο τοῦ Συνεδρίου, τότε θὰ λάσουμε δια τὰ θέματα.

Στὸ Συνέδριο, ποὺ εἶναι τὸ ἀνώτατο, τὸ κυρίαρχο ὄργανο τοῦ Κόμματος, θὰ καθορίσουμε ὅλες τὶς θέσεις τὶς ἰδεολογικὲς, τὶς πολιτικὲς καὶ τὶς προσωπικὲς.

Δὲν θὰ κάνουμε τίποτε βιαστικὸ. Θὰ κινηθοῦμε με περίσκεψη, γιατί τότε μόνον ἡ ἀποφασιστικότητά εἶναι ἀποτελεσματικὴ. Δὲν θὰ δώσουμε σὲ κανέναν τὴν πρόφαση ὅτι τὸν ἀδικήσαμε. Ὅχι, ὁ καθένας θὰ κριθεῖ κατὰ τὶς πράξεις του. Καὶ ἡ κρίση τοῦ Συνεδρίου θὰ εἶναι κρίση δίκαιη. Ἐγὼ θέλω νὰ ἔχετε πίστη στὴν ἰδέα τοῦ δημοκρατικοῦ σοσιαλισμοῦ. Γιατί αὐτὴ εἶναι ἡ δύναμή μας.

Θέλω ἀκόμη νὰ σὺς πῶ καὶ ταῦτα, ποὺ ἔχει ξεχωριστὴ σημασία: Ὑπῆρξα Ὑπουργὸς σὲ πολλές δημοκρατικὲς κυβερνήσεις. Καὶ ἤμουνα Ὑπουργός ποὺ εἶχα ἐξέχουσα θέσῃ μέσα στὸ κόμμα. Νομίζω ὅτι εἶμαι ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐλάχιστους Ὑπουργοὺς στὴν Ἑλλάδα, ποὺ εἶχαν προσωπικὴ δύναμη, ἀλλὰ ποτέ δὲν ἔκαναν δική τους κλίκα. Ὅστε ὁ ἀείμνηστος Νικόλαος Πλαστήρας, αὐτὸ ὁ ἀλησμόνητος Σοφοκλῆς Βενιζέλος, ποὺ με περιέβαλλαν με τὴν ἐμπιστοσύνη τους — ὅτε βέβαια ὁ παλυπαθὴς, ὁ μεγαλομάρτυρας Γεώργιος Παπανδρέου παραπονέθηκαν γιὰ τὴν κλίκα τοῦ Ζιγδῆ. Γιατί ὁ Ζιγδῆς δὲν εἶχε ποτέ κλίκες ἐναντίον τοῦ ἀρχηγοῦ — ὁ Ζιγδῆς ἐργαζόταν μόνο γιὰ νὰ ὑπάρχει ἡ ἀδιάταρακτὴ ἐνότητα τοῦ Κόμματος.

Μπαίνουμε σὲ μιὰ καινούργια προσπάθεια καὶ θὰ τὸ θεωρήσω ἀποτυχία μου ἂν δημιουργηθεῖ μιὰ προσωπικὴ κατάσταση στὸ Κόμμα. Τότε δὲν πᾶω νὰ δημιουργήσω ἕνα κόμμα ἀρχῶν, πᾶω νὰ κῶνω κι ἐγὼ ἕνα φτωχό, καταραμένο, κακομαϊρικό ἀρχηγικὸ κόμμα — πασαλειμμένο με τὰ ψιμύθια τῶν διαφόρων ἰδεολογικῶν τοποθετήσεων.

Θὰ ἐμποδίσω ὅμως νὰ συνεχισθεῖ νὰ σπαράσσεται τὸ Κόμμα ἀπὸ

κλίκες (χειροκροτήματα). Όπου βρω κλίκα θά τή διαλύσω. Σκοπός και μέριμνά μου θά είναι τό ένα, τό έναίφα, τό μοναδικό κόμμα, πού βασίζεται στην άκλόνητη άρχή, από άκατάλυτο θεμέλιο τοῦ δημοκρατικού έλληνικού αὐμανιστικοῦ σοσιαλισμοῦ (χειροκροτήματα).

Η ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Έπειδή μίλησατε περί Συνεδρίου, θέλω νά έπισημάνω έναν κίνδυνο: Άν στό Συνέδριο πάρουν μέρος οι 300 υποψήφιοι τῶν έκλογῶν τοῦ 1977, υπάρχει ὁ κίνδυνος νά παγιδευθεῖ τό Συνέδριο και νά μή βγαῖν σωστά αποτελέσματα. Γιατί είναι γνωστό ὅτι σέ όλες τίς περιφέρειες μπηκαν στή ψηφοδέλτια υποψήφιοι, πού επιλέγησαν μέ κριτήρια εὐνοίας και ὄχι από τίς δημοκρατικές διαδικασίες, πού πολύ ὥραφο έγιναν ἔστω γιά πρώτη φορά σέ ὁρισμένες περιφέρειες. Είναι πάμπολλα τά παραδείγματα ὅτι παραβλέφθηκαν εκείνοι πού ὀπιδείχθησαν μέ συντριπτική πλειοψηφία και προτιμήθηκαν οι τελευταίοι, πού ἦταν μάλιστα κατηγορημένοι μέ πολλά κουσούρια. Τό Συνέδριο πρέπει νά γίνει μέ πολλή περίσκεψη και επιλογή προσώπων, πού έχουν ιδεολογική συνέπεια και θά εἶναι χρήσιμα γιά τήν ιδεολογική ἀνανέωση τοῦ Κόμματος, πού είναι τό καθολικό αἴτημα.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Υπάρχει βέβαια ἡ ἀνησυχία μήπως τό Συνέδριο τοῦ Κόμματος εἶναι μόνο Συνέδριο τῶν ὑποψηφίων, ὁπότε θά καταλήξουμε ἀπό εκεί πού ξεκινήσαμε. Μᾶς πρότειναν, και μάλιστα μέ τρόπο επιτακτικό, νά πᾶμε σ' ένα Συνέδριο τῶν ὑποψηφίων γιά νά ἀναδείξει τή νέα ἡγεσία τοῦ Κόμματος. Άντέδρασε ἡ πλειοψηφία τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ὁμάδας και γι' αὐτό φτάσαμε στή λύση τῆς τριμελοῦς Διοικοῦσας Ἐπιτροπῆς, πού θά ὀργανώσει τό Συνέδριο και ἀπό τό ὀποῖο θά κριθεῖ και ἡ ἴδια, ἀφοῦ τό Συνέδριο είναι ὁ ἀνώτατος κριτής στή ζωή τοῦ Κόμματος.

Βέβαια ἡ σύνθεση τοῦ Συνεδρίου προβλέπεται ἀπό τό καταστατικό. Και νά εἶσθε βέβαιαι ὅτι θά ληφθοῦν ὀλα τά μέτρα, ὥστε τό Συνέδριό μας νά μή γίνει ἀρένα γιά ἀλληλοσφαγή τῶν διαφόρων κλικῶν, ἀλλά νά γίνει τό βήμα, ἀπό τό ὀποῖο θά διακηρυχθεῖ και θά χαλκευθεῖ ἡ ἀδίαίρετη ἐνότητα τοῦ Κόμματός μας.

Η Ε.Σ.Δ.Η.Ν.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Μέ τά στελέχη και τίς ἀντιπροσωπείες τῶν Περιφερειακῶν Ὁργανώσεων τῆς Ε.Σ.Δ.Η.Ν. τί θά γίνει;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπή τῆς Ε.Σ.Δ.Η.Ν. ὀπέβαλε τήν

παραίτησή της. Έμεις της είπαμε να συνεχίσει, με τη δύναμη και με την πίστη που διαθέτει, το έργο της, μέχρις ότου οριστικοποιηθούν οι απόψεις μας για τη μορφή της διοίκησης, που θα οδηγήσει την Ε.Σ.Δ.Η.Ν. στο Συνέδριό της. Έτσι παρακαλούμε όλους, και τις τοπικές περιφερειακές οργανώσεις και τη Διοικούσα Έπιτροπή της Ε.Σ.Δ.Η.Ν. να δουλέψουν με όλη την ένταση σ' αυτό το διάστημα. Δεν μπορούσε η Διοικούσα Έπιτροπή του Κόμματος να διαθέσει αυτή τη στιγμή περισσότερο χρόνο γιατί έχουμε τη συζήτηση των προγραμματικών δηλώσεων στη Βουλή. Την άλλη βδομάδα δεν θα δώ άνθρωπα. Γιατί όταν πάμε στη Βουλή πρέπει να δώσουμε με ανανεωμένο και ούσιαστικό τρόπο την αντίκρουση των κυβερνητικών απόψεων, αλλά και τη νέα έκφραση, τη νέα αγωνιαστική φωνή της Ε.Δ.Η.Κ.

Έχω μόν' υπόδειξη: Να πάρετε τους λόγους μου και να αρχίσετε να τους συζητάτε σε όλες τις τοπικές οργανώσεις, γιατί πιστεύω ότι σας άνοιγουν νέους ορίζαντες, νέες λεωφόρους και για σκέψη και για δράση.

Για τις οικονομικές ανάγκες της Ε.Σ.Δ.Η.Ν., που βέβαια τις αναγνωρίζουμε και θα σας βοηθήσουμε, δεν μπορούμε αυτή τη στιγμή να σας πούμε την οριστική λύση που θα δώσουμε. Ξέρετε ότι παράλαβαμε ένα κόμμα, που είναι σε δραματική οικονομική κατάσταση. Άλλά θα ξεπεράσουμε τις δυσκολίες — λοιπόν κρατάτε κουράγιο!

Τώρα αρχίσαμε — ό καθένας μας έχει τη δική του μοίρα! Έμεις βρήκαμε ένα κόμμα ήττημένο, οικονομικά άναπαρκτο, και χωρίς σχεδόν οργάνωση. Δεν είμαστε θαυματοποιοί — άλλωστε δεν είναι στο ήθος της δημοκρατίας να περιμένετε από θαυματοποιούς να σας σώσουν. Σεις οι ίδιοι πρέπει να σώσετε τους εαυτούς σας. Αν δεν μπορείτε, δεν είσθε δημοκράτες, δεν πιστεύετε στη δράση της βάσης. Θέλετε να έχετε κάποιον από πάνω και να χορεύετε σύμφωνα με τη μουσική που θα σας παίξει; Όχι! Αυτό δεν είναι σωστό.

Σεις θα δώσετε τη μάχη στη βάση και σεις θα μας πείτε με ποιόν τρόπο θα μπορέσουμε να βοηθήσουμε την προσπάθειά σας. Διαφορετικά ό ένας κοροϊδεύει τον άλλο. Σεις, νέα παιδιά, δεν δέχομαι να μου πείτε ότι κουραστήκατε! Τι να πω εγώ, που έχω αρχίσει στη ζωή μου έξηντα φορές κι έξηντα πέντε φορές έχω απογοητευθεί. Με είδατε να καμφθώ; Βλέπετε με πόσο πείσμα αναλαμβάνω μαζί με τους δύο φίλους μου — το Νικήτα Βενιζέλο και το Στέλιο Παπαθεμελή — αυτή τη σκληρή προσπάθεια να σώσουμε το Κόμμα. Φαίνεται σε πολλούς προσπάθεια χωρίς ελπίδα. Άλλά σας δίνουμε τη διαβεβαίωση ότι θα τ'α βγάλουμε πέρα. Το κόμμα της Ε.Δ.Η.Κ. σε δύο χρόνια θα είναι το κύριο κόμμα στη πολιτική δομή της Ελλάδας. Δεν θα είμαστε το τρίτο ή το δεύτερο, φιλοδοξούμε να γίνουμε το

πρώτο. Ἡ Κυβέρνηση τῆς χώρας μᾶς ἀνήκει καὶ θὰ τὴ διεκδικήσουμε. Καὶ θὰ τὴν πάρουμε (χειροκροτήματα) ἂν εἴστε ἀποφασισμένοι νὰ δώσουμε μαζί τὴν μάχη.

ΕΡΩΤΗΣΗ (Ἐκπρόσωπος τῆς Περιφερειακῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἀθήνας): Ἐπειδὴ ἐξῆσα ἀπὸ κοντὰ κι ἔντονα τὴν τελευταία ἐκλογικὴ μάχη, πιστεύω ὅτι ἂν εἴχαμε ὀργανώσει περισσότερους νέους θὰ ἦταν ἄλλο τὸ ἀποτέλεσμα. Παρατηρήσαμε ὅτι ἄλλοι οἱ ὑποψήφιοί μας κίνησαν τὰ γραφεῖα τους ἢ στὶς περιοδεῖες τους εἶχαν πολλοὺς νέους ἀνθρώπους συγγενεῖς καὶ φίλους τους. Προτείνω νὰ ὑποδείξει, νὰ συστήσει ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ στοὺς ὑποψηφίους νὰ ὀργανωθοῦν ἄλλοι αὐτοὶ οἱ νέοι στὶς γραμμὲς τῆς Ε.Σ.Δ.Η.Ν.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Εἶναι μιὰ πολὺ καλὴ καὶ θετικὴ πρόταση — κι' αὐτὸ τὸ λέω ὅχι γιὰ νὰ εὐχαριστήσω τὸν κ. Παπαδῆ ἢ γιὰ νὰ τὸν ... προσαγγώ ἀπὸ παπὰ σὲ ἀρχιμανδρίτη! Ἐχω νὰ σᾶς ἀνακοινώσω ὅτι ἤδη ἔχουμε στείλει ἐγκύκλιο σὲ ἄλλους τοὺς ὑποψηφίους, πού τοὺς ζητοῦμε νὰ δώσουν τὴν παρουσία τους καὶ νὰ μὴν κάθονται νὰ μουρμουρίζουν, ἀλλὰ νὰ ἔλθουν καὶ νὰ μᾶς ποῦν τί εἶναι διατεθειμένοι νὰ κάνουν γιὰ τὸ κόμμα. Ὁ καθένας δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μουρμουρίζει, νὰ συμβουλεύει μόνο. Ἀπὸ τὸν καθένα θὰ ζητηθεῖ ποῖα εἶναι ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ του στὴν προσπάθεια γιὰ τὴν ἀναδιοργάνωση τοῦ κόμματος. Ἐπὶ ἡ ὑπόδειξή σας, ἀγαπητέ φίλε, εἶναι πολὺ χρήσιμη καὶ θὰ ὑλοποιηθεῖ.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Στὴν προεκλογικὴ περίοδο — ὁμιλῶ γιὰ τὸ ὑπόλοιπο Ἀττικῆς — συναντήσαμε ἀπὸ τοὺς ὑποψηφίους δυσκολίες γιὰ τὴν ὀργάνωσή μας. Τί θὰ γίνει;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Νομίζω ὅτι ἡ ἐρώτησή σας καλύπτεται ἀπὸ τὴν ἀπάντηση πού ἔδωσα λίγα πρὶν. Καὶ ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι ἡ εἰδικότερη παρατήρησή σας θὰ ληφθεῖ ὑπ' ὄψη.

ΕΡΩΤΗΣΗ (Ἀντιπρόσωπος Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς Φθιώτιδας): Ἐμεῖς, κ. Πρόεδρε, ἀντιμετωπίζουμε τὸ ἐξῆς πρόβλημα: Οἱ τρεῖς ὑποψήφιοι τοῦ τύπου μας πού εἶναι πάνω ἀπὸ ὀγδόντα χρόνων, δὲν μᾶς ἀναγνωρίζουν, οἱ ἄλλοι τρεῖς μᾶς ἀναγνωρίζουν. Ἀπαιτοῦμε ἀπὸ τὸ Κόμμα νὰ τοὺς σβῆσει.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἐδῶ εἶναι ἡ Ροῦμελη! Λίγη ὑπομονή, παρακαλῶ! Ὅλα θὰ τὰ ἀντιμετωπίσουμε μὲ ἡρεμία — στὴν ὥρα τους!

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΙΣΕΙΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ἐξῆσαμε, κ. Πρόεδρε, ἰδίως μέσα στὸ τμήμα Τύ-

που και Δημοσίων Σχέσεων της Νεολαίας, δλο αυτό τόν καιρό και στις προσπάθειες, που είχαμε για έπαφή με άλλες νεολαίες στο εξωτερικό, συγγενείς του Ιδεολογικού χώρου μας, ζήσαμε μια άτυπη σχέση με το Κόμμα στις διεθνείς του σχέσεις. Συγκεκριμένα οι Ίταλοι σοσιαλιστές λένε προσπάθησαμε να σάς δούμε, αλλά δεν ανταποκρίνεται κανείς. Οι Άγγλοι τ'όμοιο. Δηλαδή έχω να προτείνω άμεση αίτηση του κόμματος ή έστω προσωπική δική σας μετάβαση για ένταξη στη Σοσιαλιστική Διεθνή. Έτσι, όχι μόνο θα πάρουμε ένα χρίσμα στην διεθνή χώρο, αλλά έτσι θα ξεγυμνώσουμε και πολλούς άλλους κατ' όνομα σοσιαλιστές. Κι ακόμα, γενικότερη εξόρυξη του Κόμματος στην ευρωπαϊκό χώρο. Τα στελέχη μας πρέπει να οργανώσουν κι ακόμα πρέπει να δραστηριοποιήσουμε στελέχη μας που είναι στη Γερμανία, που είναι στην Άγγλία, που σπουδάζουν εκεί, που εργάζονται και που θα τους έχουμε μόνιμους άπεσταλμένους στις ίδρες των συγγενών κομμάτων. Έτσι θα βοηθηθεί το κόμμα και η νεολαία μας.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ (Νικήτας Βενιζέλος): Έπιθυμώ να απαντήσω επειδή είδικεύομαι στο εξωτερικό. Και αυτό που λέτε για τις εξωτερικές μας σχέσεις δεν είναι απόλυτα σωστό. Είχαμε πολλές επαφές με το εξωτερικό. Και έπληγα ως αντιπρόσωπος του Κόμματος στο Σοσιαλιστικό Συνέδριο της Σουηδίας στο 1978. Είχαμε πάρα πολύ καλά αποτελέσματα. Είχαμε, βέβαια, και επαφές με τις άλλες χώρες της Ευρώπης. Έπληγα επίσης και στην Άγγλία και στη Γαλλία ως αντιπρόσωπος του Κόμματος στο Συνέδριο των Φιλελευθέρων. Έγινε μια καλή εργασία. Τώρα, αυτό που λέτε για επαφή με τους δικούς μας σε ξένες χώρες νομίζω ότι έχετε δίκιο, γιατί δεν υπήρξαν πράγματι πολλές επαφές. Αλλά με τους ηγέτες συγγενών κομμάτων στην Ευρώπη είχαμε πολλές επαφές.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ (Γιωάννης Ζηδός): Σας είπε ο κ. Βενιζέλος τί έγινε, για να μη νομίζετε ότι δεν έγινε τίποτα. Γιατί είναι δίκαιο να άρνηθούμε τα πάντα. Αλλά από εδώ κι έμπρός αυτά που λέτε πολύ σύντομα θα υλοποιηθούν.

ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Σήμερα, κ. Πρόεδρε, έγινε ένα ξεκίνημα για μια περαιτέρω ιδεολογική άποσαφήνιση της νεολαίας προς τα έξω. Ότι δηλαδή δεν είμαστε ούρα του Α ή του Β, αλλά έχουμε μια ξεκάθαρη, κρυστάλλινη ιδεολογική θέση στην πολιτικό χώρο της Ελλάδας. Έγώ θα πρότεινα να οργανωθούν με συνεννόηση με σάς, με στελέχη και με τη νεολαία τακτά ιδεολογικά σε-

μινάρια, που θα έρχονται στελέχη του κόμματος θα εκθέτουν τις απόψεις τους και θα επακολουθεί διάλογος. Γιατί εκείνο που μας χαρακτηρίζει είναι ο διάλογος. Και κάτι άλλο: θα βοηθηθούν πολύ άν και σεις και τα άλλα μέλη της Διοικούσας, παρά το άναμφισβήτητο βάρος των υποχρεώσεών σας, βρίσκατε καιρό να έρχεσθε κοντά μας και να κάνουμε το διάλογο, που κάνουμε σήμερα και που είναι η πρώτη φορά, που γίνεται στην τριχρόνη Ιστορία της Ε.Σ.Δ.Η.Ν.

Επίσης να στείλετε μίαν εγκύκλιο στους πολιτευτές, όπου διαθέτομε διακεκριμένα στελέχη, και να τους συστήσετε να ενισχύσουν την Ε.Σ.Δ.Η.Ν. για την προώθηση των ιδεολογικών επιδιώξεών μας, όπου είναι γνωστό ότι η Νεολαία μας αγωνίζεται σ' έναν χώρο, που οι άλλες νεολαίες κινούνται με αθέμιτους ή θεμιτούς τρόπους προασποριασμού οικονομικών μέσων.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι παρατηρήσεις του κ. Φίλη προδίδουν έναν άνθρωπο που πονά και παθαίνεται για το κίνημα της δημοκρατικής σοσιαλιστικής νεολαίας, της Ε.Σ.Δ.Η.Ν. Θα τον διαβεβαιώσω ότι όσα είπε θα ληφθούν σοβαρά υπόψη και το μεγαλύτερο μέρος τους θα υλοποιηθεί πριν από το συνέδριο άκόμα.

Η ΕΔΗΚ ΣΤΗΝ ΥΠΑΙΘΡΟ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Σά φοιτητής και σάν αγρότης θέλω να επισημάνω ότι το Κόμμα προεκλογικά δέ φάνηκε καθόλου, έτσι που σέ όρισμένες έπαρχίες έρχόμαστε μετά την Έθνική Παράταξη. Προτείνω να κινηθεί το κόμμα την Όργάνωση πρώτα από τις έπαρχίες. Ίδιαίτερα από την Πελοπόννησο, που ενώ φημίζεται για τή συντήρησή της δέν θέλει πιά τόν Καραμανλή και κινείται σέ άλλα κόμματα. Ή όργάνωση να ξεκινήσει από την έπαρχία.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Εύχαριστώ. Είναι χρήσιμη ή υπόδειξη.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Στην έπαρχία πρέπει να κινηθούν τα στελέχη μας. Ή Αθήνα ζύπνησε. Υπάρχουν περιοχές στη Μακεδονία, που οι πατέρες μας ζούν άκόμη κάτω από τις φοβίες της παλιής τρομοκρατίας.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ή Διοικούσα Έπιτροπή προγραμματίζει να άρχισει περιοδείες στην έπαρχία. Και πιστεύω ότι το παράδειγμα μας θα τó άκολουθήσουν όλα τα στελέχη.

ΠΑΣΟΚ — ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ

ΕΡΩΤΗΣΗ (Έκπρόσωπος της Περιφερειακής Έπιτροπής Πει-

ραιώς): Θέλω να θέσω δύο σημεία. Ός φοιτητής στη σχολή μας στην Πάντειο έχουμε να αντιμετωπίσουμε δυο ισχυρές οργανώσεις νεολαίας: την κομμουνιστική και το ΠΑΣΟΚ. Ιδεολογικά μπορούμε να τους ξετινάξουμε. Θέλουμε μια βοήθεια από το κόμμα. Πολλοί προσχωρούν στη νεολαία του ΠΑΣΟΚ από το όνομα του Ανδρέα Παπανδρέου. Δεν έγινε τίποτα προεκλογικά, ούτε και στην κοινοβουλευτική τριετία για να συζητηθεί ποιος είναι και τί είναι πολιτικά και ιδεολογικά ο Ανδρέας Παπανδρέου. Πράγματα γνωστά από το 1981 — 1984. Τι έκανε στο Υπουργείο Συντονισμού. Αυτά τα πράγματα δεν τα έχει εκθέσει το Κόμμα. Η έρώτηση είναι γιατί δεν εξετάθησαν ως τώρα και η αίτηση, ή άπατηση είναι να έκτεθούν.

Το δεύτερο σημείο: Ός απλός πολίτης ρωτώ: Ποιά είναι το δημοσιογραφικό όργανο της Ε.Δ.Η.Κ.; Όλα τα κόμματα διαθέτουν δημοσιογραφικά φορέα. Έμεις αποκτήσαμε το εδημοκρατικό Κέντρο, αλλά ανέστειλε την έκδοσή του. Πιστεύω ότι αυτή τη στιγμή προπάντων χρειαζόμαστε την εφημερίδα μας.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Απαντώ στην πρώτη έρώτηση: Βέβαια στην εξάπλωση του Π.Α.Σ.Ο.Κ. έχει παίξει μεγάλο ρόλο το όνομα Παπανδρέου. Ό φίλος μου Ανδρέας Παπανδρέου αν λεγόταν Ανδρέας Παπαβασιλείου δεν θα είχε αυτή την απήχηση. Είναι όμως μια προσωπικότητα χαρισματική. Και δημιούργησε ένα κίνημα προσωπικό. Ίσχυρίζεται τώρα ότι είναι ένα κίνημα αρχών. Το θέμα είναι υπό αμφισβήτηση. Στη Βουλή και στους άλλους πολιτικούς στίβους θα προσπαθήσουμε να οριοθετήσουμε το Π.Α.Σ.Ο.Κ. σε σχέση με μός. Και νομίζω ότι η καρδιά σας θα εύχαριστηθεί.

Και τώρα η απάντηση στη δεύτερη έρώτηση: Η εφημερίδα εδημοκρατικό Κέντρο έβγαψε από μια Έταιρεία, που οι μέτοχοί της αποφάσισαν την επομένη των εκλογών να θέσουν υπό έκκαθάρση!... Αυτοί που είχαν δώσει τα λεφτά! Παρά τις παρακλήσεις μας δεν θέλησαν να σταματήσουν τη διαδικασία της έκκαθάρσεως! Έχουμε σκοπό να δημιουργήσουμε όχι μόνο ένα τέτοιο όργανο στο προσεχές μέλλον, αλλά να δώσουμε στη νεολαία μας τα μέσα για πολλές και ποικίλου ενδιαφέροντος εκδόσεις. Γιατί αν δεν κυκλοφορούν έντυπα, δεν μπορεί να δούμε προκοπή, δεν μπορεί να υπάρχει συζήτηση, δεν μπορεί να υπάρχει καθοδήγηση. Ίδως είπα, όλα αυτά θα γίνουν σύντομα. Άλλά δεν είμαστε θαυματοποιοί. Δέκα μέρες είμαστε στη θέση μας. Άκόμη τα νύχια μας δεν μεστώσανε. Μή θέλετε από το μείον άπειρο να πάμε στο σύν άπειρο. Σγά - σγά! «Μέ το

σιγά, σιγά νερό φυτρώνει τὸ ραδίκιο, ποὺ λένε οἱ Κρητικοί.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ἐπειδὴ καὶ προεκλογικὰ μᾶς ἀπασχόλησαν διάφορα προβλήματα καὶ σχετικὰ μὲ τὴν κινητοποίηση τοῦ λαοῦ τῆς ἐπαρχίας θὰ εἶχα νὰ διατυπώσω τὴν ἀκόλουθη ἀπλή πρόταση: Ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς μέσα ἀπὸ τὸν κύκλο τῶν συγγενῶν του, τῶν φίλων του, τῶν συναδέλφων του νὰ δώσει στὸ Κόμμα, στὴ Νεολαία δέκα ὀνόματα μὲ πλήρεις διευθύνσεις γιὰ νὰ στείλουμε μὴ κάρτα, μὴ πρόσκληση, ἓνα ἐντυπο.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πολὺ καλὴ καὶ πρακτικὴ ὑπόδειξη.

Η «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ»

ΕΡΩΤΗΣΗ: Κύριε Πρόεδρε, στὴν ὁμιλία σας ἀναφερθήκατε στὸν πανεπιστημιακὸ χῶρο. Ξέρουμε ὅτι ἡ σπουδαστικὴ μας παράταξη «Δημοκρατικὴ Πορεία» ἔχει χαμηλὸ ποσοστὸ. Θὰ ἠθελοῦ νὰ ὑποδείξω νὰ ἐπιληφθεῖ τὸ Κόμμα καὶ νὰ ὀρίσει ὑπεύθυνα γιὰ τὴν παρακολούθηση τῶν σπουδαστικῶν προβλημάτων σὲ ὅλες τῆς πόλεις ποὺ ὑπάρχουν Πανεπιστήμια.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Εἶναι πολὺ σωστὴ ὑπόδειξη.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ἐκπρόσωπος Ἐπιτροπῆς Τρικάλων: Βρίσκομαι ἐδῶ μαζί μὲ τὸν κ. Βασιλό, Πρόεδρο τοῦ Ἑμπόρικου Συλλόγου. Ἡ ἐκλογή Βουλευτῆ τῆς Ε.Δ.Η.Κ. στὸ νομὸ μας ἡ συγκέντρωση συνολικοῦ ποσοστοῦ 20% στὶς τελευταῖες ἐκλογές ἀναγνωρίζεται ὅτι εἶναι ἔργο τῆς τοπικῆς ὀργάνωσης τῆς Νεολαίας μας — τῶν ἀγδόντα νεολαίων τῆς Ε.Σ.Δ.Η.Ν., ποὺ εἶναι ἡρωολοχίτες. Τώρα ἀντιμετωπίζουμε τὸ ἐξῆς πρόβλημα: Οἱ προοδευτικοὶ ποὺ εἶναι μέλη στὶς περιφερειακές ὀργανώσεις δείχνουν ἐνδιαφέρον, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἀδιαφοροῦν. Προτείνω τὴν ἀποστολὴ ὑπεύθινου στελέχους στὰ διάφορα διαμερίσματα (π.χ. ἓνας γιὰ τὸ διαμερίσμα τῶν τεσσάρων νομῶν τῆς Θεσσαλίας) γιὰ νὰ μᾶς ἐνημερώσει στὴ νέα πορεία τοῦ κόμματος καὶ ποιά προετοιμασία θὰ κάνουμε γιὰ τὴν ἀνάδειξη τῶν ἀντιπροσώπων μας στὸ Συνέδριο.

Κινδυνεύουν νὰ κλείσουν τὰ γραφεῖα μας.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δὲν θὰ ἀφήσουμε νὰ κλείσουν τὰ γραφεῖα τοῦ Κόμματος. Ἐμεῖς πᾶμε νὰ ἀνοίξουμε νέα — καὶ θὰ ἀνοίξουμε γραφεῖα σὲ κάθε κωμόπολη καὶ σὲ κάθε χωριὸ τῆς Ἑλλάδος.

Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΣΗ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Μιλήσαμε γιὰ τὸν πανεπιστημιακὸ χῶρο. Δὲν ἄ-

κούσαμε για την εργατική τάξη.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: "Αν πρόσεξες, τόμισα στην όμιλία μου ότι θα κινητοποιήσουμε τη νεολαία του μόχθου – τη νεολαία που εργάζεται είτε στο χωράφι, είτε στη θάλασσα, είτε στο εργοστάσιο ή στο γραφείο. Να την κάνουμε πρωτοπόρο στο συνδικαλιστικό κίνημα. 'Από όπου λείπουμε σχεδόν παντελώς. Πρέπει να δώσουμε την αγωνιστική παρουσία μας στο εργατικό κίνημα, από το όποιο απουσιάζουμε θλιβερά.

Μη μου ζητάτε περισσότερο από όσα διαθέτω. Προχθές αναλόβαμε. Ξέρετε ότι όσκι δουλεύουν μαζί μας έπεςαν άρρωστοι. Ξέρετε ότι αυτά τὰ κείμενα για να συνταχθούν, να γραφούν, να πολυγραφηθούν σήμερα έδούλεψαν τρεις άνθρωποι. Θα μου πεθάνουν. Όταν πρωτοπήγα στο γραφείο του Κόμματος δέν υπήρχε άνθρωπος! Πλήρες χάος και άταξια! 'Αλλά και κλίκες που ήταν έτοιμες να άλληλαεξαντωθούν! Μέσα σε ένιά μέρες έγινε ένα θαύμα. 'Αντί να μās πείτε μπρόβο και να μās δώσετε κουράγιο, μās λέτε και στραβομάρα! Τό λέω για να χαριτολογήσω. Σας είπα ότι δέν μ' άρέσει η σοβαροφάνεια. "Αν κρατός τό γέλιο και τό χούμορ σου άντιμετωπίζεις όλες τις καταστάσεις, και τις πιο δύσκολες, εύκολάτερα!

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Κύριε Πρόεδρε, αυτό που έγινε άπόψε να επαναβάνεται μία φορά τό μήνα. 'Επίσης, αυτό που είχε προγραμματίσει ό κ. Παπακωνσταντίνου και δέν έγινε, τὸ στελέχη μας να βγαίν στην έπαρχία. Κι άκόμη να δραστηριοποιηθούν οι περιφερειακές έπιτροπές για να βγαίνουν τὰ στελέχη τους στα χωριά για να έχουν...

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: "Η δραστηριοποίηση θα άρχίσει από τους έαυτούς σας. Γιατί αν δέν δραστηριοποιηθείτε σεις, έχω τό δικαίωμα να σας πω: «δάσκαλε, που δίδασκες και νόμο δέν έκράτεις».

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θέλω να κάνω μερικές προτάσεις. Πρώτα για τόν πανεπιστημιακό χώρο θέθελα να πω ότι δέν είναι άνάγκη να είμαστε από μία σχολή εκείνοι που θα ενεργούμε. Να κάνουμε στις διάφορες σχολές όλοι μαζί έξορμήσεις.

"Ένα άλλο: Να πάμε μια Κυριακή μερικά παιδιά σε μία έπαρχία να μιλήσουμε, να οργανώσουμε, να έμψυχώσουμε.

Κί ένα άλλο: Μόνοι μας να βρούμε τους πόρους, να μην έχουμε άνάγκη από την ήγεσία. Να οργανώσουμε σεμινάρια, να κυκλοφορήσουμε εκδόσεις.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Βλέπετε γιατί πιστεύω στις γυναίκες! (Γέλωτες) Χειροκροτήματα.

**ΤΡΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΟΥ Ι. Γ. ΖΙΓΔΗ ΣΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ
(Νοέμβρης 1973)**

1. ΜΙΑ ΒΔΟΜΑΔΑ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΠΟΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ

«Φαίνεται πως η εκολιτιστοποίηση στον φοιτητικό τομέα σημαίνει τη διατήρηση του υπάρχοντος μέχρι συγκόλλησης της νέας «Βουλής». Έν τω μεταξύ θα γίνεται χρήση ηρεμιστικών για να μη φωνάζει ο δάσκαλος».

Κανένα άλλο νόημα δεν έχουν τα πρόσφατα κυβερνητικά μέτρα για το φοιτητικό. Τό νομικό και διοικητικό καθεστώς της ανελευθερίας και της καταπίεσης διατηρείται πράγματι ανέπαφο. Διατηρείται επίσης ανέπαφο το (σπαρασσόμενο σύστημα της) 'Ανωτάτης 'Εκπαίδευσης. 'Η διατηρητέωσή τους φαίνεται για την περίοδο, που θα υπάρχει... Βουλή! Καί παραχωρείται, σαν κατευναστικό της φοιτητικής εξέγερσης, ή επιστροφή των στρατευθέντων φοιτητών, με κάποια παροποίηση του αήθηματος των εξεταστικών περιόδων και ή απόσχεση των παρόνομα αναβολομένων, αλλά καλώς επηδερμονευομένων, έλλογών στους φοιτητικούς συλλόγους.

Με τον έλεγμό αυτό το καθεστώς υπό τη νέα του διαχείριση (του κ. Σπύρου Μαρκεζίνη) νομίζει πως μπορεί να δαμάσει το φοιτητικό κίνημα και να διεκδικήσει μόλιστα την ειγνωμοσύνη των θυμάτων του, που τό ίδιο απέσπασε πρό μηνών από τις σπουδές τους!

Πλανώνται, φυσικά, πλάθην αίτηράν οι κρατούντες! Τό υπέροχο κίνημα της φοιτητικής νεολαίας δεν είναι μία ανεύθινη αναταραχή για τη διεκδίκηση μερικών επερωκλήτων αιτημάτων. Πηγάζει από την εθνική ανάγκη να αναμορφωθεί τό σύστημα της 'Ανωτάτης Παιδείας, ώστε να καταστεί ικανό να εκπρέψει πραγματικούς επιστήμονες και υπεύθυνους πολίτες. Καί επειδή πραγματική επιστημονική μόρφωση και ήθος δεν είναι νοητά παρά μόνο μέσα σέ κλίμα αδέσμευτης ελευθερίας, γ' αυτό τό φοιτητικό κίνημα είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένο μέ τό αίτημα της ακαδημαϊκής και της γενικότερης ελευθερίας.

Γιά να αντιμετωπιστεί ή νόσος που προκαλεί τό καθεστώς από 'Ανώτατα 'Εκπαιδευτικά 'Ιδρύματα, απαιτείται επομένως:

Πρώτο:

Νά δοθεί στους φοιτητές ή δυνατότητα της ελεύθερης ζωής και της υπεύθυνης διαχείρισης των αποφάσεών τους. Τοῦτο σημαίνει τήν κατάργηση τοῦ Ν.δ. 93/1969 ἐπερί φοιτητῶν καί τοῦ Ν.δ. 720/70 καί 1347/1973 ἐπερί στρατιώσεως φοιτητῶν.

Δεύτερο:

Νά αποκατασταθεί η ανεξαρτησία των Πανεπιστημίων, που προϋποθέτει την κατάργηση του Ν.Δ. 180/1969, γιά νά απαλλαγούν οι καθηγητικοί σύλλογοι και οι πρυτανικές αρχές από την κηδεμονία των κυβερνητικών κομισαρίων. Προϋποθέτει επίσης την επαναφορά στις θέσεις τους των απολυθίντων καθηγητών με τις συντακτικές πράξεις Β' και Γ. Το ίδιο ισχύει και γιά τή νομοθεσία περί έκλογής καθηγητών και αναδείξεως των πρυτανικών αρχών που καθιέρωσε τό καθεστώς.

Τρίτο:

Νά καταργηθεί τό δικαστικό σύστημα τής άστυνομίσεως των φοιτητών και των πανεπιστημιακών χώρων.

Άποτελεί πράγματι έπιτακτική ανάγκη ή κατάργηση του Τμήματος πνευματικής Κηδεμονίας (Σπουδαστικοῦ) τής Γενικής Ἀσφάλειας. Ἡ μόνιμη παρουσία άστυνομικών άρχων με πολιτική περιβολή στους πανεπιστημιακούς χώρους έπὸς τὸν ἄλλων δημιουργεί στους φοιτητές αίσθημα ἀνομοσυνείδησης καὶ καχυποψίας πού ὀνομαζοῦναι και αὐτὴ τὴν ψυχική ήττα τους. Είναι έβθισο έπιζήμιο τὸ σύστημα τὴν φοιτητικῶν, τῶν συνεχῶν κλήσεων ἐπὸς νοθεύσανε ἀπὸ τὴ Γενική Ἀσφάλεια, όπως και οι ἐπικειλημμένοι ἔλεγχοι ταυτησήτων. Μὲ τὸ καθεστὼς αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ ὀπάρξει πνευματικὴ ζωή.

Επιβάλλεται, επίσης, νά ἀπομακρυνθοῦν τὸ ταχύτερον ἀπὸ τὸ χειρισμὸ τῶν φοιτητικῶν θεμάτων οι ἀξιωματικοί πού συνδέονται με τὴν μέχρι σήμερα ἄρση τοῦ «Σπουδαστικοῦ» τής Ἀσφάλειας κ.κ. Καραπαναγιώτης, Κραβαρίτης, Καλόβας, Σμαλῆς κ.δ.

Τέτατο:

Νά ἀντιμετωπιστῆ γενναία, παράλληλα με τὰ παραπάνω, τὸ θέμα τῶν μέτρων πού είναι ἀπαραίτητα γιά τὸν ἐκσυγχρονισμό και τὴν ἄνοδο τής στάθμης τής πανεπιστημιακῆς ἐκπαίδεῦσεως, πού ἀποτελεῖ τὸν ἄξιο τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος. Οι φοιτητές με πολλή γνώση και πολλή συνείδηση έχουν συγκεκριμενοποιήσει τὰ αἰτήματά τους ἀπὸν τοῖς αὐτόν. Ἀπὸ τὰ μέτρα αὐτὰ ὑπάρχουν πολλά βραχυπρόθεσμα, πού επιβάλλεται νὰ ληφθοῦν χωρὶς καθυστέρηση.

Πέμπτο:

Ταυτόχρονα με τὸ Κράτος νὰ ἀναλάβουν τὴς εὐθύνες τους οι καθηγητικοί σύλλογοι και ἴδιως οι πρυτανικές αρχές. Είναι ἀπαραδέκτο νὰ δεχτοῦν ὅτι τὰ ἐξαγγελθέντα μέτρα ἀνταποκρίνονται, ὁμοῦ ἔστω, στις σημερινές ἀνάγκες τής Ἀνωτάτης Ἐκπαίδεῦσεως. Καὶ είναι ἀπαραδέκτο επίσης νὰ συνεχίζουν τὴν πολιτική τής πενήνιας ὀπισθογῆς στις κυβερνητικές ἀξιῶσεις γιά τὴν κατάνηξη τής ἀκαδημαϊκῆς ἐλευθερίας. Γι' αὐτὸ ἡ πρόταση ἀπόφαση τής Συγκλήτου τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, νὰ παραπέμψει τοὺς 12 φοιτητές ἀπὸ Πειθαρχικό, προκαλεῖ τὸ δημόσιο αἰσθημα.

Οι φοιτητές, και αὐτὸ είναι ἡ μεγαλύτερη ἐγγύηση γιά τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους, ἀπέδειξαν ὅτι ἀντιμετωπίζουν τὸ πρόβλημά τους ὡς ἐπεὶθουναι παλῆτες με ελεγχισμό καὶ μ' ἄνευρα. Γι' αὐτὸ κατέπλεσαν τὸ θουρασμό και τὴν ἔμπιστοσύνη ἀλοκλήρου τοῦ λαοῦ μας.

Αὐταπατάται, ἐπομένως, τὸ καθεστὼς, ὅταν ἀσκηρίσει, διὰ τοῦ κ. Μαρκεζίνη, ὅτι με τὴν ἀναγκαστικὴ ἐπανεῖρβωση μερικῶν ἀπὸ τὰ πλήγματα πού ἐπέφερε καπὸ τοῦ φοιτητικοῦ κόσμου, θὰ τὸν ὀσχυρεῖται νὰ πούσει νὰ προμαγεῖ γιά τὴν ἀποκατάσταση τής ἐλευθερίας. Γιατὶ αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ ὀπάρξει ἀπὸ Πανεπιστήμιο, ὅν δὲν ὀπάρξει σ' ἄλη τὴν Ἑλλάδα.

Ἀθήνα, 10.11.1973

2. «ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΟΙ»

Χωρίς ελευθερία δεν είναι νοσητή ή ακαδημαϊκή ζωή. Χωρίς ριζική αναπροσαρμογή στις σύγχρονες συνθήκες δεν είναι δυνατή η πανεπιστημιακή μάθηση.

Γι' αυτό το δυο αγωνίζεσαι η φοιτητική νεολαία της Ελλάδας. Και για τούτο περιβάλλεται με το θαυμασμό και την αγνωμοσύνη του Έθνους. Το ανελεύθερο καθεστώς με τη νέα του ύποκριτη μεταμόρφωση, παράπεμψε την Ικανοποίηση των δύο αυτών αληθινών — της ελευθερίας και του εκσυγχρονισμού — στις ελληνικές καλέςδες! Στην εύνοησιμμένη «Βουλή» των άνηλων το κ. Μαρκεζίνης.

Στον έμπαιγμο αυτών η ελληνική φοιτητική νεολαία έδωσε τη μόνη απάντηση που επιβάλλει: το ήθος και το δόξαστο πνεύμα της: Νά φύγει το καθεστώς της τυραννίας.

Άλλ' έτσι και ελεύθεροι πολιορκημένοι του Πολυτεχνείου έγιναν το Σύμβολο και η έκφραση της άρχης του Δεσμώτη Λαού μας.

Νοσοκομείο ε'Ο Εύαγγελισμός, 18 Νοεμβρίου 1973

3. Η ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ ΣΤΕΚΕΤΑΙ ΓΥΜΝΗ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΑΙΜΑ...

Ο άναποκρητής του Β.Β.Ο. στην Αθήνα κ. Νησίβρι Τόγκι ζήτησε, τις βραδινές ώρες της 18.11.1973, από τον κ. Ζηδόη που νοσηλεύεσεν στον «Εύαγγελισμό» δήλωση για την κατάσταση που δημιουργήθηκε στην Ελλάδα μετά το γεγονός του Πολυτεχνείου και την κήρυξη του στρατιωτικού νόμου. Η απάντηση του κ. Ι. Ζηδόη, που δόθηκε άμέσως, έχει ως εξής:

«Η δικτατορία βρέθηκε με αίμα. Με το αίμα των Έλλήνων φοιτητών που φώναζαν "Ελευθερία". Και των άλλων Έλλήνων που έσπευσαν να τους συντρέξουν!...

Αυτή είναι η τραγική κατάληξη της παραθλαστικής επιχειρήσεως πολιτικοποίησης, της οποίας τη διεύθυνση ανέλαβε με τόση άφοσύνη ο κ. Μαρκεζίνης.

Η δικτατορία στέκεται σήμερα γυμνή πάνω στο αίμα, το πάθος και το στρατιωτικό νόμο. Άλλά και στο έκρηκτικό μίσος του λαού μας.

Για να σωθεί η χώρα και να αποφευχθεί η αιματηρή του νεκραποφείου με είναι η λύση: Νά φύγει η δικτατορία. Νά φύγει από την Ελλάδα ο Παπαδόπουλος.

Η Ελλάδα είναι συνώνυμη με τη Δημοκρατία. Η δικτατορία ήταν πάντα προσβολή για το Έθνος. Από χθές έγινε θανάσιμος κίνδυνος. Το μόνο φάρμακο: Η άμεση άποκατάσταση της Δημοκρατίας.

Νοσοκομείο ε'Ο Εύαγγελισμός, 18 Νοεμβρίου 1973

«Εάντις έν γέννη» το νεκρύν γάο κ.Ο.
«Αν νέν από ΕΝΔΕ πέν γάλλος νεκρύν
Εντ νεκρύνος
ΝΑΥΤΟΠΛΟΙΑΣ ΥΠΕΡΒΑΣΣΙΑ

4. ΠΩΣ ΣΕΚΙΝΗΣΕ Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ

Στα αρχία του ΕΑΤΕΣΙΑ υπήρχαν και τα ειδικά κελιά πληροφοριών της Κ.Υ.Π. Ένα δι' αυτά, δείχνει σε περίληψη τα στοιχεία που είχαν καταγραφεί για τους πολτικούς κ.κ. Παν. Κανελλόπουλο, Γ. Μαύρο, Ι. Σιδηί. (ΝΕΑ 19 Απριλίου 1976)

Σιδηί Έδωνης Γεώργιος, τ. Βουλευτής, Άνθιμου Γαζι 9

Άπό τής 3.11.73 άρχισε έπαφός με διαφόρους φοιτητές και οργανώσεις, τοπικούς συλλόγους συμπαροστατούμενος και κατευθύνων τύπους έν όμει τών άρχαριαιών. Άπό δέ τής 30.1.73 άρχισε τοκτικός έπαφός με Καθηγητές τών Πανεπιστημιακών Ίδρυμάτων, ώς Χαλκιασούλου Γεωργ. ΑΣΟΕΕ, Δημοσούλου Νικολάου ΕΜΠ, Κοκκινοσούλου Εύσυχου ΕΜΠ, κ.λπ., ατνες άπό τής ένάρξεως τών φοιτητικών παραχών κατέστησαν σχεδόν καθημεριναί. Διά τόν αϊτόν σκοπόν ήλθεν εις τοκτικός τηλεφωνικός έπαφός μετά τοδ έν ΗΠΑ άρώντος δημοσιογράφου Δημητριοσούλου Ήλίο έν παρεκάλεισ όπως έμμεταλλευθή εις εφρέταν κίματα τδ γεγονότα.

Μαύρος Γεώργιος τ. Βουλευτής, Άκαδημίας 8

Ήρσαν άνομιγνυόμενος άπό τής ένάρξεως τών φοιτητικών παραχών, άπαρξάας μετ' άλλων τ. πολιτικών όις οδηγώσεσ συμπαροσταώσεσ πρδς τοδσ παραβος φοιτητάς. Κατδ δέ τήν κατάληξην τής Νομικής Σχολής τής 21/22.3.73 αότος περιήρατο έβραθεν τής σχολής έπικοικυλίων διά άντιπροσώπων μετά τών έγκλειστων και ένημερώνων διακοδς τών Π. Κανελλόπουλου, έν τή αεία του ένθα έν ταυτδ συνεσκέπτοντο παρόντος τοδ Γ. Ράλλη. Έπίσης έήγχεσ κατ' έπαλλάξην όμάδος φοιτητών.

Κανελλόπουλος Παναγ. τ. Βουλευτής

Άπό τής πρώτης στιγμής έτάχθη παρδ τδ πλευρόν τών παραχών φοιτητών και συνεργαζόμενος μετά τοδ Μαύρου Γεωργίου, έδήχθη έπηρεαδς και όμάδος φοιτητών. Παρέστη ώς μέστως έπηρεασώσεσ εις τήν όίαση τών 11 παραχών φοιτητών και διά συνεχών συσκέψεων μετά τών Μαύρου, Ράλλη, Παπαληγούρα κ.λπ. έπέδιδεσ τήν όσο τόν δυνατόν καλύπτειν έμμεταλλεύσειν τών έκαδημώσεων τούτων.

12. Έπιστολή στον Πρόεδρο της Βουλής (Για το θέμα της Τηλεόρασης)

14 Δεκεμβρίου 1977

Κύριε Πρόεδρε,

Ο κ. Κ. Παπακωνσταντίνου, Αντιπρόεδρος της Κυβερνήσεως μου ανακοίνωσε τηλεφωνικώς ότι με απόφαση του κ. Πρωθυπουργού οι σταθμοί τηλεόρασης (ΕΡΤ και ΥΕΝΕΔ) θα μεταδώσουν τους λόγους των Αρχηγών των κομμάτων, κατά τη συζήτηση επί των προγραμματικών δηλώσεων που αρχίζει σήμερα και ότι για τη μετάδοση παραχωρεί, σε όλους τους Αρχηγούς των κομμάτων της Αντιπολιτεύσεως μαζί, ίσο χρόνο με όσο θα θελήσει να χρησιμοποιήσει ο ίδιος.

Η απόφαση αυτή, κ. Πρόεδρε, όφειλω να ομολογήσω, με ξενίζει. Για τη διεύρυνση της δημοσιότητας των συνεδριάσεων της Βουλής — στην περίπτωση αυτή με την τηλεόραση — δεν μπορεί να αποφασίσει παρά μόνο η Βουλή, ως κυρίαρχο σώμα, που δεν κηδεμονεύεται από την Κυβέρνηση.

Όποιαδήποτε απόφαση, εξάλλου, για τη διεύρυνση αυτή, πρέπει να μη παραβιάζει τη βασική συνταγματική αρχή περί Ισότητας, όπως επίσης και τις διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής για την Ιση μεταχείριση των Αρχηγών των κομμάτων. Η πρωθυπουργική αντίληψη για την Ισότητα ένθymiζει, άτυχώς, την περίφημη φράση του GEORGE ORWELL «Όλοι είμαστε ίσοι, αλλά μερικοί είμαστε πιο ίσοι από τους άλλους».

Η πλήρης και αντικειμενική ενημέρωση του λαού αποτελεί βασική προϋπόθεση για την καλή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Χωρίς αυτή δεν είναι δυνατόν ο λαός να σχηματίσει σωστή αντίληψη και γνώμη για την πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα.

Ἡ πλήρης μετάδοση τῶν ἀπόψεων τοῦ κυβερνῶντος κόμματος καὶ ἡ ἀποσπασματικὴ τῶν κομμάτων τῆς ἀντιπολιτεύσεως εἶναι ὁ ἀσφαλέστερος τρόπος γιὰ τὴ δημιουργία διασπρεβλωμένης κοινῆς γνώμης. Καὶ ἡ τηλεόραση, ποὺ κάτω ἀπὸ τὶς σημερινὲς συνθήκες φθάνει καὶ στὰ τελευταῖα χωριὰ καὶ στὰ τελευταῖα νησιά, ἂν δὲν χρησιμοποιηθεῖ σωστά, εἶναι τὸ πῶς ἀποτελεσματικὸ μέσο γιὰ τὴν παραμόρφωση τῆς κοινῆς γνώμης.

Τὰ κρατικὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως κ. Πρόεδρε, δὲν εἶναι ἰδιωτικοὶ ὀργανισμοὶ διαφημίσεως τῆς κυβερνήσεως. Εἶναι μέσα, γιὰ τὰ ὁποῖα πληρώνει ὁ Ἕλληνας φορολογούμενος γιὰ νὰ ἐνημερώνεται πλήρως καὶ ἀντικειμενικά. Μόνο στὰ ὀλοκληρωτικὰ καθεστῶτα ἡ κυβέρνησις μεταβάλλει τὰ μαζικὰ μέσα ἐνημερώσεως σὲ δικά της διαφημιστικὰ πρακτορεῖα. Ἀνάλογη τακτικὴ εἶναι ἀδιανόητη γιὰ μιὰ δημοκρατικὴ χώρα.

Γνωρίζω, κ. Πρόεδρε, τὸ σεβασμὸ σας πρὸς τὸ Σύνταγμα καὶ τὸν Κανονισμὸ τῆς Βουλῆς. Πρῶτῃς ἀκόμα, ὅταν ἀναλάβετε τὰ καθήκοντά σας, μὲς δώσατε τὴν πῶς ἐπίσημη διαβεβαίωση γι' αὐτά. Καὶ ἀκριβῶς γιὰ νὰ ὑπογραμμίσω τὸ γεγονός, ἔκανα τὴ σύντομη παρέμβασή μου.

(Περὶτὸ νὰ σῶς ἀναφέρω ὅτι ἡ τηλεόραση, ποὺ μετάδωσε τὴ συνεδρίαση ἐκείνη, διέκοψε τὴν ἐκπομπὴ ἀκριβῶς ὅταν μοῦ δώσατε τὸ λόγο — χωρὶς κανέναν κυβερνητικὸς ὑπεύθυνος νὰ θεωρήσει, μέχρι σήμερα, ὑποχρέωσή του νὰ δώσει μιὰ ἐξήγηση γιὰ τὴν πρὸς τὸ Σῶμα ἀπρέπεια).

Ἐπειδὴ τὸ θέμα τῆς χρησιμοποιοῦσεως τῆς τηλεοράσεως μέσα στὴν αἴθουσα τῆς Βουλῆς ἀφορᾷ βασικὲς διατάξεις τοῦ Συντάγματος καὶ τοῦ Κανονισμοῦ, παρακαλῶ νὰ μοῦ δώσετε τὸ λόγο κατὰ τὴ σημερινὴ συνεδρίαση, στὴν κατάλληλο κατὰ τὴν ἀντίληψή σας χρόνο.

Ἡ τηλεόραση δὲν μπορεῖ νὰ λειτουργήσει μέσα στὴν αἴθουσα τῆς Βουλῆς, παρὰ μόνο μὲ δική της ἀπόφαση.

Μὲ ἐξαιρετὴ τιμὴ

Ι. Γ. ΖΙΓΔΗΣ

Πρόεδρος Δ.Ε. τῆς Ε.Δ.Η.Κ.

13. Άγόρευση πάνω στις προγραμματικές δηλώσεις της κυβερνήσεως

(Πρακτικά Βουλής)

16 Δεκεμβρίου 1977

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Δημήτριος Γ. Παπασπύρου). Ο Πρόεδρος της Δ.Ε. της ΕΔΗΚ κ. Γεώργιος Ζιγδής έχει τον λόγον.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΙΓΔΗΣ (Πρόεδρος Δ.Ε. της ΕΔΗΚ). Κύριε Πρόεδρε, ο κ. Πρωθυπουργός έχει είδοποιηθεί; Θα μου κάνει την τιμή να με ακούσει;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΕΥΣΤ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ (Αντιπρόεδρος Κυβερνήσεως). Ο κ. Πρωθυπουργός έχει την επιθυμία να σας ακούσει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΙΓΔΗΣ (Πρόεδρος της Δ.Ε. της ΕΔΗΚ). Τότε παρακαλώ να περιμένουμε λίγο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Δημήτριος Γ. Παπασπύρου). Διακόπτομεν επί 2 λεπτά.

ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΙΑΚΟΠΗ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Δημήτριος Γ. Παπασπύρου). Ο κ. Ζιγδής έχει τον λόγον.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΙΓΔΗΣ (Πρόεδρος Δ.Ε. της ΕΔΗΚ). Κύριε Πρόεδρε, κύριοι συνάδελφοι.

Συμπληρώθηκαν 10 χρόνια και 10 μήνες από την ημέρα, που είχα ανέβει τελευταία σ' αυτό το βήμα. Επιτρέψετε τη συγκίνησή μου. Σας όμολογώ ότι είναι μεγάλη. Τη στιγμή αυτή όμως, την επίσημη, η σκέψη μου στρέφεται εύλαβικά στους άνωυμους Έλληνες, που κατά την 7ετία, χωρίς καμιά άλλη ιδιοτέλεια, παρά για να μείνουν ελεύθεροι, επολέμησαν την τυραννία και έδοκιμάσθηκαν, είτε στις φυλακές είτε στα στρατόπεδα συγκεντρώσεως και έξορίας, ή στα σπύτια, ή στους τόπους της εργασίας τους, για να μπορέσουν να λει-

τουργήσουν οι ελεύθεροι θεσμοί, γιά νά μπορέσει νά λειτουργήσῃ ὁ θυσιαστος τῶν θεσμῶν αὐτῶν, τὸ ἑλληνικὸ Κοινοβούλιον.

Τῆ στιγμῇ ὁμως αὐτῇ, ἐπίσης, ἡ σκέψῃ μου στρέφεται εὐλαβικὰ στὸ μεγάλο νεκρὸ τῆς δικτατορίας, σ' ἐκεῖνον ποῦ καί ὁ θάνατός του συνεκλόνησε συθέμελα τὸ καθεστῶς τῆς τυραννίας.

Ἡ σκέψῃ μου στρέφεται εὐλαβικὰ στὸν μεγάλο Δημοκράτη, τὸν ἀνοκαινηστὴ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, σ' αὐτὸν ποῦ ἔθεσε τὸ φοβερὸ ἐρώτημα: «Ποιὸς Κυβερνᾷ τὸν τόπον αὐτὸν;» Ἐρώτημα, ποῦ ἀκόμη μένει ἀναπάντητο καί ποῦ μᾶς ἐπιβάλλει νά τὸ ἐπαναλαμβάνουμε κάθε μέρα, μέχρις ὅτου ὁ λαὸς γίνῃ πράγματι κυρίαρχος στὸ σπῆν του. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ σκέψῃ μου στρέφεται πρὸς τὴ μορφή τοῦ δεινῆτου Γεωργίου Παπανδρέου.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΚΑΙ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΑΚΩΝ

Κύριοι, ἡ περασμένη Βουλὴ ἔκανε δύο μεγάλες παραλείψεις, νομίζω: Πρῶτον, δὲν τέλεσε μνημόσυνο τῶν ἀγωνόμων ἀντιστασιακῶν — λέγω τῶν ἀγωνόμων, γιὰτί οἱ ἄλλοι πῆραν πλουσιοπάροχα τίς τιμὲς καί τοὺς τίτλους τους — καί, δεύτερα, δὲν ἔκανε πολιτικὸ μνημόσυνο στὸν Γεώργιο Παπανδρέου.

Νομίζω, κ. Πρόεδρε, ὅτι εἶναι βασικὸ καθήκον μας νά πληρώσουμε τὸ ὀπλὸ αὐτὸ κενὸ καί σύντομα νά ἀποτίσουμε τὸν φόρο τιμῆς καί στοὺς πολλοὺς καί στὸν ἕνα.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Κύριε Πρόεδρε, ἐχάρηκα πολὺ ἀκούοντας τὸν κ. Πρωθυπουργὸ νά ἐπικαλεῖται τὴν ἐθνικὴ ἐνότητα. Πράγματι οἱ καιροὶ εἶναι χαλεποί, πράγματι ἂν δὲν ὑπάρχει ἐθνικὴ ἐνότητα, παρὰ τοὺς ἐξοπλισμούς, παρ' ὄλες τίς ἄλλες ἐτοιμασίες, ὁ τόπος δὲν θά μπορέσει νά ἀνταποκριθεῖ στὶς ἀνάγκες τῶν καιρῶν. Θά ἔχω νά παρατηρήσω — καί νομίζω ὅτι θά συμφωνῆσαι ὁ κ. Πρωθυπουργός — ὅτι ὅταν λέμε ἐθνικὴ ἐνότητα ὑπονοοῦμε καί ὀρισμένα πράγματα, τὰ ὁποῖα θά τὴν ἐξασφαλίσουν καί θά τὴν κατοχυρώσουν.

Καί πρῶτον, νομίζω, εἶναι ὁ σεβασμὸς ἡ πιστὴ τήρησις τοῦ Συντάγματος καί τῆς κοινοβουλευτικῆς τάξεως. Ἡ Δημοκρατία δὲν δέχεται Καίσαρισμούς, ἡ Δημοκρατία δὲν δέχεται αὐθαιρέσεις, ἔχει μὴ πειθαρχία ἐσωτερικῇ, ποῦ ἂν δὲν τὴν σεβασθοῦμε, δὲν ἔμπορεῖ νά ἔχουμε πραγματικὴ δημοκρατικὴ τάξῃ.

Δεύτερη προϋπόθεσις, γιά νά ὑπάρξει ἐθνικὴ ἐνότητα καί νά λειτουργήσῃ ἡ Δημοκρατία, εἶναι ἡ πλήρης καί τίμια ἐνημέρωσις τοῦ ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὅπως καί τῶν Ἑλλήνων βουλευτῶν. Δὲν χρειάζεται νά ἐπεκταθῶ.

Και τρίτη προϋπόθεση είναι, νομίζω, ο Έλληνικός Λαός να κοιμάται ήσυχος ότι οι Ένοπλες Δυνάμεις και τα Σώματα Ασφαλείας άγρυπνοῦν στο έργο τους, άφοσιωμένες στην ασφάλεια, την έξωτερική και την έσωτερική, χωρίς να περισπάται ή σκέψη τους σε άλλες πονηρές ή άλλες επικίνδυνες κατευθύνσεις.

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ — Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ότι θα συμφωνήσετε και στις τρεις αυτές προϋποθέσεις. Και για να αποδείξουμε έμπρακτα ότι συμφωνούμε, έχω να σας προτείνω κάτι το πολύ πρακτικό:

Γνωρίζετε ότι είναι γενική ή κατακραυγή για τον τρόπο που γίνεται ή πληροφοριοδότηση του έλληνικού Λαού από τα κρατικά μέσα μαζικής ενημερώσεως. Κατηγορείσθε — και το διετύπωσα και έγω — ότι τα μαζικά μέσα ενημερώσεως είναι διαφημιστικές οργανώσεις της Κυβερνήσεως, που διαστρέφουν πολλές φορές για το σκοπό αυτό την εικόνα των γεγονότων.

Κύριε, το Σύνταγμα λέγει στο άρθρο 15 παρ. 2: «Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση τελούν υπό την άμεσον έλεγchon του Κράτους σκοποῦν δέ εις την αντικειμενικήν και επί ίσοις όροις μετάδοσιν πληροφοριών και ειδήσεων, ως και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, διασφαλιζομένης... κ.λπ. ... της έπιβαλλομένης ποιοτικής στάθμης των εκπομπών».

Άλλά υπάρχει και ο νόμος 230/1975 περί ραδιοφωνίας, ο οποίος στο άρθρο 31 παρ. 1 λέγει: «Αι εκπομπαι της ΕΡΤ άφείλουv να διαπνέωνται από δημοκρατικόν πνεύμα, συνείδησιν πολιτικής εϋθύνης, ανθρωπισμόν και αντικειμενικότητα, να είναι δέ προσηρμοσμένοι εις την Έλληνικήν πραγματικότητα».

Είναι γενική πεποίθηση ότι οι εκπομπές της ΕΡΤ και της ΥΕΝΕΔ δεν διαπνέονται από πνεύμα δημοκρατικό, δεν διαπνέονται από συνείδηση πολιτικής εϋθύνης και ασφαλώς δεν έχουν αντικειμενικότητα.

Κύριε Πρόεδρε, αρχίζουμε μιá καινούργια Βουλή. Έλάτε να θεραπεύσουμε αυτό το κακό, έλάτε να κάνουμε μιá καλή άρχη. Να αποφασίσει ή Βουλή, ότι θα χρησιμοποιούνται τα μέσα ενημερώσεως εδώ πέρα, γιατί ως τώρα ή παρουσία τους είναι παράνομη. Και να αποφασίσουμε να γίνει — όπως έπιτάσσει το Σύνταγμα — έξασφαλίζοντας ίση μεταχείριση σε όλους τους βουλευτές, όπως γίνεται στην Εϋρώπη. Έπειδή, όμως, εμείς έχουμε δύο κανάλια τηλεόρασεως, προτείνω μιá πρακτική λύση, αυτό που και σας νομίζω προσπαθείτε να εφαρμόσετε: Να μιλοῦν μόνο οι Άρχηγοι ή οι Έκπρόσωποι των Κομμάτων. Άλλά όλοι τους «επί ίσοις όροις». Αν ή

Κυβέρνηση θελήσει να πάρει περισσότερη ώρα από τον Άρχηγό του ΠΑΣΟΚ ή από αυτόν που εκπροσωπεί την ΕΔΗΚ ή από οιοδήποτε άλλον, αυτό δεν είναι δημοκρατικό, γιατί είναι αδύνατο να μεταφερθεί αντικειμενικά το μήνυμα και η μορφή των συνεδριάσεων της Βουλής στο Λαό μας. Έλατε, λοιπόν, να κάνουμε μία συμφωνία. Άλλά προηγούμενα, επιτρέψτε μου να σας ανακοινώσω τι γίνεται επί του θέματος αυτού στη Δυτική Εύρωπη, που θέλουμε να γίνουμε μέλος της. Όφειλω την πληροφορία — και από το βήματος αυτού εκφράζω τις εύχαριστίες μου — σε ξένο ανταποκριτή, που άκουσε προχθές τη συζήτηση μας. Μου είπε, ότι στη Βουλή των χωρών που θα αναφέρω, όταν γίνεται έκπομπή, γίνεται για αλόκληρη τη Συνεδρίαση. Όλοι όσοι ανεβούν στο βήμα θα άκουστούν και η φωνή τους θα μεταδοθεί χωρίς περικοπές σε όλο το Έθνος. Αυτό συμβαίνει στη Δυτική Γερμανία, στην Ιταλία, στην Ολλανδία, όπου γίνεται με βίντεο, στη Σουηδία, στη Γαλλία, πάλι με βίντεο, στην Αυστρία και στο Βέλγιο. Δεν γίνονται έκπομπές στην Αγγλία και βέβαια στις ΗΠΑ. Εκεί, άλλωστε, δεν έχουν κρατικά μέσα ενημερώσεως. Οι πληροφορίες μου είναι αποτέλεσμα έρευνας της EUROVISION, δηλαδή του συστήματος της Ευρωπαϊκής Τηλεοράσεως.

Επειδή, λοιπόν, εμείς δεν μπορούμε για τεχνικούς λόγους να μεταδώσουμε όλη την συνεδρίαση από την τηλεόραση, έλατε να συμφωνήσουμε να τη χρησιμοποιούμε μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις με τον όρο ότι ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως που είναι Άρχηγός κόμματος ή αρχηγός της αξιωματικής Αντιπολιτεύσεως και οι αρχηγοί των άλλων κομμάτων να έχουν ίση μεταχείριση — ίσο χρόνο. Αν φύγουμε από αυτή την αρχή, τότε δεν έχουμε Δημοκρατία, έχουμε αυθαιρεσία.

Κύριε Πρόεδρε, σας παρακαλώ από το βήμα αυτό, από αυτό το Ίερό της Δημοκρατίας, να συμφωνήσουμε ότι με τη νέα Βουλή θα παύσει η αυθαιρεσία, ότι θα δώσουμε ένα τέρμα στο άμαρτωλό παρελθόν, ότι θα μπορούμε πράγματι σε μία καλώς λειτουργούσα δημοκρατία, και ότι θα σεβαστούμε την κοινοβουλευτική τάξη.

Σας έρωτώ, κ. Πρόεδρε της Κυβερνήσεως συμφωνείτε; ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ (Πρόεδρος της Κυβερνήσεως). Θα δώσω απάντηση και θα αποδειχθώ ότι τα στοιχεία σας δεν είναι ακριβή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΙΓΔΗΣ (Πρόεδρος Δ.Ε. της ΕΔΗΚ). Ό κ. Πρόεδρος της Κυβερνήσεως δεν είναι έτοιμος να δώσει απάντηση. Νομίζω ότι δεν έχει την γενναιότητα σε μία τέτοια υπόθεση να δώσει απάντηση. (Θόρυβος και διαμαρτυρίες εκ της Πτέρυγος της Συμπολιτεύσεως). Έγώ υποσημειώνω το γεγονός αυτό. Άλλά και για να αποδείξω πό-

ση σημασία δίνω στο αίτημα για πλήρη ενημέρωση του Έλληνικού Λαού, για την αντικειμενική του πληροφοριοδότηση πάνω στις απόψεις των κομμάτων και στα συμβαίνοντα στη Βουλή και εκτός αυτής, θα παρακαλέσω το συνεργείο της τηλεοράσεως να σταματήσει εδώ και να μη συνεχίσει τη λήψη, για να μπορέσει να αντιληφθεί ο Έλληνικός Λαός ότι, εφ' όσον δεν υπάρχει ισοτιμία έκπομπής, αρνούμαι να συνεργήσω σ' αυτό του είδους την ενημέρωσή του.

— Άς σταματήσουμε επί αυτού του θέματος εδώ σήμερα.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΥΡΟΣ (Έπίσημος Πρόεδρος της Ε.Δ.Η.Κ.). Κύριε Πρόεδρε, το θέμα το οποίο ανακινεί ο κ. Ζιγός, είναι από τα σπουδαιότερα θέματα των Δημοκρατικών πολιτευμάτων. Χαρακτηρίζεται δε διεθνώς ως το άτομικόν όπλον.

Έλέχθη κάποτε εις το Συμβούλιον της Εύρώπης, ότι όποιος έλέγχει την τηλεόραση και το ραδιόφωνο μπορεί να καταδυναστεύει μία χώρα εις το διηνεκές. Τόση είναι η σημασία του όπλου αυτού.

Θά ήθελα να υπενθυμίσω ότι εις την προηγούμενη Βουλή όλοι οι Άρχηγοί των Κομμάτων ύποστηρίζαν αυτό τό όποιο αυτήν τη στιγμή ύποστηρίζεται. Ή Κυβέρνηση είχε ύποστηρίξει μία άλλη θέση. Είπε ότι θά δίδεται όσος χρόνος χρειάζεται εις τόν Πρωθυπουργό και ό ίσος χρόνος εις τό κόμματα της Άντιπαιτεύσεως. Δηλαδή τό μέτρο έκρίνετό έτσι, ώστε να καλύπτει όλόκληρο τόν λόγο του Προέδρου της Κυβερνήσεως, και μετά να γίνεται κατανομή. Έάν ό Πρωθυπουργός μιλούσε μία ώρα θά καλύπτετο έξ όλόκληρου, εις έμένα θά έδίδοντο 30 λεπτά, εις τόν κ. Παπανδρέου 20 λεπτά και στα άλλα κόμματα 5 ή 10 λεπτά.

Ποιά ήταν τό αποτέλεσμα; Παρηκολούθησα έκπομπές από βίντεο και δεν καταλόθαινα έγω τί είχα πει. Γι' αυτό η πληροφορηση η θά είναι πλήρης ή δεν θά πρέπει να γίνεται. Τά μέσα από κρατικό έλεγχο ενημερώσεως πρέπει να δίνουν πληροφορίες αντικειμενικές και πλήρεις τό τί γίνεται εις τήν Αίθουσα αυτή. Έάν εις τήν Άγγλία δεν γίνονται έκπομπές, αυτό όφείλεται σ' άλλους λόγους, οι όποιοι, έν άνάγκη, να ύπαμνησθούν σ' αυτή τήν Αίθουσα. Στην Άγγλία, όταν έδωσε μία δήλωση ό τελευταίος Πρωθυπουργός κ. Ούίλσον και ζήτησε από τό BBC να τήν δώσει από της τηλεοράσεώς του, άπάντησε ότι είναι αδύνατο διότι δεν μπορούν να βρεθούν οι Άρχηγοί της Άντιπαιτεύσεως για να άπαντήσουν άμέσως και δεν θέλει να ύπάρξει αυτό τό διάστημα της μιάς ήμέρας, ώστε να δίνονται έντυπώσεις ύπέρ της μιάς μόνον άπόψεως.

— Γι' αυτό συμμερίζομαι απόλυτως τό όσα είπατε αυτήν τήν στιγμή από τό βήμα και νομίζω ότι ό κ. Πρωθυπουργός κατόπιν ώριμοτέρας σκέψεως θά θελήσει να έξετασθεί τό θέμα. Τίως να μην είναι η σπι-

γμή κατάλληλος να δώσει συγκατάθεση, αλλά θα μπορούσε σήμερα ν' αποφασισθεί ή συγκρότηση ενός διακομματικού οργάνου από τη Βουλή, το οποίο ν' ασχοληθεί με το πελώριο αυτό θέμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Το θέμα της παρούσης συνεδριάσεως δεν είναι αυτό.

Πέραν αυτού όμως τα στοιχεία τα οποία επικαλείσθε δεν είναι άκριβη. 'Αλλά εάν εμπλακοῦμε εις αυτόν τόν διάλογο θα ξεφύγουμε από τὸ οὐσιαστικό θέμα πού είναι ή κριτική τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως.

Πάντως συμφωνῶ με τήν άποψιν τοῦ κ. Παπανδρέου, ὅτι θά ὑπάρξη εὐκαιρία προσεχῶς νά ἐλθῆ τὸ θέμα πρὸς συζήτησιν. 'Αλλά με τήν εὐκαιρίαν αὐτή θά ἠθελα νά πληροφορήσω τήν Βουλή ὅτι εις πολλά Κοινοβούλια δέν γίνεται καμία κάλυψις. 'Απαγορεύεται δηλαδή ή τηλεόρασις εις τήν Βουλήν. Εἰς ὁρισμένα Κοινοβούλια γίνεται ή κάλυψις μόνον εις τὰς πανηγυρικός συνεδριάσεις. Καί εις τὰ ὑπόλοιπα γίνεται, ἀλλά διατίθεται βραχύς χρόνος ὁ ὅποιος κατανέμεται ἐξ ἴσου μεταξύ Κυβερνήσεως καί 'Αντιπολίτευσεως.

Όταν θά γίνῃ ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ συζήτησις, θά ὑπάρξουν ἐπαρκῆ στοιχεῖα διὰ νά δοῦμε τί γίνεται σέ ἄλλες χώρες, καί κατὰ πόσον ἔμπορεῖ νά προσαρμοσθῆ καί τὸ δικό μας σύστημα ἀναλόγως (Χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Δημήτριος Γ. Παπασιτύρου). Με συγχωρεῖτε, κύριε Πρόεδρε, δέν θά ἐπιτρέψω περαιτέρω οὐδέμίαν διακοπήν. Εἶναι ἀνάγκη νά τελειώσῃ ή συζήτησις. Βεβαίως πολλοί συναδέλφου, ἀπό ἐκείνους πού ἔχουν τὸ δικαίωμα νά κάμουν τὰς διακοπὰς, θά εἶναι ἀνενόητοι. 'Αλλά παρακαλῶ τοὺς συναδέλφους νά ἀφήσουν τὸν ρήτορα νά ἀμιλήσῃ, διότι εἶναι ἐγγεγραμμένοι πολλοί οἱ ὅποιοι θέλουν νά ἀσκήσουν τὸ δικαίωμά τους.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (Πρόεδρος τοῦ Π.Α.Σ.Ο.Κ.). Κύριε Πρόεδρε, νομίζω, ἐφ' ὅσον ή Κυβέρνηση δέν εἶναι σήμερα ἔτοιμη νά ἀπαντήσῃ στὸν κ. Ζιγδή, ὅτι μπορούμε, ἴσως νά συμφωνήσουμε σέ κάποια προσεχῆ μέρα πού τὸ Σῶμα θά ἀσχοληθεῖ ἀποκλειστικά με τὸ θέμα τῆς τηλεοπτικῆς μεταδόσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς.

Θά παρακαλοῦσα πάρα πολύ τὸν κ. Πρόεδρο τῆς Βουλῆς νά τὸ προγραμματίσει ἀμέσως καί νά μὰς πληροφορήσῃ ποιά ἡμέρα θά διατεθεῖ γι' αὐτή τήν συζήτηση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΙΓΔΗΣ (Πρόεδρος Δ.Ε. τῆς ΕΔΗΚ). Κύριε Πρόεδρε, δέν θά ἐπιμείνω περισσότερο. 'Απλῶς ὑπογραμμίζω, ὅτι ὁ 'Ελληνικός Λαὸς ἀκουσε σέ ὅλη τήν ἔκτασή τους τίς προγραμματικές δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως καί δέν θά ἀκούσει πλήρη τήν κριτική τῆς ἡγεσίας τῶν Κομμάτων. Αὐτή δέν εἶναι πλήρης καί ἐντιμῆ ἐνημέρωσις τοῦ 'Ελληνικοῦ Λαοῦ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Άν νομίζετε, ότι είναι καλύτερον συμφωνώ να καταργηθή ή τηλεοπτική μετάδοσις.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΙΓΔΗΣ (Πρόεδρος Δ.Ε. της ΕΔΗΚ). Κύριε Πρόεδρε, να γίνει διακομματική επιτροπή, πού να ελέγχει την τηλεόραση και το ραδιόφωνο.

Η ΝΕΑ ΒΟΥΛΗ

Κύριοι Βουλευτές, θά μου επιτρέψετε να εισέλθω στο δεύτερο θέμα, πού θά αναπτύξω. Αρχίζουμε μία νέα περίοδο της Βουλής. Πρέπει να δούμε τί είναι αυτή ή Βουλή. Όπως γνωρίζετε, ή φυσιογνωμία της Βουλής προέκυπε από δύο γεγονότα: Από τό πρόωρον της διενεργείας των εκλογών και από τόν εκλογικό νόμο, τόν νόμο πού λέγεται νόμος της ένισχυμένης αναλογικής και κατ' έμέ της «παραμορφωτικής» αναλογικής.

Ή σύνθεση της Βουλής αυτής, οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο νόμο της «παραμορφωτικής» αναλογικής και δες μή στενοχωρηθεί ό αγαπητός Πρόεδρος του ΠΑ.ΣΟ.Κ., και στη δική του θεωρία της «άντιενότητας», όπως επίσης και στη διάσπαση της δεξιάς πού δέν πρόβλεψε ό κ. Πρωθυπουργός.¹⁰² Ή αδυναμία του κ. Καραμανλή να προβλέψει τή διάσπαση αυτή υπήρξε, κατά τή γνώμη μου — τό μοιραίο σφάλμα της σταδιοδρομίας του. Ή Κυβέρνηση, πού πήγαινε να πάρει μία νέα έντολή για τήν αντιμετώπιση των μεγάλων εθνικών προβλημάτων, βγήκε από τίς εκλογές, από Κυβέρνηση λαϊκής πλειοψηφίας σε Κυβέρνηση μειοψηφίας λαϊκής. Από 54% έφθασε στο 42%. Μία μειοψηφία μόνο του Έλληνικού Λαού τήν εμπιστεύεται να αντιμετώπισει τά μεγάλα εθνικά προβλήματα.

Έάν δέν είχε τό νόμο της παραμορφωτικής αναλογικής, βέβαια, δέν θά ήταν στα κυβερνητικά έδώλια ή παρούσα Κυβέρνηση, αλλά κάποια άλλη. Και αν δέν υπήρχε ή θεωρία της «άντιενότητας» του αγαπητού κ. Παπανδρέου, πάλι δέν θά ήταν ή Κυβέρνησή μας, Κυβέρνηση υπό τόν κ. Καραμανλή. Γιατί αν τό ποσοστό, πού πήρε τό ΠΑ.ΣΟ.Κ. είχε προστεθεί στο ποσοστό της ΕΔΗΚ τό σύνολο θά έφθανε τό 37%. Και τότε ό κ. Καραμανλής θά είχε κάτω από 150 έδρες.

Κέρδισε ό κ. Παπανδρέου τήν αξιωματική αντιπολίτευση, αλλά δώρισε τήν Κυβέρνηση στον κ. Καραμανλή. Αυτό πρέπει να τό πούμε με κάθε ειλικρίνεια.

(*) Έάν ή δεξιά είναι ένωμένη ή Νέα Δημοκρατία θά εδύλατο σήμερα 200 έδρες — 20 δεξ., περισσότερες από Δ.π. προβλέπει τό Σύνταγμα γιά να είναι σε κάθε περίπτωση αυτοδυναμη — και τό ΠΑΣΟΚ 75 (8Α, «Κοινημερία» 1.1.78).

Κύριοι βουλευτές, ο νόμος αυτός είναι κάτι το εξωφρενικό. Πρέπει να ξέρετε ότι αν η διανομή των ψήφων της Αντιπολιτεύσεως ήτο κάπως διαφορετική, ο κ. Καραμανλής δεν θα ήταν και πάλι Πρωθυπουργός. Εάν τα δύο κόμματα ΠΑ.ΣΟ.Κ. και ΕΔΗΚ έπαιρναν αντίστοιχως 20 και 17% θα έμπαιναν και τα δύο στην Β' κατανομή. Τότε και πάλιν ο κ. Καραμανλής δεν θα ήταν πρωθυπουργός.

Έτσι, αν υπάρχει σήμερα Κυβέρνηση με πλειοψηφία 172 Βουλευτών, είναι τεχνητό κατασκεύασμα ενός νόμου, που παραβιάζει τη βασική έννοια του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος, την έννοια της Ισότητας.

Κύριοι, η ψήφος του Έλληνα, σύμφωνα με αυτόν το νόμο, παύει να είναι ίση. Τοῦ ενός είναι ίση και τοῦ άλλου είναι πιά ίση, γὰ νὰ χρησιμοποιήσω τὴν παραστατικὴ φράση τοῦ Τζώρτζι Ὀργουέλ. Ἀκοῦσατε, κύριοι, τί στοίχησε ἓνας βουλευτὴς στὰ κόμματα:

Ἡ Νέα Δημοκρατία γὰ νὰ βγάλει ἓνα Βουλευτὴ ἤθελε 12.480 ψήφους, τὸ ΠΑΣΟΚ 13.970, οἱ Νεοφιλελεύθεροι 27.780, ἡ ΕΔΗΚ 40.875, τὸ ΚΚΕ 43.653, ἡ Συμμαχία 69.880 καὶ ἡ Ἐθνικὴ Παράταξις 69.970 ψήφους. Αὐτὴ εἶναι ἡ μεταχείρισις τῆς ἐννοίας τῆς ἰσότητος τοῦ Έλληνα ἀπὸ τὸν ἐκλογικὸ νόμο. Πρέπει νὰ ξέρετε ἐπίσης ὅτι ὁ μέσος ὁρος γὰ τὴν ἐκλογὴ Βουλευτῆ — γὰ νὰ δεῖτε πὼς ἔχουν προμοδοτηθεῖ τὰ Κόμματα — εἶναι 16.950 ψηφοφόροι.

Η ΠΟΛΩΣΗ

Κύριοι, αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα δίνει καὶ τὴν ἰδιότυπη φυσιογνωμία του στὸ Κοινοβούλιό μας. Στὰ Κυβερνητικὰ ἐδῶλια ὑπάρχει ἡ Συμπόλιτευση ποῦ ἀνήκει στὴ Δεξιά μὲ 172 Βουλευτὲς. Ἀπέναντί της, στὴν Ἀβωματικὴ Ἀντιπολίτευση, εἶναι 93 Βουλευτὲς. Καὶ ἐὰν προσθέσουμε καὶ τὸ ΚΚΕ, ἔχουμε περίπου 104 Βουλευτὲς ποῦ ἀνήκουν στὴ Μαρξιστικὴ ἰδεολογία. Ἔτσι, ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά ἔχουμε τὴν παλιὰ Δεξιά καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἔχουμε ὡς ἀντίπαλη παράταξι τὰ δύο Μαρξιστικὰ Κόμματα.

Ξέρετε ὅτι ἐγὼ δὲν κατέχομαι ἀπὸ καμιά μισαλλοδοξία. Ἐγὼ σέβομαι καὶ θεωρῶ τὴ μαρξιστικὴ θεωρία ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ χρησιμώτερα διανοητικὰ ἐργαλεῖα τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν δέχομαι ὅμως οὔτε τὴν ἀποκλειστικότητα της, οὔτε τὴν ἐπάρκειά της. Καὶ γνωρίζω ὅτι, ὅταν οἱ συντεταγμένες ἀντίπαλες πολιτικὲς παρατάξεις διαφέρουν τόσο πολὺ, στὴν Ἑλλάδα τουλάχιστα, ἀδυνατοῦσατε σὲ καταστάσεις πολὺ ἐπικίνδυνες.

Κύριοι, βρισκόμαστε πρὸ μιᾶς παλωμένης Βουλῆς. Ὑπάρχει αὐτὴ ἡ πραγματικότητα τῆς πόλωσης. Τὸ ὑπογραμμίζω, γιατί οἱ 15 Βουλευτὲς τῆς ΕΔΗΚ ἀποτελοῦν τὴν ἀσπίδα τοῦ Έθνους γὰ νὰ ἀποτρα-

πούν οι κίνδυνοι και για να εξασφαλισθεί η ομαλότητα των πολιτικών εξελίξεων.

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΟΥ 1975

Κύριοι, πριν μπώ στη συστηματική θεώρηση των θέσεων του κ. Πρωθυπουργού, θά ήθελα να κάνω μία δήλωση: Υπάρχει το Σύνταγμα, που όλοι σεβόμαστε. Άλλά ούτε αυτή η Βουλή θά πρέπει να ξεχάσει ότι το Σύνταγμα αυτό δεν ψηφίστηκε από την Αντιπολίτευση, από αλόκληρη την Αντιπολίτευση. Ή Αντιπολίτευση απέσχε. Έν τούτοις το σεβόμαστε. Γιατί, μέχρις ότου έρθει η ώρα της αναθεώρησης, είναι το Σύνταγμα της Χώρας.

Ήδη απέδειξε πως δεν ανταποκρίνεται στις ελληνικές ανάγκες. Και αν κάνω την υπόμνηση αυτή, είναι για να φροντίσουμε όλοι μας τα μειονεκτήματά του να τα περιορίσουμε, όσο τον δυνατόν περισσότερα, για να εξασφαλισθεί η πολιτική ήρεμία του Έθνους. Για να μπορέσει να γίνει αυτό, πρέπει νόμοι, που παραβιάζουν την ισότητα των Ελλήνων να μην ξαναέρθουν στην Βουλή. Νόμοι όπως π.χ. ο έκτακτικός, ο νόμος 330 κ.λπ.

Κύριοι Βουλευτές, δεν πρέπει η Κυβέρνηση, έπιωφελούμενη από τις ασάφειες των διατάξεων όρισμένων άρθρων του Συντάγματος και ιδιαίτερα των άρθρων περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να προσπαθήσει με νέους νόμους να μειώσει ή και να άρνηθεί βασικά δικαιώματα του Έλληνα, ως πολίτη και ως άνθρωπου.

Νομίζω ότι η Κυβέρνηση πρέπει να άποσαφηνίσει το θέμα που έδημιούργησε η άπαρξη του περίφημου Ψηφίσματος του 1952, που νόθευσε το Δημοκρατικό Πολίτευμα της Χώρας, γιατί η άπαρξη του δημιουργεί μεγάλα προβλήματα στη Διοίκηση και τη Δικαιοσύνη.

Κύριοι Βουλευτές, θά πρέπει η Κυβέρνηση το ταχύτερο να λύσει το θέμα αυτό. Έπίσης η Κυβέρνηση πρέπει να φέρει το ταχύτερο μερικούς θεσμικούς νόμους, που είναι προϋπόθεση για την καλύτερη λειτουργία του Πολιτεύματος. Ό κ. Κανελλάπουλος προχθές άνεφερε τον νόμο για την χρηματοδότηση των Κομμάτων. Συμφωνώ μαζί του. Υπάρχει ο νόμος, που πρέπει έπίσης να έλθει σύντομα έδώ, για την ανεξαρτησία της στρατιωτικής δικαιοσύνης. Υπάρχουν και τόσοι άλλοι νόμοι.

Υπογραμμίζω το γεγονός ότι σεβόμαστε το Σύνταγμα. Έχουμε διαπισώσει όμως τις ανεπάρκειές του και πρέπει το ταχύτερο να φροντίσουμε να δώσουμε την έντύπωση, ότι μπορεί να το κάνουμε άρκετά εύκαμπτο στην έφαρμογή του, ώστε και ο θεσμός της Προεδρίας της Δημοκρατίας να μη θεωρείται συμβολικός, αλλά να άποκτήσει περιεχόμενα.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Κύριοι Βουλευτές, μπαίνω στο θέμα της εξωτερικής πολιτικής. Θα ακολουθήσω τόν κ. Πρόεδρο της Κυβερνήσεως, στη σειρά της θεωρήσεως της πολιτικής πραγματικότητας, που έκανε.

Κύριοι, η Έλλάς υπάρχει σαν κράτος, όχι χάρη στην έλεγχασύνη ή την άνοχη κάποιου μεγάλου. Υπάρχει, γιατί μπόρεσε αυτός ο λαός, στο σπουδαίο αυτό της Ιστορίας, να διατηρήσει και την ύπασταση και την ύπαρξη του επί 3.000 χρόνια.

Είμαστε σέ μια από τις πιο κρίσιμες, κρίριες στρατηγικές θέσεις σπών κόσμο. Αυτό όμως δέν είναι αίτια για την καταδίκη μας σέ ύπαστέλεια. Είναι τίτλος για να έχουμε πάντοτε μια πρώτη, μια σεβαστή θέση ανάμεσα στην κοινωνία των πολιτισμένων κρατών, ακόμα άνάμεσα και στους πιο μεγάλους.

Αυτή ήταν η θεώρηση της γεωγραφικής θέσεως της Έλλάδας που άδύγησε τó Βενιζέλο να μεγαλαυρήσει, ενώ οι αντίπαλοι του, όπως επίσης και πολλοί άλλοι που προηγήθηκαν ή ήρθαν ύστερα άπ' αυτόν, έχοντας άλλη εκτίμηση της θέσεως αυτής, άδουγήθηκαν σέ πράξεις δουλικότητας, σέ πράξεις ύπαστέλειας, που ζημίωσαν την Χώρα.

Κύριοι, μπήκαμε στο ΝΑΤΟ σπó 1952. Μπήκαμε γιατί τότε σχεδόν ή παμνηφία του πολιτικού κόσμου είχε συμφωνήσει ότι για τή διατήρηση της άκεραιότητας της Χώρας έπρεπε να πάμε στο ΝΑΤΟ. Πήγαμε όμως στη Λισαβόνα και ύπογράψαμε σαν άμύοιμοι Έταίροι. Δυστυχώς, επί Κυβερνήσεως Παπάγου, τó 1953, άταν ύπογράφηκαν οι πρώτες διμερείς έλληνοαμερικανικές συμφωνίες — για να έφαρμοσθεί ή βασική συμφωνία — άρχισαμε να δεχόμαστε τó καθεστώς της ύπαστέλειας. Άπό τó 1953 και έδω άπάρχει μια σειρά διμερών συμφωνιών με τούς Άμερικανούς, που σιγά-σιγά μας κατέβασε σπó καθεστώς της ύπαστέλειας.

Κύριοι, πήγαμε στο ΝΑΤΟ για να προστατεύσουμε τó σύνορά μας. Και τó όξύμωρο σήμερα είναι, ότι τó σύνορά μας δέν κινδυνεύουν παρά μόνον άπό τó ΝΑΤΟ. Είναι πρωτοφανής ή άνατροπή αυτής της καταστάσεως.

Πολύ δίκαια ή Κυβέρνηση άποφάσισε, ύστερα άπό τήν τραγωδία της Κύπρου, και τήν Ιταμότητα της γεπονικής, που νομίζαμε φίλης χώρας, να φύγει άπό τó στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ.

Άλλά, κύριοι, δε δούμε τί σημαίνει στρατιωτικό σκέλος. Ή Κυβέρνηση έδωσε μια έρμηνεία, που τó στερεί κάθε σημασίας. Τó στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ είναι πρώτα άπό όλα οι Άμερικανικές βάσεις. Όλα τó άλλα είναι θέματα δευτερεύοντα.

Όταν άποφασίσαμε να φύγουμε άπό τó στρατιωτικό σκέλος, τó

πρώτο που έπρεπε να καταγγελθεί ήταν οι βάσεις. Ή Κυβέρνηση παρέδχησε και ακολουθήσε έσφαλμένη οδό. Άφησε τις βάσεις. Έφυγε από το λεγόμενο στρατιωτικό σκέλος και έτσι ευχαρίστησε τους Τούρκους και ανακούφισε τους Άμερικανούς.

Γιά να αντιληφθήτε την διαφορά, σάς αναφέρω την περίπτωση του Κομμουνιστικού Κόμματος της Πορτογαλίας. Όταν είχε τεθεί θέμα σχέσεως Πορτογαλίας και ΝΑΤΟ, είπαν τότε οι Πορτογάλοι Κομμουνιστές: «Έμεις θα μένουμε στο ΝΑΤΟ, οι βάσεις των Άμερικανών στις Άζόρες να φύγουν. Να καταγγείλουμε τις βάσεις των Άζωρών». Και ήταν θαυματοουργή ή θέση αυτή, γιατί άμέσως άλλαξε ή κατάσταση στις σχέσεις της χώρας με την Συμμαχία.

Άν και έμεις ζητούσαμε να φύγουν οι βάσεις, τότε ή Άμερική θα αισθανόταν την πίεση. Και σάς λέγω, δεδομένης της στρατηγικής σημασίας του Έλληνικού χώρου, ιδιαίτερα της Κρήτης και των νησιών, θα μπορούσαμε να πετύχουμε και τή λύση του Κυπριακού. Και να σταματήσουμε επίσης την Παρότητα των Τούρκων στο Αίγαίο. Άν λέγαμε στους Άμερικανούς «ή παίρνετε τους Τούρκους από την Κύπρο, ή θα χάσετε την Κρήτη και τις άλλες βάσεις», είμαι βέβαιος ότι ή κατάσταση θα ήταν σήμερα έντελώς διαφορετική. Και δέν σάς το λέγω θεωρητικά. Όπως ξέρετε, είχα τὸ θλιβερό προνόμιο τή στιγμή που έπεσε ή δικτατορία να είμαι στην Άμερική. Και συνομιλητές μου τότε ήσαν αρκετοί από τους έπιστημότερους Άμερικανούς που είναι και σήμερα ακόμη ή στο Πεντάγωνο ή στο Υπουργείο Έξωτερικών. Και από αυτούς άπεκόμισα τήν έντύπωση αυτή. Και είπα τότε, Δέν μιλούσα θεωρητικά οότε από προκατάληψη.

Μιλούσα μετά γνώσεως λόγου. Και να σάς πώ γιατί μιλούσα μετά γνώσεως λόγου: Ή στρατηγική θέση της Ελλάδος, ή ύπαρξη των βάσεων, εξασφαλίζει τήν παρουσία του Άμερικανικού Στόλου στη Μεσόγειο. Άν οι Άμερικανοί χάσουν τήν Κρήτη και τὰ νησιά μας δέν μπορούν να έχουν τὸν 6ο Στόλο στη Μεσόγειο.

Ή υπερβολική προβολή της στρατηγικής σημασίας της Τουρκίας είναι ένα τέχνασμα. Έξυπηρετεί έτσι ή Άμερική άλλες σκοπιμότητες. Δέν έχει για τήν Άμερική στρατηγική σημασία, παρά μόνο έντελώς δευτερεύουσα, ή Τουρκία. Θέλει να έξυπηρετήσει άλλους σκοπούς μέσω της Τουρκίας — όχι βέβαια τήν άμυνα της Εύρώπης — και γι' αυτό τήν περιποιείται, έφ' όσον έμδς μας έχει ως «εεδομένους». Έπειδή νομίζει ότι έμεις εάνήκομε στη Δύση άπωσθήποτε, γι' αυτό μεταχειρίζεται έτσι τήν Τουρκία, και γι' αυτό μεταχειρίζεται έτσι έμδς.

Κύριοι, έγω πιστεύω, ότι είμαστε Εύρωπαίοι. Και είμαστε Εύρω-

παίει γιατί και γεωγραφικά και από άποψη πολιτισμού είμαστε Εύρωπη.

Δέν δέχομαι, όμως, μοιραστικά τη θέση ότι «άνήκουμε στη Δύση». Δύση είναι κάτι άλλο. Δύση είναι ένα πλέγμα οικονομικών και στρατηγικών συμφερόντων, που αν έχουμε την αφέλεια να δεχθούμε δεκτικά, θα διακινδυνεύσουμε και την υπόστασή μας και την φυσιογνωμία μας.

Στο ΝΑΤΟ, γιατί δέν κρατήσαμε τη σωστή πολιτική, γιατί αυτό που είπαμε «βγαίνουμε από το στρατιωτικό σκέλος» δέν συνδυάστηκε με την καταγγελία των βάσεων, και άκόμα χειρότερα δέν εφαρμόστηκε ούτε στο ασθενέστερο μέρος τους — γιατί πράγματι ούδέποτε παύσαμε να συνεργαζόμαστε στρατιωτικά με το ΝΑΤΟ — καταλήξαμε στο να εκδηλώνεται η Ιταμότητα της Τουρκίας χρόνο με το χρόνο μεγαλύτερη.

Τό 1975 προβάλλουν οι Τούρκοι τις αξιώσεις τους για τόν έναίριο χώρο της Έλλάδας. Τό 1976 ζητάνε τήν ύφαλοκρηπίδα. Τό 1977 διατυπώνουν αξιώσεις για τά νησιά και τήν Θράκη. Άν συνεχισθεί αυτό τό πράγμα, που θά πάμε;

Αυτό είναι τό άμείλικτο έρώτημα. Και ενώ ή Κυβέρνηση δέν έθεσε θέμα βάσεων, όπως τό λέγω, ακολούθησε μιά έντελώς αντίθετη από τήν επιβαλλόμενη γραμμή. Άρχισε να συζητά για άναθεωρήσεις. Δέν στενοχωρούν τούς Άμερικανούς οι άναθεωρήσεις. Γιατί όσες άναθεωρήσεις και άν γίνουν, οι βάσεις θά είναι πάντα Άμερικανικές.

Είναι άσπετο γά λέμε ότι, επειδή θά βάλουμε άπ' έξω τή σημαία μας ή θά βάλουμε κάποιον τσολιά να φυλάει τήν είσοδο, θά έλέγχουμε τις βάσεις. Οι βάσεις που λειτουργούν στην Έλλάδα, έξερετε από ποιόν έλέγχονται; Έλέγχονται από τόν ίδιο τόν Πρόεδρο της Άμερικής, που — όπου κι άν πάει — συνοδεύεται πάντοτε από ένα βοηθό του μ' ένα μικρό τσαντάκι, με τό όποιο εκείνος θά δώσει ένδεχομένως τό σήμα για τήν οποιαδήποτε ένεργοποίηση των βάσεων.

Όποία αφέλεια λοιπόν να λέμε ότι θά κάνουμε άναθεωρήσεις και θά κάνουμε τις βάσεις έλληνικές! Είναι τό άποκορύφωμα της αφέλειας!

Και πρέπει να σάς πω ότι οι βάσεις στην Έλλάδα, δέν είναι βάσεις για τήν άμυνα της Εύρώπης, ούτε βέβαια της Έλλάδας. Και τό έπαχίρημα αυτό πρέπει να τό ξέρουμε, όταν μάς τό προβάλλουν. Οι βάσεις αυτές είναι έτσι οργανωμένες, ώστε να ύπηρετούν στρατηγικά συμφέροντα πέραν της Μεσογείου και της Εύρώπης. Είναι βάσεις ιδίως για τή Μέση Άνατολή. Θέλετε τήν απόδειξη; Όσες φορές

ζητήσει ή Κυβέρνησή μας αναθεώρηση, τί της λένε: «Μά αυτά ισχύουν στις Φιλιππίνες. Πώς να τ' αλλάξουμε, αφού ισχύουν και στις Φιλιππίνες».

— Άν οι βάσεις αυτές ήταν για να εξυτηρηθήσουν Έλληνικά συμφέροντα ή Ευρωπαϊκά, σούδέποτε ο φίλος μου ο Στέρν, ο συνομιλητής της Αμερικανικής Πρεσβείας για την αναθεώρηση της Συμφωνίας των βάσεων, θα έλεγε: «Πώς να κάνω αυτή την παραχώρηση, όταν οι Φιλιππίνες έχουν την ίδια δέσμευση και θα φωνάζουν και αυτές να αλλάξουμε τις συμφωνίες».

Κύριοι συνάδελφοι, υπήρξε λάθος τὸ θέμα τῆς αναθεωρήσεως. Καί κάποτε, γιατί ή Τουρκία, για να διευκολυνθεί για τή λύση τοῦ «μπάρκο», ἔκανε μιὰ συμφωνία 1,5 δισεκατομμυρίου δολλαρίων με τόν ψυχорραγοῦντα Κίσιγκερ, πήγαμε καί κάμαμε μιὰ ἀνάλογη συμφωνία, πού ἔκοψε τὰ πόδια δλων, δσοι στό Κογκρέσσο, καί μάλιστα τῶν Ἑλληνοαμερικανῶν, ὑπερασπιζόνται τὰ ἑλληνικά δίκαια. Σήμερα, ὅπως μᾶς ἀνακοίνωσε ὁ κ. Πρωθυπουργός, εἴμαστε ἔτοιμοι νά ὑπογράψουμε τή νέα σύμβαση περί βάσεων, νά ξαναγυρίσουμε στό ΝΑΤΟ. Ὅταν θά συντελεσθοῦν αὐτά δέν θά ἔχουμε κανένα μέσο πίεσεως τῶν Ἀμερικανῶν καί τῶν Τούρκων. Θά παραδοθοῦμε στήν ἐλεημοσύνη καί τόν οἶκτο τοῦ μεγάλου συμμάχου μας. Ὅταν συντελεστοῦν ὅλα αὐτά θά εἶναι μιὰ ἀποφράδα μέρα για τήν Ἑλλάδα.

Κύριοι, ὁ τουρκικός σωβινισμός εἶναι ἀναγκαῖος για τήν ἰθύνουσα τάξη τῆς Τουρκίας. Ὑπάρχει φοβερό χάσμα μεταξύ τῆς ἡγετίδας τάξης τῆς Τουρκίας καί τοῦ λαοῦ τῆς. Φοβοῦνται τήν κοινωνική ἀνατροπή, καί βρίσκουν διέξοδο σ' αὐτόν τόν παθισσμένο σωβινισμό. Αὐτός εἶναι σάν τήν ἴγρη, πού, όταν τῆς δώσεις λίγο αἷμα, θά ἀνοίξει ή ἀρεξή τῆς καί δέν θά χορτάσει ποτέ. Οἱ Η.Π.Α. ἐκμεταλλεύονται αὐτόν τόν σωβινισμό καί τόν ὑπαθάλπουν για τὰ συμφέροντά τους.

Ἀρχίσαμε κουβέντα για τόν ἐνοῦριο χῶρο, θέμα πού εἶχε λυθεῖ πρὶν ἀπό 20 χρόνια, με τή σύμβαση τῆς F.I.R. Κατόπιν, για τὸ θέμα τῆς ὕφαλοκρητίδας. Ὑπάρχει βέβαια θέμα ἀπό τή συμφωνία τοῦ 1958 τῆς Γενεύης, πού καθορίζει τὰ δίκαιά μας: Τὸ θέμα τῆς ἀριθμητικῆς τῆς ὕφαλοκρητίδας. Εἶναι θέμα ἐντελῶς τεχνικό, δέν εἶναι θέμα ἀρχῆς. Δέν εἶναι δυνατόν νά ἐμφανίζεται νά ἔχει ή Τουρκία διεκδικήσεις σέ βάρος τῆς Ἑλληνικῆς ὕφαλοκρητίδας. Τis ἴδιες «διεκδικήσεις» ἔχουμε καί ἐμεῖς. Ἀσφαλῶς πρέπει νά χαραχθεῖ κάποτε ἀπό τεχνικούς μιὰ διαχωριστική γραμμή. Ἡ Κυβέρνηση στή μεγαλοθυμία τῆς καί στήν ὑποχωρητικότητα τῆς προσέφυγε στό Δικαστήριο τῆς Χάγης. Βέβαια ή Τουρκία ἤξερε ὅτι στή Χάγη δέν μπορούσε νά κάμει τίποτα. Δέν εἶχε κανένα δίκιο. Ἐκαμε τόν δύσκολο,

άφου στην αρχή φαινόταν ότι ήθελε να πάει. 'Αλλά η Κυβέρνησή μας τὸ χάλασε εὐθύς ἀμέσως. Πήγε ταυτόχρονα στὸ Συμβούλιο 'Ασφαλείας. Πού με τὴν περίφημη «συμβιβαστική» ἀπόφασή του, ἔδωσε τὰ χέρια τοῦ Δικαστηρίου τῆς Χάγης. Καὶ συνεχίζει ἡ Κυβέρνηση τὸ λάθος αὐτό.

Γιατί οἱ προχθεσινές συμφωνίες τοῦ κ. Παπαληγοῦρα νὰ ξαναρχίσει κουβέντες μετὰ τὸν κ. Τσαγκαλογιαγκίλ πάλι δένουν τὰ χέρια τοῦ Δικαστηρίου τῆς Χάγης. Καὶ «Κύριος αἶδε», πού θὰ ἀδηγηθοῦμε με αὐτές τίς ὑποχωρήσεις καὶ παλινδρομήσεις.

Κύριοι, βλέπετε, λοιπόν, ὅτι ἡ γραμμή, πού ἀκολουθεῖ ἡ Κυβέρνηση γιὰ τὴ διασφάλιση — τίνος; τῆς ἐδοφικῆς μας ἀκεραιότητας — γιατί δέν πρόκειται γιὰ τίποτα μικρότερο — τέθηκε θέμα συνόρων τοῦ Κράτους τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάννης.

Ξέρετε ὅτι ἀπὸ τὸ 1923 εἶχαν ρυθμιστεῖ ὀριστικὰ τὰ σύνορά μας. Καὶ τώρα τίθεται θέμα καὶ ἡ Κυβέρνησή μας τὸ συζητεῖ. 'Ἡ ὑποχωρητικότητα αὐτή, ἡ συνεχῆς, μὲς προκαλεῖ πολὺ μεγάλες ἀνησυχίες. Καὶ εἶμαι εὐτυχῆς, γιατί αὐτὴ τὴ στιγμή ἀπὸ τὸ βῆμα αὐτό μοῦ δίνεται ἡ εὐκαιρία νὰ τίς διατυπώσω.

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Καὶ ἐρχομαι τώρα στὸ μεγάλο θέμα τῆς Κύπρου, στὴν τραγωδία τῆς Κύπρου, τὴν ἀνείπωτη. Σ' αὐτὴ τὴν τραγωδία, πού καὶ σήμερα ἀκόμα κάνει νὰ σφραδάζει ἡ καρδιά μας, μετὰ τὸ ἐπεισόδιο τῆς ἀπαγωγῆς τοῦ γιοῦ τοῦ Προέδρου τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας. 'Επεισόδιο, πού ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἐχθρὸς εἶναι μέσα στὰ σπλάγχνα μας, καὶ ὅτι ὁ χειρότερος κίνδυνος γιὰ τὸν 'Ελληνισμό τῆς Κύπρου, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν 'Ελλάδα, ἐνωμασιώνεται σὲ κάποιους ἀνδρῖους 'Ελληνες πού γίνονται, μίσθαρνα ἢ μὴ, ὄργανα ξένων ἀφεντικῶν. Εὐχόμεσθε βέβαια ὅλοι, τὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ νὰ μὴ καταλήξει σὲ τραγωδία γιὰ τὴν οἰκογένεια τοῦ Προέδρου τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας. Καὶ ἀντὶ νὰ ἀδηγήσει σὲ καταστροφή, νὰ εἶναι εὐκαιρία, ὥστε νὰ χαλυβδωθεί ἀκόμη περισσότερο ἡ ἐνότητα τοῦ Κυπριακοῦ 'Ελληνισμοῦ, πράγμα πού θὰ ἐκφράσει — ἐλπίζω — ἡ μοναδικὴ ὑποψηφιότητα κατὰ τίς προσεχεῖς Προεδρικές ἐκλογές.

Κύριοι, πού βρισκόμαστε τὴν 1.11.1974; Τὴν 1.11.1974 τὸ 'Ἠνωμένο Ἔθνη πήραν μὴ ἀπόφαση μετὰ τὴν ὁποῖαν ἔλεγαν γιὰ τὸ Κυπριακό:

Πρῶτον, νὰ φύγουν τὰ Τουρκικὰ στρατεύματα ἀπὸ τὴν Κύπρο. Δεύτερον, νὰ ἐπανέλθουν οἱ πρόσφυγες στὰ σπίτια τους καὶ, τρίτον, νὰ διατηρηθεῖ τὸ ἐνιαῖον Κράτος τῆς Κύπρου.

Σήμερα πού βρισκόμαστε; Σήμερα ἔχουμε ἀποδεχθεῖ — νὰ μὴν

μασάμε τὰ Λόγια μας — τὴν διζωνική, αὐτὴ ποὺ θεωροῦσαμε καταστροφή μέχρι τὸ πραξικόπημα. Καὶ κουβεντάζουμε γιὰ μερικά ποσοστά, πάνω ἢ κάτω, ποὺ θὰ μᾶς παραχωρήσουν οἱ Τούρκοι. Ἐχει σχεδὸν ἐγκαταλειφθεῖ ἡ ὑπόθεση τοῦ ἐνιαίου Κράτους καὶ συζητοῦμε γιὰ μιὰ πολὺ ἀσθενῆ Κεντρικὴ Κυβέρνηση. Παρ' ὀλίγον νὰ ξεχάσουμε ἀκόμη καὶ τοὺς ἀγνωσμένους. Εὐτυχῶς, ποὺ μόλις χθὲς πᾶρθηκε κάποια ἀπόφαση, ποὺ ξαναζωντανεύει τὸ διεθνὲς ἐνδιαφέρον.

Κύριοι, γιατί φθάσαμε στὴ σημερινὴ κατάσταση; Γιατί, ἀντὶ νὰ ἀξιοποιήσουμε τὶς ἀποφάσεις τοῦ Ο.Η.Ε., ἀντὶ νὰ ποῦμε ἐδὲν ἀρχίζουμε κουβέντα μὲ κανένα, πρὶν φύγουν οἱ Τούρκοι ἀπὸ τὴν Κύπρο, ἀρχίσαμε τὰ σοῦ 'πα καὶ τὰ μοῦ 'πες, μία στὸ ΝΑΤΟ καὶ μία στὶς Βρυξέλλες. Καὶ κάθε τόσο βρισκόμαστε ἀγκυλωτὰ μὲ τοὺς Τούρκους καὶ συζητοῦμε. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι οἱ Τούρκοι ἀποθρασύνθηκαν καὶ ὅτι σιγά - σιγά — καὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ κυρίου CLIFFORD — βρεθήκαμε στὴν σημερινὴ κατάσταση, ποὺ ὅλοι μας πιστεύουμε ὅτι ὁδηγεῖ στὴ χειρότερη λύση: τὴ διζωνική.

Κύριοι, ἐπειδὴ μιᾶ ἀπὸ τὰ βήμα αὐτὰ καὶ νομίζω ὅτι εἶναι ἱστορικές οἱ στιγμές, θὰ ἤθελα νὰ ἀπευθύνω πρὸς τὸν κ. Πρωθυπουργὸ ἓνα ἐρώτημα: Στὴ συνεδρία τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου Κύπρου, στὶς 8.3.1976, ὁ κ. Κληρίδης ἀνάφερε ὀρισμένες ἀπόψεις τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος. Σὺς διαβάζω τὸ κείμενο, γιατί κυκλοφορεῖ — ξένοι διπλωμάτες μοῦ τὸ ἔδωσαν — καὶ ἔτσι δὲν μπορῶ νὰ κατηγορηθῶ ὅτι μεταχειρίζομαι μυστικά, εἴτε τῆς Κύπρου εἴτε τῆς Ἑλλάδος. Εἶπε λοιπὸν ὁ κ. Κληρίδης, ποὺ εἶχε ἐπιστρέψει τὴν προηγουμένη ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ὡς ἀπόψεις τοῦ κ. Καραμανλῆ: «Ὁ χρόνος ἐργάζεται ἐναντίον τῶν συμφερόντων τῶν Ἑλληνοκυπρίων... Πρὸσωπικῶς φρονῶ ὅτι ὑπὸ τὰς περιστάσεις, ἡ πλέον συμφέρουσα διὰ τὴν Ἑλληνοκυπριακὴν πλευρὰν λύσις εἶναι ἡ διζωνικὴ λύσις μὲ ἀσθενῆ Κεντρικὴν Κυβέρνηση, ἥτις δὲν θὰ παρέχη εἰς τοὺς Τουρκοκυπρίους τὴν εὐχέρειαν παρεμποδίσεως τῆς ἀναπτύξεως τῶν Ἑλληνοκυπρίων οὔτε πηγὴν νέων προστριβῶν μεταξὺ τῶν δύο πλευρῶν». Αὐτὴ εἶναι ἀκριβὴς περικοπὴ ἀπὸ τὰ Ἐπίσημα Πρακτικά, τὰ ὁποῖα μοῦ ἔδωσε ξένος διπλωμάτης. Περιμένω ἀπάντηση, γιατί νόμιζα ὅτι θὰ ὑπῆρχε μία διάφευση ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση. Κύριοι, ἐὰν εἶναι ἔτσι τὰ πράγματα, τότε ἐφθάσαμε στὴ διζωνική, γιατί τὴ συμβουλή ἔδωσε καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις!...

Αὐτὴ εἶναι ἡ κατάσταση στὴν ὁποία βρισκόμαστε. Στὸ Συμβούλιο τῶν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων ἀπαλλάχτηκε σχεδὸν ἡ Τουρκία γιὰ τὰ ἐγκλήματα τῆς Κύπρου!

Αὐτὴ εἶναι ἡ κατάσταση στὴν ὁποῖαν βρισκόμαστε. Στὸν διεθνὲς ὀρίζοντα τὰ πράγματα εἶναι σκοτεινὰ καὶ ἐπικίνδυνα. Τὸ ἐπεισόδιο

της άπαγωγής του υιού του κ. Κυπριανού, όπως με πληροφορούν τη στιγμή αυτή, τελειώνει καλά. Άποτελεί όμως μια τραγική ύπόμνηση του γεγονότος ότι ο έχθρος έμφωλεύει στα σπλάχνα μας.

Κύριοι, θα τελειώσω εδώ τη θεώρηση της έξωτερικής πολιτικής. Πρέπει να προσθέσω, ότι στην πολιτική αυτή των συνεχών ύποχωρήσεων, βοηθός της Κυβερνήσεως και οργανός της είναι το Υπουργείο Έξωτερικών, που διατηρεί άμετάβλητη τη μορφή της χουντικής του συγκροτήσεως.

Πρέπει επίσης να σας πώ, ότι κατά την ένασκηση της πολιτικής αυτής άγνοήθηκε ένας μεγάλος παράγοντας, που διαθέτουμε όσο κανένα άλλο Κράτος έμεις οι Έλληνες.

Ο Έλληνισμός της διασποράς. Στην Άμερική έχουμε Έλληνες πανίσχυρους που εάν έκνητοποιούντο, ή θέση μας και στο ΝΑΤΟ άσφαλώς θα ήταν έντελώς διαφορετική.

Κύριοι, σας περιέγραφα την σημερινή διεθνή κατάσταση και πώς φθάσαμε έως εδώ. Είναι προϊόν σε ένα μεγάλο βαθμό — όχι άποκλειστικά — σε ένα μεγάλο βαθμό, της πολιτικής των συνεχών ύποχωρήσεων που άσκησε ή Κυβέρνηση της τριετίας.

Κύριοι, όφείλω να όμολογήσω, ότι ή ύποχωρητικότητα αυτή μου θυμίζει μια άλλη Ιστορική περίπτωση. Έκείνη του μακαρίτη Νέβιλ Τσάμπερλειν. Και εκείνος είχε να αντιμετώπισει την έπιθετικότητα, την Ιταμότητα και την κτηνωδία του Χίτλερ. Και ένόμισε, ότι την τίγρη του Χίτλερ θα μπορούσε να χορτάσει με μερικές εύγένεις και παραχωρήσεις. Οδήγήθηκε στην κατασχύνη του Μονάχου και στην πόλεμο.

Υπογραμίζω το προηγούμενο, με την εύχη να μη φθάσουμε ποτέ σε νέες συνθήκες τύπου Ζυρίχης. Γιατί αν θα ξαναπάμε σε κάτι τέτοιες, τότε ή έξουθένωση της Χώρας μας είναι βέβαιη.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Κύριοι Βουλευτές, ύπάρχει και το θέμα της Κοινής Άγοράς, πριν φύγουμε από τις έξωτερικές σχέσεις της Χώρας.

Συμφωνώ με την ένταξη της Ελλάδας στην Κοινή Άγορά και μίλησα από τους πρώτους για την Ένωμένη Εύρώπη. Αυτό ήταν το δράμα, που συλλάβαμε στην πόλεμο, το δράμα της Ένωμένης Εύρώπης, που θα μας έσωζε από τους δύο μεγάλους της γης. Είμαι υπέρ της ένταξεως στην Κοινή Άγορά και το Κόμμα μας έχει προμαχήσει για την ένταξη στην Κοινή Άγορά. Και ξέρετε γιατί τη θέλουμε; Ένας από τους σπουδαιότερους λόγους είναι για τους άγρότες μας.

Υπήρχαν μεγάλες άμφιβολίες στην άρχή, εάν θα άντεχε ή βιομηχανία μας. Θυμάμαι τις συζητήσεις που είχα με τον φίλο κ. Ηλιού.

πού τότε είχε την αποψη μαζί με προσωπικότητες της 'Αριστεράς και της Δεξιάς ότι θα έσβηνε η βιομηχανία μας μέσα στην Κοινή 'Αγορά.

'Αποδείχθηκε ότι η βιομηχανία μας θέρριψε μετά την σύνδεση.

'Εμείς οι λιγώτερο εύφάνταστοι, υποστηρίζαμε από τότε ότι η μόνη σωτηρία για την ελληνική γεωργία είναι η Κοινή 'Αγορά. Γιατί περιλαμβάνει εκατομμύρια καταναλωτών και οι συνθήκες ανταγωνισμού είναι πολύ καλύτερες για μας. Έχουμε καλύτερη ποιότητα προϊόντων. Άλλωστε υπό την πίεση της μεγάλης αγοράς θα μπορούσαμε να κάνουμε ευκολώτερο τον εκσυγχρονισμό των καλλιεργειών μας.

Κύριοι, όταν εφθασε η δικτατορία μας βρήκε στο μέσο των διαπραγματεύσεων για την έναρμόνιση της αγροτικής μας πολιτικής. Όταν έπεσε η δικτατορία, το πρώτο πράγμα που έπρεπε να κάνουμε ήταν να συνεχίσουμε τις προσπάθειες της αποκαταστάσεως των πραγμάτων στις συνθήκες του 1967. Να προσπαθήσουμε να πετύχουμε την έναρμόνιση και ύστερα να δούμε για την ένταξη. Γιατί αν πετυχαίναμε την έναρμόνιση θα είχαμε λύσει τα βασικά μας προβλήματα. Τι μας έμεινε; Τα θέματα τα βιομηχανικά είχαν λυθεί. Εάν λύναμε και τα γεωργικά, τότε θα πηγαίναμε με στραβό το κεφάλαιο για την ένταξη. Η Κυβέρνηση, δεν ξέρω για ποιούς λόγους, προτίμησε άλλο δρόμο. Ήθελε να κάνει την ένταξη απ' ευθείας και εγκατέλειψε τον στίβο της συνδέσεως. Και αυτή τη στιγμή δείτε τί πάθαμε: Δεν προχώρησε ούτε μιά ένταξη, ούτε ένα εκατοστό η έναρμόνιση. Αντίθετα βλέπουμε κι επιβάλλονται αντισταθμιστικές εισφορές σε ένα σωρό προϊόντα, και βλέπουμε ακόμη και ποσοτώσεις σε βιομηχανικά προϊόντα.

Επίσης δεν πετύχαμε να αξιοποιήσουμε το δεύτερο πρωτόκολλο χρηματοδοτήσεως, με την πρόφαση ότι δεν έχει επικυρωθεί ακόμη από όλα τα Κοινοβούλια των 9 Χωρών.

Καθημερινά η Κυβέρνηση μας λέγει ότι έπικειται η ένταξη μας στην ΕΟΚ. Και πέρασαν 2,5 χρόνια χωρίς να έχουμε κάνει ένα ουσιαστικό βήμα.

Κάποτε θα το κάνουμε, ίσως το 1980, ίσως το 1985. Τότε όμως υπάρχει ο κίνδυνος να έχει μεταβληθεί η γεωργική πολιτική της ΕΟΚ, και έτσι εμείς θα μπορούμε σε ένα μαγαζί, πού δεν θα έχει πλέον τα πλεονεκτήματα, πού θα είχε αν το 1974 ή το 1976 κατορθώναμε να μπορούμε έχοντας κάνει την έναρμόνιση.

Δεν θέλω να μπω σε λεπτομέρειες, αλλά έρωτώ: Είναι τρόπος αυτός με τον οποίο διεξάγουμε τις διαπραγματεύσεις; Υπάρχει μία 'Επιτροπή από 3—4 διακεκριμένους υπαλλήλους, πού μάχονται άπγνωσμένα έναντιόν των θηρίων της γραφειοκρατίας των τεχνοκρατών της ΕΟΚ και από πίσω τους δεν υπάρχει ούτε υποτυπώδης υπη-

ρεια. Οι τεχνοκράτες της ΕΟΚ μ'ας λένε στις άνεπίσημες επαφές μας: «Είστε καλά παιδιά και σ'ας θέλουμε. Άλλά καλά θ'α κάνετε να πάρετε και ένα δάσκαλο να σ'ας μάθει μερικά γράμματα».

Η κατάσταση στην ΕΟΚ, είναι αυτή. Και χωρίς να αναφερθώ σε όλες τις παραλείψεις της Κυβερνήσεως θ'α έπισημάνω μία απ' αυτές που είναι φοβερή. Έάν μπορούμε στην ΕΟΚ, πρέπει να διατηρήσουμε την έθνική μας φυσιογνωμία. Άς αφήσουμε τ'α οικονομικά θέματα. Έδώ υπάρχει κίνδυνος να χάσουμε τ'η φυσιογνωμία μας. Δέν έχει γνώση τ'ου θέματος η Κυβέρνηση. Τίποτα δέν έγινε για τ'ην διατήρηση της πολιτιστικής μας φυσιογνωμίας και έμεις, που είμαστε Εύρωπαίοι, φοβόμαστε φόβο μέγα.

Αυτά, κύριοι, σέ δ,τι αφορά τ'ην ΕΟΚ.

ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

Θ'α πρέπει όμως να αναφερθώ και στις Ένοπλες Δυνάμεις. Δέν μπορείς να κάνεις διπλωματία, αν δέν έχεις Ένοπλες Δυνάμεις. Είναι λάθος να νομίζουμε, ότι οι Ένοπλες Δυνάμεις είναι χρήσιμες μόνο για τ'όν πόλεμο. Οι Ένοπλες Δυνάμεις είναι απαραίτητες για να μπορείς να ασκήσεις ενεργό διπλωματία.

Γ'ι αυτό τ'ο Κόμμα μας περιβάλλει τις Ένοπλες Δυνάμεις με όλη του τ'ην αγάπη και τ'ην εμπιστοσύνη. Πιστεύει ότι οι Ένοπλες Δυνάμεις αποτελούνται από υπεύθυνους Έλληνες, που αγαπούν τ'ην Πατρίδα τους, όπως όποιοςδήποτε από μ'ας. Πρέπει να ξέρετε ότι τ'ο Κόμμα μας και αυτός που σ'ας όμιλει, και στην 7ετία δέν έχασαν ευκαιρία να πούν ότι τ'α έγκλημα της τυραννίας δέν ήταν έγκλημα τ'ων Ένόπλων Δυνάμεων, αλλά μιας μικρής σπειράς έπιτορκων αξιωματικών, πρακτόρων ξένων δυνάμεων, που κατόρθωσαν να έπιβληθούν στις Ένοπλες Δυνάμεις και με αυτές σ' όλόκληρη τ'η Χώρα.

Κύριοι συνάδελφοι, υποστηρίζουμε τ'ην Κυβέρνηση σέ δ,τι κάνει για τ'όν έξοπλισμό τ'ων Ένόπλων Δυνάμεων. Λυπούμαστε, που δέν προχώρησε στην πλήρη ανασύνταξή τους. Και λυπούμαστε, γιατί ό-κόμη ό νόμος «επερί Ιεραρχίας και προαγωγών» είναι ό δικτατορικός νόμος. Και τ'ούτο προκαλεί άνησυχία και πικρία στα στελέχη — ιδιαίτερα τ'α μέσα — τ'ων Ένόπλων Δυνάμεων.

Έλπίζω ότι η Κυβέρνηση θ'α θελήσει, τ'ο ταχύτερο, να θεραπεύσει και τ'ην κατάσταση αυτή.

Θ'α πρέπει όμως να πώ και κάτι άλλο: Οι Ένοπλες Δυνάμεις πρέπει να είναι υπηρέτες τ'ου Λαού, τ'ων έθνικών συμφερόντων, και μόνον. Άκουσα όρισμένες έρωπατροπίες στην Αθήνα σ'αυτή, και απ'ό τ'ην Δεξιά και απ'ό τ'ην Άριστερά. Καταλήφθηκα απ'ό φόβο. Πρ'ός Θεού, μακριά τ'α Κόμματα απ'ό τις Ένοπλες Δυνάμεις. Καήκαμε σ'ό

παρελθόν, ὅς μὴ ξανακοῦμε. Δὲν ἔχω νὰ προσφέρω πολλές θεωρητικές συμβουλές. Γι' αὐτὸ θὰ κάνω μιὰ πρακτικὴ εἰσήγηση καὶ ὡς τὴν ἐξετάσει ἡ Κυβέρνηση.

Στὴ Γερμανία, ὅπου ὄπῃρχε ὁ κίνδυνος ἀπὸ τὸ κακὸ παρελθόν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ νέες ἐπιβουλές, ἀποφασίστηκε ἡ δημιουργία ἐνὸς θεσμοῦ, τοῦ «Ἐπιτρόπου τῆς Βουλῆς» στὶς Ἑνοπλές Δυνάμεις.

Προτείνω νὰ ὀρισθοῦν τρεῖς «Ἐπιτροπὸι τῆς Βουλῆς» στὶς Ἑνοπλές Δυνάμεις γιὰ τὴν παρακολούθηση τῶν ὁσων γίνονται σ' αὐτές. Αὐτοὶ θὰ παρακολουθοῦν τίς πολιτικές κινήσεις ἢ τὰ ἀτομικὰ προβλήματα καὶ γενικὰ τὰ θέματα, ποῦ ἀφοροῦν τὸν στρατιώτη σὰν ἄνθρωπο. Γιὰ νὰ ξέρει ὁ στρατιώτης ὅτι κἀπὼ ἀπὸ τὸ χαλὶ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἄνθρωπος καὶ ὅτι δὲν χρειάζεται νὰ ζητήσει τὴν προστασία κάποιου βουλευτῆ ἢ κάποιου ἰσχυροῦ, γιατί ἔχει τὴν προστασία τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων.

Προτείνω, σ' αὐτές τίς δύσκολες μέρες, γιὰ νὰ σωθοῦμε ἀπὸ ἐνδεχόμενες ἐπαναλήψεις κακῶν συνηθειῶν τοῦ παρελθόντος, νὰ ἰδρυθεῖ αὐτὸς ὁ θεσμὸς τὸ ταχύτερο.

Δὲν μιᾶν γιὰ τὴν ἀποχουντοποίηση. Εἶναι ἕνα θέμα, ποῦ μὲς ἔχει κουράσει. Καὶ πρέπει νὰ ἀντιμετωπιστεῖ ἀπὸ νέα σκοπιά, σὲ ἄλλη εὐκαιρία.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Κύριοι, εἰσέρχομαι στὰ οικονομικά: Χαρακτηριστικὸ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως τοῦ κ. Καραμανλλῆ, ὅπως ὡς ἀνέπτυξα, εἶναι ἡ συνεχὴς ἀποχωρητικότητα. Χαρακτηριστικὸ τῆς οικονομικῆς τῆς πολιτικῆς εἶναι ὁ ἀπορτουτισμὸς καὶ ὁ ἐμπειρισμὸς.

Προσπάθησε ἡ Κυβέρνηση νὰ κλείσει τὰ ρήγματα, νὰ ἐπουλώσει μερικὲς πληγὲς τῆς οικονομίας ποῦ ἀφησέ ἡ δικτατορία. Προσπάθησε νὰ εἶναι ἀγαπητὴ καὶ στοὺς μὲν καὶ στοὺς δέ. Καὶ ἀπέτυχε σ' ἄλλες τίς κατευθύνσεις. Κατάρθωσε ὁμως νὰ διατηρήσει τὴν οικονομία σὲ κάποιο βαθμὸ λειτουργίας.

Κύριοι συνάδελφοι, ὅταν ἡ Κυβέρνηση λέγει ὅτι ἐγὼ δὲν εἶμαι οὔτε δεξιά, οὔτε ἀριστερά, εἶμαι τὸ ἔθνικὸ συμφέρον», τί σημαίνει; Σημαίνει ὅτι στερεῖται — ἂν πράγματι αὐτὸ ποῦ λέει τὰ πιστεύει — ἰδεολογικοῦ προσανατολισμοῦ. Καὶ δὲν ξέρει σὲ ποιὲς κοινωνικὲς δυνάμεις στηρίζεται. Ἡ θέση αὐτὴ σημαίνει στὴν νεοελληνικὴ, ὅτι τὸ ἔθνικὸ συμφέρον εἶναι τὸ κομματικὸ συμφέρον, καὶ τὸ κομματικὸ συμφέρον εἶναι τὸ συμφέρον τοῦ Ἀρχηγοῦ.

Κύριοι, ἀκουσα χθὲς μὲ προσοχὴ τὸν κ. Ὑπουργὸ τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ οικονομολόγος, μεταξὺ τῶν ἄλλων νὰ λέει: «Τί ὁμλεῖτε γιὰ διανομή; Τὸ πρῶτο θέμα εἶναι ἡ ἀξηση τοῦ

είσοδηματος». Πράγματι, σέ μιὰ οικονομία τὸ πρῶτο θέμα εἶναι ἡ αὐξησὴ τῆς παραγωγῆς οἱ ἐπενδύσεις. Γιατί ἂν δὲν ἔχουμε ἐπενδύσεις ἡ οικονομία αὐτὴ θὰ καταρρεῦσει. Χωρὶς αὐτές εἶναι ἀδύνατο νὰ αὐξηθεῖ τὸ ἐθνικὸ προϊόν. Καὶ πολὺ γρηγόρα θὰ ἔχουμε ἀνεργία.

Ἡ Κυβέρνηση πιστεύει στὴν ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, μὲ ὀρισμένες ἐπιφυλάξεις. Καὶ τί ἔκανε γι' αὐτὴ τὴν ἀτομικὴ πρωτοβουλία, γιὰ νὰ τὴν ὀδηγήσει, νὰ ἐπιτείνει τὴν ἐπενδυτικὴ τῆς δραστηριότητα; Ἐκαμὲ β.π. χρειάζεται γιὰ τὸ ἀντίθετο.

Ἡ Κυβέρνηση ἐπιθυμεί ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία νὰ ἀναλάβει σημαντικὴ ἐπενδυτικὴ δραστηριότητα. Καὶ τί κάνει; Ἐπιβάλλει τοὺς περίφημους φορολογικοὺς νόμους 11/75 γιὰ τὰ ἀκίνητα, 277/76 γιὰ τὰ δάνεια, 542/77 γιὰ τὰ πάγια στοιχεία τῶν ἐπιχειρήσεων. Γιὰ νὰ ἐπιτύχει τί; Λεπτὰ δὲν πήρε ἀπὸ τοὺς ἐπιχειρηματίες. Τοὺς τὰ ἔδωσε ἐμμέσως δανειοδοτώντας τους. Τί ἐπέτυχε ὁμως; Ἐπέτυχε νὰ τρομάξει ὅλο τὸν κόσμο τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ὅσους ἔχουν κεφάλαια κάθε χρόνο, μὲ ἓνα τέτοιο νέο μέτρο. Γιατί σοὺ λένε: ἐδῶ ἀρχίζουν νὰ «φορολογοῦν» τὸ κεφάλαιο. Καὶ δημιουργήσε μιὰ μόνιμη φοβία στοὺς οικονομικοὺς κύκλους. Χωρὶς νὰ εἰσπράξει ἡ Κυβέρνηση καὶ τίποτα οὐσιαστικὸ ἀπὸ τοὺς φόρους αὐτοῦς.

Δεύτερον: διακηρύσσει ἡ Κυβέρνηση ὅτι ἡ βάση τῆς οικονομίας μας εἶναι ἡ ἀτομικὴ ἰδιοκτησία, καὶ ὅτι εἶναι ἐναντίον τῶν κρατικοποιήσεων. Καὶ πηγαίνει καὶ παίρνει ἀπὸ τὸ δυστυχημένον Ἄνδρεάδη τὸν... ἀνιδιοτελεῖ αὐτὸν ἐργάτη τῆς εὐμερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ*,

(*) Τὴ φράση αὕτὴ ἀποσιμώθηκε νὰ ἀναστρέψει κατὰ τὸ Προϊόντος τῆς Δ.Ε. τῆς Ε.Δ.Η.Κ. τὸ εἰσῆμα δημοσιογραφικὸ ὄργανο τοῦ ΠΑΣΟΚ «Ἐξομότης σὲ πρωτοελλὰδο ἄρθρο του — 23.12.77 — παραποιώντας τὴν ἔννοιά της ἀν... ἀναγροῖα ὀθέρ τοῦ Ἄνδρεάδη!... Τὸ Γραφεῖο νόκου τῆς Ε.Δ.Η.Κ. ἔδωσε ἀπὸ δημοσιότητα στὴς 23 Δεκεμβρίου 1977 τὴν ἀκόλουθὴ κεντρικὴ ἐπισημάνση:

«Ὁ σκοποῦς εἶναι ἓνα ἀπὸ τὸ ἀποκλειστικώτερον θεῖο κάθε πολυπολιμῖνου ἀνθρώπου. Γιατί ἀπεκλῶσαι ἀπὸ τὴν ἀνάγκη νὰ γίνει χρῆσι ἐπιθέτων ἡ οὐσιαστικῶν τοῦ ἀναγκασιῶθ θὰ εἶναι ὀκουσι. Τὸ θεῖο αὐτὸ εἶναι ἰσοθέρο πολῖτιμο γιὰ τὸν πολῖτιμό. Καὶ κατὰ γενικὴ ἀναγνώριση τὸ διαθέτει πλοουσιποράρα ὁ Πρόεδρος τῆς Δ.Ε. τῆς Ε.Δ.Η.Κ. κ. Ι. Ζηῶς.

Τὸ χρησιμοποῖσι ἐπιανελέημενα καὶ στὴν ἀγῶρσιση τοῦ κατὰ τὴ συζήτιση τῶν προεγραμτικῶν ἀγῶρσιων. Ἐνα δῆγμα ἦταν καὶ ἡ φῶρση σχετικῶ μὲ ἓνα ἀπορόκουτο τῆς ἀλαγῶριχας τοῦ πλοῦτου, φῶρση τοῦ πρόβλεθε δῶμα τοῦ ἔντονο τὴν ἀντομία καὶ ἀουτέπειο τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς στὸν οἰκονομικό τομέο.

Κι ὁμως, τὴ φῶρση αὕτὴ — τοῦ θὰ μείνει κλασικὴ στὴν πολιτικὴ ὀρολογία τῆς χώρας — προσποθεῖ νὰ ἀναστρέψει καὶ νὰ χρησιμοποῖσι σὲ βέρος τοῦ κ. Ι. Ζηῶ μὲ πρωτοελλὰδο ἄρθρο τῆς ἡ «Ἐξομότης», τὸ δημοσιογραφικὸ ὄργανο τοῦ ΠΑΣΟΚ. Εἶναι φυσικῶ πεθῶν ὁ συντάκτης τῆς εἰσημῆριος νὰ μὴν ὀκουσι τὸν κ. Ζηῶ σὴν Βουλῆ, γιὰ νὰ ἀντιληφθεῖ ἀπὸ τὸν τόνο τῆς φωνῆς τοῦ τὴν εἰρημνικῶ. Ἦσις ἀέδρη ἀπὸ μωυτιῶ νὰ μὴν ἀντιλήφθεσι τὰ ἀποσιμωτικῶ τοῦ ὀπῶρσιου ἔντο ἀπὸ τὴ φῶρση αὕτὴ ἀπὸ ἀπονογραφημένα πρακτικῶ τῆς Βουλῆς. Γιατί διαφορετικῶ ἡ πολιτικὴ τῆς «Ἐξομότησι» θὰ ἀφεκλῶται σὲ ἀνονογηκὴ ἀνεπέρεσι ἡ καὶ κακοῦθσι ἀέδρη!

Φυσικῶ, μὲ κανένα ἀπὸ τὰ μειονεκτήματα αὐτὰ δὲν μπορεῖ νὰ βορῶνεσι ἡ σύνταξη τοῦ ἐπι-

τήν περιουσία του με έναν τρόπο, που αν τον εφαρμόζε μια Κυβέρνηση του Κέντρου θα την χαρακτήριζαν κομμουνιστική — ή μάλλον Κυβέρνηση ζούγκλας! Τρόμος και φόβος στις επιχειρήσεις.

Διακηρύσσει η Κυβέρνηση «θέλουμε το ξένο κεφάλαιο για νέες επενδύσεις». Έρχονται Γερμανέζοι και ζητούν να κάμουν μία σημαντική επένδυση σε μία ελληνική χαλυβουργία, που θα αποδίδει 100 εκατομ. δολάρια το χρόνο. Και τούς το αρνιέται!...

Πηγαίνει μία ελληνική επιχείρηση να αξιοποιήσει τον άμianto της Κοζάνης και της λέγει η Κυβέρνηση όχι! Όλα αυτά θα τα κάνουν οι Κρατικές Επιχειρήσεις ή ΕΛΒΕΜΕ ή Η ΕΤΒΑ.

Και περιμένουμε, τώρα επί 3 χρόνια, να γίνουν αυτές οι περιφημες επενδύσεις των 800 εκατομμυρίων δολλαρίων. Και εμμαστε ακόμα σήμερα εκεί ακριβώς απ' όπου ξεκινήσαμε.

Την επίκριση αυτήν σάς την κάμω, γιατί ακολουθείτε πολιτική, που όχι μόνο απογοήτευσε τούς ανθρώπους που σάς στηρίζαν, αλλά και τούς εξοργίζει σε σημεία, ώστε να παίρνουν τα λεφτά τους από την Ελλάδα, αντί να τα επενδύουν εδώ.

Σας το υπογραμμίζω αυτό, γιατί οι δήθεν κρατικές επενδύσεις, που σκέπτασθε να προγραμματίσετε είναι, και από την τεχνολογική άποψη, τερατολογήματα. Πάτε να κάνετε με την ΕΛΒΕΜΕ συγκροτήματα Βιομηχανιών Πετραχημικών, διασκορπισμένων εδώ και εκεί, ενώ αποτελούν ένα σύνολο, για να εφαρμόσετε την παροιμία «άλλο το παπός και άλλο το ρόσα του».

Μέσα σ' αυτό το κομφούζιο, γιατί θέλετε να υπάρξουν επενδύσεις; Έ, δεν έγιναν επενδύσεις στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Άκούστε μερικά νούμερα. Στο 1974 οι επενδύσεις έπεσαν 27,6% για να αυξηθούν 2,5% το 1975 και 8% το 1976. Σήμερα βρισκόμαστε προφανώς πολύ κάτω από το επίπεδο του 1973. Και μιλάμε για οικονομική ανάπτυξη!... Όπως είπε ο κ. Παπανδρέου, ούτε ανάκαμψη δεν άρχισε να γίνεται.

Δεν κατέρρευσε η ελληνική οικονομία, όπως μας έλεγε χθές ο κ. Αβέρωφ. Όχι, κανείς δεν το υποστηρίζει αυτό. Αλλά οδεύουμε σε αδιέξοδο, οδεύουμε σε μία φοβερή κρίση, που δεν θα έχει ανάλογη στο παρελθόν, εάν δεν αλλάξουμε τακτική.

Κύριοι, αφήνω τώρα την παραγωγή, την δημιουργία εισοδήματος

σημασιολογικού όρου του Σοσιαλιστικού Κόμματος, που φιλοδοξεί ν' απολλάξει την πολιτική μας ζωή από την αβυσσότητα των μεθόδων του παλατιοκομματισμού. Γι' αυτό αρνούμαστε να εκπροσωπούμε τη λύση μας.

Η «Εξέλιξη» δεν είχε τη γενναiosότητα να δημοσιεύσει την απάντηση αυτή!... Αλλ' ούτε και συνειστέθηκε καθ'.

Γιατί σε νεότερο άρθρο της — 30.12.77 — απονευλακισοειδή δημοσίοντες να χαρακτηρίζει τον «Σοβιετικό Σοσιαλισμό του κ. Ζιγός ως... κεφαλαιοκρατικό Σοσιαλισμό» λέει ο κ. Ζιγός στην κριτική του κατά της οικονομικής πολιτικής του κ. Καραμανλή ότι σήμερις τις εσωτερικές αντινομίες που την χαρακτηρίζουν!...

και πάω στη διανομή του εισοδήματος. Θα αναλύσω την εισοδηματική πολιτική, την πολιτική της διανομής του εισοδήματος που ακολουθήσε η Κυβέρνηση. Ακούσατε μερικά ώριφα νούμερα: Ο κ. Πρόεδρος της Κυβερνήσεως μās μίλησε χθές για την αύξηση των πραγματικών ημερομισθίων των εργατών μεταξύ 74 και 77. Ξεχνά τί καθυστέρηση είχε σ' όλοκληρη την 7ετία η αύξηση των πραγματικών ημερομισθίων. Είχαν πάει κάτω τα πραγματικά ημερομίσθια, και επομένως δέν έφθασαν άκόμα στο ύψος που θά έπρεπε να φθάσουν, εάν ήταν όμαλή ή εξέλιξη. Άλλά έμασε ο κ. Πρόεδρος να μιλήσει για τους ύπαλλήλους. Δέν τόλμησε να αναφερθεί στο δράμα των ύπαλλήλων, που τό πραγματικό τους εισόδημα έχει φοικιδευθεί πάρα πολύ από τό 1974 και έδώ, εξ αιτίας του πληθωρισμού. Άνεφερε ο κ. Πρωθυπουργός — και θέλω να δώ ποιός ήταν αυτός ο λεβέντης που του έδωσε αυτά τό νούμερα — ότι τό εισόδημα της άγροτικής τάξεως αύξήθηκε κατά 42% στα 3 τελευταία χρόνια. Αύτή είναι η αύξηση σε τρέχουσες τιμές. Όταν αναχθεί σε σταθερές τιμές, η μείωση είναι μεγαλοπρεπής, γιατί ο τιμάριθος ανέβηκε κατά 45%.

Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (Πρόεδρος του Π.Α.Σ.Ο.Κ.): 63%.

Ι. ΣΙΓΔΗΣ. Σ' αυτά τό νούμερα, κύριε συνάδελφε, εγώ είμαι κάπως συντηρητικός.

Δείτε όμως και κάτι άλλα. Δέν είναι μόνο ο πληθωρισμός. Από τό 1974 μέχρι σήμερα τό έθνικό εισόδημα σε σταθερές τιμές αύξήθηκε, γύρω στα 15%. Τό άγροτικό μειώθηκε. Η σχέση της συμμετοχής του άγρότη στο συνολικό έθνικό εισόδημα βελτιώθηκε η χειρότερη: Η άπάντηση είναι, ότι χειρότερησε κατά τρόπο σημαντικό. Και έρχεται η Κυβέρνηση και μās σερβίρει αριθμούς, για να μās πείσει, ότι ο άγρότης της Έλλάδας πλέει σε ώκειανούς εύτυχίας! Έ, τότε, καλά την έπαθε στις εκλογές! Δέν κατάλαβε προφανώς τό δράμα των άγροτών της Έλλάδας, έστω και άν είχε ετισπώνηδες μεταξύ των μελών της!

Κύριοι, για να σάς δείξω πάσο άνιση είναι η κατανομή του εισοδήματος στη Χώρα μας, θά σάς αναφέρω στοιχεία της Οικονομικής Έπιτροπής της Εύρώπης. Είναι στοιχεία έντυπωσιακά. Τό 10% των πλουσιωτέρων προσώπων στην Έλλάδα, έχουν τό 40% του έθνικού εισοδήματος. Στο Βέλγιο τό 24%. Στη Γιουγκοσλαβία τό 25%. Τό 10% των πτωχοτέρων έχουν τό 1,5% του έθνικού εισοδήματος, ενώ στο Βέλγιο τό 2,6%, δηλαδή 100% περισσότερο και στην Γιουγκοσλαβία τό 30%. Όρίστε η κατάσταση της κατανομής του έθνικού εισοδήματος. Και έρχόμαστε και λέμε, ότι δοκούμε εισοδηματική πολιτική, που πάει να άμβλύνει τις άνισότητες. Τό χιούμορ δέν χάθηκε από την έπίσημη Έλλάδα.

Κύριοι, περί τινών τύρα: Τό νά μιλάμε γιά τιμαριθμούς είναι ένα πολύ άνιαρρό πρῶγμα. Μὲ τοὺς ἀριθμούς δάλωστε μπορεῖς νά ἀποδείξεις ὅτιδήποτε. Ἄλλὰ ἀπαρῶ πῶς ἔδωσαν στὸν κ. Πρωθυπουργό τοὺς ἀριθμούς πού μᾶς παρουσίασε. Είναι γνωστόν, ὅτι στίς χώρες τοῦ ΟΟΣΑ ἡ αὐξηση τοῦ τιμαριθμοῦ κυμάνθηκε τὰ δύο τελευταῖα χρόνια σὸ 8,15%. Στίς χώρες τῆς ΕΟΚ σὸ 9,8%. Καὶ σέ μᾶς σὸ 13,1%. Πῶς λέγει ἐπομένως ὁ κ. Πρωθυπουργός ὅτι ὁ πληθωρισμός στήν Ἑλλάδα ἀντιστοιχεῖ σὸ μέσο ὄρο τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ; Αὐτοὶ πού ἔδωσαν παραπλανητικούς ἀριθμούς στὸν κ. Πρωθυπουργό, πρέπει νά λάβουν τὴν περιποίηση πού τοὺς ἀνήκει.

Κύριοι, ἀκουσα κάτι ἄλλο, πού μὲ ἐξέπληξε. Μοῦ ἀρέσει νά ἀκούω καινούργια πρῶγματα. Ἄλλὰ χθές εἶχα μία μικρὴ ἐκπληξη. Ἔμαθα, ὅτι στήν Ἑλλάδα ὁ πληθωρισμός είναι πληθωρισμός κόστους. Ὁ φίλιτος κ. Παπαληγούρας μᾶς ἔλεγε ἄλλοτε, ὅτι είναι πληθωρισμός ζητήσεως. Καὶ γι' αὐτὸ καθήλωνε τοὺς μισθοὺς καὶ τὰ ἡμερομίσθια. Καὶ ἐπαινε ἔλα τὰ μέτρα γιά τὴν ἐφαρμογὴ τῆς περίφημης πολιτικῆς τῆς λιτότητας. Τώρα μᾶς μιλοῦν γιά πληθωρισμὸ κόστους. Γιά νά δοῦμε, πῶς θὰ ἐρμηνευθεῖ αὐτὸ ἀπὸ ἀόψευς πρακτικῶν μέτρων. Θά παῦσει νά ἐλέγχονται τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἐργαζῶν καὶ οἱ μισθοὶ τῶν ὑπαλλήλων, καὶ θὰ ἀρχίσει ὁ ἐλεγχος τῶν τιμῶν καὶ τῶν κερδῶν πού δὲν περνοῦν ἀπὸ κανένα κόστινο — ἐκείνων πού ἀποτελοῦν τὸ μεγαλύτερο κομμάτι ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα πού ἔχουν αὐτὴ τὴν ὄνομασία — τὰ κέρδη τῶν μεσαζόντων, τὰ κέρδη πολλῶν, πού ἀσχοῦν ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα καὶ τὰ κέρδη πολλῶν πού ἀσχολοῦνται μὲ ἡμινόμιμες ἀσχολίες.

Κύριοι, ρίχναμε μέχρι σήμερα — δὲν ξέρω τώρα τί ἄλλο θὰ ἀκούσουμε ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση — τὴν κατηγορία γιά τὸν πληθωρισμὸ σὸ ὅτι οἱ ἐργάτες ζητοῦν ὑπερβολικὲς αὐξήσεις σὸ μεροκάματα, καὶ οἱ ἀγρότες ζητοῦν ὑπερβολικὲς τιμές γιά τὰ προϊόντα τους.

Ἄλλὰ, βέβαια, ἔχασε ὁ κ. Πρωθυπουργός καὶ οἱ σύμβουλοί του, ὅτι ἡ ἐγχυση χρήματος στήν οἰκονομία γίνεται σέ ἀποφασιστικὸ ρυθμὸ ἀπὸ τὸν προϋπολογισμὸ τῶν ἐπενδύσεων καὶ ἀπὸ τοὺς παράλληλους κρατικούς προϋπολογισμούς γιά τὰ καταναλωτικὰ ἀγαθὰ, τὴ σταφίδα, τὰ λιπάσματα κλπ.

Στὰ τρία τελευταῖα αὐτὰ χρόνια ἡ πληθωριστικὴ αὐτὴ πίεση ἀνῆλθε περίπου σὸ 30 δισεκατομ. δρχ. Ἐξ ἴσου πληθωριστικὴ είναι καὶ ἡ ἐπίδραση τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων γιατί ὄχι μόνον προέρχεται ἀπὸ δανεισμὸ ξένο ἢ ἐσωτερικὸ, ἀλλὰ καὶ γιατί ἀφιερώνεται σέ ἔργα, πού δὲν ἔχουν καμιά σχέση μὲ τὴν αὐξηση τῆς παραγωγῆς. Τὰ ἔργα ἐπίδειξεως τῆς Λεωφόρου Συγγροῦ, τὰ ἔργα ἐπίδειξεως τοῦ Φαλήρου, τὰ ἔργα ἐπίδειξεως τῆς Γέφυρας σὸ

Λιδωρικά, δέν είναι φυσικά παραγωγικά. Ἡ κατασκευή τους ἔχει πληθωριστικές συνέπειες.

ΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Κύριοι, μιλάμε γιά φορολογία στήν Ἑλλάδα καί λέμε ὅτι ἂν αὐξήσουμε κατὰ ἓνα ποσοστό τίς ἀπαλλαγές προσφέρουμε μεγάλη ὑπηρεσία σ' αὐτόν, πού ἔχει μικρό εἰσόδημα.

Ἐδῶ γίνεται μία καταλήστευση τῶν χαμηλοτέρων εἰσοδημάτων — συντελεῖται μία ἐπανάσταση ἀπὸ τὴν ἀνάποδη. Τὸ 1955 εἰσαγάγαμε στὴ Βουλὴ τὸ νόμο περί φορολογίας τοῦ εἰσοδήματος. Τότε καθορίστηκαν τὰ διάφορα κλιμάκια καί οἱ ἀπαλλαγές. Καί τότε τὰ εἰσοδήματα, πού ἀπαλλάσσονταν ἀπὸ τὴ φορολογία εἶχαν κάποιο περιεχόμενο. Σήμερα διατηροῦνται τὰ κλιμάκια αὐτὰ περίπου ὅπως καί τότε, ὅταν ὁ πληθωρισμός ἔχει φάει τὰ 9/10 περίπου τῆς τιμῆς τῆς δραχμῆς.

Τὶ εἶναι αὐτὴ ἡ φορολογικὴ ἐλάφρυνση τοῦ μικροεισοδηματία, πού μεταφράζεται σὲ ἀπαλλαγὴ π.χ. 5.000 γιὰ τὸ παιδί ἢ 10.000 γιὰ τὴν γυναῖκα του; Ἄν ὑπάρχει στοιχειώδης φορολογικὴ δικαιοσύνη, ἂν θέλουμε νὰ ἀλλάξουμε αὐτὴ τὴ ροπὴ τῆς ἀνίστης κατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος, πρέπει τὰ κλιμάκια τοῦ φόρου εἰσοδήματος νὰ προσαρμοστοῦν στὰ πραγματικὰ κλιμάκια τοῦ 1955. Καί νὰ δεῖτε, κ. Ὑπουργέ τοῦ Συντονισμοῦ, πῶς θὰ ἀλλάξει ἡ σύνθεση τοῦ Προϋπολογισμοῦ καί ὀλόκληρη ἴσως ἡ οἰκονομία. Ἡ πὸ μεγάλη ἐπανάσταση πού ἔχουμε νὰ κάνουμε αὐτὴ τὴ στιγμὴ, εἶναι νὰ ἐπαναφέρουμε τὰ κλιμάκια τοῦ 1955, νὰ τὰ ἀναπροσαρμόσουμε στὰ σημερινὰ δεδομένα καί θὰ δεῖτε πῶς θὰ ἀνακουφισθεῖ ἡ τάξη τῶν χαμηλοτέρων εἰσοδημάτων καί πῶς θὰ πιάσει ἡ τιμητὶδα τοὺς μεγάλους. Γιατί τὰ περί πατάξεως τῆς φοροδιαφυγῆς καί τὰ τσαῦτα τὰ ἀκοῦμε ἀπὸ τότε πού εἴμαστε παιδιά. Ἡ πάταξη δέν γίνεται οὔτε μὲ εὐχολόγια, οὔτε μὲ μερικὲς διώξεις.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τοῦ Συντονισμοῦ εἶπε πολὺ σωστά ὅτι νοσεῖ τὸ φορολογικὸ σύστημα. Ἄς ἀφήσουμε τὰ μπαλώματα καί τίς ἐπισκευές καί ἃς πιάσουμε τὸν ταῦρο ἀπὸ τὰ κέρατα. Νὰ ἐφαρμοσθοῦν τὰ κλιμάκια τοῦ 1955 στὸ φόρο τοῦ εἰσοδήματος καί τότε θὰ δεῖτε τί θὰ γίνει. Θὰ γίνει ἐπανάσταση, γιατί ὅλη ἡ οἰκονομία θὰ χρειασθεῖ νὰ προσαρμοσθεῖ στὴν πραγματικότητά αὐτή. Καί ἂν τὸ κάνετε αὐτό, δέν θὰ προχωρήσουμε, κύριοι. Θὰ γυρίσουμε στὴν ἀφειτηρία τοῦ 1955, γιατί τέτοια εἶναι ἡ ἀπισθοχώρηση πού πραγματοποιήθηκε μὲ τίς Κυβερνήσεις τῆς Δεξῆς, πού μᾶς κυβερνοῦν τὰ 20 τελευταῖα χρόνια.

Κύριοι Βουλευτές, θὰ ἠθελα νὰ πῶ λίγες λέξεις γιὰ τὸ ἰσοζύγιο τῶν πληρωμῶν. Ἐῆρετε τί διαρροὴ συναλλάγματος γίνεται τόσο μὲ

τις εισαγωγές, όσο και τις εξαγωγές, γιατί το σύστημα έλέγχου των τιμολογίων είναι πλημμελέστατο. Είναι έντροπη. Κάθε χρόνο φεύγουν από την χώρα δεκάδες γιά να μὴν πῶ ἑκατοντάδες ἑκατομμυρίων δολλαρίων, γιατί ὁ έλεγχος τῶν τιμολογίων εἶναι ἀπαράδεκτο ἀτελής, ὅπως γίνεται.

Θὰ τελειώσω τίς ἐπί τῆς οικονομικῆς πολιτικῆς παρατηρήσεις μου μὲ δύο λόγια γιά τὴν γεωργία. Ἡ Κυβέρνηση ἀντιμετωπίζει τὴν γεωργία ὡς ἓνα παλαιολιθικό κατασκεύασμα, πού ἐπειδὴ μὲ τὸ χρόνο κάποιο κομμάτι του σπάζει καὶ πέφτει πάει κάθε τόσο καὶ τὸ ἐπισκευάζει.

Ἡ γεωργία μας εἶναι ἓνας δυναμικός κλάδος καὶ πρέπει νὰ ἐκσυγχρονισθεῖ γιά νὰ ἐπιφεληθεῖ ἀπὸ τίς δυνατότητες τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς ἢ καὶ τῆς μὴ Κοινῆς Ἀγορᾶς. Κάποτε πρέπει ἡ γῆ τῆς Ἑλλάδος νὰ διαιρεθεῖ σὲ τρεῖς ζώνες. Γεωργία — κτηνοτροφία — δάσος. Σήμερα, μὲ τὴν μὴ κατανομή ἐμπλέκεται ἡ κτηνοτροφία μὲ τὴν γεωργία, ἡ γεωργία μὲ τὸ δάσος. Καὶ καταστρέφεται καὶ ὁ ἓνας κλάδος καὶ ὁ ἄλλος καὶ ὁ ἄλλος. Εἶναι τόσο ἀπλά τὰ πράγματα αὐτὰ καὶ ὁμῶς δὲν τὰ σκεφτήκατε νὰ τὰ ἐφαρμόσετε.

Τὸ θέμα τοῦ κλήρου στὴν Ἑλλάδα εἶναι ζωτικό. Καὶ μπορούμε νὰ τὸ λύσουμε ὄχι μὲ γιαιοσύφια, ἀλλὰ μὲ ἓνα γενναῖο νόμο, μὲ τὸν ὁποῖο τὰ σχολάζοντα χωράφια θὰ πάνε στοὺς καλλιεργητές.

Ἡ γεωργία μας εἶναι ὑπατυπωδῶς ὀργανωμένη ἀπὸ τὴν ἀποψη διακινήσεως καὶ ἐμπορίας τῶν προϊόντων. Εἶναι ντροπὴ ὁ σημερινός τρόπος ἐμπορίας τῶν γεωργικῶν προϊόντων. Δὲν ὑπάρχει, νομίζω, οὔτε στὴν Ἀφρική. Εἶχα πάει κάποτε στὴν Κένυα καὶ θαύμασα τοὺς συνεταιρισμούς τοῦ καφέ. Εἶναι παντοδύναμοι, μὲ τὸ τελειότερα μέσα ἐπιξεργασίας τοῦ προϊόντος. Καὶ ἐρχεσθε ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα καὶ διαπιστώνετε ὅτι εἶναι έντροπὴ ὁ συνεταιρισμός. Καὶ ἐρχεσθε ἐδῶ καὶ βλέπετε ὅτι ὁ ἀγρότης εἶναι στὰ χέρια τοῦ ἐκμεταλλευτῆ, τοῦ ἐμπόρου, τοῦ μεσάζοντα. Ἐρχεσθε ἐδῶ καὶ δὲν ὑπάρχει κομία — παρὰ σὲ πολὺ μικρὸ βαθμὸ — ὀξυποίηση βιομηχανικῆ τῶν γεωργικῶν προϊόντων. Καὶ ὅταν ἔχουμε ἀφήσει τὸν ἀγρότη ἔτσι, σπεύδουμε σὲ κάθε εὐκαιρία καὶ τοῦ τᾶσσουμε συντάξεις! Δώστε 50 δραχμές, δώστε 100 δραχμές περισσότερα. Κατάντησε ὁ πόνος τοῦ ἀγρότη μας νὰ γίνεται τὸ παιγνίδι τῆς κολοκυθίδας — λυπάμαι πού τὸ λέγω — μεταξὺ τῶν Κομμάτων. Ὁ ἓνας λέγει ἀξίωση 20%, ὁ ἄλλος λέγει 200%, ὁ ἄλλος 300%. Καὶ χθὲς ὁ Ὑπουργός τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης εἶπε, νὰ πενταπλασιασθοῦν οἱ συντάξεις. Τοὺς κοροϊδεύουμε, γιατί δὲν ξέρουμε τὸν πόνον τῶν ἀγροτῶν, τῆς γυναίκας τῆς ἀγρότισσας πού ὅταν χάσει τὸν ἄνδρα τῆς μένει στὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

Νομίζω ὅτι, ὅταν μιλοῦμε περὶ γεωργῶν, πρέπει νὰ εἶμαστε ὅλοι

μας πιά σοβαροί. Γιατί ο γεωργός, είτε το θέλουμε είτε δέν το θέλουμε, είναι η ραχοκοκκαλιά του Έθνους.

Μίλησε ο κ. Πρωθυπουργός για έρευνες στον άρκετο πλούτο. Έγώ θά τον συμβούλευα νά μὴν ξαναπεί τήν κουβέντα αὐτή. Γιατί τὰ δημοσιεύματα τοῦ Ὄργανισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἰδρύσατε πρὶν ἀπὸ δύο χρόνια, ἀνάγονται στήν ἐλαφρά ἐπιστημονική φιλολογία, θά ἔλεγα. Εἶναι σοβαρὰ πράγματα ὅσα γράφουν περὶ ἀνακαλύψεως φωσφορῶν; Εἶναι σοβαρὰ πράγματα αὐτὰ ποὺ λέγονται γιὰ τὸ οὐράνιο, γιὰ χρυσὸ καὶ πράσινα ἀλογα; Τέλος πάντων, κάποτε πρέπει νά σοβαρευθοῦμε! Καὶ περὶ πετρελαίων τί γίνεται; Ἀρχίσαμε μὲ διαβεβαιώσεις γιὰ 50.000 βαρέλια τὴν ἡμέρα, πῆγαμε στὶς 25.000 καὶ τώρα δέν γίνεται κουβέντα.

Πρέπει νά γνωρίζετε ὅτι ὅταν στὰ 1976 ἔβαλαν τὸν Πρωθυπουργὸ νά μιλήσει περὶ ἀρκετοῦ πλούτου καὶ νά πεί ἐκεῖνα τὰ ἀπίθανα πράγματα, ἀναγκάσθηκα νά πάρω — τὸ ὁμολογῶ — τὸν τότε Ὑπουργὸ Βιομηχανίας καὶ νά τοῦ πῶ: «Τὸν Πρωθυπουργὸ τῆς Ἑλλάδος δέν ἐπιτρέπεται σὲ κανένα νά τὸν παρασύρει σὲ τόσο ἀνεύθυνες ἀνακοινώσεις». Ἐἶχαμαι κανεὶς Ὑπουργός, κανεὶς Πρωθυπουργός νά μὴ προβαίνει σὲ μέλλον σὲ τέτοιες ἀνεύθυνες ἀνακοινώσεις γιὰ νά παραπλανᾷ τὸν Ἑλληνικὸ Λαό, ἀλλὰ καὶ νά τοῦ δημιουργεῖ διεθνεῖς ἀντιδράσεις, ποὺ δέν εἶναι καθόλου εὐνοϊκὲς γιὰ τὴν Χώρα μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Δημήτριος Γ. Παπασπύρου). Ὑπάρχουν καὶ κομμάτιρες ἐκφράσεις κ. Ζιγδή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΙΓΔΗΣ (Πρόεδρος Δ.Ε. τῆς ΕΔΗΚ). Ἐσείς ξέρετε καλὰ τὴν δημοτική, κ. Πρόεδρε, δανείστε μου μερικές λέξεις.

Κύριοι, θά τελειώσω τίς παρατηρήσεις μου μὲ τὸ ἐξής: Ἡ οικονομική πολιτική σήμερα, γίνεται μόνο μὲ βάση ἓνα μακροπρόθεσμο Πρόγραμμα. Δέν ὑπάρχει χώρα τοῦ κόσμου, ποὺ νά μὴν ἔχει Πρόγραμμα. Καὶ ἡ δική μας λέγει ὅτι τὴν πολιτική της τὴν ἀσκεῖ βάσει ἓνος Προγράμματος.

Τὸ περιμένουμε νά γεννηθεῖ ἀπὸ τὸ 1976. Βρισκόμαστε στὸ 1978 καὶ δέν τὸ εἶδαμε. Πότε θά τὸ ἀντικρῶσουμε;

Καὶ αὐτὸ μὲ ὁδηγεῖ στὴ διατύπωση τῶν συμπερασμάτων μου: Δέν ὑπάρχει οικονομική πολιτική, ὑπάρχει ἐμπειρισμός, ὑπάρχει ὀπορτουλισμός, ὑπάρχει ἐμπνευση τῆς στιγμῆς. Ἀλλὰ αὐτὸ τί δημιουργεῖ; Δημιουργεῖ δυσπιστία στὶς λεγόμενες παραγωγικὲς τάξεις καὶ δημιουργεῖ ἀγανάκτηση στὶς φτωχότερες εἰσοδηματικές τάξεις, στοὺς ἐργαζόμενους.

Γι' αὐτὸ ἡ Κυβέρνηση πρόκειται νά ἀντιμετωπίσει ἐπίθεση καὶ ἀπὸ τίς δύο πλευρές. Καὶ ἀπὸ τοὺς ἐπιχειρηματίες, τοὺς ὁποῖους ὑποτίθεται ὅτι ἐκπροσωπεῖ, ἀπὸ τὴν ἰδιωτική πρωτοβουλία, ποὺ ὑποτί-

Θεταί ότι εκφράζει πολιτικά, αλλά και από τους εργαζόμενους. Οι μὲν θὰ φωνάζουν ότι τοὺς ἔχει φέρει σύγχυση, οἱ δὲ ότι τοὺς στέρησε τὸ ψωμί τους. Καὶ κινδυνεύουμε νὰ φτάσουμε σὲ ἀδιέξοδο, τὰ ὅποια πρέπει νὰ προσέξουμε πολύ, γιατί μὲ τὴν κατάσταση ποὺ ὑπάρχει διεθνῶς μπορεῖ νὰ μᾶς ὀδηγήσουν σὲ πολὺ κακὲς ἐξελίξεις.

ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Κύριοι, γιὰ τὴν ὑγεία καὶ τὴν ἀσφάλιση δὲν θὰ σὰς ἀμιλήσω γιατί εἶναι γνωστὴ ἡ θέση τοῦ Κόμματός μας. Ἄλλὰ σὰς λέγω τὸ ἔξής: Ἐὰν συνεχίσουμε νὰ μιλοῦμε γιὰ τὴν ἀσφάλιση καὶ τὴν ὑγεία μὲ τὸν τρόπο ποὺ μιλοῦμε στὰ τελευταῖα 20 χρόνια, ποτὲ δὲν θὰ ἀποκτήσουμε ἱατρικὴ ἀσφάλιση, καὶ ποτὲ δὲν θὰ ἔχουμε συντάξεις. Ἦρθε ἡ ὥρα καὶ στὴν Ἑλλάδα νὰ κάνουμε τὴν μεγάλη τομὴ τῆς γενικῆς ἀσφαλίσεως τοῦ πληθυσμοῦ ἀπὸ ἐπὶ λίενο ὡς τὸ φέρετρο». Εἶναι ἀνάγκη, γὰ νὰ ὑπάρξει ὁμαλὴ ἐξέλιξη τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, νὰ δοῦμε σφαιρικὰ τὸ πρόβλημα, νὰ τὸ ἀντιμετωπίσουμε ὁλοκληρωτικά. Νὰ πᾶσουμε νὰ κοροϊδεύουμε, ότι αὔριο θὰ γίνῃ ἓνα Νοσοκομεῖο ἐδῶ, ἢ θὰ δώσουμε 50% σύνταξη παραπάνω. Μόνο μὲ μία σφαιρικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος θὰ μπορέσουμε νὰ δημιουργήσουμε συνθήκες στοὺς δύο αὐτοὺς κρίσιμους τομεῖς τῆς ζωῆς στὸν Τόπο μας, ποὺ νὰ εἶναι ἄριες γιὰ τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο. Αὐτὴ εἶναι ἡ φιλοδοξία τοῦ Κόμματός μας, ποὺ θέλει νὰ ἐφαρμόσῃ στὴν Ἑλλάδα τὸν εὐσιαστικὸ, τὸν δημοκρατικὸ σοσιαλισμὸ, ἓνα σοσιαλισμὸ ἄχι τῶν λόγων, ἄχι τῶν ὀνειρῶν, ἀλλὰ ἐφικτὸ, ποὺ νὰ βασίζεται στὰ ἐλληνικὰ δεδομένα.

ΠΑΙΔΕΙΑ

Κύριοι, περὶ Παιδείας τί νὰ πῶ; Ὅταν οἱ μονάδες κλαίνε στὰ σπίτια τους γιὰ τὴν τύχη τῶν παιδιῶν τους; Ὅταν αὐτοὶ ποὺ εἶναι στὰ Πανεπιστήμια βλέπουν ότι ὁ Κανονισμὸς τοῦ 1932 διέπει τὴν τύχη τους; Ὅτι δὲν μπορέσαμε ἀκόμη, νὰ κάνουμε ἓνα νέο Καταστατικὸ γιὰ τὰ Α.Ε.Ι. Χάρτη; Ὅτι δὲν ὑπάρχουν ὑποτροφίες; Ὅτι δὲν συμμετέχει ὁ φοιτητὴς στὴν Διοίκηση τοῦ Ἰδρύματος; Ἐκάναμε μία μεταρρύθμιση καὶ σὲ λίγο θὰ μᾶς βλασφημοῦν καὶ οἱ μᾶνες καὶ τὰ παιδιά γιατί τὴν κάναμε, ἂν δὲν φτιάξουμε τὰ διδασκῆρια ποὺ χρειάζονται, ἂν δὲν διορίσουμε τοὺς δασκάλους ποὺ ἀπαιτοῦνται.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ

Κύριοι, μπαίνω στὸ θέμα τῶν τεχνικῶν ἔργων. Ἐχουμε ἓνα ἀνόητο τεχνικὸ Ὑπουργεῖο. Τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Δημοσίων Ἔργων εἶ-

Ο ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ

Δέν είπε τίποτα περί συνδικαλισμού ή Κυβέρνηση, όταν έχει σέ βάρος της τόν νόμο 330 και όταν τό σύστημα τό συνδικαλιστικό στη Χώρα μας είναι άνύπαρκτο ή μάλλον ντροπή. Ούτε σέ άποικίες δέν έπιτρέπεται νά ύπάρχει τέτοιο σύστημα.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Δέν είπε τίποτα για τά πολιτιστικά θέματα. Θέλουμε νά κρατήσουμε τό χωρικό στό χωριό του, τό νησιώτη στό νησί του. Όμως οι συνθήκες εκεί είναι πρωτόγονες, όπως ήταν πριν 50 χρόνια. Αν δέν πήγαμε τό ηλεκτρικό, τό χωριά μας θα ήταν 100 χρόνια άκόμη πίσω. Η μόνη προσφορά που κάναμε στους αγρότες, ήταν τότε μέ την Κυβέρνηση του Κέντρου, όταν πήγαμε, παρ' όλες τίς συμβουλές πών ειδικών, τό φώς στό παραμεθόρια, σέ όλα τά χωριά της Έλλάδας. Άλλά χρειάζεται νά γίνει πραγματική πολιτιστική άνάπτυξη στό χωριά, για νά κρατήσουμε εκεί τούς νέους και τίς νέες, τό αγόρια και τό κορίτσια. Άλλιώς θα μός φύγουν και δέν θα γυρίσουν πατέ.

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Άλλά ύπάρχει και ένα θέμα τεράστιο, που μέ καταπλήσσει γιατί ούτε καν τό άνέφερε ή Κυβέρνηση. Είναι τό θέμα της καταστροφής του περιβάλλοντος. Κύριοι, ή τεχνολογία στό χέριά του κεφαλαιοκρατισμού δημιουργεί σήμερα κινδύνους για τή διατήρηση της ζωής στον πλανήτη, για τήν επιβίωση του άνθρώπου πάνω στην επιφάνεια της γης. Από αυτό τό δράμα της άνθρωπότητας, τήν πιο πικρή έκφραση, αλλά και τήν πιο πολυσήμαντη, τήν έχουμε ύποσσει έμεις οι Έλληνες. Και εφραστε έναχοι δλοι οι Έλληνες, γιατί μέσα σέ 20 χρόνια μεταχειριστήκαμε τόσο άνόητα τή σύγχρονη τεχνολογία, ώστε νά προξενήσουμε στον Παρθενώνα τόσες βλάβες, δσες δέν προξένησαν οι 25 αιώνες που προηγήθηκαν. Άνόητα, και χωρίς νά σκεφτόμε, γεμίσαμε τήν ατμόσφαιρα μέ καυσαέρια, αφήσαμε τό άεροπλάνα νά πετάνε πάνω από τήν Άκρόπολη. Και τώρα τρέχουμε νά σώσουμε τό Έρεχθειά. Η άφροσύνη του άνθρώπου στη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας πήρε τήν πιο δραματική της εκδήλωση στο δράμα της Άκροπολεως.

Δέν είπε τίποτα ή Κυβέρνηση, γιατί πιθανόν δέν γνωρίζει ότι ή θάλασσα της Έλευσίνας και ή θερμοαικός είναι νεκρές θάλασσες, ότι πολλά από τό ποτάμια της Έλλάδος άπειλούνται νά νεκρωθούν, ότι τό αρχαιολογικά μνημεία της Έλλάδος καταστρέφονται τό ένα πίσω από τό άλλο από τήν Ιόρυση έργουστασιών και από τή λειτουργία άσημαντων λατομείων.

ΟΙ ΠΛΗΜΜΥΡΕΙ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Δέν έχει νά πεί τίποτα ή Κυβέρνηση γιά τó θέμα τών πλημμυρών τής Αθήνας, γιατί πιθανώς συναισθάνεται τήν ένοχη της.

Τό νά αφήνεις νά αναπτύσσεται μιά συγκέντρωση ανθρώπινων οικισμών μέσα σ' ένα τόσο περιορισμένο χώρο, χωρίς νά προβλέπεις ύπονόμους, χωρίς νά προβλέπεις θέση γιά τ' αυτοκίνητα, χωρίς νά προβλέπεις στοές, είναι εγκληματικό. Δημιουργείς παγίδες, όπου τó καυσαέριο καί οι άναθυμιάσεις καθιστούν τή ζωή τού ανθρώπου πραγματικά άδύνατη.

Στόν τόπο αυτό, από τó 1945 μέχρι σήμερα, αυτοκράτορες τού Υπουργείου τών Δημοσίων Έργων καί τού Υπουργείου Οικισμού ήταν δύο Έλληνες. Ό ένας απέδήμησε, ό άλλος εύτυχώς είναι μαζί μας καί θά μείνει μαζί μας, εύχομαι, γιά πάρα πολλά χρόνια. Ό ένας ήταν ό Κωνσταντίνος Δοβράδης καί ό άλλος ό Κωνσταντίνος Καραμανλής. Αύτοι, μετά τήν άπελευθέρωση, καθόρισαν τήν μοίρα τής Αθήνας καί τού Λεκανοπεδίου τής Αττικής. Τήν έποχή τους όλη ή Αθήνα ήταν καταστραμμένη καί τó πόν μπορούσε νά γίνει σωστά. Κατόρθωμά τους, λοιπόν, ή σημερινή Αθήνα! Η σημερινή Αθήνα πού σκοτώνει τούς ανθρώπους μέ τó καυσαέριο καί τούς θορύβους, πού τούς πνίγει μέ τίς πλημμύρες. Είναι μέγιστο τó θέμα καί δέν θέλω νά επέκταθώ περαισσότερο. Άλλά είναι μία πρόκληση γιά τόν κ. Πρωθυπουργό νά αντιμετωπίσει σοβαρά τó θέμα τών Αθηνών, τó θέμα ιδιαίτερα τών πτωχότερων συνοικιών, γιά νά μή γίνονται παντικοπαγίδες. Μέ άλλα λόγια πρέπει νά σταματήσει τó έργο τής βιτρίνας, νά σταματήσει τίς Λεωφόρους Συγγρού, τó Παλαιό ντό σπόρ κλπ. Καί νά ρίξει τó λεφτό τού Κράτους γιά τή σωτηρία τής ζωής καί τής υγείας τών φτωχότερων κατοίκων τού Λεκανοπεδίου τής Αττικής.

ΑΠΟΧΟΥΝΤΟΠΟΙΗΣΗ!...

Κύριοι, βαρύνει τήν πολιτική μας ζωή ή έλλειψη τής λεγομένης άποχουντοποίησεως. Δέν αναφέρομαι μόνο στις Ένοπλες Δυνάμεις. Όλος ό πολιτικός βίος υποφέρει, γιατί δέν έγινε ή άποχουντοποίηση, γιατί δέν βγήκε από τόν οργανισμό τó άρρωστημένο αίμα. Μένει τó άρρωστημένο αίμα στόν οργανισμό καί γι' αυτό δέν θά βρούμε εύκολα τήν υγεία μας.

Μίλησε ό κ. Παπανδρέου γιά τήν παιδεία, άλλοι μίλησαν γι' αυτό πού συμβαίνουν στό στρατό καί στό δικαιοσύνη. Παντού οι δημόσιες υπηρεσίες υποφέρουν από τήν παρουσία τών ένόχων τής 7ετίας. Στήν ΕΤΒΑ — γιά νά πώ ένα άστεφο παράδειγμα — ύπήρχαν 17 άνθρωποι τού Ίωαννίδη. Ό ένας έφυγε, οι 16 όμως ζούν καί βασιλεύουν. Στήν ΔΕΗ, όλοι οι άνθρωποι πού άργίασαν επί δικτατο-

ρίας μένουν στις θέσεις τους. Πώς λοιπόν να προκόψουν αυτοί οι Όργανισμοί; Υπήρχαν άνθρωποι που στη ΔΕΗ πήραν 7 βαθμούς σε 7 χρόνια. Και σήμερα ζούν και βασιλεύουν. Με αυτή την κατάσταση ήταν δυνατόν να επιτευχθεί η αναθεώρηση των αμαρτωλών συμβάσεων της 7ετίας; Ήταν αδύνατο. Ο νόμος του 1975 καθόρισε ένα πολύ βραχύ διάστημα, νομίζω από τον Οκτώβριο του 1975 έως τον Ιανουάριο του 1976. Τι έγινε σ' αυτή την περίοδο; Καμιά από τις αμαρτωλές συμβάσεις της ΕΤΒΑ δεν πήγε για αναθεώρηση. Στους άλλους Οργανισμούς όπου έγινε προσπάθεια για αναθεώρηση, έγινε από ανθρώπους που ήταν ένοχοι. Έτσι οι έλεγχοι οδήγησαν στο μηδέν.

ΟΙ ΑΜΑΡΤΩΛΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

Αλλά και εκεί που πήγαν οι δικαστές και έκαμαν εθουσιείδητα το έργο τους και διεπίστωσαν τη ληστεία του Δημοσίου, τί έκαμε η Κυβέρνηση; Τις έκθέσεις τους τις κράτησε από χρονοντούλαπα. Αναφέρομαι ειδικότερα, γιατί πάντοτε θέλω να είμαι συγκεκριμένος, στις εκθέσεις του διακεκριμένου Έφτη κ. Λογοθέτη, που πήγε να διερευνήσει την κόπρο του Αύγειου των συμβάσεων της ΔΕΗ. Σε έργο αξίας 12,5 δισεκ. διεπίστωσε κλοπές 1.750 έκστ. Υπέβαλε το πορίσματά του την 1η Ιουλίου 1977. Και τί έγινε; Καθεύδουν τον ύπνο του δικαίου στα χρονοντούλαπα της ΔΕΗ, αφού πέρασαν από τα άρμόδια Υπουργεία!

Υπάρχει αυτή η επαίσχυντη σύμβαση του Μόρνου. Ξεκινήσαμε από 3—4 δισεκ. και τη φθάσαμε στα 20 δισεκ. Η Κυβέρνηση επί 3 χρόνια ασχολείται να δώσει λύση. Αλλά άφησε να τη δώσει μετά τις εκλογές!

Δέν έγινε αποχουντοποίηση, δσαν άφορά τα πρόσωπα. Αλλά δέν έγινε αποχουντοποίηση ούτε για τις οικονομικές ληστείες. Έτσι δλοι οι άετανύχηδες της Ελλάδος των Έλλήνων Χριστιανών, μπορούν να νέμονται τα άνομα κέρδη τους και προκλητικά να περιφέρονται στα πολυτελή ξενοδοχεία, τα νυκτερινά κέντρα και σαλόνια των Αθηνών.

Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Κύριοι, νοσεί η δημόσια ύπηρεσία. Δέν έχουμε Κράτος. Το Υπουργεία δέν λειτουργούν. Η κατάσταση στις Δημόσιες Υπηρεσίες είναι άπίθανη. ΕΤΒΑ, ΔΕΗ, Τράπεζες Άνδρεάδη, ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ, Όργανισμός Συγκοινωνιών Άθηνών είναι κάτι το άπίθανο. Στις έφημερίδες είδα προχθές μια πολύ νόστιμη πληροφορία. Η Ε.Ρ.Τ., έπειδή δέν ήξερε τί κάνουν οι υπάλληλοί της, πήρε μια Ι-

διωτική οργάνωση να κάνει μια έρευνα για το τί κάνουν, πότε πηγαίνουν στα σπίτια τους και τί σχέση έχουν με την έπιχειρήση. Το ίδιο συμβαίνει και στις άλλες Δημόσιες επιχειρήσεις!

Κράτος δέν σημαίνει Άθήνα. Κράτος πού είναι Άθήνα, είναι ύδροκέφαλο και καταστροφή τής Χώρας. Κράτος σημαίνει Τοπική Αυτόδιοίκηση, Κράτος σημαίνει άποκέντρωση. Έχουμε Τοπική Αυτόδιοίκηση; Θά γελούσε να τό πεί κανείς. Άντίθετα, ντρέπεται και κλαίει. Ή Τοπική Αυτόδιοίκηση ύπάγεται στα θελήματα ενός εισηγητή και ενός Νομάρχη. Ή Πρωτοβάθμια μορφή συμμετοχής του Λαού στα κοινά έχει γίνει έμπασημός και παρωδία. Και ή Κυβέρνηση δέν είχε να μάς πεί ούτε μια κουβέντα, για να μάς δώσει τουλάχιστον κάποιες ελπίδες.

Γιά τήν άποκέντρωση, άς μή μιλάμε. Άλλά μπορεί να ύπάρξει πολιτεία, πού να μήν έχει αυτόδιοίκηση και άποκέντρωση; Βέβαια μπορεί να θριαμβολογούμε εδώ και να λέμε ένα σωρό πράγματα κατά τήν προεκλογική περίοδο. Άλλά κράτος Έλληνικό δέν ύπάρχει. Και πάμε να μπορούμε στήν Κοινή Άγορά. Πάμε, δηλαδή, άχι με κέρνες μύτες να μπορούμε στο φούρνο, αλλά με κέρνα κεφάλια.

Ύπογραμμίζω τόν κίνδυνο και νομίζω ότι ή Κυβέρνηση δέν θα νομίσει ότι ύπερβάλλω. Έάν δέν κάνουμε Κράτος, δέν θα ύπάρξουμε σε λίγο κάτω από τις πιέσεις τις έσωτερικές ή τις έξωτερικές.

Η ΝΕΟΛΑΙΑ

Κύριοι βουλευτές, έχω να κάνω μια τελευταία παρατήρηση. Σήμερα στήν Πανεπιστημιακό χώρο ή νεολαία μας έχει στραφεί πρós τόν μαρξισμό. Είναι άνύπαρκτοι σχεδόν οι νέοι πού δέν έχουν στραφεί στήν μαρξισμό. Έπαναλαμβάνω ότι δέν είμαι αντιμαρξιστής. Θεωρώ μια από τις χρησιμότερες ανακαλύψεις του άνθρωπίνου πνεύματος τή θεωρία του μαρξισμού. Δέν τήν βρίσκω όμως άρκετή για να μου εξηγήσει τήν πορεία τών Ιστορικών φαινομένων, ούτε να με καθοδηγήσει στήν πολιτική δράση. Ό Νεύτων ήταν πολύ μεγάλος φυσικός, αλλά ή θεωρία τής βαρύτητας δέν εξηγεί για μένα όλα τα προβλήματα. Και στήν θεωρία τής σχετικότητας έχει τήν θέση τής ή θεωρία τής βαρύτητας. Άλλοίμονο όμως εάν έλεγα ότι εγώ είμαι άπαδός του Νεύτωνα σήμερα.

Αυτή είναι ή άποψη μου για τή θεωρία τους και οι φίλοι μαρξιστές άς μή με παρεξηγήσουν. Αυτή είναι ή θεώρηση πού καθορίζει τήν τοποθέτησή μου άπέναντί τους.

Πάντως, ή νεολαία μας έχει προσανατολιστεί πρós τόν μαρξισμό. Και αυτό γιατί βλέποντας τήν κοινωνία πού έπακολούθησε μετά τήν μεταπολίτευση, τί έχει να τής θαυμάσει; Διατήρησε όλες τις κακές

της δικτατορίας, καλύπτοντάς τες με ένα πολύχρωμο φουστάνι, τὸν Κοινοβουλευτισμὸν. Ἄλλὰ οἱ νέοι δὲν γελιοῦνται μὲ αὐτά. Καί γιὰ τοῦτο, στὴν ἀναζήτηση τῆς «Ἰδανικῆς Πολιτείας» στράφηκαν πρὸς τὴν κατεύθυνση τοῦ μαρξισμοῦ. Αὐτὸ εἶναι τὸ πῶς μεγάλο καὶ τὸ πῶς φοβερὸ ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς, ποὺ ἐφάρμοσε μετὰ τὴν μεταπολίτευση ἡ Κυβέρνηση τοῦ κυρίου Καραμανλῆ.

Ἐμεῖς φιλοδοξοῦμε νὰ δώσουμε μιὰ ἄλλη διέξοδο. Δὲν λέγω ὅτι ἔχουμε τὴν ἀλήθεια στὰ χέρια μας. Ἐμεῖς φιλοδοξοῦμε νὰ δώσουμε στὴ νεολαία τῆς Ἑλλάδος τὴ διέξοδο τοῦ Οὐμανιστικοῦ Ἰσοσιασμοῦ, ποὺ ἔχει τὶς ρίζες καὶ τὶς καταβολές του στὴν ἑλληνικὴ καὶ στὴ χριστιανικὴ κληρονομιά, ὅπως διαμορφώθηκε στὴν Εὐρώπῃ τῆς ἐποχῆς μας, τῆς ὁποίας εἴμαστε ἀναπόσπαστα μέλη. Αὐτὴ εἶναι ἡ φιλοδοξία μας. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ κήρυγμα ποὺ θὰ ἀπευθύνουμε αἴριο στὴν ἑλληνικὴ νεολαία.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΕΞΙΑ: ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ + ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ

Κύριοι, τελείωσα. Ἰδὲς παρουσίᾳ, ὅσο μαῦ ἦτο δυνατόν, μιὰ ολοκληρωμένη εἰκόνα τῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως τοῦ κυρίου Καραμανλῆ. Δὲν προέρχεται ἀπὸ ἀντιπάθειες προσωπικῆς. Καί νομίζω, ὅτι θὰ μοῦ κάνετε ὅλοι τὴν παραχώρηση νὰ ἀναγνωρίσετε ὅτι ἐργάστηκα, κουράστηκα καὶ ἀπῆρξα προσεκτικὸς παρατηρητῆς τῶν ὁσων συμβαίνουν στὸν τόπο μας, πρὶν διαμορφώσω καὶ διατυπώσω τὶς ἀπόψεις μου. Γιατί ὅση ἀγάπη ἔχετε γιὰ τὸν τόπο μας, τὴν ἔχω καὶ ἐγὼ, ὅπως ἀναγνωρίζω ὅτι ἔχετε ὅση καὶ ἐγὼ. Ἄλλὰ ἀκούσατε, γιατί ἀπέτυχε ἡ Κυβέρνηση τοῦ κυρίου Καραμανλῆ. Ἡ Κυβέρνηση τοῦ κυρίου Καραμανλῆ εἶναι Κυβέρνηση τῆς δεξιᾶς, ποὺ εἶναι ἓνα περίεργο φαινόμενον γιὰ τὴν Εὐρώπῃ. Ἰστὸ ἑλληνικὸ Κόμμα τῆς δεξιᾶς συνυπάρχουν ἡ ἀντίδραση καὶ ἡ συντήρηση. Αὐτὴ ἡ συνύπαρξη ὀδηγεῖ στὴν ἀνωμαλία. Δὲν εἶναι δυνατό νὰ ὀδηγήσει σὲ ὁμαλὴ πολιτικὴ ζωὴ. Ὁ κ. Καραμανλῆς, καταλαβαίνοντας ὅτι αὐτὸ μετὰ τὴν μεταπολίτευση θὰ δημιουργοῦσε προβλήματα, προσπάθησε νὰ παίξει τὸν ρόλο τοῦ κεντρώου. Πῆγε νὰ ξεγελάσει, κατὰ κάποιον τρόπο, τὴν κοινὴ γνώμη, ὅτι ἔπαυσε νὰ εἶναι ὁ κυβερνήτης τῆς δεξιᾶς καὶ ὅτι εἶναι ἓνας καινούργιος ἄνθρωπος, ποὺ ἄλλαξε καὶ ἔγινε κεντρώος. Δὲν ἦταν δυνατό νὰ ἐπιτύχει σ' αὐτὴ του τὴν προσπάθεια, γιατί τὰ στοιχεῖα τῆς ἀντιδράσεως ποὺ ἔχει τὸ Κόμμα του, δὲν ἦταν δυνατό παρά νὰ τὸν κατηγορήσουν, ὅπως τὸν κατηγορήσαν, ὅτι εἶναι κομμουνιστῆς, ὅτι κατέχεται ἀπὸ σοσιαλμανιά! Καὶ τοῦ ἔκαναν ἀπεργία σὲ πολλοὺς τομεῖς. Ταυτόχρονα δὲν ἔπαισε βέβαια μὲ τὴν πολιτικὴ του τὶς πενέστερες, τὶς τάξεις τοῦ μόχθου, ὅτι εἶναι κεντρώος, ὅτι ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν ἐργατικὴ τάξη καὶ γιὰ τοὺς φτωχοὺς καὶ καταφρονε-

μένους. Αυτοί δεν ικανοποιούνται με λόγια, αλλά με έργα.

Μία σ' αυτό το δίλημμα διακυμάνθηκε ο κ. Πρωθυπουργός και γι' αυτό απέτυχε και γι' αυτό ζήτησε να πάρει αόξημένη εντολή από τον ελληνικό λαό. Ο ελληνικός λαός δεν το ήθελε. Το ήθελε αρνηθike. Από το 54% μόνο το 42% το ήθελε επανέλαβε. Και εάν δεν ήταν Κυβέρνηση, το 42% θα ήταν κάτω από το 35%.

Κύριοι, κάτω από τις συνθήκες αυτές και με συναίσθηση εθύνης, ή ψηφος τοῦ Κόμματος μας την ὥρα αὐτή δεν θά εἶναι σύμφωνη με την ψηφο τοῦ 42%. Θα εἶναι σύμφωνη με την πλειοψηφία τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, με το 58%.

Θά εἶναι ψηφος ἀρνητικῆ. Θά καταψηφίσουμε την Κυβέρνηση τοῦ κ. Καραμανλή, γιατί ἐνώ εκπροσωπεῖ το 42% μόνο τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, χάριε σπὸν ἀνέντιμο ἐκλογικὸ νόμο, ἐμφανίζεται ἐδῶ σὺν πλειοψηφία τοῦ 58%. Ἀλλὰ εἶται δὲν ἔχει τὸ ἠθικὸ κύρος νὰ ἀντιμετωπίσει ἐν ὀνόματι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, τὰ μεγάλα προβλήματα ποῦ ἀφοροῦν την τύχη, την ὑπόστασή του. (Χειροκρατήματα ἐκ τῆς πτέρυγος τῆς ΕΔΗΚ).

14. Συμπεράσματα συζητήσεως

Ἡ Κυβέρνηση βγήκε σοβαρά τραυματισμένη ἀπὸ τὴ συζήτηση τῶν προγραμματικῶν τῆς δηλώσεων.

1.— Πῆρε φυσικὰ στὴ φανερὴ ψηφοφορία τὴν ψηφὸ ἐμπιστοσύνης δῶν τῶν βουλευτῶν. Στὴ μυστικὴ ὁμωσ γιὰ τὴν ἐκλογή τοῦ Προέδρου (τῆς Βουλῆς) τὴν ἀποδοκίμασαν 14.

2.— Ἐγινε καθαρὴ καὶ ἀναμφισβήτητη ὀριοθέτηση τοῦ Κόμματός μας τόσο ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Δεξιᾶς, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς μαρξιστικῆς ἀντιπολιτεύσεως. Μόνο κακόπιστοι πᾶ θὰ μποροῦν στὸ μέλλον νὰ μᾶς κατηγοροῦν γιὰ ἔλλειψη καθαρότητος τῆς φυσιογνωμίας μας.

3.— Ἀποδείχθηκε ὅτι οἱ ἐπικλήσεις τοῦ κ. Καραμανλῆ γιὰ ἡμιο πολιτικὸ κλίμα καὶ ἐθνικὴ ἐνότητα εἶναι καθαρὸς φαρισσαϊσμός — ἓνας εὐσαχημὸς τρόπος γιὰ νὰ δεχθῆι ἡ ἀντιπολιτεὺσα νὰ ὑποταχθῆι πειθῆναι στὸν καισαρισμὸ του.

4.— Τὸ ἀπόστημα τῆς παραπλανητικῆς ἐνημερώσεως τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὴ Ραδιοφωνία καὶ τὴν Τηλεόραση ἀνοίξε. Ὁ κ. Καραμανλῆς ὑποχρεώθηκε νὰ δεχθῆι συζήτηση στὴ Βουλὴ γιὰ νὰ παύσουν τὰ κρατικὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως νὰ εἶναι ὄργανοι διαφημίσεως τῆς Κυβερνήσεως καὶ διαστροφῆς τῆς πραγματικότητος καὶ νὰ ἐπανέλθουν στὴν ἀποσταλὴ ποῦ τοὺς καθορίζει τὸ Σύνταγμα.

5.— Τὸ μεγάλο πολιτικὸ γεγονός τῆς συζητήσεως, μὲ ἀπροσμέτρητες πιθανὲς ἐπεκτάσεις, ἦταν ἀναμφισβήτητα ἡ ἀποκάλυψη ὅτι ὁ κ. Καραμανλῆς εἶναι ἐκεῖνος ποῦ συμβούλευε τὸν Μακάριο νὰ ἀποδεχθῆι τὴ διζωνικὴ λύση.

6.— Ἀποδείχθηκε ἡ εὐθύνη τῆς Κυβερνήσεως γιὰ τὶς καταστροφὲς στὶς φτωχὲς συνοικίες ἀπὸ τὶς πρόσφατες πλημμύρες. Οἱ πνιγμοὶ καὶ οἱ ὕλικές καταστροφὲς ἀφείλονται στὴν κατασπατάληση τῶν πόρων τοῦ Δημοσίου σὲ ἔργα ἐπιδείξεως — ποῦ ἀποτελεῖ τὴν πάγια τακτικὴ τοῦ κ. Κων. Καραμανλῆ, ἀφότου ἀνέλαβε τὸ Ὑπουργεῖο Δημοσίων Ἔργων τὸ 1952 — καὶ τὴν ἀδιαφορίαν του γιὰ τὴν τύχη τῶν φτωχῶν συνοικιῶν ποῦ τὶς ἀφῆσαν νὰ πνίγονται ἀπὸ τὶς νεροποντὲς.

7.— Δόθηκε στὴ νεολαία τῆς Ἑλλάδος ἓνα νέο ἰδεολογικὸ «Πιστεύω» ποῦ τὴν ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὸ μονοπώλιο ποῦ ἀσκούσε μέχρι σήμερα ὁ μαρξισμός. Καὶ τὸ «Πιστεύω» αὐτὸ εἶναι ὁ οὐμανιστικὸς ἑλληνικὸς σοσιαλισμός, ἡ σύγχρονη ἔκφραση τῆς ἑλληνικῆς καὶ χριστιανικῆς κληρονομιάς γιὰ τὸν σημερινὸ Εὐρωπαῖο.

15. Στο κατώφλι του 1978.

Έκτιμήσεις για το χρόνο που τελείωσε.

Θετικό ή άρνητικό το πολιτικό 1977;

Έρευνα της «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ», 1η Ιανουαρίου 1978

Το πιο θετικό πολιτικό γεγονός της περασμένης χρονιάς είναι η διάσπαση της δεξιάς. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τον τερματισμό της κοινοβουλευτικής παντοδυναμίας που διέθετε μέχρι τις τελευταίες εκλογές.¹⁹¹

Από τις 20 Νοεμβρίου, πράγματι, η Νέα Δημοκρατία δεν εκπροσωπεί πια παρά μόνο μια λαϊκή μειοψηφία (42%). Όχι όμως αρκετή για να μπορεί να κυριαρχεί στο Κοινοβούλιο. Έτσι η περίοδος του κοινοβουλευτικού καίσαρισμού έχει λήξει οριστικά.

Η συνύπαρξη των αντιδραστικών και συντηρητικών δυνάμεων κάτω από την ίδια κομματική στέγη, είναι φαινόμενο καθαρά ελληνικό — άγνωστο στη Δυτική Ευρώπη. Το γεγονός αυτό υπήρξε ο αποφασιστικός συντελεστής της πολιτικής ανωμαλίας στη χώρα μας από το 1952. Και για τούτο η άπαρχή του διαχωρισμού των δύο αυτών δυνάμεων, σε ξεχωριστούς κομματικούς σχηματισμούς, είναι θετικό βήμα προς την κατεύθυνση της πολιτικής ομαλότητας.

Η μεθοδευμένη πάλη που πραγματοποιήθηκε με τις τελευταίες εκλογές υπήρξε αντίθετα το σπουδαιότερο άρνητικό γεγονός της πολιτικής μας ζωής, το χρόνο που πέρασε. Σήμερα στη Βουλή βρίσκονται αντιμέτωπες δύο μεγάλες παρατάξεις. Από τη μία μεριά το κόμμα της δεξιάς, που συγκεντρώνει ακόμα μαζί με τις συντηρητικές δυνάμεις και ένα μεγάλο ποσοστό των δυνάμεων της αντίδρασης,

¹⁹¹ Χωρίς τη διάσπαση η δύναμη της Ν.Δ. 66 ήταν 200 βουλευτές και το ΠΑΣΟΚ 73!

και από την άλλη τα μαρξιστικά κόμματα του ΠΑΣΟΚ και του ΚΚΕ. Οι κίνδυνοι από την πώληση αυτή, τόσο στον εσωτερικό, όσο και στον εξωτερικό τομέα, είναι προφανείς και δεν χρειάζεται να τους υπογραμμίσουμε.

Μέσα στα πλαίσια αυτά η ύπαρξη της Κοινοβουλευτικής Ομάδας της ΕΔΗΚ, όσο κι αν είναι μικρός ο αριθμός της, αποτελεί ένα από τα θετικότερα στοιχεία για την αποτροπή των παραπάνω κινδύνων.

Το αναπάντεχο αποτέλεσμα των τελευταίων εκλογών θάπρεπε να θεωρηθεί σαν μία τελευταία έξαρση των ψυχώσεων της πρώτης ύστερα από την εφιαλτική έφταστιά περιόδου. Και είναι ασφαλώς πολύ θετικό στοιχείο για την παλική μας ζωή, η γενική πεποίθηση ότι ο έλληνας λαός, λυτρωμένος σύντομα από τις ψυχώσεις αυτές, θα μπορέσει να αντιμετωπίσει με ψυχραιμία και αποφασιστικότητα το μέλλον του.

Γεγονός επίσης μεγάλης σημασίας ήταν η λαϊκή επικύρωση της νέας κινεζικής ηγεσίας στη θέση της, που έγινε στις 21 Αυγούστου στο Πεκίνο, και ο όριστικός παραμερισμός των εξτρεμιστών της χήρας του Μάο.

Η σύγκρουση μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων για την κυριαρχία του Κόσμου εντοπίστηκε σε μεγάλο βαθμό στη Μαύρη Ήπειρο. Και οι δύο προσπάθησαν να εκμεταλλευθούν για λογαριασμό τους τα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα των αφρικανικών λαών, ασυγκλήτες για τη δυστυχία που επισώρευαν άπάνω τους.

Ένα από τα πιο έντυπωσιακά αποτελέσματα του ανταγωνισμού αυτού είναι η άπαρχη της διαλύσεως του πανάρχαιου Αιθιοπικού Κράτους, με τις παραδοσιακές ρίζες στην εποχή της θρυλικής βασίλισσας του Σαβά και του Σολομώντα!...

Οι επανειλημμένες αποφάσεις των κρατών της ΟΠΕΚ, να μη μεταβάλουν τις τιμές του πετρελαίου, υπήρξαν ένας από τους πιο σημαντικούς σταθεροποιητικούς παράγοντες στη διεθνή οικονομία, που περνά μια ιδιαίτερα έντονη περίοδο άσταθειας.

Η προσφυγή τέλος στη βία — άεροπειρατές, άπαγωγές κ.λπ. — που συγκλόνισαν την παγκόσμια κοινή γνώμη, απέδειξαν πόσο έντονη είναι η αλλοτρίωση μέσα στη σύγχρονη τεχνολογική κοινωνία μας. Άλλά και πόσο τραπή είναι αυτή στις επιθέσεις μικρών, αλλά άποφασισμένων μειοψηφιών ή ακόμα και ομάδων άτόμων, που δεν αναγνωρίζουν την ήθική της θεμελίωσης.

Στην Ελλάδα και στην Κύπρο δύο είναι τα βασικά γεγονότα της χρονίδας:

Πρώτον, ο θάνατος του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Ο Κυπριακός Έλληνισμός έχασε τον χαρισματικό ηγέτη που για 27 χρόνια κατεύθυνε τις τύχες του. Τώρα ο ίδιος με την νέα του ηγεσία, που όλοι μας περιβάλλουμε με την εμπιστοσύνη μας, πρέπει να αναλάβει πάλι άμεσα τις ευθύνες για τη μοίρα του. Ταυτόχρονα όμως, ο θάνατος του Έθνάρχη στέρησε την ελληνική κυβέρνηση από την προσωπικότητα, πίσω από την οποία μπορούσε να συγκαλύπτει τις δικές της ευθύνες. Από δω και μπρός θα άποχρωωθεί να τις αναλάβει ή ίδια χωρίς κανένα άλλοθι!...

Και δεύτερον, οι έκλογές. Το βασικό αποτέλεσμα τους είναι ότι τερατίστηκε όριστικά η κοινοβουλευτική παντοδυναμία του κ. Κ. Καραμανλή.

Οι έκλογές αυτές άδήγησαν επίσης σε μια από καιρό μεθοδευμένη πάλωση, που δημιουργεί άπροσμέτρητους κινδύνους, άχι μόνο για την έσωτερική γαλήνη της χώρας, αλλά για τη διεθνή της ύπόσταση.

17. Πρωτοχρονιάτικο μήνυμα πρὸς τὸν Ἑλληνικὸ λαό

31 Δεκεμβρίου 1977

Ἰσχύει ἀσφαλῶς εἶναι αἱ ἐλπίδες ποὺ συναδεύουν τὸν ἐρχομὸ τοῦ καινούργιου χρόνου, γιὰ εἰρήνευση στὴ Μέση Ἀνατολή. Ἀλλὰ ἡ ἐμφάνισή τους στὸν διεθνή ὀρίζοντα εἶναι ἕνα γεγονός τόσο ἀναπάντεχο καὶ τόσο διαφορετικὸ ἀπ' ὅ,τι συνέβαινε τὰ τελευταῖα τριάντα χρόνια, ποὺ δικαιολογεῖ μὴ συγκρατημένη αισιοδοξία. Καί πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ὡς ἕνας ἐκατός αἰωνός γιὰ τὸ ἄμεσο μέλλον.

Ἡ διπλὴ δοκιμασία τοῦ Ἑλληνισμοῦ — ἡ κυριακὴ τραγωδία καὶ ἡ ἀπειλὴ ἀπὸ Αἰγαῖο — εἶναι μὴ ἀπὸ τίς παρενέργειες τῆς κρίσεως στὴ Μέση Ἀνατολή. Ἐτσι, ἂν ἡ μεγάλη πληγὴ κλείσει, τότε καὶ μεῖς θ' ἀπαλλαγούμε ἀπὸ τὸ διπλὸ ἀγχος. Ἀρκεῖ φυσικὰ νὰ κρατήσουμε τὴν ἐθνικὴ μας ἐνότητα, ποὺ θὰ εἶναι ἐξ ἴσου ἀπαραίτητη στὶς περιόδους τόσο τῆς ὑφέσεως, ὅσο καὶ τῆς ἐντάσεως στὸν διεθνή χῶρο.

Ὁ χρόνος ποὺ πέρασε ἦταν ἕνας δύσκολος χρόνος γιὰ τὸν ἑλληνικὸ λαό. Δὲν εἴχαμε λυτρωθεῖ ἀπ' τίς ψυχώσεις ποὺ μᾶς κληρονόμησε ἡ ἐφιαλτικὴ ἐπταετία.

Ἐτσι ἦταν μόνιμο τὸ ἀγχος γιὰ τὴ διεθνή θέση τῆς χώρας καὶ τὴν τύχη τοῦ κυπριακοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ οἰκονομικὸ μας μέλλον, γιὰ τὴ διατήρηση τῆς κοινωνικῆς εἰρήνης, ἀκόμα καὶ γιὰ τὴ διαφύλαξη τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος — ἀφοῦ δὲν ἔγινε ἡ ἐπιβαλλόμενη κάθαρση γιὰ τὸ ἀγος τῆς τυραννίας.

Καὶ ὁ χρόνος τέλειωσε μὲ τὴν μεθόδευση τῆς τεχνητῆς πολώσεως, ποὺ χαρακτηρίζε τὴ νέα Βουλὴ καὶ ἀπειλεῖ νὰ μᾶς παρασύρει σ' ἕναν καινούργιο ἐθνικὸ διχασμὸ, μὲ ἀπροσμέτρητες ἐπιπτώσεις ἐσωτερικὲς καὶ ἐξωτερικὲς.

Ἡ ΕΔΗΚ πιστεύει ἀκράδαντα ὅτι, παρὰ τὴ μικρὴ τῆς κοινοβου-

λευτική εκπροσώπηση, αποτελεί τὸν πιὸ ἀποφασιστικὸ παράγοντα γιὰ τὴν ἀποτροπὴ τῶν κινδύνων αὐτῶν. Καί μὲ ἐπίγνωση τῆς ἱστορικής τῆς ἀποστολῆς θὰ ἀγωνιστεῖ γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει τὴν ἐθνικὴ ἐνότητα, ὅπου εἶναι προϋπόθεση γιὰ τὴν διασφάλιση τῶν ζωτικῶν συμφερόντων τοῦ λαοῦ μας.

Θ' ἀγωνιστεῖ ἀκόμα γιὰ τὴν ἐδραίωση τῆς δημοκρατίας, γιὰ τὴν οικονομικὴ πρόοδο καὶ τὴν κοινωνικὴ δικαιοσύνη. Θ' ἀγωνιστεῖ γιὰ τὰ δίκαια τῶν ἀνθρώπων τοῦ μόχθου σ' ὅλους τοὺς τομείς τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας καὶ τὴν κατάργηση τῶν προνομίων τῆς οικονομικῆς ἀλιμαρχίας.

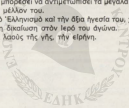
Καὶ θὰ κινητοποιήσει τὸ λαὸ καὶ ἰδιαίτερα τὴ νεολαία μὲ τὸ δράμα τοῦ οὐμανιστικοῦ δημοκρατικοῦ σοσιαλισμοῦ. Γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει στὴ χώρα μας θέση ὁμότιμου ἑταίρου στὴν αὐριανὴ ἐνωμένη Εὐρώπη.

Ἡ Δ.Ε. τῆς ΕΔΗΚ εὔχεται στοὺς Ἕλληνες καὶ τὶς Ἑλληνίδες, ὅπου γῆς ἀτομικὴ καὶ οἰκογενειακὴ εὐτυχία.

Στὸν ἑλληνικὸ λαό, ἀπαλλαγμένο σύντομα ἀπὸ τὰ πλέγματα τοῦ παρελθόντος, νὰ μπορέσει νὰ ἀντιμετωπίσει τὰ μεγάλα προβλήματα ποὺ ἀφοροῦν τὸ μέλλον του.

Στὸν Κυπριακὸ Ἑλληνισμό καὶ τὴν θῆρα ἡγεσία του, χαλύβδινη ἐνότητα καὶ πλήρη δικαίωση στὸν ἱερό του ἀγῶνα.

Σ' ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς, τὴν εἰρήνη.

*Ευρωπαική ομιλία Έλληνας
και βίονος δημοσιογράφου
εΙΣΗ κατανοητός από αυτό
τοί δημοκρατικό
αυτοκρατορία...α 190.11.77).*

*Ευγένιος στις Έλιες
και στον Δημοκρατικό*
*ε... Υπέγραψε επί με
συμφωνία με το
δημοκρατικό την έλευση
μες δημοκρατία. Και τώρα
από η συμφωνία είναι το
δικαιωμα του ανθρώπου
από της δημοκρατίας μες
δημοκρατίας...*

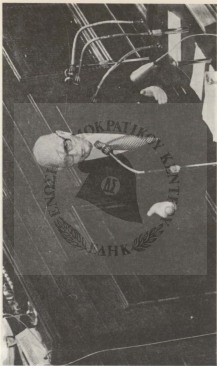
Το κείμενο της Δ.Ε. της
Ε.ΔΗΚ. α. Τυπών: Ζητών
and βίβλος της Βουλής
(16.12.77)

Ο κ. Ι. Σιδερίδης από βήμα της Βουλής - 16.12.77.

«Μετά την παραπομπή των πρακτικών του Έθνικολ Συμβουλίου της Κύπρου, της 8.3.76, από τους δόξιστες... φαίνεται ότι εισαγωγή της δόξιστης στην Μορφωτική είναι ο κ. Καρραγιάννης. Κάποιος αρρωστημένος, είναι γρήγορο ή παρανοήσιμότητά του. Γιατί δεν τη διαπραγματεύεται»

Ο κ. Γ. Σιδηράς από βήμα της
Βουλής - 16.12.77.
«Ο κ. Σιδηράς της
αυθιγής είναι ένας
άνθρωπος με έναν ανδράγατο!»
Να γιατί όλοι όλοι οι
γενναίους με όλη
ανδρεία (σε όλη
τη διάρκεια)»

ΟΡΘΩΤΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΔΗΚ

Ο Ιωάννης Γ. Ζιγδής, ως οικονομολόγος και ως πολιτικός, συνέθεσε το έργο του με την αξιομεγέθυνση της χώρας από την πρώτη μεταπολεμική περίοδο. Οικονομικός σύμβουλος της UNRRA (1945 - 47), συνέβαλε αποφασιστικά, με την καθιέρωση του πρώτου μακροπρόθεσμου προγράμματος «Μεσοπρόθεσμο πέντε εικοσοετασιακών ετών» της Ελλάδας, στη διεθνή απορρύθμιση της αγοράς, αλλά και της αναδιοργάνωσης του ελεγχόμενου και της αξιομεγέθυνσης της χώρας με την οικονομική της ταξινόμηση.

Διδάκτωρ της Φιλοσοφίας (Οξ., 1951.) της London School of Economics, διατέλεσε Διευθυντής Γραφείου Διεθνών Υποθέσεων, Διευθυντής Βιομηχανίας και Επιχειρήσεων της Ελλάδας από Σαυβόβιτς της Εξουσίας, της Ε.Ο.Κ. και σε άλλους διεθνείς οργανισμούς.

Από τη νεολαία του έλαβε άριστα βραβεία με την άρισταμέτρηση της Διεθνολογίας. Άριστα βραβεία του Διεθνολογικού Συντάγματος Διεθνολογίας, έλαβε επίσης ως άλλος στρατιώτης στη Μοσκόβη, την Κρήνη και τη Μ. Ασιασία (1940 - 44).

Από τους αγένους του έλαβε κατά της δικτατορίας, τιμήσει από πρόταση και διαπολιτίσσει με τη μέρα το 1967, γιγάρ ο μένος άκαρπος της προεδτοπορευής περβόλου του φιλοκρίσθηκε — έλασε στην Κρηνηδαία για δυο χρόνια — μετά της ιστορικής συνέντευξής του προς το «Έθνος» με την Κύπρη. Μετά την ελίγερση του Πολυτεχνείου (Νοέμβρη 1973) ή χρώσει τον έθνεα από κρήνη για μετ' έρωτάς από νοσοκομείο «Εθελγητίζομε», όπου νοσηλεύεται. Το Μάρτη του 1974 πήγε στη Λαθήνη για λόγους υγείας και — έλασε από κρήνηση του Κορυφίου — στην Ούδονητος, όπου διετήρησε έντονο έρωτα από της φιλοχρωτικής πολιτικής της άκαρπολής κυβερνήσεως.

Μετά την άποτροπή του στην Ελλάδα, 3 Απριλίτου 1974, άπετάχθηκε στην πολιτική της λεγόμενης κυβερνήσεως έθνικής ένδωξης άχρησά με της άκαρποτοποίησης, το χειρισμό του κρηνακού και της άκαρποποίησης της άκαρπης κατά της άκαρπολής άκαρποποίησης της χώρας.

Άπετάχθηκε από άκαρποηση της Ένωσεως Κρήνης και της Έρωση του ΠΑΣΟΚ. Άπετάχθηκε έπεται στην άκαρποση του πολιτικού έλεγκμού νόμου του 1968 και την κρήνη άκαρποηση των έλεγκμών. Η στήση του αίτη προεδόσε τον άκαρποισμό του από το νέο κήρη (ΕΚ - ΝΔ), που προέκυψε από τη συγχώνευση του κήρη κρηναού της ΕΚ με της άκαρπης και «Νέου άκαρποισμού» (7.10.74), που έλασε χωρίς γνώση του! Η κρήνηση του στη έλεγχή άκαρπολής της ΔΕΚ στη Διεθνολογία ότε του έρωτάς άκαρποση στην πρώτη μεθοδολογική έρωση.

Μετά της έλεγχής του 1974 άκαρποήθηκε με συγχρωτική έρωση και έρωσεως των βράβιων «Μερωσά από νέο έθνική έρωση» το 1974, αίτη τη άκαρποση και της Κρήνη — έκαρπος μένος έρωτα στις ΗΠΔΑ το 1976 και «Πρωτήρια» ή έλεγχή το 1977. Φοβόκρημος την κήληση, που άκαρποσησε από μεθοδολογία από το Νέο του 1977, άκαρποήθηκε στην άκαρπη κρήνη και άκαρποήθηκε στη έλεγχή του Νοέμβρη ως άκαρποής της ΕΔΗΚ στη Διεθνολογία.

Μετά την έρωση του κήρητος και της κρηναίου του κ. Γ. Μοίρου, ή Κ.Ο. τον έρωσε άκαρποση Πρωτόρη κρηναού Δ.Ε., στην έρωση και άκαρποση την έρωση του κήρητος.